

2268479

V. A. 22.

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIARUM LIBRI

QUI

ENARRATIONEM PUGNARUM
INTER GRAECOS ET PERSAS
COMPLECTUNTUR.

TEXTUM RECOGNITUM CUM SUMMARIIS
EXCERPTIS SUPERIORUM INTERPRETUM
SUISQUE ANIMADVERSIONIBUS
ET INDICIBUS

EDIDIT

DAVIDES SCHULZ.

PRAEMISSA EST
DISSERTATIO DE HERODOTI VITA, DIALECTO
ET SCRIBENDI GENERE.

VOLUMEN I.

H A L I S
E L I B R A R I A H E M M E R D E A N A .
M D C C C I X .

1809

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO

UL. GIEKOWA 11, 80-203 GDAŃSK

VII 2006

II 362 260 / 1

DAVID S. SCHULZ

UNIVERSITY OF GDAŃSK

Biblioteka Główna
UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO

1100824614

353/4/88

2000

P R A E F A T I O.

Quum ante hos duos tresve annos primum Herodoti Musas cum lectis aliquot iuvenibus tractarem, dehinc vero hos, quos edidi, Libros maiori auditorum coetui interpretarer, quamvis hinc inde frequentes tironum querelae, „desiderari subsidia ad praeparandum, apparatus ad faciliorem accuratoremque intelligentiam, Wesselingii et Larcheri opera maioris esse molis ac difficultatis, maioris proflare pretii, desiderari denique editionem Herodoti cum notis“, et hoc genus alia, tamen nulla tum temporis

subibat animum cupido his desideriiis aliquando satisfaciendi. Primum enim intelligebam, editiones scriptorum vulgares cum notulis, quales imprudenter interdum sibi poscunt tirones, parum fructuosas, nisi forte etiam damnosas esse, praestare ad lectiones probi praeceptoris simplicem at emendatum textum; nec deinde me videlicet difficultas fugiebat operis suscipiendi, si quidem in verum studiosorum hominum usum et accurate, prout tum ipse historiarum pater tum interpretes, qui adhuc in eo operam suam posuerunt, postulabant, perfici deberet. Sed inter continuam amabilis scriptoris lectionem et studium magis tamen magisque mihi persuadebatur, causam, cur Herodotus in longe pauciorum hominum literatorum manibus sit, quam meretur, cur in scholis

praesertim non pro dignitate aestimetur ac prope negligatur, non aliam esse, quam quod desint parabiles editiones cum auxiliis quibusdam, huic scriptori, ut nunc res est, prae ceteris magnopere necessariis, desit imprimis Lexicon Ionicum, ut Grammaticam Ionicam taceamus, quibus sine multo labore et doctrina uti possent veterum historiarum amatores ac discipuli. Nam propter dialecti Ionicae differentiam, quae differentia per saepe in ipso vocum principio locum habet, vulgaria Lexica non sufficiunt. Saepe equidem optavi, ut omnis institutio et doctrina Graeca ab illo dialecto, quae tempore ac forma prior unice ad reliquarum dialectorum accuratam cognitionem viam aperit, prodiret, atque hunc in finem et Grammatica et Lexicon tironibus pararetur Ionicum. Ipse

quae sentio, eadem saepius mihi dicta ab aliis viris rei peritis, imprimis a scholarum magistris. Et, ut fit, amor Herodoti atque usus tandem mihi excitabat voluntatem de eo qualicumque modo merendi ac, si quidem fieri posset, plures ad eum amatores alliciendi.

Herodotum autem prae reliquis omnibus profanae orationis scriptoribus Graecis vel primae puerorum lectioni multis de causis aptum esse, qui aut simul cum Homeri Odysea aut finita illius lectione in scholis tractari et possit et debeat, a plerisque demum intelligi nuper cognovimus; quamquam unus forte et alter veteris consuetudinis, licet pravissimae, pertinax laudator relinquatur, qui Plutarchum, Cebetem, similes, cum pueris exponi (nam ita loquuntur,) maioris

æstimet, quam salubres ex puriore fonte haustus incorruptis adolescentum animis permitti. Utrum ineptius isti fecerint, si linguae et dicendi generis in sua institutione rationem habuisse iactent, an, si rerum addiscendarum, non dico.

Ut posteriorem Herodoti partem, quae enarrationem pugnarum inter Graecos et Persas in Europa factarum complectitur, edendam curarem non una fuit causa; neque erit, opinor, intelligens rei iudex, qui ideo mihi succenseat. Ne enim commemorem, priores Musas lectu paullo difficiliores esse, multa etiam habent, quae parum iuvenili ingenio et vero pueris erudiendis plane non convenient, multa quae nosse haud multum illorum interfit. Haec vero historiae Graecae pars, quae temporis illud

spatium memoria dignissimum illustrat, quo Graeci excellenti sua indole et natura, fortitudine, animi integritate, incorrupta tum virtute maxime insignes victis fugatisque barbaris ad extremum tam potestatis quam culturae et perfectionis quasi culmen paullatim ascenderunt, quum ex Herodoti descriptione et dulci oratione sit iucundissima, tum utpote pars universae historiae gravissima a nemine debeat ignorari, nec quisquam denique erit, opinamur, cuius non intersit eam cognovisse. Accedit, quod in his Libris magis etiam cohaereant res narratae et una fere usque ad finem sit historia paucissimis et perbrevis interrupta episodiis. Possem alias easque non leves causas afferre, cur in his Musis lectionem et studium Herodoti incipi velim, si opus esset et vacaret.

In adornando autem hoc opere hanc fere viam ac rationem tenui. *Textum* Herodoti vulgatum, de quo post Wesselingium et Valckenarium maxime meruerunt Reizius et Schaeferus, perpauca equidem locis mutare ausus sum, quamquam multis locis nihil erat facilius, quam coniecturam facere. Latus enim in Herodoto, ut fere in Homero, patet iis campis, qui coniecturis speciosis delectantur et celeriter faciendis forte ingenio suo indulgeant, incurii, an verum patris historiae morem, simplicitatem et negligentiam quandam ipso invito dispulerint atque disturbarint. In hac re exemplo mihi fuit religio Schaeferi, quem in Animadversionibus meis toties laudare debui, et in quo viro utrum magis insignem humanitatem et in tanta literarum antiquarum scientia ra-

ram modestiam diligam atque aestimem, an ipsam doctrinam et excellens ingenium admirer, dubito. Eius editionem maximam partem sum secutus facta hic illic nova Sectionum divisione, interpunctione et errorum leviorum correctione. Aliquot locos mutare non deerat quidem animus, sed causas Schaeferi expectandas arbitrabar, quas lectionis suae forsitan indubias propediem nobiscum communicabit in Notis suis ad Herodotum, quas dudum omnes Graecanicarum literarum cultores nobiscum exoptarunt. Paucos autem locos, in quibus novam lectionem in textu posui, hic enumerare singulos non opus est, quoniam in *Anniadversionibus* de his copiose sum locutus.

Summaria, quae singulis sectionibus prae-
posui, non nisi summa rerum capita attin-

gunt et quo tempore res memoria dignissimae evenerint breviter significant.

Animadversionum plurimam eamque longe praestantiorum partem duumvirorum magnorum, Valckenarii et Wesselingii esse ingenue profiteor. Quorum quidem sententias, ubi immutatas descripsi, simplex *V.* et *W.* apposui, quo ipsorum nomina notarentur. *L.* quod rarius reperies, Larcherum appellat. Quas vero aliorum notas mutavi, contraxi, auxi, eas significavi Praepositione adiecta: *E V.* *E W.* Quibus *S.* adscripsi, meae sunt. Consulto neminem laude sua fraudavi; contra, mihi quam aliis parum tribuere malui. Ac si forte sententiam meo nomine insignitam inveneris ab alio dictam, scito, ista nomina multo post elaboratas Animadversiones demum a me addita esse, quum

mutato operis primo consilio huius rei necessitas sero apparuisset, ubi facile erat errare; aliquoties autem me haesitare incertum, unde, quae notaveram, collegissem, etiam nunc memini. Mihi quidem id imprimis laudi futurum sperabam, si quando pro instituti ratione in eligendis, excerpendis, ad tironum usum adhibendis doctiorum hominum sententiis, ad quas in hoc scriptore permultis non patet aditus, aptus et congruus iudicaretur, etiam si minus meorum quaecumque inventorum gratia laudaretur. Neque vero, mihi crede, facillima res est aliorum retractare opera et excerpere bene atque utiliter: facilius interdum videbatur notulam scribere novam, quam scripta commode uti. Quantum mihi laboris hic ille locus imposuerit, de quo ne verbum qui-

dem post finitam operam scripsi in hac editione, vix ac ne vix quidem opineris. Ubi-que enim, et ubi alios sum secutus, nihil temere dixi, meis oculis videre, mihi persuaderi, scire ipse studui. In quibus locis data opera persuasum mihi non erat, nulla nominum insignium auctoritate commotus vel corruptus, libere meam ferre sententiam nullus dubitavi. Improbis fuit labor ac molestissimus locos innumeros a Valckenario et Wesselingio laudatos revolvere, quandoquidem editiones, quibus illi usi sunt, aut mihi non praesto erant, aut nunc laudari non solent. Quid dicam locos falso laudatos, et simpliciter laudata verba, quorum gratia libros integros percurrere non semel cogebam. At enim ad locum, quem non ipse inspexissem, provocare nolui. Difficiliores

obscurosque locos, quod sciam, nusquam prorsus intactos reliqui; tamen si rebus quilibuscunque exponendis, praesertim quae vel Indicum auxilio illustrari possent, notas adspargere nec fuit propositi nec animi. Latinam Versionem et Gallicam Larcheri nonnunquam laudavi, interdum notavi, saepius utriusque vitia tacui *).

In *Indice Nominum* comparando multo nobis usui fuerunt Wesselingianae et Larcherianae editionis Indices, unde, quae recta et ad consilii nostri rationem congrua viderentur, pleraque haurire potuimus; alia

*) Larcheri novam Herodoti editionem quum in nulla huius urbis bibliotheca reperirem, neque ipse mihi parare possem, veteris tantummodo mihi concedebatur usus; quod lectores hic monere debeo.

tamen corrigenda, alia addenda nobis erant. Neque veremur hoc loco, ne nomen, quod quidem ad hos Libros aliquod momentum habeat, omiserimus. Sed *Index Graecitatis*, qui interim Lexici Ionici vices explere poterit, praesertim in minore editione tiro- num lectioni destinata, novus prodiit et hunc maiorem partem meum dicere possum. Etenim in Aemilii Porti Lexico quid desi- deretur, quam multa sint falsa et prava le- ctione nixa, quam multa plane omissa, to- tum denique opus parum accurate commo- deque adornatum, viri docti norunt om- nes. Emendata huius Lexici editio (insu- per rarissimus est liber,) vel, quod fortasse praestaret et potius optandum sit, novum Lexicon Herodoteum mihi quidem videtur res maxime necessaria. Reizius, quod ex

eius Praefatione ad Herodotum apparet, idem sentiebat, ac praeter alia ad Herodotum optabilia, pollicitus est Lexicon; sed, proh dolor, praematura morte impeditus egregie promissis stare non potuit. Utinam Schaeferus noster, cui operis interrupti continuatio demandata fuit, (et cuinam potuit rei peritiori?) feliciter aliquando omnia ad finem perducatur! Illo igitur Aemilii Porti Lexico, quoad vera suppeditabat, sedulo equidem sum usus; sed quoniam plurima tamen deessent, ac praeterea Herodoti locos Porto laudatos non nisi infestissimo labore et temporis iactura reperire possem, quod vetere ista vilis cetera pretii editione, cuius paginam ille laudat, carerem, necesse erat, ut voces earum Musarum, quae hac editione continentur, denuo colligerem. In qui-

bus conquirendis, ut iam alio loco dixi, pleraque debeo operae ac diligentiae aliquot iuvenum humanissimorum ex auditorum meorum numero. Nonnulla sane in hoc Indice Graecitatis fuerint, ingenue profiteor ipse, minus adhuc perfecta et absoluta; sed nimirum tale in quovis huiusmodi opere solet evenire, quod primus sis aggressus. In revolvendis, inspiciendis, recte adhibendis, cum Animadversionibus componendis tot locis, quot tibi Index monstrat, nusquam falli, nullibi esse lapsum, res est, opinor, de qua nemo non desperaverit. Accedit autem, quod, quum Index utriusque meae editionis inprimeretur, absens essem, nec meis ipse oculis iterum possem omnia perlustrare. Licebit aliquando maiorem huic parti perfectionem contribuere, quae

nunc tamen, quamvis opus exiguum imperfectumque, viam quodammodo stravit ei, qui Lexicon Herodoteum parare voluerit.

Dissertationem denique de Herodoti vita, dialecto et scribendi genere operi praemissam iam ante aliquot annos in usum auditorum meorum conscripseram. Totam hanc opellam, quod magnopere optabam, retractare accuratiusque res omnes, imprimis de dialecto doctrinam denuo investigare per temporis angustias non licuit. Verumtamen et promissa solvere debui, et de dialecto notatu dignissima, etsi minus omnia et subtiliora, paucissimis in unum locum conferre, quo scholarum magistri discipulos suos hac doctrina brevi tempore ac facili via possent imbuere, maxime tam aliis quam mihi videbatur necesse. Perpaucis igitur

locis exceptis, quos addidi aut mutavi, et aliquot notas, quas nunc adpersi, haec *Dissertatio*, ut primum scripta fuit, immutata mansit.

Tabulas Geographicas quum in aliorum scriptorum tum in Herodoti lectione praecipuum esse subsidium, probi iuvenum doctores dudum intellexerunt. Hoc subsidium primum est et prorsus necessarium, quo nemo lector attentus praesertim iuvenis carere nec possit nec debeat. *Tabulae orbis veteris d'Anvillianae* prae ceteris ad Herodoti lectionem aptae sunt. Sed hoc verbo monuisse satis est.

Quo errores typographici absint ab hac editione, omnem, quam potuimus, curam et diligentiam impendimus. Et vero textus, si vera mihi narrant amici, omni nunc va-

cat id genus macula; quod saepe equidem tam huic quam aliis libris obtingere volui, qui tironibus potissimum destinantur. In Volumine II. autem, quando molestissimus per totos saepe dies labor locorum mille conferendorum et mentis et oculorum aciem obtuderat, vitia quaedam leviora admisimus in calce operis indicata. Post finitam huiusmodi operam quis possit ipso auctore prius meliusque intellexisse, quam haec illa potuissent a se aliter, hoc est melius, tractari, quam acta sunt. Etiam de me hoc esto dictum. Nova libri editio, si qua fiet, non uno loco ab hac differet. Scribebam Halis Idib. Septembr. MDCCCIX.

DISSERTATIO

DE

HERODOTI VITA, DIALECTO ET SCRIBENDI GENERE.

In explicandis cuiuscunque generis operibus, praefertim veteribus, et recte iudicandis plerumque maximi momenti est ipsorum auctorum historiam vitamque cognovisse. Quantum enim haec notitia ad faciliorem accuratioremque rerum propositarum intelligentiam interdum faciat, quis est qui nesciat? Hinc iure laudari videmus veterum scriptorum editores, qui iudiciis de scriptore suo omnibus undecunque sedulo collectis vitam eius conscriptam operi prudenter praemittunt. Quod quidem quo nonnunquam, propter veterum in talibus rebus animadvertendis incuriam, difficilius est, tanto maiori haec opera laude digna. Saepius enim aut paucissima aut parum saltem certa de auctore operis apud veteres scriptores reperiuntur; quod quodammodo idem in Herodoto nostro conqueri possis, de quo quamvis sat multa referantur, indubia tamen et

explicata sunt admodum pauca. Et ex his quidem a viris doctis iam ante nos diligenter conscriptis breviter notatu dignissima legimus¹⁾.

Herodotus Halicarnasseus antiquissimus rerum scriptor paullo perfectior, *patrem historiae* quem merito Cicero dicit, quo anno natus, quoque mortuus sit, accuratissime non constat. Acute tamen et probabiliter de eius aetate suspicati sunt viri docti. Reizius, ut superiorum interpretum omit-
tamus coniecturas, in Praefatione editionis suae pag. XXVII. Ol. LXXIV, 1. a. Chr. 484. h. e. qua-
tuor annis ante Xerxis adversus Graeciam expe-
ditionem natum esse Herodotum probat. Atque eadem est Larcheri sententia in Conspectu Chro-
nologico. Florens eius aetas incidit fere in Ol. LXXXII. et sequentes, ideoque in tempus illud, quo post magnas Persarum a Graecis acceptas cla-
des summum imperium, *ἡγεμονία* quae diceba-

1) Aduvamus inprimis Wesselingii et Larcheri ope-
ribus, maxime vero F. Creuzeri libro: *die hi-
storische Kunst der Griechen in ihrer Entstehung
und Fortbildung*, Lips. 1803. ubi praeter alia de
ingenio, moribus et consilio Herodoti multa tam
docte quam ingeniose disputantur. Commenta-
rium Viri doctrina et ingenio clarissimi in He-
rodoti libros omnes, quem in Praefatione eius
libelli promisit, nondum in lucem emissum cum
multis dolemus.

tur Graecorum, penes Athenienses erat. Usque ad belli Peloponnesiaci (cuius initium est Ol. LXXXVII, 1.) tempora illum vixisse, quum aliunde notum sit, tum ex ipsis eius historiis colligi potest, in quibus res narrantur vel postremos huius belli annos spectantes²). De eius vita, quamquam haud multa, ut dixi, sunt, quae tradantur, tamen ne de paucis quidem his, omnino auctores consentiunt. Patrem Herodoti Lyxen laudant, matremque Dryonem; praeterea fratrem Theodorum et avunculum Panyasin, celebrem poetam. Familia eius fertur et dives fuisse et nobilis³). De praeceptoribus altum silentium. Quum adolevisset, Halicarnassum, patriam in Caria urbem, quae ad Doricam hexapolin attinebat, quod Lygdamidis tyranni imperium ferre recusaret, reliquit, Samumque se contulit; ibique animum ad historias conscribendas primum videtur appulisse⁴). Ante Nostrum et alii quidem rerum auctores libros ediderant: descriptionem Asiae Hecataeus, Xanthus Lydiae, Persiae

2) Vid. Lib. VII, 133. 137. et Animadv. Lib. IX, 73. f. et Animadv. ubi clare loquitur de bello Peloponnesiaco.

3) Vid. de his omnibus Suid. in v. Ἡρόδοτος et Πανυσίας et Schol. ad Aristoph. Nub. v. 331.

4) Suid. l. l.

Hellanicus Milefius et Charon Lampfacenus; at nemo tamen eorum nec tot populorum, ne dicamus universi tum noti orbis, historias comprehenderit, nec tanto studio, tam accurate omnia primum perscrutatus, dein elocutus erat quam ille; nemo denique eam quam Herodotus dignitatem atque auctoritatem est nactus. Qui quidem etsi superiorum operibus in exhibendis suis commentariis uti potuit, tamen nec his contentus, nec temerariam iis fidem habens, antequam ad scribendum se applicaret, suis ipse oculis omnia intueri et quam accuratissime fieri posset inquirere, vera a falsis discernere cupivit. Quamobrem quas sibi terras sumferat describendas, in eas omnes itinera fecit, ac curiose et diligenter quae experiri memoratu digna ullo pacto potuit, notavit⁵). Et vero haec ratio tum temporis plane fuit necessaria, haec via rerum accurate experiendarum prope unica. Nostro autem in oris Asiae minoris versanti, ubi navigatio in terras maxime longinquas et commercium cum hominibus peregrinis frequens, ad itinera facienda et res sciscitandas optima occasio. Graeciam, Epirum, Macedoniam, Thraciam, Scythiam peragravit usque ad Istrum et Borysthenem, vel etiam ultra. Deinceps Asiae permagnam partem usque ad Col-

5) Vid. ipse Herod. Lib. IV, 81. cet.

chidem, Syriam, Phoeniciam, Palaestinae oram, dehinc Aegyptum, Lybiam et Cyrenen perlustravit. Babylonem an viderit, iniuria nonnulli dubitarunt; qui enim rationem ac modum, quod de iis regionibus loqui solet, studiosius consideraverit, huic, opinor, res non videbitur incerta ⁶). Omnem vero diligentiam omnemque laborem, quo verum cognosceret, ubivis patrem historiae adhibuisse vel inde apparet, quod permulta, quae de regionibus maxime longinquis narravit adhuc dubia, egregie recentioribus itinerum in illas terras factorum descriptionibus denuo comprobentur, ita plane, ut fides eius et auctoritas nostris temporibus in dies aucta sit atque confirmata. Etiam in rerum naturalium observatione accuratum attentumque fuisse et Boerhavii iudicium est, dicentis: *hodiernae observationes probant fere omnia magni viri dicta* ⁷). Hoc certe nemini facile lectori attento dubium videatur, Herodotum voluisse verum referre, quippe cuius candidum, simplicem, sincerissimum animum omnibus locis plane perspicere potuit. Etenim si quam rem non satis sibi exploratam, ab aliis sibi traditam et fere dubiam commemorat, id ipsum lectores monet atque, temere ne credant, ipsis quid pro

6) Cf. Lib. I, 181. 183. 193.

7) Elementa Chymiae Tom. I, p. 550.

vero habere velint, quid pro fabuloso, iudicandum relinquit ⁸⁾. Varias interdum et inter se diversas de re eadem narrationes iuxta ponit, ac deinde aut ipse quae probabiliora sibi videantur dicit, aut additis fere τοῦτο οὐκ ἔχω, ἀτρέκείως διακρίναι ⁹⁾, vel οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας ¹⁰⁾ τὸν ἤκουον λόγον, λέξω ¹¹⁾, vel similibus, ad alios arbitrium defert ¹²⁾. Accuratissime semper distinguere et significare solet, quae ex sola aliorum narratione acceperit, et quae suis ipse oculis viderit; item seorsim ponit fabulas meras (μύθους), et suam de illis sententiam ¹³⁾. Diversas narrationes inter se comparat et fontes uniuscuiusque plerumque indicat ¹⁴⁾. Est ubi crisin quandam exercet quum rerum ¹⁵⁾, tum vero scriptorum superiorum, ut Hecataei, cuius errores non

8) Vid. Lib. IV, 42. 173. alibi.

9) Lib. I, 172. alibi.

10) Lib. I, 20. alibi.

11) Lib. IV, 14 sq.

12) Lib. III, 122. init. Lib. V, 44. 45. ubi in fin. *πάρεστι δὲ ὀκότεροισὶ τις πείθειαι αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν.*

13) Lib. II, 32. 99. Lib. I, 140. Lib. II, 122.

14) Lib. II, 3. 44. Lib. IV, 7 sq.

15) Lib. I, 172. cf. Lib. V, 57. Lib. III, 2. 16. fin. 45. Lib. II, 45. Lib. VI, 14. Lib. VII, 214. Lib. VIII, 119 sq.

uno loco notavit ¹⁶⁾. Praecipuum vero fidei Herodoteae testimonium praebet insignis ille locus, ¹⁷⁾ ubi ipse simpliciter libereque profitetur: *εγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γέ μὴν οὐ παντάπασι ὀφείλω*. Quod credulum superstitiosumque recentiores quidam dixerunt Herodotum, inde nimirum videtur exortum, quod ex more recentiorum iudicarent, minus suo ipsum modulo metirentur, neque intelligerent, quem ubivis historiarum pater finem, quod consilium respexerit. Nempe numen est, τὸ θεῖον, aut, si malueris fatum quoddam inevitabile ac immutabile, ad quod omnia refert ¹⁸⁾. Religio quaedam atque pietas erga θεῖον illud omnibus locis quum mentem illius commovet, tum iudicium de rebus factis terminat ¹⁹⁾. Per totam eius historiam oraculorum quaedam series, quae aeternam ferreamque fati voluntatem significant, tanquam filum perducitur ²⁰⁾. Res aliquanto maio-

16) Lib. II, 21. 143. Lib. VI, 137. init.

17) Lib. VII, 152. et Animadv.

18) Vid. Lib. IX, 16. et Animadv.

19) Vid. ad haec Lib. IV, 96. Lib. VI, 27. 84. Lib. VII, 57. Lib. VIII, 13. 37. 65. imprimis 77. Lib. IX, 64. 99.

20) Primum oraculum est quod Croeso interitum portendit, Lib. I, 47. 53. coll. 91. postremum vaticinium Bacidis est ad finem historiarum, quo

ris momenti et rarius quae obvenire confueverunt, quamquam ex ipsa rerum natura huiusque legibus facile intelligi atque explicari poterant, tamen numini isti utpote primo et proximo auctori constanter attribuit, quod numen, quo imminencia ingentiaque mala significantur ac divinari possent, eas mire evenire iubeat²¹⁾. Felicissimis hominibus invidet numen²²⁾, et innocentibus nonnunquam ac universis populis interitum parat²³⁾. Verumtamen propter istum in rebus memoria dignis sensum numinis et talem rerum oriundarum explicationem, qua scriptor utitur, num rebus minorem fidem, auctoritatem minorem auctori tribues? Malim equidem maiorem.

Ex itineribus longinquis quum Samum Noster visis tot regionibus, urbibus et hominum moribus revertisset, quae sedulae apes instar undique

clades Persarum Plataeensis praedicatur, Lib. IX, 43. Vid. Boettiger de Herod. Hist. ad Carm. Epic. ind. prop. acc. in Rupertii et Schlichthorstii Magazin cet. Vol. II, p. 310 sqq. et Creuzer in lib. laud. p. 152 sqq.

21) Exempla vide Lib. VI, 27. φιλέει δέ κως προσμαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μέγ' ἄρα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνος εἰσθῆαι. cf. c. 84. 98. alibi.

22) Vid. Lib. VII, 46. et Animadv.

23) Vid. Lib. IX, 16. et Animadv.

collegerat, scriptis consignare ingressus est ²⁴⁾. Sed intento ad istud negotium spes affulsit, Halicarnassum a tyrannico dominatu liberandi. Quorsum delato res bene cesserit. Expulsus enim Lygdamis est et civibus aequa rediit libertas. Sed, ut fit, factiones civitatem miscuerunt, invidiaque liberatorem factiosis fortasse gravem incessit. Tum patriam reliquit nunquam rediturus, inque Graeciam tetendit ²⁵⁾. Instabat percommodum illi tempus celebrandae Olympiadis LXXXI. Properavit igitur ad solenne illud Olympicum certamen, et in maximo Graecorum consessu, summoque audientium plausu recitavit historias suas, ac procul dubio eas Musarum partes, quibus prae ceteris Graecorum laudes et praeclare facta celebrantur ²⁶⁾. Nam haud fere aliter, ac veteres *αἰδοί* et rhapsodi carmina sua in concionibus populi canere solebant, primi historiarum auctores scripta sua praelegebant. Et vero Lucianus ²⁷⁾ di-

24) Suid. in voc. Ἡρόδοτος. Quod Plin. H. N. XII, 4. dicit, *Thuriis in Italia Herodotum historiam condidisse*, nonnisi recognitionem librorum significare poterit, quibus nonnulla etiam adstruxit ex seriori tempore, et vero post profectionem suam ad Thuriis facta, Lib. VII, 137. 232. IX, 7). alibi.

25) Vid. Lucian. in Herod. sive Aetion. c. 1. in.

26) Gell. N. Att. XV, 23.

27) Vid. l. l. c. 1. f. οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμ-

cit, cecinisse Herodotum historias suas. Praelectioni eius Thucydides, adolescens tum quindecim circiter annorum, cum patre Oloro fertur interfuisse ²⁸). Qui quum vidisset, quanta omnium approbatione, quantoque plausu ille recitaret historias, aemulatione quadam iam tunc temporis ad simile laudis studium accensus illacrymavit; et Noster hoc animadverso optime de illo auspicatus est, dicens patri Oloro: ὄργα ἢ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς τὰ μαθήματα.

Duodecim circiter annis post hanc primam recitationem alteram instituit Athenis festo Panathenaeorum; qua quidem tantopere delectati sunt Athenienses, ut non satis sibi haberent, laudibus illum et maximo plausu esse profecutos, verum etiam praemio X. talentorum publice decreto honorarent ²⁹). Tempus inter utramque illam praelectionem coram Atheniensibus institutam partim in itineribus per Graeciae potissimum urbes ac regiones faciendis, partim in expoliendis et augendis historiarum libris videtur consumpsisse. Co-

πίων παρείχεν ἑαυτὸν, ἄδων τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ κ. τ. λ.

28) Cf. Suid. in v. Θεουκιδίδης, et Marcellin. Vit. Thucyd. p. 9.

29) Cf. ad haec Euseb. Chron. p. 169. et Scalig. Animadv. p. 104. Plut. de Herod. Malign. p. 862. B.

rinthum quoque invifisse nec non ex MUGIS suis ibi recitaffe auctor est Dio Chryfoftomus ³⁰⁾, apud quem pleraque tamen, Nostrum quae dedecerent et fidei laudem ei detraherent, ob hoc ipfum ipfa fide carere arbitramur. Neque difficile fit, ifta refutare, probitatem Herodoto vindicare.

Sub idem fere tempus, quo iterum Athenis recitaverat, colonia Athenienfium Thurios magnae Graeciae deducta est ³¹⁾, cui fponde comitem fe adiunxit Herodotus, Θούριος hinc faepe vocatus ³²⁾. Ibidem supremum videtur obiffe diem; tametfi alii Pellae in Macedonia de vita eum difceffiffe perhibuerunt ³³⁾. Quod Marcellinus ³⁴⁾ refert, fepulcrum Herodoti ad portas Athenarum Melitidas in Coela, ubi Κιμώνια μνήματα, oftentum olim effe, de cenotaphio dictum accipies cum Weffelingio.

E fcriptis Herodoti foli novem hiftoriarum libri ad nos pervenerunt. (Libellum *de vita Homeri* inepte Herodoti nomen mentiri, dudum omnibus perfuafum fuit.) Mufarum nomine utrum

30) Orat. Corinth. XXXVII, T. II, p. 103. ed. Reisk.

31) Diod. Sic. XII, p. 484. Plin. l. l.

32) Strabo XIV, p. 970. A. Aristot. Rhetor. III, 5.

33) Vid. Suid. in v. Ἡρόδοτος, et Schol. ad Aristoph. Nub. p. 324. ed. Herman.

34) Vit. Thucyd. p. 3.

auctor ipse an alii, quos narrationis et dictionis iucunditas mire affecerat, libros inscripserint, quaeri possit. Credo equidem posterius; ipse scriptor λόγους appellare consuevit libros suos ³⁵⁾. Potior videtur quaestio, integrosne libros habeamus Herodoteos an mutilatos. Mutilationis vestigium deprehendi videtur in illis de Athenada Trachinio dictis ³⁶⁾, ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτσα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημανέω: quod videlicet nusquam in sequentibus historiis eius rei mentionem fecit. Aut igitur oblitus est promissi, aut decimum forsan librum addidit, vel saltem addere voluit. Praeterea alios etiam libros Herodotum elaborasse, non est ab- simile vero. Immo sunt, qui vel scripti vel scribendi, ipsis aliquot Musarum locis videntur significari. Licet enim Λυβίλους λόγους in Euterpe ³⁷⁾ commemoratos ad descriptionem Lybiae in fine Melpomenes referas, quid fiet τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι, et, qui iidem videntur esse, τοῖσι ἐτέροισι λόγοισι, quorum Clio ³⁸⁾ mentionem facit, et quibus locus in nostris libris respondet nullus?

Restat ut de Plutarcho acerrimo Herodoti ad-

35) Vid. Lib. V, 36. Lib. VII, 93. 213. alibi.

36) Lib. VII, 213.

37) Vid. c. 61.

38) Vid. c. 184. et c. 106.

versario et accusatore breviter dicamus. Qui quidem de fide Nostri, sicut alii, dubitasse nequaquam contentus vel *malignitatis* eam crimine traduxit, immo libellum singularem, quo τὴν Ἡροδότου κακοῦθρείαν multis exemplis ex ipsius libris collectis comprobaret, operoso ingratoque labore composuit³⁹). Atheniensibus nimium studuisse ac favisse, de ceteris gentibus, praesertim de Corinthiis ac Boeotis iniuste et vero maligne Herodotum iudicasse, magnopere conqueritur. Videlicet ipse Boeotus est Plutarchus, et hinc illae lacrymae. Verissime igitur Wesselingius observat⁴⁰), accusatorem, qua culpa Nostrium onerare gestiat, eam sustinere ipsum. Mire fallaces, arcessitae, interdum ridiculae et fat facetiae sunt criminationes, quibus ille contra sincerum probumque historiae patrem utitur. Itaque extiterunt olim, qui Herodoti defensionem pararent⁴¹); sed poterant, opinor, facili labore sine plerorumque scriptoris lectorum molestia perfedere. Adamavit Herodotus liberam Hellenum civitatem, mores, bene constitutam rempublicam, atque laudat; at quis nostrum minus?

39) Tom. II, p. 854 sqq.

40) Praef. ad Herod. p. 3.

41) Geinozius in Mem. de l'Acad. des Inscript. T. XIX, p. 115. ed. Paris. Ioach. Camerar. in Praef. ad Herod. Basil. 1557.

Haec omnino eius mens locis haud paucis apparet ⁴²⁾. Num vero partium studium hoc continuo dixeris? Cetera enim quam pari iustitia, eademque aequitate, probitate, sinceritate ceteros etiam populos ac singulos viros diiudicaverit, innumeri loquuntur loci.

Sed ne ipse copiosus, quam par sit, Herodotum meum videar defendere, haec de eius vita sufficiant. Veniamus ad dialectum.

Primo loco universe mouemus, bono consilio *Herodoti dialectum* a nobis dici, non *Ionicam*. Parum enim distincte loqui videntur, qui simpliciter dialectum Doricam, Ionicam, Atticam vociferantur, nec scriptores ipsos, de quibus singulis sermo habendus, fecernunt. Admodum inter se distant scriptores, quos vulgo Doricos, admodum, quos Ionicos nominant; diversissimi denique inter se Attici; quorum unusquisque propriam quandam atque suam habet dialectum seorsim examinandam et ediscendam. Neque sunt discrimina dialectorum unice in flexione et formatione verborum, verum etiam in significatione, structura, universo denique orationis habitu et colore. Illud vero omnium perversissime a nonnullis actum videmus, quod dialectos, quae tempore ac formis manifesto antiquiores

42) Cf. Lib. V, 66. 78. 92. alibi.

sunt, ceteris frequenti tempore exortis et cultis postponant atque illas harum expositione illustrare velle videantur, quum plane res sit convertenda et contraria via ingredienda. Quid enim potest dici ineptius, quam οὐ Atticorum Iones solvere solere in έο, όο, όε· quod Attice dicant ἀφορίζειν, τιθέναι, δίδόναι, Iones mutare, ut sit ἀπορίζειν, τιθέειν, δίδουν, et similia; quasi Iones Attice didicissent et recentiores forma et contractiones vel curare vel negligere potuissent⁴³). Permultum hicce locus adhuc habet obscuritatis, haud paucos errores, maiorem etiam difficultatem, praesertim in poetis. Rectam viam, eamque unice veram nuper significavit Hermannus, V. Cel. ductis paucis lineolis, quae veremur ne in longe pauciorum quam fas est atque merentur virorum Graece doctorum pervenerint notitiam⁴⁴).

43) Etiam in Maittairei libro de Graecae linguae dialectis, parum ordinate conscripto, nulla nec temporis nec scriptorum ratione habita multa undequaque comportata miscentur, et praeter alia ordine penitus invertendo primo loco de Attica, deinde Ionica, tum Dorica dialecto disputatur. Exempla tamen multa nos inde petivimus.

44) Observaciones de Graecae linguae dialectis Lips. 1807. 4. Vid. inprimis pagg. priores; et

Antiquissimae linguae Graecae unam tantummodo dialectum fuisse, nemo dubitat. Huic veterrimae Graecorum dialecto proximam cum Hermannō ponimus Doricam ⁴⁵⁾, ex qua maiore cultu extitit Aeolica. Si Dorientes ingenii cultura maiori, si literis usi fuissent, procul dubio antiquissima Graecorum opera haberemus Dorice exarata, quae nunc videmus maximam partem sermone uti Ionico, quamvis haud pauca etiam retinuerunt ex prisca illa Graecorum lingua. Illustre exemplum hic habemus Homerum. „Dorica „lingua, ait Hermannus ⁴⁶⁾, utebantur etiam Iones, qui quum Athenas tenerent, partemque „Asiae minoris occupassent, ii qui in Asia erant, „mitissima coeli temperie invitante antiquam asperitatem paullatim exuentes molliore lingua uti „coeperunt; alii tamen aliter: hiuc quatuor formas linguae Ionum enumerat Herodotus ⁴⁷⁾.

hoc ipso anno separatim de dialecto Pindari observationes acute conscriptas edidit, Lips. 4.

45) Vid. Iamblich. Vit. Pythag. c. 34. init. *ἁμολογούμενου δὲ δι' ἑκατέρας τῶν ἱστοριῶν* (sacra ac profana) *συνάγεσθαι τὸ πρῆσβυτάτην εἶναι τῶν διαλέκτων τὴν Δωρικήν· μετὰ δὲ ταύτην γενέσθαι τὴν Αἰολικήν, — τρίτην δὲ τὴν Ἰαδικήν, — τετάρτην δὲ τὴν Ἀττικὴν, κ. τ. λ.*

46) De Graecae linguae dialectis, p. V.

47) Lib. I, 142. *γλῶσσαι δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι (οἱ*

„Athenienses autem, quod is populus plurima-
 „rum gentium commercio utebatur, ex omnibus
 „paene linguae formis aliquid contrahebant ⁴⁸⁾.
 „Mox quum Iones, qui erant in Asia, poesein et
 „studia literarum colere coepissent, ab his eru-
 „ditio migravit Athenas, eaque re factum est,
 „ut Atheniensium sermo, is certe, quo in scri-
 „bendo utebantur, ad Ionum imitationem con-
 „formaretur. Paulo post, quum primatum in
 „Graecia tenerent Athenienses, ad communem
 „usum magis sese accomodarunt scriptores.“ Ec-
 ce paucissimis historiam linguae Graecae accura-
 te descriptam. Historia autem in tota hac quae-
 stione praecipua debet esse dux, praecipuum au-
 xilium. Ionum igitur et Atticorum antiquissi-
 mam dialectum unam eandemque fuisse, ex an-
 te dictis apparet; sed insuper rei testis adest Stra-
 bo ⁴⁹⁾, haec exponens: τὴν Ἰάδα (διάλεκτον) τῆ
 παλαιᾶ Ἀττικῆ τὴν αὐτὴν φασιν καὶ γὰρ Ἴωνες
 ἐκαλοῦντο οἱ τότε Ἀττικοί.

Iam quod ad Herodoti dialectum attinet ⁵⁰⁾,

Ἴωνες) νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσαρας παραγω-
 γέων.

48) De qua re differuit Pierson ad Moerid. p. 349.

49) Lib. VIII, p. 513. C. ed. Almelov.

50) Accuratius et copiosius de dialecto Herodoti
 differendi alius fortasse locus erit; nunc pro con-
 sili ratione sufficiat, primas duxisse lineas et vel
 cognita plerisque ordine quodam disposuisse.

vere Ionicam dicere possis⁵¹⁾, siquidem a parte potiori denominatio fiat, sed diversam tamen eam ac remotam ab antiquo Ionismo cogitabis, multo remotiorem ergo a prisca Graecorum lingua; neque minus distantem a reliquis scriptoribus Ionicis, quos vulgo dicunt, Homero, Hesiodo, et ex recentioribus, Hippocrate, ceteris. Porro, uti Pindarus, Theocritus, alii, quos Doricos vocant, non ubique Dorismis utuntur, ita nec oratio Herodotea mere est Ionica. Praeter frequentatam et usitatam vocum resolutionem etiam contractio locum habet, tam Atticorum, quam propria auctori. Nonnunquam utraque forma, et Attica et Ionica, usu venit, quod postea videbimus. In quibus contractionem semper habebis recentiorem, solutam formam, antiquiorem. Cum Homero multa Herodoto communia, tam dialecti quam dictionis ratione; nec mirum, quandoquidem hucce fermo modo deposuerat et quasi exuerat poeticum ornatum. Attamen longe maior formarum constantia et aequabilitas in Herodoto quam in Homero, cuius tanta in formis ad normam certam nondum compositis varietas, ut nullum fere dialecto-

51) Dionys. Hal. Tom. II. p. 130. med. ed. Sylb.
 Ἡρόδοτός τε γάρ, inquit, τῆς ἰάδος ἄριστος κανών.
 Et sane haec dialectus facillime se accommodabat ad primam historiam scribendam, utpote interna quadam cognatione cum ea iuncta.

rum usitatum nomen ei conveniat. Quasdam autem Homericas formas Noster nunquam admittit, v. c. Genitivos in *οιο* exeuntes, et multas alias, quas versus gratia poeta fluxit ⁵²).

Quo paucissimis defungamur, Herodoti morem ab aliis diversum exemplis nonnullis illustrabimus, ita quidem, ut primum literarum quarundam, deinde flexionis, denique verborum et dictionum aliquot Herodoteorum rationem habeamus ⁵³).

In verbis ἴδμεν, ὀδμή, quae posteriori tempore σ assumerunt pro δ, Herodotus antiquiorem formam retinet ⁵⁴). Tenuis consonantes prae adspiratis amat in verbo δέκασθαι et compositis, παντακῆ, οὐκί, aliis, ad quae vulgo χ adhibent. In Particulis ἐνθαῦτα, ἐνθεῦτεν, praecedit adspirata litera tenuem; apud Atticos sequitur. Contrarium valet in κιδών, quod Atticis χιτών. Π illud vel interrogationi inserviens, vel infinitum significans, in πῶς,

52) Formae, quae in oraculis hic illic occurrunt, ad Herodotum non pertinent, quare earum ratio, quum haec scribimus, non habetur.

53) Locos non ubivis laudabimus; Indicis auxilio plerique facili labore invenientur.

54) Δ apud eundem poni pro ζ non admittimus; quam enim vocem unice laudant ζορκάδες ex Lib. IV, 192. cum Cdd. leges δορκάδες, uti Lib. VII, 69. unanimi librorum Mss. consensu.

πότε, πῆ, ποῖος, πότερος, πόσος, cet. in Nostro non usu venit, sed constanter κ. Atque eodem modo mediis in verbis: ὄκως, ὄκοῖος, ὄκου, οὐδέκοτε, cet. Ξ habet Herodotus ubi alii σσ, in διξός, τριξός, cet.

Iam in usu vocalium maior est varietas, ac maius discrimen Herodotei et recentiorum scriptorum sermonis; tamen regulam certam vel normam istius usus constantem, quam semper scriptor sequatur, monstrare vix potueris. Α habet primum ubi Attici ε, in μέγαθος, τράπειν, τάμνειν, aliis; deinde, ubi vulgo ο, in ἀρρώδέειν, porro, ubi η, in ἀμφισβασίη, ἀμφισβατέειν, μεσαμβρίη, similibus. Contra pro α adhibet η, in omnibus iis vocibus, in quibus α purum, five α cum ρ praecedenti, (quod tantundem valet,) locum haberet, quod perpaucis verbis exceptis ⁵⁵⁾ abest ab Herodoto. Hinc τριήκοντα, σοφίη, θώρηξ, ἡμέρη, ἰητρός, πρήσσειν, θεήσασθαι, Σπαρτιήται, cet. item in νηός, νηῦς, ληός, similibus ⁵⁶⁾; et pro ω in Μαιῆτις, Ἰστιαῖητις; nisi ubivis constanter Ἰστιαῖωτις

55) E. g. Μοῖρα, Lib. VII, 157. Ἐμμέλεια, Lib. VI, 129. Πρόπειρα, Lib. IX, 48.

56) H etiam reperiri pro Atticorum εἰ negamus. Quod ad rem laudant ἡρίεος ex Lib. I, 195. prava lectione nititur; frequentatum εἰρίεος Lib. IV, 11. 73. 81. Lib. VII, 91.

scribendum ⁵⁷). E Noster habet pro Attico α in ἔρσην, pro η in Futuris et Aorittis, ἐποθέσαν, αἰνέσω, καλέσω, cet. ⁵⁸). I pro vulgari ε, in ἰστίη, ἐπίστιος, cet. O pro ω, in ζόη, quamquam et ζώη reperitur ⁵⁹), λαγός cet. T pro ι, in βύβλος: sed contra Βρίγες pro Βρύγες: ω pro αυ, in τρωμα et derivatis, θωμασιώματα, θωμα, quod saepius tamen θωμμα: pro η, in πτώσειν, quod vulgo πτήσειν. Vocales modo plures amat quam ceteri Graeci, modo pauciores: reiicit ε in κείνος, ὀρθή, ἰρὸν et derivatis, ἐπιμελίη, similibus, ι, in ἔταρος, κρέσσω, μέζων, τέλειον, γλυκέα, δέξι, ἔργειν et derivatis; assumit ε, in ἀδελφεός, ἀέκων, cet. ι, in ἡσύχιος, εἰρώτα, κεινός, στεινός, ξεῖνος cet. item diphthiongus est pro simplici, in νοῦσος, οὔρος, μούνος, οὔνομα cet. immo longa vocalis immititur, ut η in πολιήτης. Sed contra ἰθύς et ἰθέως pro εὐθύς et εὐθέως. Contractionem vocalium Atticam in universum quidem evitare solet Herodotus, atque hinc soluta εα, εε, εο, οε, οο, έων, έω, cet. quae postea, η, ει, ου, ών, ω, cet. in εάνδανε, τείχεα, ἔθνεα, ῥέεθρον, κέεται, χρυσεόν, Ἄστυάγεος, νόος, πλόον,

57) Vid. Lib. VII, 175. Animadv.

58) Vid. Lib. IX, 22. Animadv.

59) Lib. I, 38.

δεσποτέων, ἐχρήσωντο, ἀληθέως, similibus. Eadem ratione pro ει, αυ, ω, οι, η, α, habet εἶ et ηῖ, ωῦ, ωῖ, οῖ, ηῖ, αῖ, in Ἡρακλέϊ, ἀνθρωπήϊος, κλήϊς, οἰκήϊος, θώϋμα, ὠϋτός, ἐμεωϋτοῦ, πατρῴϊος, οῖς, οἴζυρός, ληϊστής, χρητίζειν, Θρηϊκῆς, cet. Tamen alibi constanter contractio: τῶ, τῆ, ἡμέρη, omnes Dativi et Verborum personae ita flexae, ποιήση, σεμήνης, ὀπτῶτο, cet. Eo saepe est ευ, in Λευτυχίδης, πλεῦνες, πλεῦνων, cet. et pro Atticorum ου, in ποιεῦμενος, ποιεῦσι, φονεῦντες, ἠρώτευν, πιεζεῦμενοι, cet. ⁶⁰). Item in Genitivis Pronominum, ἐμεῦ, σεῦ, τεῦ, quae omnia proprie Dorica; etiam τοῖ pro σοί, cet. Propriae Herodoto contractiones, ὦν, γῶν, pro οῦν, γοῦν, cet. οἰκῶς, οἰκότως pro εἰκῶς, εἰκῶς et εἰκότως, quibus tamen et ipsis utitur ⁶¹). Neque crasis verborum abest a Nostro in ὠνήρ, ὠνθρωπος, τῶρχαῖον, ὠλλοι, τοῦνομα, τῶυτό, cet.

Spiritum quod spectat Herodotus lenem habet in οὔρος, οὔριζειν cet. pro aspero in ὕρος, ὄριζειν, cet. neque vis est aspero praecedentem literam tenuem mutandi in adspiratam. Dicitur itaque ἀπ' οὔ, κἀποδος, ἐπεξῆς, ἀποριζειν, οὐκ σῖον, non ἀφ' οὔ, κἀθοδος, ἐφεξῆς, ἀφοριζειν, οὐχ

60) Vid. Lib. VI, 108. Animadv.

61) Vid. Lib. VII, 150. et in Indic. Graec. v. Ἐΐκειν.

οἶον, etc. ⁶²). Sed in literis adspiratis ut vulgo: λαμπθεῖς, λεχθεῖς, non λαμπθεῖς, λεκθεῖς, cet. Pro Spiritu aspero Atticorum apud Nostrum τ, in Articulo postpositivo τό, τῆ, τόν, pro ὀ, ῆ, ὄν, cet. τέως pro ἔως, τηνία, τηνικαῦτα, aliis.

Apostrophus paullo rarior; nam hiatum Noſter non curat. Hinc ἐστὶ οὖνομα, ὁ δὲ ὀπίσω, ἔχουσι ἀλλήλων, ὁ δὲ ἀποθνήσκων, cet.; sed non plane abest; nam saepe leges ἐπ' Ἀθήνας, οἱ δ' ὦν, similia. Iam in flexione verborum, quid difſet Herodotus a reliquorum Graecorum sermone, brevissimis circumscribamus.

Terminatio vocabulorum primae Declinationis in α, quod vel ex superius dictis colligi poterat, apud Nostrum rarissima. Veniunt in mentem ἐμμελεια et τράπεζα ⁶³), μοῖρα ⁶⁴), πρόπειρα ⁶⁵), et Feminina Adiectivorum in υς, εα, υ, exeuntium; in quorum flexione hoc singulare est, quod quum Nominativus i abiecit, (ἰθεία, βαθεία, cet.) reliqui tamen Casus id repetant, et Ionice terminentur (ἰθείης, ἰθείῃ, cet.). Usitatae igitur Herodoto ης et η terminationes, quarum prior

62) Homerus in his vulgarem rationem sequitur, non Herodoteam.

63) Lib. VI, 129.

64) Lib. VII, 157.

65) Lib. IX, 48.

Genitivum format *εω*, Accusativum *εα*, rarius, ut vulgo, *ην* ⁶⁶). Genitivi Plur. omnes solvuntur in *έων*, quod postea *ών*. Atque idem fit alibi similibus terminationibus ⁶⁷). Dativis Plur. omnibus *ι* in fine additur; *ν έφελευστικόν*, etiam si vocalis sequatur, omittitur. In Decl. prima locum habet *αισι* et *ησι*. Ου Genitivi secundae Declinationis item nonnunquam mutatur et flectitur ut in Decl. prima *εω* e. c. *Κροίσεω* ⁶⁸), *Βάπτεω* ⁶⁹), *Κλεομβρότεω* ⁷⁰), cet. Nomina tertiae Decl. in *εως* et *ης* exeuntia interdum *η* assumunt in reliquis Casibus, pro *ε*, ut *βασιλεύς*, *Ἄρης*, *ἦος*, *ἦι*, *ἦα*, *ἦες*, cet. aliis tamen in locis vulgari forma exeunt. Quod idem dicere possis de voce *νηῦς*, quod *νηός*, *νηί*, *νηας*, cet. habet, sed etiam *νέα*, *νεών*, *νεας*. Voces in *ις* terminatae *ι* retinent in flexione et in quibusdam Casibus contractio admittitur: *πόλις*, *τάξις*, *ὄψις*, cet. *ιος*, *ι*, Plur. *ιες* et *ις*, item in Accus. *ιας* et *ις*. Δ quod in *Ὀσίριδος*, *Θέτιδος*, simili-

66) Tamen Lib. V, 33. 35. idem nomen modo scribitur *Ἄσκαγόρην*, modo *Ἀρισταγόρεα*. Alibi frequentissima *Ξεξέεα*, *δισπότεα*, cet.

67) *Ποσειδέων*, *τυπτεών*, *χρεώνται*, *τουτέων*, cet.

68) Lib. VIII, 122.

69) Lib. IV, 160.

70) Lib. V, 32. vid. Wessel. ad Lib. IV, 147.

bus inest abiicitur, dehinc flectuntur ut praecedentes. Κέρως, τέρως, familia, abiecto τ in obliquis Casibus declinantur κέρως, τέρως, κέρωα, γέρωα cet. Nomina in ω Accusativum finire solent in ούν, ut Ἰοῦν, Λητοῦν tamen et ω occurrit, in εἰνώ⁷¹).

Pronomon τίς uti flectitur interdum quasi a τέως derivetur, ita ὅστις, ὅτεω, ὅτεων, ὁτέοισι, cet. Τοιοῦτος in Neutro est τοιοῦτον et τοιοῦτο item in πρσοῦτος. Μὴν pro αὐτὸν et αὐτήν Noster ut Homerus. Cetera fere ut in vulgari Declinatione, praeterquam, quod, ubi contractio vocalium fieri posset, plerumque non contrahantur. Et hoc quidem, ut diximus, universe notandum, etiam in flexione verborum, de qua nunc pauca advertemus.

Pro Attica igitur contractione apud Herodotum in verbis puris usu veniunt formae solutae ποιέειν, ποιέεσθαι, ἐποίεον, ποιέοιμι, ποιέωνται, ποιέόμενος quod etiam ποιεύμενος, cet. Immo verba quaedam simplicia apud Herodotum interposito s immutantur, quo pura fiant, ut συμβαλλέειν, περισπερχέειν, ῥίπτέειν, alia. Verba in άω apud Nostrium saepe in έω terminata reperies: ὄρέω, ἐφοίτεον, χρέεσθαι, familia; quorum ubi forte contractio fit, interdum η adhibetur, unde

71) Vid. Lib. VII, 69. f. et Animadv.

ὄρῃ, cet. saepius tamen more vulgari, ὄρῃς, ἔφοι-
 τα, χρᾶται, χρᾶσθαι, cet. ⁷²⁾). Formas verborum
 βώσας, ἐννώσας, ἐβώσθην, cet. quas vulgo a ver-
 bis in *οαω* vel *οεω* per syncopen exortas putant,
 mallet simpliciter a radicibus ἐννώω, βώω, cet.
 derivari ⁷³⁾). Verba in *μι* servata reduplicacione
 saepe flectuntur ut pura: in διδώω, διδοῖς, διδοῖ,
 cet. et compositis; etiam in Imperfecto et reli-
 quis derivatis ⁷⁴⁾). In Personarum flexione plera-
 que ut in Homero. Eiv Plusquamperfecti hic *εα*,
 in ἤδεα, ἐτετύφεα, cet. item *ην* Imperfecti ver-
 borum in *μι* redditur *εα*, in ἐτίθεα et aliis; qui-
 bus simile evenit in 3. Plur. Praes. verborum in
μι, τιθέασι, διδόασι, ἀνιστέασι, cet. Terminatio
 3. Perf. Plur. Passivorum *νται* et *ντο* apud No-
 strum est *αται* et *ατο*: hinc τιθέαται, ἐδυνέατο,
 ἰδρύατο, οἰκέαται, τετριφαται, δεδέχαται, ἀπίκα-
 ται, κεχωρίδαται, ἐσκευάδατο, βουλοίατο, δυναίατο,
 πειρώατο, cet. quamobrem non opus circumscri-
 ptione illa in Praeteritis barytonorum λελεγμέ-
 νοι εἰσι et ἦσαν, similibus ⁷⁵⁾). Ad cetera fere

72) Vid. in Indic. χρᾶν.

73) Vid. in Indic. et Lib. IX, 53. Animadv.

74) Vid. Lib. VII, 198. 200. et saepissime.

75) Infinitivum Homericum *μεναι* et Herodoteum
 esse non credo; locum unum Lib. I, 17. ubi
 ἐστάμεναι ex Codd. edidit Reizius, nisi plures

sufficiet eorum meminisse, quae in universum de vocalium resolutione dicta sunt, unde praeter alia etiam apparebit, cur 2. Pers. Sing. Passivorum (εσαι, εσο, ασο,) abiecta σ formetur εαι, εο, αο, non ut post contractionem η, ου, ω, cet. in Φαίνεαι, φοβέεαι, ὄψεαι, τεύξεαι, ἐνεπέλλεο, ἐδέξαο, ἐγένεο, ἔπεο, μέμνεο, et in Coniunctivo item, ἴδῃαι, cet. Ex verbo εἶμι etiam aliquot formas cum Homero Noster habet communes: εἶμέν pro ἐσμέν, Imperfectum ἔα ⁷⁶), ἔατε ⁷⁷), cet. et ἔσκον, ἔσκε, cet. ⁷⁸). Ex hoc Imperfecto ἔσκον aliorum verborum similiter formata Imperfecta tam Herodoto quam Homero frequentissima originem videntur duxisse, quae in Homero uno alterove loco excepto Augmento carent, in Herodoto saepius et αὐξήσιν addunt ⁷⁹). Generatim vero inconstans et apud Nostrom Augmenti utriusque usus, quod toties abest atque adest. Longiores verborum formae et Homeri more auctae, με-

accedent, ἐστάναι legemus, quod item librorum auctoritate nititur.

76) Lib. II, 19.

77) Lib. IV, 119.

78) Lib. I, 196. Lib. VII, 184. alibi.

79) Lib. I, 186. Lib. IV, 78. 130. Lib. I, 100. alibi; omittitur αὐξήσις, Lib. I, 148. Lib. III, 117. Lib. IV, 78. Lib. VI, 12. Lib. VII, 106. 119. 211. alibi.

μετιμένος pro μετειμένος⁸⁰). Pro δεδοκται, faepius δέδοκται, δέδοκτο, cet. tametsi primum quoque reperitur⁸¹). Item ex Homero cognita syncope Praeteritorum ἔσπεώς, προεσπέατα, κατεσπέασι, τεθνεώς, τεθνεότες, cet. quibus Noster gaudet⁸²). Sed irregulares singulorum vocabulorum formationes commodius in Indice poterunt significari, ibique simul ad Animadversiones hic illic provocabitur⁸³).

De structura verborum nunc perpauca tantum animadvertimus. Pleraque etiam in hac parte Herodoto cum ceteris communia; v. c. ellipses, quas eius frequentes laudant: ἐς τὴν ἐωϋτοῦ, ἐς τὴν σφετέρην· ὄψιν, subint. ἔχοντας⁸⁴), alia; et pleonasmos: ἔφη λέγων· ἐλθόντες ἀπικόμενοι⁸⁵)· πλή-

80) Lib. VII, 229. alibi.

81) Lib. VI, 109. Lib. VII, 16. 3. et Ann. Lib. IX, 74.

82) Praeterita verbi Activi, quae in Homero adspiratione carent, primum Herodotum cum litera adspirata dedisse, (λέλεχα, τέτυπα, ubi in Homero λέλεγα, τέτυπα, cet.) recte nuper observavit F. Thiersch in Praef. ad Tabulas Grammat. accurate elaboratas atque utilissimas, p. VII. ed. sec.

83) Vid. in λαμβάνειν, δοξοῦν, δοκίειν, δύνασθαι, ἵσταναι, πρέειν, φέρειν, alia.

84) Lib. VII, 61. alibi.

85) Lib. VII, 8. 2. et Animadv.

θεῖ πολλὰς, μεγάθει μέγιστος⁸⁶). στρατηγὸς ἀνὴρ et ἀνὴρ μάχιος⁸⁷), et familia; alia, eaque subtiliora melius addiscuntur diligenti lectione et accurato Musarum ipsarum studio. Tmesin quam vulgo dicunt, Verbi et Praepositionis in ἀνά τε ἔδραμον, ἀπὸ μὲν ἔθανε, κατὰ μὲν ἔλευσαν, poetarum more Noster admittit; immo Praepositio sola iteratur Verbi praecedentis, sed omissi, plena significatione: ἀπὸ δέ, et κατὰ δέ, pro ἀπέθανον δέ, κατέλευσαν δέ, item ἐν δέ pro ἐνήσαν δέ, cet.⁸⁸). Sed propria etiam tmesi utitur, quam epenthesis alii saepius vocarunt, in ἀπ' ὧν ἔδοντο⁸⁹), ἐξ ὧν εἶλον⁹⁰), κατ' ὧν ἐκάλυψε⁹¹), πρὸς ὧν ἔθηκαν⁹²), περὶ ὧν ἔβαλε⁹³), pro ἀπέδοντο ὧν, ἐξεἶλον, κατεκάλυψε, προσέθηκαν, περιέβαλε ὧν, cet. quae rectius separatim quam uno verbo scribuntur. Frequens Nostro in apodosi καὶ δὴ καί, tum vero etiam, praefertim⁹⁴); singularis repetitio personae item in apodosi, ubi minus expectes,

86) Lib. VII, 117. alibi.

87) Lib. VI, 92. et 83.

88) Vid. Lib. VIII, 89. Lib. IX, 5. 32. alibi.

89) Lib. II, 39.

90) Ibid. 40. et 86.

91) Ibid. 47.

92) Lib. IV, 196.

93) Ibid. 60.

94) Lib. I, 29. 12). Lib. IV, 150. Lib. VI, 137. fin. alibi.

et quae per praecedentia fatis aperta et distincta videatur: ὁ δέ, οἱ δέ, σὺ δέ, cet. ⁹⁵) propria denique formula δι' ἀγγέλου ποιούμενος, διὰ χρηστηρίων ποιούμενος, similia, in quibus ex abundantia postremum adiectum ⁹⁶).

Voces et dictiones denique Herodoto proprias, vel propria saltem significatione accipiendas notamus sequentes.

Ἀγορᾶσθαι, *concionem habere*.

Ἀγχίστροφα βουλευέσθαι ⁹⁷).

Ἀγωνίζεσθαι, Passiva significatione ⁹⁸).

Ἀελπτέειν ¹).

Αἰχμὴ κακῶς ἐστήκεε πρὸς τινα ²).

Ἀλεωρὴν εὐρέεσθαι ³).

Ἀλῆς, ἀλή, ἀλίξειν ⁴).

Ἀλκή· πρὸς vel ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι, cet. ⁵).

Ἀλογέειν, i. q. καταφρονέειν ⁶).

Ἀμαρτάς, i. q. ἀμαρτία ⁷).

95) De quibus cf. Lib. VII, 159. Animadv.

96) Vid. Lib. V, 65. Lib. VI, 3. Lib. VIII, 134. alibi.

97) Vid. in Indic.

98) Lib. IX, 26. f.

1) Vid. in Indic.

2) Vid. Lib. VII, 152. Animadv.

3) Vid. in Indic.

4) Lib. IX, 6. Animadv.

5) Vid. in Indic.

6) Lib. III, 124. et in Ind.

7) Vid. Lib. I, 167. et in Ind.

- Ἐναγινώσκειν, i. q. πείθειν ⁸⁾.
 Ἐνακῶς ἔχειν ⁹⁾.
 Ἐνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, *patefacta sunt* ¹⁰⁾.
 Ἐνεθέλητον, *triste* ¹¹⁾.
 Ἐνελεῖν, *respondere, de oraculis* ¹²⁾.
 Ἐνιέναι, ἀνειμένοι ἐς πόλεμον *cet* ¹³⁾.
 Ἐντίξρος γνώμη ¹⁴⁾.
 Ἐποματαίξειν, *crepitum ventris emittere* ¹⁵⁾.
 Ἐπεστώ, ἡ, i. q. ἀπουσίη.
 Ἐρδεις, *genus teli, sive cuspidis teli*.
 Ἐρθμιος, *concors, amicus* ¹⁶⁾; sed etiam Substant. ἄρθμια ¹⁷⁾.
 Ἐση, *molestia* ¹⁸⁾.
 Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, *miserrimus* ¹⁹⁾.
 Βεβωμένα, *clara, celebria*.
 Βοηθέειν ἐς τινα τόπον ²⁰⁾.

- 8) Vid. Lib. IV, 158. Lib. I, 187. et in Indic.
 9) Vid. in Indic.
 10) Vid. Lib. VI, 66. f. et in Ind.
 11) Vid. in Indic.
 12) Lib. I, 13. Lib. II, 139. et in Ind. Ἐναίγειν.
 13) Lib. II, 167. et in Ind.
 14) Vid. in Indic.
 15) Vid. Lib. II, 162. med.
 16) Vid. in Indic.
 17) Lib. VI, 83.
 18) Lib. I, 136.
 19) Lib. I, 45.
 20) Vid. in Indic.

- Γενέτωρ, *progenitor* ²¹).
 Γλίχασθαι περί τινος ²²).
 Γνωσιμαχέειν ²³).
 Δεικνύειν ἔς τινα ²⁴).
 Διασφάξ ²⁵).
 Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, *aevum transigere* ²⁶).
 Δικαιοῦν, i. q. ἀξιοῦν ²⁷).
 Δοξοῦσθαι ²⁸).
 Δουλότερος ²⁹).
 Ἐγχιος, *ira* ³¹).
 Ἐθέλει et Θέλει et Φιλέει, *solet* ³²).
 Ἐκπλώειν τῶν φρενῶν ³³).
 Ἐνθυμυστὸν ποιέεσθαι ³⁴).
 Ἐπιπλα, τὰ, *suppellex* ³⁵).

- 21) Lib. VIII, 137. alibi *pater*.
 22) Vid. in Indic.
 23) Vid. in Indic.
 24) Vid. in Indic.
 25) Vid. in Indic.
 26) Vid. Lib. III, 40.
 27) Vid. Lib. III, 148. et in Ind.
 28) Vid. in Indic.
 29) Vid. in Indic.
 31) Vid. in Indic.
 32) Vid. in Indic.
 33) Vid. Lib. III, 155. et Lib. VI, 129. *Animadv.*
 34) Lib. II, 175. nisi forte hoc uno loco ἐνθυμίον
 legendum, ut alibi frequenter. Vid. in Ind.
 35) Vid. in Ind.

Κελευσμοσύνη, *mandatum* ⁴⁹⁾).

Κιθῶνες τειχέων ⁵¹⁾).

Κνύζημα, τό, *vagitus puerilis* ⁵²⁾).

Κτιστός, ἡ, i. q. κτίσις ⁵³⁾).

Λόγος, etiam *fabulam*, μῦθον significat; ⁵⁴⁾ hinc

Aesopus λογοποιός ⁵⁵⁾· alibi *historiam*, unde
λογοποιός et Hecataeus ⁵⁶⁾).

Λόγον ἐωϋτῶ διδόναι ⁵⁷⁾).

Μελεδωνός, *cui cura rei mandata est* ⁵⁸⁾).

Μετεξέτεροι, i. q. τινές sive ἄλλοι ἔνιοι ⁵⁹⁾).

Μῆχος κακοῦ, *mali remedium*, i. q. μηχανή ⁶¹⁾).

Ξυρός, *novacula*; ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἔχεται

ἡμῖν τὰ πρήγματα, *in extremo discrimine*
sunt res nostrae, Proverb. ⁶²⁾).

Οἰδέοντα πρήγματα, *res tumentes*, h. e. *fla-*
grantes, turbulentae ⁶³⁾).

49) Vid. Lib. I, 157.

51) Vid. in Ind.

52) Lib. II, 2.

53) Vid. Lib. IX, 97. Animadv.

54) I. b. I, 141.

55) Lib. II, 134.

56) Ibid. 143. cf. Lib. V, 36. Lib. VI, 137.

57) Vid. in Ind. Λόγος.

58) Lib. II, 65. Lib. III, 61. 63. Lib. VII, 31.

59) Lib. II, 36. alibi; vid. in Ind.

61) Lib. II, 181. Lib. IV, 151.

62) Lib. VI, 11.

63) Lib. III, 76. 127.

Ὅτι, i. q. διὰ τί⁶⁴). Ὅτι τάχος et ὅτι τάχιστα, *quam celerrime*⁶⁵).

Οὐδαμοί, i. q. οὐδένες, *nullius pretii homines*⁶⁶).

Παρακταῶσθαι, *adsciscere*.

Παρέχει μοι, i. q. ἔξεστί μοι⁶⁷).

Παχέες, οἱ, *locupletes*⁶⁸).

Περιημεκτέειν⁶⁹).

Πρόξα, *repente, confestim*⁷¹).

Σαγηνεύειν ανθρώπους, *homines retibus capere*⁷²).

Σακκίειν, i. q. σακκίζειν, *excolare*⁷³).

Σαρκάζειν, *tondere, divellere*⁷⁴).

Σπέρχεσθαι τινι, i. q. ἐπιτιμᾶν⁷⁵).

Συγγινώσκειν, *reputare, considerare*⁷⁶).

Συνάγγελος, *legationis socius*⁷⁷).

Συνεστεῶτες λιμῶ⁷⁸).

64) Lib. II, 19. Lib. III, 78.

65) Lib. IX, 7. f.

66) Lib. IX, 58. Animadv.

67) Lib. III, 142. Lib. VIII, 8. Animadv.

68) Lib. VI, 91. Lib. VII, 156. alibi.

69) Vid. Lib. III, 64. et in Ind.

71) Lib. VIII, 65. 135.

72) Lib. III, 149. Lib. VI, 31.

73) Lib. IV, 23.

74) Lib. IV, 64.

75) Vid. in Ind.

76) Lib. IV, 3. 5. f. Lib. VII, 13.

77) Lib. VII, 230.

78) Lib. VII 170. Lib. IX, 89. Animadv.

Συρμαΐζειν, *purgare τῆ συρμαΐῃ* ⁷⁹).

Ἑγχερός, i. q. ὑγεινός, *sanus*.

Ἐπερτίθεσθαι τινί τι, *aliquid communicare cum aliquo* ⁸¹).

Φάροςος, τό, *pars, portio*.

Χερί χεῖρσθαι, *manum conferere* ⁸²).

Χῆτος, τό, *inopia* ⁸³).

Ἦρην ἔχειν, *curam vel rationem habere* ⁸⁴).

Extat oratio Xerxis ad Persas in Polymnia Herodoti habita ⁸⁵) apud Dionysium Halicarnassensem ⁸⁶) ex Ionico in Atticum sermonem conversa, quam utramque ad observanda quaedam dialecti discrimina inter se contulisse operae pretium fuerit.

Finiamus disputationem nonnullis de Herodoti genere scribendi observationibus. Quam autem sit difficilis, quam ardua res, hunc locum illustrare in quolibet scriptore, non est quod multis verbis lectores rei peritos edoceamus. Facil-

79) Lib. II, 88. 125.

81) Lib. VII, 8. 1. Animadv. Lib. I, 8. III, 155.

82) Lib. III, 78. f.

83) Lib. IX, 11.

84) Lib. I, 3. Lib. III, 155. Lib. IX, 8. f. —

Alias formulas Herodoto familiares vid. in Indice, ut in εἶναι, ἔχειν, φέρειν, ποιέειν, λόγος, cet.

85) Vid. Lib. VII, 8 sqq.

86) Vid. Tom. II, p. 189. ed. Sylburg.

lime enim evenit, nec raro evenire vidimus, ut, qui de hac re differant, modo pauciora, saepius plura, quam aequum est, de scriptore suo eiusque forte laudibus praedicent. Modus iustus tenetur rarissime; rarius etiam quod vere proprium est ac singulare scriptori patefit. Enimvero hoc tale interdum est, ut ne possit quidem unicuique ad oculos, quod vulgo dicunt, demonstrari, quod sentiri prius quam verbis copiose describi et explicari queat; quamvis certissimum est, unumquemque scriptorem proprii aliquid quo ab omnibus differat habere. Dicendi genus, *stylus*, qui recentioribus parum latine interdum dicitur, imago est ac τύπος auctoris ipsius totiusque eius χαρακτήρος atque ιδιότητος. Quam quidem non tam in verbis singulis et verborum positione ac structura animadvertere vel thesibus pronuntiatis monstrare poteris, (quod idem fere esset ac in frustra totum secuisse, omnemque rem disturbasse, quippe individuum, quae non nisi integra quidpiam sit,) quam continua lectione et accuratissimo studio, quo paullatim in intimam cum scriptore familiaritatem venias, artissimeque cum illo te coniungas, intueri debes. Neque vero nostri nunc est propositi Herodoti indolem, totam rationem ac naturam, πᾶσαν τὴν ιδιότητα describere et accurate exponere; sed nonnullas tantum observationes, quae vel singulae per se

intelligi possint et quarum veritatem facile quilibet scriptoris lector attentus agnoscat. Est enim Herodotus ex eo scriptorum genere, qui, quod scribendi quidem genus spectat, tantopere a ceteris abhorreant, ut vel tirones in iis diversitatem in hoc genere sentire possint. Iam quo magis appareat iste scriptorum mos et character, quo facilius cognoscatur et addiscatur, primum nihil potest inveniri aptius et ad rem utilius, quam comparatio duorum scriptorum ex diverso genere, ut Herodoti et Thucydidis, quibus nihil diversius,⁸⁷⁾ dehinc vero etiam eorum qui minus a se abhorreant, Herodoti et Hippocratis vel etiam Homeri, Thucydidis et Xenophontis, quorum tamen sat magna distantia.

Scribendi genus Herodoti simplex est et elegans, sine ullo artis vel studii furo, sine ullis veluti anfractibus ambagibusve propria quadam facilitate defluens. Non sedulam curam, nullum operis elaborandi laborem in Nostro animadvertes qualem in sequentis aetatis operibus detexisse facile est. Utut natura dictabat, ita loquebatur. Singula orationis membra nullo nexu artificioso inter se coniuncta iuxta ponuntur;

87) Ex veteribus Herodoti et Thucydidis comparationem instituit Dionys. Hal. epist. ad Pompei. Tom. II, p. 128 lqq. ed. Sylb. quam interfit inspexisse.

periodum arte aliqua formatam frustra quae-
 veris ⁸⁸). Nimirum periodus, quae quasi symbo-
 lum est mentis iam in ordinandis rebus occupa-
 tae iisdemque iudicandis, aliquanto demum post
 oriri et excoli potuit; Herodoteae aetati simplex
 rerum factarum narratio convenit, absque libero
 mentis de rebus exponendis arbitrio ac iudi-
 cio ⁹⁰). Quae dictionis simplicitas vel in ora-
 tionibus hic illic interpositis locum habet, ubi
 forte gravius et exquisitius scribendi genus ex-
 pectes ⁹¹). Pueriliter simplicem fortasse dixeris
 Noftri illum modum ac rationem mere referen-
 di; nec inepte, modo sensu bono, quod dicunt,
 ista vox accipiatur. Hinc formulae illae fre-
 quentes: *nunc illud referam*, initio narrationis;
 in fine: *hoc igitur ita actum est; hoc ita no-
 bis narratum esto; iam illud dicam; sed hoc
 etiam addam*, similes ⁹²). Personas res agentes

88) Particulae. quibus ab una ad alteram rem trans-
 iens pro simplicissimo nexu plerumque utitur,
 sunt *καί, γάρ, δέ, ἐπεί*, similes.

90) Vid. Creuzer l. l. p. 189 sq.

91) Cf. insignem et paullo longiorem Socraticis Co-
 rinthii orationem ad Spartanos habitam Lib. V,
 92. et alias.

92) Ut ex uno tantum Libro aliquot locos laudemus
 cf. Lib. V, 22. f. ταῦτα μὲν νῦν οὕτω καὶ ἐγένετο.
 ibid. 27. f. οὗτος μὲν νῦν τοσαῦτα ἐξεργάσατο κ. τ. λ.
 ibid. 29. f. Πάρισι μὲν νῦν οὕτω Μιλησίουσ καταήριτι.

non tam describit vel oratione obliqua, quae de iis dicenda essent, exponit, sed ipsas loquentes facit et coram oculis nostris agentes, more Homeri et poetarum. Ex incuria illa in periodorum accuratiori compositione et amore quodam copiose fermocinandi ac nihil fere, quod mentem confestim subierit, omittendi multa exorta sunt anacolutha⁹³⁾, innumerae parentheses, simpliciter Particulis δέ, γάρ, cet. significatae⁹⁴⁾. Propter isthanc tantam simplicitatem, quam revera gratam negligentiam dixerimus, severior crisis caveat, ne hic illic vim inferat scriptoris et verbis et sententiis.

Quum consilium Herodoti in exhibendis suis historiis hoc fuerit, *ut causam bellorum inter Graecos et barbaros investigaret et praeclare ab utrisque facta memoriae servaret*⁹⁵⁾, ut

σαν· τότε δέ — ὡδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι· ibid. 54.

ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίνω· ibid. 69. in. ταῦτα μὲν νυν —

Κλεισθένης ἐπεποιήκει· ibid. 71. f. 78. f. 93. in. 109.

f. et innumeris aliis locis.

93) Lib. VI, 109. 137. et Animadv. Lib. VII, 149. Lib. VIII, 8. in. alibi.

94) Saepe in talibus signa parentheses, ubi deerant, adscripsimus, Reizium in priorum Librorum Editione sequuti, quo potissimum tironibus consulamus.

95) Vid. init. Histor. ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ

monstraret, barbaros, postquam omnem paene terram sibi subiecissent, iniustissima causa adortos esse Graecos, Graecam tamen libertatem ex deorum immortalium voluntate servatam, Persas gloriose victos esse ac poenas dedisse dignas, Persarum historia filum est, quo omnis rerum narratio deducitur, quodque per omnes libros firmiter tenet scriptor; reliquae singulorum populorum et regionum descriptiones mera sunt episodica. Episodiorum autem interpositio multum in Nostro habet congrui, haud paullum artis et varietatis ⁹⁶); quorum etsi nonnulla longissima, quae totos libros impleant, et vel in episodis episodica reperiantur ⁹⁷), tamen nunquam

Θωύμαστα, τὰ μὲν Ἑλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τὰ δὲ ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

96) Cf. Lib. IV, 85. Lib. V, 50—52. alibi. Dionys. Hal. ep. ad Pompei. T. II, p. 129. inf. haec habet de Herodoti episodis: συνειδῶς Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπο λόγου διήγησις, ἂν μὲν ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνη, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροαμένων ἡδέως διατιθῆσιν· εἰ δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μὲν πραγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοήν τ' ἰσχυρῶς ποικίλην ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν, Ὁμήρου ζήλωτος γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἰσχυρῆς συλλαβῆς ἀγάμεθα, καὶ αἰεὶ τὸ πλεον ἐπιζητούμεν.

97) Ut historia Aegypti Lib. II. in quo denuo inter-

a primario isthuc filo auctorem seducunt, ad quod finita *παρενθηνή* nunquam non redit. Unde autem ille episodiorum amor et quo ex fonte studium illud ortum? Ex eodem quo reliqua omnia; ex intimo scriptoris animo ultro provenit, qui quum tot suas historias artificiose connectere et doctius totum opus adornare non poterat, nec, si potuisset, fortasse voluisset, tamen ubivis se quasi extendere, quam plurima in se recipere cupit. Hinc et totum eius consilium, primum itinerum faciendorum, deinde historiarum scribendarum, exortum putes. Liberalis hic animus et vere juvenilis, cui omnia nova et notata videntur digna, qui ad discendum et excipiendum res novas semper patet, ubivis aliquid, quod addat, habet, omnibus apparet locis; cuius qui Ionicam eius dialectum externum signum, vel symbolum, dixerunt, non inepte fecisse indicandi sunt. Atque hinc quoque scriptoris tantam copiose loquendi et ad res, quae confines ulla ratione videntur, transeundi cupiditatem intelliges ⁹⁸). Oratio interdum imaginibus illuminata ⁹⁹); nec desunt proverbia, maxi-

calata c. 97 — 99. et 105 — 114. Nec desunt alii loci.

98) Vid. Lib. IV, 30. 168. ubi Valcken. adnotavit.

99) Lib. IV, 114. in. *καὶ αὐτοὶ ἐκτυλώσαντο αὐτάς*.

me ex vitae usu petita ¹⁰⁰). Apud veteres medium, quod dicunt, dicendi genus (μέσος χαρακτήρ) Herodoto tribuitur ¹). Vigor quidam toti operi infusus omnia quasi animat, ita ut summam ex eius studio voluptatem tam veteres quam recentiores lectores ceperint. Incundissimum hunc Herodoti sermonem placide fluentem imaginibus aptis significare voluerunt veteres, dum ei τὴν Πειθῶν, vim persuadentem, et τὰς Χάριτας, Gratias in eo latentes contribuunt ²). Athenaeus eum dicit admirabilem et

Lib. VI, 27. ἡ ναυμαχίη ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε·
alibi.

100) Lib. VI, 1. τοῦτο τὸ ὑποδήμα ἔρραψας μὲν σὺ,
κ. τ. λ. Lib. VII, 39 ἐν τοῖσι ὡσὶ οἰκίει ὁ θυμὸς· Lib.
V, 92. 7. ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε·
Lib. VIII, 140. 2. ἡ βασιλῆος χεὶρ ὑπερμήκης· alia.

1) Marcellin. VII. Thucyd. p. 6. ἴσθι, ὅτι μέσῳ μὲν
(χαρακτήρι) Ἡρόδοτος ἐχρήσατο, (ὅς οὔτε ὑψηλὸς
ἐστὶν οὔτε ἰσχυρὸς,) ἰσχυρῶ δὲ ὁ Ξενοφῶν. Cf. Cic. Or.
5, 6. Dionys. Hal. de Compos. Verb. p. 9. sup. ed.
Sylb. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις — ἡδέϊα ἐστὶ καὶ καλὴ.

2) Vid. Dionys. Hal. de Thucyd. Iudic. T. II, p. 147.
ed. Sylb. οὗτος δὲ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων,
καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν, καὶ κατὰ τὴν τῶν σχηματι-
σμῶν ποικιλίαν, μακρῶ δὴ τινι τοὺς ἄλλους ὑπερεβί-
λετο, καὶ παρεσκευάσθη τῇ κρατίστη ποιήσει, τὴν πε-
ζὴν φρασίν ὁμοίαν γενέσθαι, πειθοῦς τε καὶ χα-
ρίτων, καὶ τῆς εἰς ἄκραν ἠκούσεως ἡδονῆς ἕνεκα· et
cp. ad Pompei. T. II, p. 130 sq.

mellifluum 3); Cicero Herodotum cum *sedato* amni, qui sine ullis salebris fluat, comparat, et propter hanc quieti ac felati sermonis aequitatem (τὸ ἤθος) Thucydidi opponit 4), qui princeps inter patheticos habitus est veteribus 5). Denique Dionysius Halicarnasseus Nostrum proprie *historicum dicendi genus* secutum esse affirmat: ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν Ἡρόδοτος ἔχει et quum magnam partem Thucydidi Herodotum praeferat, utriusque comparisonem his verbis concinne terminat: ἵνα δὲ συνελθὼν εἴπω, καλαὶ μὲν ἀμφοτέραι (αἱ ποιήσεις)· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυρθεῖην ποιήσεις αὐτάς λεγών· διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἰλαρόν ἐστι, φοβερόν δὲ τὸ Θουκυδίδου 6).

3) Cf. Lib. III, p. 78. E. ὁ θαυμασιώτατος καὶ μελίγηρὸς Ἡρόδοτος.

4) Vid. Or. 12. med. Idem de Or. II, 13. de Herodoto ita: qui princeps genus hoc (historiam) ornavit, — tanta est eloquentia, ut me quidem — magnopere delectet.

5) Dionys. de Vett. Script. Cens. T. II, p. 69. inf. ed. Sylb. ἐν μέντοι τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης.

6) Vid. Ep. ad Pompei. Tom. II, p. 130. ed. Sylb.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM LIBRI
qui
ENARRATIONEM PUGNARUM
INTER GRAECOS ET PERSAS
COMPLECTUNTUR.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM LIBRI

QUI
ENARRATIONEM PUGNARUM
INTER GRAECOS ET PERSAS
COMPLECTUNTUR.

LIBER VI.
QUI INSCRIBITUR
ERATO.

CAP. 94 — 120.

SUMMARIUM.

Quo facilius tirones ea intelligant, quae inde ab hoc loco referuntur atque nexum conspiciant rerum, pauca ex superioribus Herodoti historiis videntur repetenda.

Darius I. Hyftaspis, rex Persarum, magnopere infensus erat Atheniensibus, quod Ionibus, duce Aristagora Milefio a Persico imperio deficere conantibus, auxilium tulerant ac Sardes, caput Lydiae, combufferant (Ol. LXIX, 1.). Devictis igitur Ionibus et omnibus minoris Asiae civitatibus sub suam potestatem redactis bellum Europae inferre, inprimis vero Athenienses ulcisci parat.

Ingentem terra marique exercitum, cui ducem praeficit Mardonium, comparat. Qui quum copias in Europam traduxisset, quamquam initio aliquot regiones ad Hellespontum sitas expugnaverat, tamen terrestribus suis copiis in Thracia clade affectis et male fractis, classe vero ad montem Athon vehementi tempestate magnam partem perditam, in Asiam, ne conspecta quidem Graecia, redire cogitur. Darius rex infelici hac expeditione nihil deterritus et statutum in animo habens, ulcisci Athenienses, novas et maiores etiam prioribus exercitus colligit, iisque Mardonio remoto Datis et Artaphernem duces praeficit. Iam ab hoc temporis puncto quae deinceps acta sint textus noster explicat: bellum in Europa inter Persas et Graecos gestum.

Naxos insula primum capitur a barbaris; deinde ceterae Cyclades, Delo excepta; plurima pars incolarum in servitutem abducuntur. Tum Euboeam classis petit Eretriamque expugnat. Hinc trajectis in Atticam Persis Athenienses se obiciunt et in campo Marathonio solorum Plataensium parvo auxilio, (nam Lacedaemonii auxilio advocati sero adveniunt,) Miltiade poussimum duce hostes gloriose superant (Ol. LXXII, 3. a. Chr. 490.). Persae fugientes primum Phalerum, deinde Asiam repetunt.

94 Ὁ ΔΕ Πέρσης τὸ ἐωυτοῦ ἐπίειπε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μνησθῆναι μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρείος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσις, καταστρέφεται τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ Φλαύρωσ πρήξαντα τῷ

ὀτόλῳ, παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρα-
 τηγούς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ
 Ἀθίνας, Δᾶτιν τε, ἔοντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρ-
 ταΦέρνεα τὸν ἈρταΦέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἐωυ-
 τοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἔξανδραποδίσαντας
 Ἀθίνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἐωυτῶ ἐς ὄψιν τὰ ἀν-
 δράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέν- 95
 τες πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κιλι-
 κίης ἐς τὸ Ἀλῆιον πεδίον, ἀμα ἀγόμενοι πεζὸν στρα-
 τὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρα-
 τοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρα-
 τὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ
 ἵππαγωγοὶ νέες, τὰς τῶ προτέρῳ ἔτει προσέειπε τοῖ-
 σι ἐωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρκεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλό-
 μενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν
 στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακο-
 σήσιν τριήρεσιν ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθαῦτεν δὲ οὐ παρὰ
 τὴν ἡπειρὸν ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-
 του καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὄρμεώμενοι,
 παρὰ τὴν Ἰακάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦν-
 το· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, δεῖσαντες μάλιστα τὸν
 περιπλοοῦν τοῦ Ἄθω, ὅτι τῶ προτέρῳ ἔτει ποιεύ-
 μενοι ταύτῃ τὴν κοιμίδην, μεγάλως πρόσεπταισαν·
 πρὸς δέ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον
 οὐκ ἀλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰακάριου πελάγους 96
 προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτῃ

γὰρ δὴ πρώτην ἐπεΐχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι
 μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὐ-
 ρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέ-
 πρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 97 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. Ἐν ᾧ
 δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες καὶ
 αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς
 δὲ στρατιῆς καταπλευούσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας,
 οὐκ ἔκ τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι,
 ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα
 ἔσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τὰ-
 δε, „Ἄνδρες ἱεοί, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπι-
 „τῆδεα καταγόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐ-
 „τὸς ἔτι τοιαῦτα φρονέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος
 „ᾧδε ἐπέσταλται· ἐν ἣ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένον-
 „το, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώ-
 „ρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ᾧν καὶ
 „ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον
 „νέμεσθε.“ ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκέυσατο τοῖσι Δη-
 98 λίοισι· μετὰ δέ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κα-
 τανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ
 ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν
 Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰο-
 λέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆ-
 λος ἐκινήθη, αἷς ἔλεγον οἱ Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ

ὑστάτα μέχρι ἐμεῦ σείσθαι. καὶ τοῦτο μὲν κου
 τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν
 ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος,
 καὶ Ξέρξω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἄρτοξέρξω τοῦ Ξέρ-
 ξω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλεον
 κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων
 αὐτῇ γενόμενα, τὰ δέ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων
 περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς
 κινήθῃναι Δῆλον, τοιγρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον· καὶ ἐν
 χρησμῶ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

[δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐ-
 νόματα, Δαρείος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήιος· Ἄρτο-
 ξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασι-
 λῆας ὧδε ἀν' ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην
 Ἑλληνας καλέοιεν.] Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ 99
 τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν
 δὲ στρατιήν τε παρελάμβανον, καὶ ὀμήρους τῶν
 νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες
 τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δὴ
 σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὀμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφα-
 σαν ἐπὶ πόλις ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγον-
 τες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας, ἐνθαῦτα τούτους
 ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ
 καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν

100 γνώμην. Ἐρετριέες δέ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν
 τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων
 ἐδεήθησαν σφίσι βοήθους γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δέ
 οὐκ ἀπέπαινον τὴν ἐπιουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακίς-
 χιλίους κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοτέων Καλλιιδέων
 τὴν χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δέ
 Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βουλευμα, εἰ μετε-
 πέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δέ διφασίας ἰδέας,
 οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν
 εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δέ αὐτέων, ἴδια
 κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴεσθαι,
 προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δέ τουτέων ἐκάτερα
 ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, εὖν τῶν Ἐρετριέων
 τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάν-
 τα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· προσεδέετό τε
 ἀπαλλάσσεσθαι σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσ-
 ἀπόλωνται, οἱ δέ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβου-
 λεύσαντι πείθονται· καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες εἰς
 101 Ἄρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ δέ Πέρσαι
 πλέοντες κατέσχον πᾶσι νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρας
 κατὰ Ταμύνας, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια· κατα-
 σχόντες δέ εἰς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε
 ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι
 τοῖσι ἔχθροισι, οἱ δέ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ
 μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἰ κως δέ διαφυ-
 λάξαιεν τὰ τεῖχέα, τούτου σφι ἔμελε περί, ἐπεὶ

τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. πρὸςβολῆς δὲ γε-
 νομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ
 ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐ-
 Φορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου,
 ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδίδουσι τοῖσι Πέρση-
 σι. οἱ δέ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν,
 τὰ ἰρὰ συλήσαντες ἐπέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν
 ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἰρῶν· τοῦτο δέ, τοὺς
 ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρρείου ἐντο-
 λὰς, Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόν- 102
 τες ὀλίγας ἡμέρας, ἐπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν κατέρ-
 γοντές τε πολλὸν καὶ δοκέοντες ταῦτ' αὐτοὺς Ἀθηναί-
 ουσ ποιῆσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριάας ἐποίησαν. καί,
 ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀτ-
 τικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς
 τοῦτό σφι κατηγέετο Ἴππίης ὁ Πεισιστράτῳ. Ἀθη- 103
 ναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβόηθον καὶ αὐτοὶ
 ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφεας στρατηγοὶ δέκα·
 τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κί-
 μωνα τὸν Στησαγόρευ κατέλαβε Φυγεῖν ἐξ Ἀθη-
 νέων Πεισιστράτον τὸν Ἴπποκράτεος. καὶ αὐτῷ Φεύ-
 γοντι, Ὀλυμπιάδα ἀνελεῖσθαι τεθρίππω συνέβη· καὶ
 ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, πῶυτό ἐξε-
 νεύεσθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δέ, τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῆσι αὐτῆσι ἵπποισι γι-
 κῶν, παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνικηρυχθῆναι· καὶ

τὴν νίκην παρῆς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἐωυτοῦ
 ὑπόσπονδος. καί μιν ἀνελόμενον τῆσι αὐτῆσι ἵπποι-
 σι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν
 Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιέοντος αὐτοῦ Πει-
 σιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτα-
 νῆιον νυκτός, ὑπέσαντες ἄνδρας. τέθραπται δὲ Κί-
 μων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεο-
 μένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάρφαται
 αὐται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ
 καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τῷ αὐτῷ τούτῳ Εὐαγόρεω Λά-
 κωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί. ὁ μὲν δὲ πρεσ-
 βύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν· τη-
 νικαῦτα παρὰ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν
 τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι
 ἐν Ἀθήνησι, τὸννομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς
 104 Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὢν
 τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκ-
 πεφευγὼς διπλόσον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων.
 ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες
 μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποίηϋντο λαβεῖν τε
 καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δέ, ἐκφυγόντα
 τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἐωυτοῦ, δοκέον-
 τά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τοενθευτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, εἰώξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀπο-
 φυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων

ἀπεδέχθη, αἵρεθεῖς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα 105
 μέν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοί, ἀπο-
 πέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθη-
 ναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦ-
 το μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιπ-
 πίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθέ-
 νιον οὔρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶ-
 σαντα δὲ τοῦνομα τοῦ Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθη-
 ναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, ἰδίῳτι ἐωῦτοῦ οὐδεμίην
 ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἔόντος εὐνοῦ Ἀθηναίοισι, καὶ
 πολλαχῆ γενομένου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι
 καὶ ἔσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάν-
 των σφίσι εὖ ἤδη τῶν πραγμάτων, πιστεύσαντες
 εἶναι ἀληθέα, ἰδρῦσαντο ὑπὸ τῆ ἀκροπόλι Πανός
 ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησι
 ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμ- 106
 φθεῖς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε-
 πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραίος ἐκ
 τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ
 ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, „ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθη-
 „ναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ριιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλησι δουλο-
 „σύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ
 „Ἐρέτρια τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμω
 „ἢ Ἑλλάς γέγονε ἀσθενεστέρα.“ ὁ μὲν δὴ σφί
 τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοη-

θέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφί ἦν τοπαραυτίαια
 ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον·
 ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτη δὲ οὐκ
 ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ
 107 κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον. Τοί-
 σι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἴππίης ὁ Πεισιστρά-
 του ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
 ὄψιν ἰδὼν [ἐν τῷ ὕπνῳ] τοιήνδε. ἐδόκειε ὁ Ἴππίης
 τῇ μητρὶ τῇ ἐωῦτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν
 ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνα-
 σωσάμενος τὴν ἀρχήν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἐωῦτοῦ
 γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα.
 τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα
 τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυ-
 ρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγο-
 μένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ἄρμιζε οὗτος·
 ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε,
 καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆ-
 ξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἶα δὲ οἱ πρεσβυτέρωι
 ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσεῖοντο. του-
 τέων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βῆ-
 ξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο
 πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφζίνετό οἱ ὁ
 ὀδών, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας,
 „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστί, οὐδέ μιν δυνασόμε-
 „θα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· οὐκ ὅσον δὲ τι μοι μέ-

„ρος μετῆν, ὁ ὄδων μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ 108
 ταύτη τὴν ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθη-
 ναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλῆος, ἐπῆλ-
 θον βοηθῆσόντες Πλαταιέες πάνδημει· καὶ γὰρ καὶ
 ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοῦς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
 ταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνούς
 ἤδη ἀναίρεατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θη-
 βαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι
 Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι
 σφέας αὐτοῦς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τά-
 δε, „Ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκόμεν, καὶ ὑμῶν
 „τοίηδε τις γίνεσθαι ἂν ἐπικουρίῃ ψυχρῇ· φθαίητε
 „γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυ-
 „θέσθαι ἡμέων· συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας
 „αὐτοῦς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ
 „τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“ ταῦτα συνεβούλευον
 οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω τῶν Πλα-
 ταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πό-
 νους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν
 οὖν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπί-
 στησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμόν, ἐδίδοσαν σφέας
 αὐτοῦς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύον-
 το ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοή-
 θεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ
 περιείδον· παρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες,

ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖςδε· ἑῶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γρόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιούσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι δέ, ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρους, τούτους ὑπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὐρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

109 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δέ, καὶ Μιλτιάδew, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἢ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, — ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχῶν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν· τοπαλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὀμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· — πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, „Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἔστι ἢ καταδου- „λῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημό- „συνα λιπέσθαι εἰς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα „οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν „γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, εἰς κίνδυνον ἦκου-

„σι μέγιστον. καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μή-
 „δοῖσι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῆ·
 „ἦν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώτη
 „τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἶά
 „τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τουτέων ἀνήκει
 „τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι Φρά-
 „σων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν, κελευόντων συμ-
 „βαλέειν, τῶν δέ, οὐ συμβαλέειν. ἦν μὲν νυν μὴ
 „συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμ-
 „πεσοῦσαν διασεῖσειν γὰρ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὡς-
 „τε μχδίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σα-
 „θρὸν Ἀθηναίων μετεξέτεροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν
 „τὰ ἴσα νεμόντων, οἰοί τε εἶμεν περιγενέσθαι τῇ
 „συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ νῦν τείνει, καὶ
 „ἐκ σέο ἀρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προς-
 „θῆ, ἐστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώ-
 „τη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τῶν ἀποσπευδόντων
 „τὴν συμβουλήν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέ-
 „λεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλ- 110
 τιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης
 δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμ-
 βάλλειν. μετὰ δέ, οἱ στρατηγοί, τῶν ἡ γνώμη ἔφε-
 ρε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτέων ἐγένετο πρυτα-
 νηῆ τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δέ, δε-
 κόμενος, οὔτι κω συμβολὴν ἐποιεέτο, πρὶν γε δὴ αὐ-

111 τοῦ πρυτανηΐῃ ἐγένετο. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλ-
 θε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμ-
 βαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρας ἠγέετο ὁ πολέ-
 μαρχος Καλλίαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω
 τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἠγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθ-
 μέοντο αἱ Φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλεων· τελευταῖοι
 δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλα-
 ταιέες. ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας
 Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύριαι τὰς ἐν τῆσι
 πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθη-
 ναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ
 καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων
 ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγένετο τοιόνδε τι. τὸ στρατό-
 πεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν
 αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας, καὶ ταύτη
 ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας ἐκά-
 112 τερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ
 τὰ σφάγια ἐγένετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν
 οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν
 δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ
 οἰκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, πα-
 ρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέωντες
 αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους,
 οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων.

ταῦτα μὲν νῦν οἱ Βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι
 δέ, ἐπεὶ τε ἄθροοι προσέμιξαν τοῖσι Βαρβάροισι,
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρή-
 σαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν
 ὀρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταυτὴν ἐσθῆμένους· τῶς
 δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων Φό-
 βος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, 113
 χρόνος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρα-
 τοπέδου ἐνίκων οἱ Βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ
 καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων
 οἱ Βάρβαροι, καὶ ρήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὴν μεσό-
 γαιαν· τὸ δὲ κέρασ ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε
 καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δέ, τὸ μὲν τετραμμένον
 τῶν Βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ρή-
 ξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα ἀμφοτέρω,
 ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι
 Πέρσησι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν Θάλασ-
 σαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο
 τῶν νεῶν. Καὶ, τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ 114
 πολέμαρχος Καλλιμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενό-
 μενος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στη-
 σίλειος ὁ Θρασύλειος· τοῦτο δέ, Κυνέγειρος ὁ Εὐ-
 φορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηός,
 τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δέ, ἄλ-
 λαι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν 115

δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιοῦτῳ Ἀθηναῖοι.
 τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ
 ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ
 Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον, βουλόμε-
 νοι Φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ.
 αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μη-
 χανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συν-
 θεμένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐοῖσι ἤδη
 116 ἐν τῆσι νησί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον.
 Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθηον ἐς
 τὸ ἄστυ· καὶ ἔφθισάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς
 βαρβάρους ἤκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι
 ἐξ Ἡρακλήϊου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλήϊῳ
 τῷ ἐν Κυνοσάργει. οἱ δὲ βάρβαροι τῆσι νησί ὑπερ-
 αιωρηθέντες Φαλῆρου, — τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίγειον τότε
 τῶν Ἀθηναίων, — ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς
 117 νῆας, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ
 τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κα-
 τὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας· Ἀθηναίων
 δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφο-
 τέρων τσεῦτοι· συνήνεκε δὲ αὐτόφθι θωῦμα τοιόνδε
 γενέσθαι. Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγό-
 ρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πλη-
 γέντα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ
 λοιπὸν τῆς ζῆς διατελεεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου

ἔοντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πά-
 θεος τοιόνδε τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην
 ἀντιστήναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶ-
 σαν σκιάζειν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἐωϋτὸν μὲν παρ-
 εξελθεῖν, τὸν δὲ ἐωϋτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι.
 ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμεν λέγειν. Δᾶτις 118
 δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ
 τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ
 ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη
 τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποίηετο τῶν νεῶν.
 εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυ-
 σωμένον, ἐπυθάνετο ὁκόθεν σπυλημένον εἶη· πυ-
 θόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἐωϋτοῦ νηὶ εἰς
 Δῆλον. καὶ (ἀπίκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπί-
 σω εἰς τὴν νῆσον,) κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρόν τὸ
 ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δῆλοισι ἀπαγαγεῖν
 τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ
 θαλάσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦ-
 τα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον
 Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἑτέων εἴκοσι Θη-
 βαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆλιον.
 Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτις τε 119
 καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον εἰς τὴν Ἀσίην πλέον-
 τες, ἀνήγαγον εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν
 μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεΐχε
 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρχάντων ἀδικίης προτέρων

τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἰδὲ σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἐωυτόν, καὶ ὑποχειρίους ἐωυτῷ ἔόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο εὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἐωυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδέρικια· ἀπὸ μὲν Σρύσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῶδε. ἀντλέεται μὲν κηλονήϊω, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσικοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει, καὶ ἔπειτα ἐγχεῖ εἰς δεξάμενῃ· ἐκ δὲ ταύτης εἰς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ἕδους. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος, καὶ οἱ ἄλας πῆγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἐστὶ δὲ μέλαν, καὶ ὀσμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετρίεας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἱ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετρίεας ἔσχε οὕτω.

120 Λακεδαιμονίων δὲ ἦγον εἰς τὰς Ἀθήνας διςχίλις μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὁμῶς θεήσασθαι τοὺς Μῆδους· ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δέ,

αἰνέσαντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλάσσαντο ὀπίσω.

CAP. 121—131.

SUMMARIUM.

Sequitur epifodium de Alcmaeonidis. Qui quum omni tempore tyrannos magnopere odissent, etiam crimen prodicionis hoc tempore illis motum (c. 115.) Herodotus diluit. Calliae facta memorabilia et odium imprimis erga Pisistratum commemorantur. De Alcmaeone Megaclis filio, qui ad Croesum Sardes arcessitus multo auro donatur, c. 125. Postea inter Clitthemem, Sicyoniorum tyrannum et Alcmaeonidas affinitas orta; qui postquam nobilissimos Graecos ad se invitasset, iisque certamina constituisset, ut, quem dignissimum maximeque probatum iudicaret, ei anno exacto Agaristam filiam desponderet, Megaclem generum assumit.

ΘΩΤΜΑ δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας, ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσησι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισι τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἴππῆ· οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἴππονίου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μούνος Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρα-

τος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ
 κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἀνέεσθαι, καὶ τὰ
 122 ἄλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο. [Καλ-
 λίω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα
 τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γάρ, τὰ προλελεγμένα, ὡς
 ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δέ, τὰ
 ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας· τεθρίππῳ δέ,
 δεύτερος γενόμενος· Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμε-
 νος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἑλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνησι· τοῦτο δέ, κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέ-
 ρας, εἰσάσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ
 ἐγένοντο γάμου ὠραῖαι, ἔδωκε σφί δωρεὴν μεγαλο-
 πρεπεστάτην, ἐκείνησί τε ἔχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάν-
 των τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἀνδρα ἐωυτῆ
 123 ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ.] Καὶ οἱ Ἀλ-
 κμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἔσσαν τούτου ἔσαν μισο-
 τύραννοι. θούμῃ ὦν μοι, καὶ οὐ προσέμαι τὴν δια-
 βολήν, τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἐφευ-
 γόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μη-
 χανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι
 τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε
 καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξη-
 γρίωσαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατιδέων Ἰππαρχον
 ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοι-
 ποὺς τυραννεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως

ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἄληθέως ἔσαν οἱ τὴν
 Πυθίην ἀναπέισαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι
 ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι πρότερον δεδήλω- 124
 ται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι τῶν Ἀθη-
 ναίων τῷ δήμῳ προσεῖδον τὴν πατρίδα; οὐ μὲν
 ὦν ἦσαν σφῆων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι
 ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λό-
 γος αἰρέει ἀναδεχθῆναι ἕκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ
 τοιοῦτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο
 οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὅς μὲν τοι
 ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.
 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμ- 125
 προὶ ἐν τῆσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ αὐ-
 τῆς Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο
 μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων
 Λυδοῖσι παρὰ Κροῖσου ἀπικουμένοισι ἐπὶ τὸ χρηστή-
 ριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρόστωρ τε ἐγένετο καὶ
 συνελάμβανε προθύμως. καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος
 τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἐωυτόν εὖ
 ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις· ἀπικόμενον δὲ
 δωρέεται χρυσῷ, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἐωυτοῦ σώμα-
 τι ἐξενείασθαι ἐσάπχξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν
 δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας, προσέ-
 φερε. ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν κατα-
 λιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὐρισκῆς εὐ-
 ρυτάτους ἐόντας ὑποδησάμενος, ἦε ἐς τὸν Θησαυρὸν

ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγμα-
 τος, πρῶτα μὲν παρέσαξε παρά τὰς κήμας τοῦ
 χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δέ, τὸν
 κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρί-
 χας τῆς κεφαλῆς διαπλάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλ-
 λο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήϊε ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
 ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δέ τρω οἰ-
 κῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τότε στόμα ἐβ'βυ-
 στο, καὶ πάντα ἐξέγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον
 γέλωσ ἐσῆλθε· καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ
 πρὸς, ἕτερα δωρέεται, οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων, οὕτω
 μὲν ἐπλούτησε ἢ οἰκίῃ αὐτῇ μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλ-
 κμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφῆσας, Ὀλυμπιάδα
 126 ἀναιρέεται. Μετὰ δέ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλει-
 σθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολ-
 λῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρό-
 τερον ἦν. Κλεισθέσι γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ
 Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα
 ἦν Ἀγαρίστη, ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων
 ἐξευρῶν τὸν ἀριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι,
 Ὀλυμπίων ὄν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθριπ-
 πῳ ὁ Κλεισθένης, κίρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλ-
 λήνων ἐφ'αὐτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένηςος γαμβρὸν γενέσθαι,
 ἦκειν ἐς ἐξηκιστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σι-
 κυῶνα, αἰς κυρώσαντος Κλεισθένηςος τὸν γάμον ἐν ἐγι-
 κνυτῇ, ἀπὸ τῆς ἐξηκιστῆς ἀρχαμένου ἡμέρης, ἐνθαῦ-

τα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πάτρῃ
 ἐξωγιωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης
 καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος ἐπ' αὐτῶ
 τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίας ἦλθε Σμινδυ- 127
 ρίδης ὁ Ἴπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλείστον
 δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίετο· ἡ δὲ Σύβαρις ἠκμαζε
 τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα· καὶ Σιρίτης Δάμασος
 Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς· οὗτοι μὲν ἀπὸ
 Ἰταλίας ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμ-
 Φίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἔκ
 τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου
 τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἰσχυρῶς, καὶ Φυγόντος
 ἀνθρώπου εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς Αἰτωλίδος χώρας,
 τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πε-
 λοποννήσου, Φειδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς
 Λεωκίδης· Φειδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος
 Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλή-
 νων ἀπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἥλειων ἀγωνο-
 θέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τού-
 του τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκιάς
 ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λα-
 Φάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν
 Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ
 τούτου ξεινοδοκίεοντος πάντας ἀνθρώπους, καὶ Ἥλειος
 Ὀνομαστός Ἀγαίου· οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελο-
 ποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηνῶν ἀπίοντο Μεγακλῆς

τε ὁ Ἀλιμαίωνος, τούτου τοῦ παρα Κροῖστος ἀπι-
 νομένου, καὶ ἄλλος Ἴπποκλειδῆς Τισάνδρου, πλούτω
 καὶ εἰδοεῖ προφῆρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετριῆς, ἀν-
 θεύσης τούτον τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ’
 Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθε τῶν Σικυπα-
 δέων Διακτοριδῆς Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλ-
 128 κων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστήρες. Ἀπικο-
 μένων δὲ τούτων εἰς τὴν πρσειρημένην ἡμέραν, ὁ
 Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνε-
 πύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δέ, κατέχων ἐνι-
 κυτόν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, καὶ
 τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ
 ἐκάστῳ ἰὼν εἰς συνουσίην, καὶ συνάπασι· καὶ εἰς γυ-
 μνάσιόν τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι,
 καί, τὸ γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστοῖ διεπειρᾶτο·
 ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα
 ἐποίησε, καὶ ἅμα ἐξεΐνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ
 129 του μάλιστα τῶν μνηστῆρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ’ Ἀθη-
 νέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλειδῆς ὁ
 Τισάνδρου, καὶ κατ’ ἀνδραγαθίην εὐρίνετο, καὶ ὅτι
 τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσή-
 κων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε
 κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλει-
 σθένεος, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, φύσας βούς ἑκατὸν
 ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας
 καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένε-

νοντο, οἱ μνηστῆρες εἶχον ἔριν ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ τῷ
 λεγομένῃ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέ-
 χων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλειδης, ἐκέλευσε τὸν
 αὐλητὴν αὐλῆσαι οἱ ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρ-
 χέετο· ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων ὅλον τὸ πρῆγμα, ὑπό-
 πτευε. μετὰ δέ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλειδης χρόνον,
 ἐκέλευσε οἱ τινα τραπέζαν ἐσενεῖλαι. ἐξελθούσης δὲ
 τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λα-
 κωνικὰ σχημάτια· μετὰ δέ, ἄλλα Ἀττικὰ· τὸ τρί-
 τον δέ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τραπέζαν, τοῖ-
 σι σκέλεσι χειρονόμησε. Κλεισθένης δέ, τὰ μὲν
 πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμ-
 βρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδεα διὰ τὴν τε ὀρ-
 χησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἐωυτόν, οὐ βου-
 λόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέ-
 λεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶ-
 πε, „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν
 „γάμον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλειδης ὑπολαβὼν εἶπε, „Οὐ
 „Φροντὶς Ἴπποκλειδῆ.“ ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐ-
 νομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε 130
 ἐς μέσον τάδε, „Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆ-
 „ρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν
 „ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα
 „ὑμῶν ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς
 „ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τέ ἐστι, μίης πέ-

„ρι παρθένου βουλευοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν.
 „τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γά-
 „μου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς
 „ἀξιώσιος εἴνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκιμαίωνος Μεγακλεῖ ἐγ-
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι
 „Ἀθηναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος,

131 ἐνεκῦρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος
 τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλ-
 κμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τουτέων
 δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς Φυ-
 λὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας,
 ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυω-
 νίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλεῖ καὶ Ἴπποκρά-
 τῆς. ἐκ δὲ Ἴπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος,
 καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένης Ἀγαρί-
 στης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἡ συνοικησασά τε Ξανθίπ-
 πῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἐγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν
 τῷ ὕπνῳ, ἐδόκει δὲ λέοντα τειεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας
 ἡμέρας τίπτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

CAP. 132 — 136.

S U M M A R I U M.

Ad rem propositam redit Herodotus, et quae post Marathoniam pugnam a Graecis, imprimis a Miliade, instituta sint, refert. Parum iste insulam LXX. navibus adortur, attamen non expugnat. Rebus infectis Athenas reversus fraudis in Athenienses commissae accusatur et pecunia multatur, quam ipso paullo post mortuo filius eius Cimon solvit.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τριῶμα γενόμενον, 132
 Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρὰ Ἀθηναί-
 οισι, τότε μᾶλλον αὐξέτο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδο-
 μήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθη-
 ναίους, οὐ φράσας σφί ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώ-
 ρην, ἀλλ' ἑὸς αὐτοῦ καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπων-
 ται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον, ὅθεν
 χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονοῦ οἴσονται· λέγων τοιαῦτα,
 αἶττε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις ἐπαρθέντες,
 παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρα- 133
 τιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρέφασιν ἔχων ὡς οἱ Πά-
 ριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρει ἐς Μα-
 ραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα
 λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Πά-
 ρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, εὐόντα γένος Πά-
 ριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃ.
 ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρα-

τιῆ, ἐπολιόρκειε Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τεί-
 χεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκα, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα,
 Φάς, ἣν μὴ οἱ δῶσιν, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν στρα-
 τιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν
 τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ
 δὲ ὅπως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶν-
 το· ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε
 ἐκαστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ
 134 ἐξῆρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἔς μὲν δὴ τοσοῦ-
 το τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ ἐν-
 θεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλ-
 τιάδῃ ἀπορέοντι εἰλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυ-
 ναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι
 Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν.
 ταύτην δὲ εἰλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβου-
 λεῦσαι οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν,
 τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ,
 τὴν μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν
 κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἔοντα, τὸ ἔρκος θερμο-
 φόρου Δήμητρος ὑπερφορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύ-
 ρας ἀνοίξαι· ὑπερφορέοντα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον,
 ὅτιδῃ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκι-
 νήτων, εἴτε ὅτιδῆποτε πρήξοντα· πρὸς τῆσι θύρη-
 σὶ τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε Φρίκης αὐτὸν ὑπελ-
 θούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴεσθαι· καταθρώ-
 σκοντα δὲ τὴν αἵμασίην, τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ

δέ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης 135
 δὲ μὲν νυν Φλαύρωσ ἔχων, ἀπέπλεε ἐπίσω, οὔτε
 χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκρησά-
 μενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας,
 καὶ δειώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δέ, πυθόμενοι ὡς
 ἢ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῷ Μιλτιάδῃ κατηγήσα-
 το, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι,
 θεσπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὡς σφεας ἤσυ-
 χίη τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομέ-
 νους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν,
 ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλω-
 σιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρρήτα ἰρὰ ἐκφῆνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἢ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶ-
 ναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλά, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα
 τελευτᾶν μὴ εὔ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμό-
 να. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἢ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθη- 136
 ναίοισι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον
 ἐν στόματι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος
 ὁ Ἀρίφρονος, ὅς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον
 Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἶνεκεν.
 Μιλτιάδης δέ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο.
 ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ· προ-
 κειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ Φί-
 λιοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπι-
 μεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἴρεσιν· ὡς ἐλὼν Λῆ-
 μνὸν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγούς, παρέδωκε

Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντες δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα τάλαντα, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφαικλίσαντος τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

CAP. 137 — 140.

S U M M A R I U M.

In praecedentis sectionis fine Lemni insulae a Miltiade expugnatae mentionem fecit scriptor. Iam recordatur, de ista re lectores nondum in priori historia a se edoctos esse. Quamobrem hanc occasionem arripit, de Lemno eiusque incolis, Pelasgis, Atheniensium adventu, denique Miltiadis e Chersoneso in eandem profectio, qua insula Atheniensibus subiecta est, differendi.

137

ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὡς ἐσχε. Πελαγοί, ἐπεὶ τε ἐκτὸς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάθησαν, — εἴτε ὦν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἠγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφίσι ὑπὸ τὸν Τμησσὸν εἰούσαν ἔδοσαν

οικήσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπο-
 λίν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν
 τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ
 ἴμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδε-
 μίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους.
 ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι.
 κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησ-
 σῶ, ἐνθεῦτεν ὀρμεωμένους, ἀδικεῖν τάδε. Φοιτᾶν
 γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν
 Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφί-
 σι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι οἰκέτας. ὅπως δὲ
 ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ
 ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας, καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι
 οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύον-
 τας ἐπιχειρήσειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ Φανῆται. ἐωυτοὺς
 δὲ γενέσθαι τοσοῦτο ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνουας, ὅσω,
 παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ
 σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐφελῆσαι, ἀλλὰ
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ, οὕτω
 δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ
 Λῆμνον. Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα 138
 δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. — οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆ-
 μνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους
 τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων
 ὀρτάς, πεντηκοντέρους στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτά-

μίδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας ὄρτην τὰς τῶν Ἀθηναίων
 γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τουτέων πολλὰς,
 οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφεας ἐς Λῆμον ἀγαγόν-
 τες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυ-
 ναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλώσσαν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ
 τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ
 δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυ-
 ναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτειτό τις αὐτέων
 ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειον τε πάντες, καὶ ἐτιμώ-
 ρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παιδῶν
 οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. μαθόν-
 τες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοί, ἐωυτοῖσι λόγους ἐδίδο-
 σαν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ
 δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν αἱ παῖδες πρὸς
 τῶν κουριδίεων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων
 αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν
 ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας
 τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦ-
 τα· προσαπολλύουσι δὲ σφῶν καὶ τὰς μητέρας.
 ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνά τὴν
 Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλεέ-
 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφε-
 τέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν
 ἔφερε, οὔτε γυναῖκες τε καὶ ποιῖμαι ὁμοίως ἔτικτον
 καὶ προτοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς

Δελφούς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἤλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι παντός τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδίδοναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες, εἶπαν, «Ἐπεὰν βορρῆ ἀνέμῳ αὐτήμερον νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παραδώσομεν.» τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολλὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τοιαῦτα. ἔτεσι δὲ 140 κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἢ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησιῶν ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατακύσας ἐξ Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστῆριον τὸ οὐδαμᾶ ἠλπίσαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεὲς μὲν νυν ἐπέιθοντο· Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν. - οὕτω δὴ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM LIBER VII.
QUI INSCRIBITUR
POLYMNIA.

CAP. I—137.

SUMMARIUM.

Post nuntium de clade Marathonica acceptum rex Darius novos contra Graecos apparatus per aliquot annos facit (ab Ol. LXXII, 4. ad LXXIII, 2. a. Chr. 489 ad 487.). Sequenti anno (a. Chr. 486.) Aegyptus a Persis deficit. Iam igitur tam Graeciam invasurus quam Aegyptum, uti mos ferebat Persarum, successorem sibi antea ex filiis deligit. Post multam de successione contentionem Xerxes, Darii ex Atossa filius, a Demarato Spartanorum rege tum temporis Suis commorante inprimis adiutus, regni successor nominatur. Proximo anno (Ol. LXXIII, 4. a. Chr. 485.) Darius omni iam belli apparatu instructo diem supremum obiit.

Xerxes regnum adeptus primum a bello Graeciae inferendo abhorrebat; sed a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis et Onomacrito vate ad Graecos subigendos incitatur. Interim Aegyptus recipitur (Ol. LXXIV, 1. a. Chr. 484.), eique Achaemenes Darii filius praeficitur. Consilium Xerxis de invadenda Graecia oratione proce-

ribus patefactum Mardonius vehementer collaudat; Artabanus diserta oratione expeditionem prudenter et gravibus argumentis dissuadet. Post varias de hac re consultationes ac somnia Xerxis et Artabani fraudulenta denique (Ol. LXXIV, 4. a. Chr. 481.) rex Suis proficiscitur tantis copiis, quantis nunquam bellum fuit gestum. Primum Sardes petuntur, ibique hiematur. Hinc in Graeciam, non tamen Athenas, neque Spartam, mittuntur, qui aquam et terram Persae postuleat. Per montem Athon illo iubente fossa foditur Herculeo labore. Item per Hellespontum pontes struuntur; qui etsi primum tempestate fracti, tamen, postquam vanus rex tam ab ipso mari quam ab opificibus pontis poenas sumisset, iterum resecti sunt. Vere proximo (Ol. LXXV, 1. a. Chr. 480.) rex Sardibus movet Abydum versus. Quo quum ventum esset, Xerxes terrestres ac navales copias e loco elato in littore spectat, dein Hellespontum transiri imperat. Quo ordine et quot diebus ingens exercitus in Europam traiecerit, porro, quibus armis, quo ornatu singulae nationes et singuli militum ordines induti fuerint, denique quos duces habuerint, diligenter Herodotus exponit. Melas fluvius primus, dehinc plures epoti. Doriscum navales et pedestres copiae conveniunt ac ibi miro quodam novoque modo recensentur. Pedestrium copiarum numerus 1,700,000; classis vero triremium fuit 1207, aliorum navigiorum minorum 3000. Inter praefectos classis illustres Artemisia laudata. Xerxes spectatis e curru pedestribus, e navi navalibus copiis et sermone cum Demarato de suis et Graecorum viribus habito iter per Thraciam continuat Graeciam versus. Regiones, quas exercitus in tria agmina divisus peragravit et incolarum mores sedulo descripti. Usque ad Acanthum classis pedestrem exercitum comitata erat, ad litus continuo cursum dirigens; hinc autem ad fr-

num Thermaicum praemittitur, dum copiae pedestres per mediam continentem eodem tendunt, Thessaliae descriptio. Dum ad sinum Thermaicum in castris sedent Persae, legati in Graeciam missi revertuntur. Populorum Graecorum, qui aquam et terram barbaro dederint, nomina ab Herodoto commemorantur,

1 ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖου τὸν Ἰστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐξβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίησε, καὶ μᾶλλον ὤρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῶν πλέων ἐπιτάσσων ἐκαστοῖσι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῆτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελ-
 λομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσει δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὤρμητο καὶ
 2 ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρεῖου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παιδῶν αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρεῖω καὶ πρότερον

ἢ βασιλευῖσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρῆτης
 γυναικὸς Γωβρύεω θυγατρὸς· καὶ βασιλεύσαντι,
 ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσαρες. τῶν μὲν
 δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπι-
 γενομένων, Ξέρξης. εἶντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς,
 ἐστασίαζον· ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, κατότι πρῆσβύτα-
 τὸς τε εἶη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα
 εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρῆσβύτατον τὴν
 ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἶη
 τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἶη ὁ κτησά-
 μενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. Δαρειῦ δὲ οὐκ 3
 ἀποδεικνυμένου κω γνάμην, ἐτύγχανε κατὰ τῷτὸ
 τούτοις καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς
 Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιλείης,
 καὶ Φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωῦτῶ ἐκ Λακεδαιμόνος, οὗτος
 ὡνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρειῦ παιδῶν τὴν διαφορὴν,
 ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξη συνεβούλευσε
 λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γενει-
 το Δαρειῶ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ εἶντι Δαρειῶ·
 οὐκ ἔστι οὐτ' εἰκὸς εἶη οὔτε δίκαιον, ἄλλου τινὰ τὰ
 γέρας ἔχειν πρὸ ἐωῦτοῦ· ἐπεὶ γὰρ καὶ ἐν Σπάρτῃ,
 ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι,
 ἢ οἱ μὲν προγεγονότες ἕως πρὶν ἢ τὸν πατέρα,
 σφέων βασιλευῖσαι, ὁ δὲ, βασιλεύοντι ῥηίγονος ἐπι-
 γένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξίν τῆς βασιλείης

γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξῳ τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆα μιν ἀπέδεξε, δοκέειν δ' ἐμοί, καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεύσαι ἂν Ξέρξης· ἢ γὰρ Ἄτοσσα εἶ-

4 χε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βασιλῆα Πέρσης Δαρεῖος Ξέρξεα, ὄρητο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν, τῷ ὑστέρω ἔτει παρασκευαζόμενον συνήνεκε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕτα ἕξ τε καὶ τριήκοντα ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας

5 Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιλῆῃ ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἀγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσῶν Μαρδόνιος ὁ Γωβρυέω, ὅς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων, „Δέσποτα, οὐκ εἰκός ἐστι „Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας, „μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν, ἀλλὰ τὸ μὲν „νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χειρὶ ἔχεις· ἡμε- „ρώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλάτες „ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἀν- „θρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὑστερον φυλάσσηται ἐπὶ „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.“ αὐτὸς μὲν οἱ ὁ λόγος

ἦν τιμωρός· τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρενθήκη ποιέ-
 σιετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρα, καὶ
 δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη,
 βασιλεῖ τε μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα 6
 δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητῆς ἑῶν, καὶ
 θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι· χρόνῳ
 δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεια, ὥστε ποιέ-
 ειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γε-
 νόμενα ἐς τὸ κείθεσθαι Ξέρξεια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ
 τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγ-
 γελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρε-
 χόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι
 ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες· τοῦτο δὲ, Πεισιστρατι-
 δέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων λό-
 γων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσωρέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνο-
 μάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ δια-
 θέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ
 τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ
 Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστρατίδew ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ
 Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἄλους ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἐρ-
 μιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἱ
 ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανίζοιάντο κατὰ τῆς
 θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον
 χρεώμενος ταμάλιστα. τότε δὲ συναναβάς, ὅπως
 ἀπῆκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λεγόντων τῶν Πει-

σιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους, κατέλεγε
 τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ
 βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχε-
 στατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς
 ζευχθῆναι χρεῶν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε
 ἑλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμωδέων προσε-
 φέρετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι
 7 γνώμας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ
 μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρα-
 τηὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας, τούτους μὲν
 νυν καταστρεφάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὴν
 δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει
 Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἐωυτοῦ, Δαρείου δὲ παι-
 δί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἴγυπτον,
 χρόνῳ μετέπειτα ἐφόρευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου,
 8 ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἴγυπτον ἄλωσιν, ὡς
 ἐμελλε εἰς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς
 Ἀθήνας, σύλλογον ἐπικλήτον Περσῶν τῶν ἀρίστων
 ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθῃται σφέων, καὶ αὐ-
 1 τὸς ἐν πᾶσι εἶπῃ τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν,
 ἔλεξε Ξέρξης τάδε, „Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς
 „κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδε-
 „ξάμενός τε, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθά-
 „νομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἠτρεμήσαμεν,
 „ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ

„Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεός
 „τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσε
 „συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον, τὰ μὲν νυν Κῦρός τε
 „καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρειὸς κατεργάσαν-
 „το καὶ προσεκλήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ
 „ἂν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 „νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν
 „πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῆδε, μηδὲ ἐλάσσω
 „προσκηθήσομαι δύναμιν Πέρσησι· φροντίζων δὲ εὐ-
 „ρίσκω, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγιόμενον, χώρην
 „τε τῆς νῦν ἐκτιήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυρο-
 „τέρην, παμφορωτέρην δέ· ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ
 „τίσιν γινομένην, διὰ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα
 „τὸ νοέω πρήσσειν, ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, α
 „ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς
 „Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμω-
 „ρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέ-
 „ρα τὸν ἐμὸν. ὠρᾶτε μὲν νυν καὶ Δαρεῖον ἰθύοντα
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους. ἀλλ' ὁ
 „μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσα-
 „σθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε
 „καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα
 „τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες, πρῶτα μὲν,
 „εἰς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ,
 „δούλω δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε

„ ἄλσεν καὶ τὰ ἰοῶ· δευτέρα δέ, ἡμέας οἷα ἔρξαν
 „ ἐς τὴν σφστέρην ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτις τε καὶ
 „ ἌρταΦέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ μου πάν-
 3 „ τες. Τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐ-
 „ τέους στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσαῦτα
 „ ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
 „ τούτοις πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέ-
 „ λωπος τοῦ Φρυγῶς νέμονται χώραν· γῆν τὴν Περ-
 „ σίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὶ αἰθέρι ὁμοῦρέουσιν. οὐ
 „ γὰρ δὴ χώραν γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁ-
 „ μοῦρέουσιν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα
 „ ὑμῖν μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς
 „ Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινὰ
 „ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώ-
 „ πων ὑπολείπεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν
 „ ἐς μάχην, τούτων τῶν κατέλεξα, ὑπεξαραιρημέ-
 „ νων, οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξουσι δούλιον ζυγόν,
 4 „ οἳ τε ἀναίτιοι. Ἰμεῖς δ' ἂν μοι ταῦτα ποίοντες
 „ χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον, ἐς
 „ τὸν ἡκεῖν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων χρή-
 „ σει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἡγῆ παρεσκευασμέ-
 „ νον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα, τὰ τιμιώ-
 „ τατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου, ποιητέα μὲν
 „ νυν ταῦτά ἐστι οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν
 „ ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώ-
 „ μην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“

τὰυτα εἶπας ἐπαύετο. Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος 9
 ἔλεγε, „ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τῶν γενομένων
 „Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὅς τὰ
 „τε ἄλλα λέγων ἐπίεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ
 „Ἰωνᾶς τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἐά-
 „σεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἔοντας ἀναξίους. καὶ γὰρ
 „δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς
 „καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα τε ἔθνεα πολ-
 „λὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ
 „δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι
 „δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δέ, ὑπάρξαντας ἀδικίης,
 „οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοῖνὴν πλήθους συ-
 „στροφῆν; κοῖνὴν δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν ἐπι- 1
 „στάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύ-
 „ναμιν εὐσταν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας
 „καταστρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κα-
 „τοικημένοι, Ἰωνᾶς τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες κα-
 „λέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων
 „ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κε-
 „λευσθεῖς· καὶ μοι μέγροι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ
 „ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι,
 „οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην. Καί τοί γε ἐώθασι Ἕλ- 2
 „ληνες, ὡς πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἴστα-
 „σθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὶ ἂν
 „γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προεῖπωσι, ἐξευρόντες τό-
 „καλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόν-

„τες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶν-
 „τες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων οὐδὲ
 „λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ
 „ἀγγέλῳσι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν
 „πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι
 „δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειραῖν. τρόπῳ τοί-
 „νυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλά-
 „σσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦ-
 3 „του λόγον ὥστε μάχεσθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς,
 „ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον πρὸς Φέρων, ἄγον-
 „τι καὶ πληθὸς τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ νέας τὰς
 „ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θρά-
 „σεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα
 „ἐγὼ γε ψευσθεῖν γνῶμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρθέντες
 „ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰ-
 „„μεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμήϊα. ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ
 „πειρῆς πάντα ἀνθρώποισι Φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρ-
 δόνιος μὲν τσαυτὰ ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξῳ γνῶμην,
 10 ἐπέπαυτο. Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ
 οὐ τολμώντων γνῶμην ἀποδείνυσθαι ἀντίην τῇ προ-
 κειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν
 1 Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυρος ἐὼν, ἔλεγε ταῦδε, „ὦ
 „βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖσέν μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλή-

,, λησι, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον εἶναι, ἀλ-
 ,, λά δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεῖσέων δέ, ἔστι·
 ,, ὡς περ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκέραιον, αὐτὸν μὲν ἐπ'
 ,, ἐωυτοῦ οὐ διαγιγνώσκωμεν, ἐπεὰν δὲ παρατρήσωμεν
 ,, ἄλλω χρυσῷ, διαγιγνώσκωμεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ
 ,, καὶ πατρὶ τῷ σῶ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρειῷ, ἢ
 ,, γόρβουον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐ-
 ,, δαμόθι γῆς ἄστου νέμοντας· ὁ δέ, ἐλπίζων Σκύ-
 ,, θας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ
 ,, ἐπέθετο, στρατευσάμενός τε, πολλοὺς τε καὶ
 ,, ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ,
 ,, ὦ Βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολ-
 ,, λὸν ἔτι ἀμείονας ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν
 ,, τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ
 ,, αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμὲ σοὶ δίκαιόν ἐστι φρά-
 ,, ζειν. Ζεῦξας Φῆς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔλκων στρα-
 ,, τὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ συν-
 ,, ἤνεικε ἢ τοὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐσ-
 ,, σωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω· οἱ γὰρ ἄνδρες
 ,, λέγονται εἶναι ἀλκιμοὶ· πάρεστι δὲ καὶ σταθμώ-
 ,, σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ
 ,, Ἄρταφέρνει ἐλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν μου-
 ,, νοὶ Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ἔστι ἀμφοτέρω σφι
 ,, ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικη-
 ,, σαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον,
 ,, καὶ ἔπειτα λύσῃσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὲ, βασι-

- 3 „λεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰ-
 „κῆῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν μοι
 „ἡμέας ὀλίγου ἐδέξασε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πα-
 „τῆρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηϊϊον, γεφυρώσας
 „δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε παν-
 „τοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν
 „πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ-
 „ρέων τοῦ Ἴστρον. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλή-
 „του τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων
 „τῆ γνώμη, μηδὲ ἠναντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περ-
 „σέων πρήγματα καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκούσαι δεινόν,
 „ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα γε-
 4 „γενῆσθαι. Σὺ ὦν μὴ βούλεο εἰς κίνδυνον μηδένα
 „τοιούτου ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης εὐσῆς· ἀλλ'
 „ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν τὸν σύλλογον τῶνδε διάλυ-
 „σον· αὐτὶς δὲ ὅταν τοι δοκῆ, προσκεψάμενος ἐπὶ
 „σεαυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄριστα.
 „τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω
 „εὖ· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τι θέλει, βεβούλευ-
 „ται μὲν οὐδὲν ἔσσαν εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύ-
 „χης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενός αἰσχροῦς,
 „εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἔσσαν δὲ
 5 „οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅρας τὰ ὑπερέχον-
 „τα ζῶα ὡς κεραυνοὶ ὁ θεός, οὐδὲ εἶα φαντάζεσθαι,
 „τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει; ὄρας δὲ ὡς ἐς οἰ-
 „κῆματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτ'

ἄποσιήπτει βέλεα; Φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέ-
 χοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολ-
 λὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθίρεται κατὰ τοιόνδε· ἔπεαν
 σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλη, ἢ βροντήν,
 δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἐωυτῶν. οὐ γὰρ εἴ
 νῆειν ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἐωυτόν. Ἐπειχθῆναι 6
 μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίττει σφάλματα, ἐκ τῶν
 ζημίαι μεγάλαι Φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπι-
 σχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκούντα εἶ-
 ναι, ἀλλ' ἀνά χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ 7
 ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. σὺ δέ, ὦ παῖ
 Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων Φλαύρως ἀκούειν.
 Ἑλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκίεις
 μοι πᾶσαν προθυμίην ἐπιτείνειν. μὴ νυν οὕτω γέ-
 νηται. διαβολὴ γὰρ ἔστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο
 μὲν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν
 γὰρ διαβάλλων, ἀδικεῖ, οὐ παρεόντος κατηγορέων·
 ὁ δὲ ἀδικεῖ ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμά-
 θῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι
 ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ
 νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. Ἄλλ' εἰ 8
 δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρα-
 τεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡθεσι τοῖ-
 σι Περσέων μενέτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παρα-

„βαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτες αὐτὸς σὺ ἐπι-
 „λεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβῶν
 „στρατιῆν ὁκόσῃν τινὰ βούλῃαι. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ
 „λέγεις, ἀναβαίῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέ-
 „σθων οἱ ἔμοι παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
 „ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων,
 „σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπονοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα
 „μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλῃσεις, σὺ δὲ πάντως στρα-
 „τευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινὰ
 „φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπολειπομένων, Μαρδόκιον
 „μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν
 „τε καὶ ὀρνίθων διαφορεῦμενον, ἢ κού ἐν γῆ τῇ
 „Ἀθηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 „ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴκῳ ἄν-
 „δρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἄρ-
 11 τάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς
 ἀμειβεται τοῖσδε, „Ἄρτάβανε, πατρός εἰς τοῦ ἔμοῦ
 „ἀδελφούς· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν
 „λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτι-
 „μῆν προστίθῃμι, εἴοντι κακῶ τε καὶ ἀθύμῳ, μή-
 „τε συστρατεύεσθαι ἔμοι γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, αὐ-
 „τοῦ τε μένειν ἅμα τῆσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ
 „σέο, ὅσαπερ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην
 „ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ
 „Ἀρμινεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύ-
 „σεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ

»τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὐ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ
 »ἡμεῖς ἡσυχίην ἀξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ
 »μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ
 »σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ
 »Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην.
 »οὐκὼν ἐξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ
 »ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα
 »ὑπὸ Ἑλληνισι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσησι γένηται· τὸ
 »γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἐχθρῆς ἐστὶ· καλὸν ὦν προπεπον-
 »θότας ἡμέας τιμωρέειν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν
 »τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἀνδρας τού-
 »τους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν
 »ἐμῶν δούλος, κατεστρέψατο οὕτω, ὡς καὶ ἐς τό-
 »δε αὐτοὶ τε ὦνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπάνυμοι
 »τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται.“ ταῦτα μὲν ἐπὶ
 τοσοῦτο ἐλέγετο. Μετὰ δέ, εὐφρόνη τε ἐγένετο, 12
 καὶ Ξέρξης ἐκινεζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη· νυκτὶ δέ
 βουλὴν δίδους, πᾶγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δ' οἱ
 αὐτὶς τουτέων, κατύπνωσε· καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ
 εἶδε ὄφιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. εἶδοκεε
 ὁ Ξέρξης ἀνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα
 εἶπεῖν, »Μετὰ δὴ βουλευεαι, ὦ Πέρσα, στρατεύομαι
 »μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίξειν Πέρ-
 »σησι στρατόν· οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιεῖεις
 »εὐ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὡσπερ

- „τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαιο ποιεῖν, ταύτην ἴθι τῶν
 „ὀδῶν.“ τὸν μὲν, ταῦτα εἰπαντα, ἔδοκεε ὁ Ξέρξης
 13 ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὄνειρου μὲν
 τούτου λόγον οὐδένα ἐποίεετο, ὁ δὲ Περσέων συνα-
 λίσας τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλε-
 γέ σφι τάδε, „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχε-
 „τε ὅτι ἀγγίστροφα βουλεύομαι· φρενῶν τε γὰρ
 „ἔς τὰ ἐμεωῦτοῦ πρῶτα οὐκῶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρη-
 „γορεύμενοι κείνα ποιεῖν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέ-
 „χονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώ-
 „μης, παραυτίκα μὲν ἢ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀει-
 „κέστερα ἀπορρίψαι ἔπεα ἔς ἀνδρα πρεσβύτερον ἢ
 „χρεῶν· νῦν μέντοι συγγνοῦς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου
 „γνώμῃ. ὥς ὢν μεταδευογμένον μοι μὴ στρατεύε-
 „σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχαί ἐστε.“ Πέρσαι
 μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνηον.
 14 Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τῷ τούτῳ ὄνειρον ἔλεξε
 τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἐπιστάν, „ὦ παῖ Δαρείου,
 „καὶ δὴ φαίναται ἐν Πέρσησί τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιεῦ-
 „μενος λόγι, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ'
 „ἴσθι, ἢνπερ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ
 „αὐτέων πρεσδοκῆ ἀνασχῆσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ
 „πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς
 15 „ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσειαι.“ Ξέρξης μὲν περιδεὴς
 γενόμενος τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης,

και πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπι-
 κομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, „ Ἀρτάβανε, ἐγὼ
 „ τοπαραυτικά μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἶπας ἐς σὲ μά-
 „ ταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα συμβουλίας· μετὰ μὲν-
 „ τοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων· ἔγνω δὲ ταῦτά
 „ μοι ποιητέα ἔόντα τὰ σὺ ὑπέθῆκας, οὐκ ἔγωγε δυνα-
 „ τός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βουλόμενος· τετραμ-
 „ μένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωνότι ἐπιφοιτῶν ὄνειρον
 „ φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαίνεον ποιεῖν με
 „ ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλήσαν οἴχεται. εἰ ὧν
 „ θεός ἐστι ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδοῇ
 „ ἐστὶ γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπι-
 „ πτήσεται καὶ σοὶ τῷτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 „ ἐντελλόμενον. εὐρίσκιω δὲ ὧδ' ἂν γινόμενα ταῦτα,
 „ εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σπευγὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, με-
 „ τὰ τοῦτο ἴσοις ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα
 „ ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας.“ Ξέρξης μὲν ταῦ-
 „ τά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κε- 16
 „ λεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βα-
 „ σιλεῖον θρόνον ἰζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκαζέτο, εἶπας
 „ τάδε, ἐποίησε τὸ κελευόμενον. „ Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βα- 1
 „ σιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ
 „ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πεῖθεσθαι· τὰ σε καὶ
 „ ἀμφοτέρω περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίαι
 „ σφάλλουσι· κατάπερ τὴν πάντων χρησιμωτάτην
 „ ἀνθρώποισι θάλασσαν, πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμ-

„πίπτοντα, οὐ περιορᾶν φήσει τῇ ἐωυτῆς χρῆσθαι.
 „ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτον
 „ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρ-
 „σησι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξάνουσης, τῆς δέ, κατα-
 „παυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν
 „ψυχὴν πλεον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόν-
 „τος· τουτέων προκειμενέων τῶν γνωμέων, ὅτι τὴν
 „σφαλερωτέραν σεωυτῶ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο.
 2 „Νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς
 „τοὶ μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν
 „ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῇ, οὐκ ἐώντά σε κατα-
 „λύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ
 „παῖ. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα,
 „τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολ-
 „λοῖσι πρὸςβύτερος ἐών· πεπλανῆσθαι αὐταὶ μάλι-
 „στα ἐώθασι αἰ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις ἡμέ-
 „ρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς προτοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ
 3 „χειράς. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο οἶον
 „ἐγὼ διαίρεω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν
 „αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας· φανήσεται γὰρ δὴ καὶ
 „ἐμοὶ ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον. (φανῆναι δὲ οὐδὲν
 „μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ-
 „κὶ τὴν ἐμὴν· οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀνα-
 „παυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἶπερ γε καὶ
 „ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε

„εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο ὅτι δὴ κοτέ ἐστι τὸ ἐπι-
 „φανόμενον ται ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἐμὲ
 „ὄρῳ, σὲ εἶναι, τῇ σῆ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον.) εἰ
 „δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώ-
 „σει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω,
 „οὔτε ἢν τὴν σῆν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει τοῦτο, μα-
 „θητέον ἤδη ἐσται. εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσείε γε συν-
 „εχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι. εἰ δὲ ται
 „οὔτω δεδόκηται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ
 „παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῆ κα-
 „τυπνῶσαι, φέρε, τουτέων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων,
 „φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ
 „γνώμῃ χρῆσομαι.“ Τοσαῦτα εἶπας Ἄρτάβανος, 17
 ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λεγόντα οὐδέν, ἐποίησε τὸ
 κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἰσό-
 μενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοι-
 τον ἐποίηετο, ἦλθε οἱ κατυπνωμένῳ τῷτῳ ὄνειρον
 τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα· ὑπερστάν δὲ τοῦ Ἄρ-
 ταβάνου, εἶπε τάδε, „Σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπεύ-
 „δων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δι-
 „κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔ-
 „τε ἐς τοπαρευτικά νῦν καταπροιξέαι ἀποτρέπων
 „τὸ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέ-
 „οντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήληται.“ Ταῦ- 18
 τά τε δὴ ἐδόκει Ἄρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπει-
 λέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλ-

λειν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα ἀν-
 θρώσκει, καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν αἰ-
 τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέ-
 γει τάδε, „Εγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος
 „ἰδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγμα-
 „τα ὑπὸ ἐσσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ
 „εἴκειν· ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπι-
 „θυμέειν· μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύ-
 „ρου στόλον ὡς ἔπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοῦ Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ
 „Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας, ἐπιστάμενος ὧν ταῦτα, γνώ-
 „μην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς
 „πάντων ἀνθρώπων, ἐπεὶ δὲ δαιμονίῃ τις γίνεται
 „ὄρμη, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἴοικε, Φθορὴ τις κατα-
 „λαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι,
 „καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν
 „Πέρσηςσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ
 „κέλευε τοῖσι ἐκ σεῦ πρώτοισι προειρημένοισι ἐς
 „τὴν παρασκευὴν· ποίειε δὲ οὕτω, ὅπως τοῦ θεοῦ
 „παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.“ τούτεῳ
 δὲ λυθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς
 ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο
 ταῦτα Πέρσηςσι, καὶ Ἀρτάβανος, ὅς πρότερον ἀπο-
 σπευδὼν μόνος εἰφαίνετο, τότε ἐπισπευδὼν Φανερός
 19 ἦν. Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦ-
 τα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι

ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δου-
 λεύσειν τε οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἠδέ.
 ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶ· ἀπὸ
 δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν·
 μετὰ δέ, ἀφανισθῆναι περὶ τῆ κεφαλῇ κείμενον τὸν
 στέφανον, κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περ-
 σέων τε τῶν συλληχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς
 τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην
 πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος
 τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρα-
 τοῦ οὕτω ἐπάγγελσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν
 τῆς ἠπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν 20
 τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ
 τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτω δὲ ἔτει ἀνομένῳ
 ἐστρατηλάτее χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο·
 ὥστε μῆτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκυθίας παρὰ τοῦ-
 του μὴδὲν φαίνεσθαι, μῆτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκυ-
 θαὶ Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν
 ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας κα-
 ταστρεψάμενοι, ἐνέμοντο· τῶν εἴκεν ὕστερον Δα-
 ρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν
 Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μῆτε τὸν Μισῶν τε καὶ Τευ-
 κρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἱ διαβάν-
 τες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βέσπορον, τοὺς τε Θρηῆ-
 κας καταστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόν-

τον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ
 21 πρὸς μεσαμβρίας ἔλασαν. Αὐταὶ αἱ πᾶσαι, οὐδ'
 ἕτεραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι, ἴμῃς
 τῆςδε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας
 ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑέρξης; κοῖον δὲ πινόμενον
 μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποτα-
 μῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν
 ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ
 ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ
 ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ σῆ-
 τά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων
 τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προε-
 ποιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων.
 ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς Χερσονήσου ὄρμιον τριήρεις·
 ἐνθεῦτεν δὲ ὄρμεῶμενοι, ὄρυσσον ὑπὸ μαστίγων παν-
 τοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὄρυσ-
 σον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βου-
 βάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου,
 22 ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτερον τοῦ ἔργου. Ὁ γὰρ
 Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν, ἐς θά-
 λασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ
 τελευτῇ ἐς τὴν ἠπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦ-
 το, καὶ κολωνοὶ αὐτὸς μεγάλοι ἐν θαλάσσης τῆς Ἀκαν-
 θίων, ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ
 ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτῇ ὁ Ἄθως, Σάνη πό-

λης Ἑλλάς οἰκῆται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ
 Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀν-
 τί ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἶδε, Δίον,
 Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων, Θύσσης, Κλεωναί. πόλις
 μὲν αὐταὶ αἰ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὠρυσσον δὲ 23
 ὧδε· δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα,
 κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποικιλάμενοι· ἐπεὶ δὲ
 ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἔστεῶ-
 τες, ὦρυσσον· ἕτεροι δέ, παρεδίδουσαν τὸν αἰεὶ ἐξο-
 ρυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἔστεῶσι ἐπὶ βά-
 θρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἐτέροισι, ἕως ἀπίκοντο
 εἰς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
 βαλλον· τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, κα-
 ταρρήγνυμένοι οἱ κρηνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον δι-
 πλῆσιον παρεῖχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος
 καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ
 σφι τοιοῦτον ἀπεβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοινίκες σοφίην ἐν
 τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ
 ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι
 ἐπέβαλε, ὄρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος
 ποιεῦντες διπλῆσιον ἢ ὅσον εἶδε αὐτὴν τὴν διώρυχα
 γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεὶ·
 κάτω τε δὴ ἐγένετο, καὶ ἐξισῶτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ
 ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμῶν ἐστὶ, ἵνα σφι ἀγορὴ τε
 ἐγένετο καὶ πρῆτήριον· σίτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοί-
 τα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀλληλεσμένοι· Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 24

βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναιμι ἀποδεί-
 κνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γάρ, μη-
 δένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύ-
 σαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώουχα τῇ θαλάσῃ εὖρος
 ὡς δύο τριήρας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. τοῖσι
 δὲ αὐτοῖσι τούτοις τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσ-
 ἐτέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γε-
 25 Φυρῶσαι. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίησε. παρασκευά-
 ζετο δὲ καὶ ὄπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ
 λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι·
 καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι
 ἢ στρατιῇ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα. ἀναφυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλ-
 λειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλη ἀγι-
 νέοντας ὀλκᾶσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας
 πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν Ἀκτὴν
 καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν
 τὴν Περινθίω, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἡϊό-
 να τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην διατεταγ-
 26 μένοι. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐρ-
 γάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος
 ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλων ὀρ-
 μηθεῖς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο
 συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα
 αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν, ὃς μὲν νυν τῶν

ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγών, τὰ
 προκείμενα παρὰ βασιλέες ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω
 φράσαι· εὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλ-
 θόντας οἶδα. οἱ δέ, ἐπεὶ τε διαβάντες τὸν Ἄλυον
 ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμε-
 νοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι
 Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ
 Μαιάνδρου, τῷ ὄνομα τυγχάνει ἐὼν Καταρρέιτης·
 ὅς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων,
 ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδίδοι· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νοῦ Μαρσύεω ἄσκιος ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν
 ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα
 ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος **27**
 Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀκὴρ Λυδός, ἐξείνισε τὴν βασι-
 λέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐ-
 τὸν Ξέρξῃ· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος
 ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρή-
 ματα Πυθίου, εἶρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόν-
 τας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ πόσα χρήμα-
 τα κεντημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν,
 »ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὅς τοι τὸν πατέρα Δα-
 ρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσεῇ, καὶ
 »τῇ ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώπων
 »πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας **28**
 δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δευτέρα
 εἶρετο Πύθιον ὁπόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε,

„ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σιγήσομαι
 „τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωῦτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστά-
 „μενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τά-
 „χιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα
 „τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πό-
 „λεμον χρήματα, ἑξέμαθον, καὶ εὖρον λογίζομενος,
 „ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὔσας μοι ταλάντων,
 „χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δα-
 „ρεικῶν, ἐπίδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τούτοισί
 „σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῷ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων
 „τε καὶ γεωπέδων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ ὁ μὲν ταῦ-
 29 τα ἔλεγε. Ξέρξης δὲ ἤσθεις τοῖσι εἰρημένοισι, εἶ-
 „πε, „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περ-
 „σίδα χώραν, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις
 „ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ
 „ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστάς, αὐτεπάγγελ-
 „τος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι
 „χρήματα, ἕξω σέ. σὺ δὲ καὶ ξείνισας μεγάλως
 „στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγ-
 „γέλλει. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέρεα τοιαδε
 „δίδωμι· ξεινὸν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τε-
 „τρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω
 „παρ' ἐμεωῦτοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοὶ ἐπίδεές ἔωσι αἱ τετρακοσῖαι μυριάδες ἑπτὰ
 „χιλιάδων, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πε-
 „πληρωμένη· κέντησό τε αὐτὸς τάπερ αὐτὸς ἐκτῆ-

„σας, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γὰρ τοι
 „ταῦτα ποιεῦντι, οὔτε ἐς τὸ παρεόν, οὔτε ἐς χρό-
 „νον μεταμελήσει.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτε- 30
 λέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοπρόσω. Ἄγκυα δὲ
 καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος, καὶ λί-
 μνην, ἐκ τῆς ἄλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς,
 πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
 χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ στα-
 δίων αἰς μάλιστα κη πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδίδοι
 καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαιάνδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὄρ-
 μεύμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυγῶν
 καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδραρα πόλιν· ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, κα- 31
 ταμηνύει διὰ γραμμῶν τοὺς οὖρους. Ὡς δὲ ἐκ
 τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς
 ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερού-
 σης, τῆς δὲ ἐς δεξιήν, ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευο-
 μένω διαβῆναι τὸν Μαιάνδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγ-
 κη γίνεται, καὶ ἵεναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν
 τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ ἐκ μυρικής τε καὶ πυροῦ μέλι
 ποιεῦσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὖρε πλα-
 τάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ
 χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
 δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε 32
 κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ

ὔδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἵτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ τῶν δὲ εἵνεκα τοδεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὔδωρ· ἄσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἔδοκεε τότε δείσαντας δάσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε.

- 33 Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλὼν ἐς Ἀβυδον. οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξευγνυσάν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, αὐτὴ τραχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταπτόν· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῶ ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταῦκην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σαιίδα διεπασσάλευσαν· ὅς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱόν τὸ ἐς Ἐλαιῶντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιστα
- 34 ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν αὐτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες, τὴν δ' ἐτέραν τὴν βυβλίην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξευγμένον τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας, συνέκοψε τε, ἐκεῖνα πάντα καὶ
- 35 διέλυσε. Ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπιπέσθαι μά-

στιγι πληγᾶς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων
 ζευγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι
 ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο
 δὴ ὦν ραπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθα-
 λα, „Ω πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ
 „τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδι-
 „κον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεται
 „σε, ἦν τε σύ γε βούλη, ἦν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ
 „δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς εἶντι δολε-
 „ρῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ.“ τὴν τε δὴ θάλασ-
 σαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώ-
 των τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλήσπόντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
 Φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίηον τοῖσι προσεκέετο 36
 αὕτη ἢ ἄχαρις τιμῆ. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες
 ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. πεντηκοντέρους καὶ
 τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου
 Πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν
 ἐτέρην τεσσαρεςκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόν-
 του, ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλήσπόντου, κατὰ ῥόον,
 ἵνα ἀνακωχέυῃ τὸν τόνον τῶν ὀπλων· συνθέντες δέ,
 ἀγκύρας κατήκταν περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ
 Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσω-
 θεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς πρὸς ἐσπέρης
 τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὐρου τε καὶ νότου εἵνεκα.
 διέκπλοον δὲ ὑπόφασιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέ-
 ρων, καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχη ὁ

βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ
 γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὄπλα· οὐκέτι
 χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου
 δασάμενοι ἐς ἐκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων.
 παχύτης μὲν ἦν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λογὸν
 δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆ-
 χυς εἶλκε. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς
 ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχε-
 δῆς τῶ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν
 ὀπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπέξῆς, ἐνθαῦτα αὐ-
 τὶς ἐπεξεύγνου. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφό-
 ρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφό-
 ρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, Φραγμόν πα-
 ρείρυσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα μὴ φεβέηται τὰ ὑπο-
 37 ζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς
 δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ πε-
 ρὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς
 διώρυχος, (οἳ τῆς ρηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα
 μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος,) καὶ
 αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεπονημένη ἀγγελο, ἐν-
 θαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῶ ἔαρι παρεσκευασμένος
 ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὤρματο ἐλῶν ἐς Ἄβυ-
 δον. ὠρμημένῳ δὲ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων,
 αἰθρίας τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγέ-

νετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμε-
 λὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαί-
 νειν τὸ Φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς Ἑλλησι προδεικνύει
 ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι
 Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δέ, σφέων. πυθόμε-
 νος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρῆς ἐὼν ἐπαιέετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ 38
 Λυδὸς καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα,
 ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα,
 ἔλεγε τὰδε, „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βου-
 „λοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρόν τυγχάνει εὖν
 „ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ
 πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη
 τε ὑπουργήσειν, καὶ δὴ ἀγορευεῖν ἐκέλευε ὅτευ δέοι-
 το. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας
 τὰδε, „ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἔοντες
 „πέντε, καὶ σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἐμὲ ἐς τὸδε ἡλικίης ἦκοντα οἰκτεῖρας, τῶν
 „μοι παιδῶν ἓνα παράλυσον τῆς στρατηΐης τὸν
 „πρὸς βύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημά-
 „των ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωῦ-
 „τῷ. καὶ πρήξας τὰ νοεῖεις, νοστήσειας ὀπίσω.“
 Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβεται τοῖς- 39
 δε, „ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρα-
 „τευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος

„παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκητίους καὶ Φί-
 „λους, μνήσασθαι περὶ σέο παίδος, ἐὼν ἐμὸς δοῦ-
 „λος, τὸν Ἰχρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπε-
 „σθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσί
 „τῶν ἀνθρώπων οἰκείῃ ὁ θυμὸς· ὅς χρηστὰ μὲν
 „ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα· ὑπεναντία
 „δὲ τουτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρη-
 „στὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργε-
 „σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ
 „τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην
 „οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ
 „καὶ τοὺς τέσσαρας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια·
 „τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχει μάλιστα, τὴν ψυχὴν
 „ζημιώσαι.“ ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα
 ἐκέλευε τοῖσι προσητέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν
 Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον
 διαταμεῖν· διαταμόντας δέ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι,
 τὸ μὲν, ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δέ, ἐπ' ἀριστερά·
 40 καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων δὲ
 τουτέων τουτο, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ στρατός.
 ἤγεοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευφόροι τε καὶ τὰ
 ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων
 ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερῆμισεες
 ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὐ-
 τοι βασιλεῖ. προηγεῦντο μὲν δὴ ἵπποται χίλιοι, ἐκ
 Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δέ, αἰχμο-

Φόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι,
 τὰς λόγγας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δέ,
 ἱροὶ Νισαῖοι καλεῦμενοι ἵπποι δέκα, κεισομημένοι
 ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦ-
 δε. ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι
 Νισαῖον. τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει
 τὸ πεδῖον τοῦτο. ὀπίσθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵπ-
 πων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν
 εἶλον λευκοὶ οἰτώ· ὀπίσθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο
 περὶ ἠνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ
 δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τού-
 του δὲ ὀπίσθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων
 Νισαίων· παραβεβήμεε δὲ οἱ ἠνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν
 Πατιράμφης, Ὀσάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξή- 41
 λασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεμβαί-
 νεσκε δέ, ὅπως μιν ὁ λόγος αἰρέσει, ἐκ τοῦ ἄρμα-
 τος ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὀπίσθεν αἰχμοφόροι
 Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι,
 κατὰ νόμον τὰς λόγγας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος
 ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ
 τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι
 μύριοι. οὗτος περὶ ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ
 τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιᾶς εἶχον χρυ-
 σεᾶς, καὶ περίξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰ-
 ναιεσχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιᾶς εἶ-
 χον. εἶχον δὲ χρυσεᾶς ῥοιᾶς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-

ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἀγχιστα ἐπόμει-
νοι Ξέρξης. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περ-
σέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελείπετο καὶ δύο
σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦε ἀναμίξ.

42 Ἐποιεέτο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ
τε ποταμὸν Καΐικον καὶ τὴν γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ
δὲ Καΐικου ὀρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστε-
ρῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ
ταύτης, διὰ Θῆβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύτ-
τειὸν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελασγίδα πα-
ραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέ-
ρα, ἦε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ
τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆ-
ρες ἐπεισιπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτη συχρὸν

43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ
ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε
ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδοῖ, ἐπέλι-
πε τὸ ῥέεθρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ
τοῖσι κτήνεσι πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποτα-
μὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον
ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων θεήσασθαι. θεητάμενος δέ, καὶ
πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι
ἔθυσε βοῦς χιλίας· χράς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι
ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς
τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρη δὲ ἐπορεύετο
ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν

καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδω
 ὄμουρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δέ, Γέργιθας Τευκρούς.
 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδω, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ — προεπεποίητο γὰρ
 ἐπὶ κελωνοῦ ἐπίτηδες αὐτοῦ ταύτη προεξέδρη λίθου
 λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοί, ἐντειλαμένου πρότε-
 ρον βασιλῆος· ἐνθαῦτα ὡς ἴζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς
 ἡϊόνος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύ-
 μενος δέ, ἰμέρθη τῶν νεῶν ἀμίλλαν γινομένην ιδέ-
 σθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώη
 νιοι, ἤσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δέ 45
 ὦρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν
 ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυ-
 δηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης
 ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα- 46
 θῶν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὅς τοπρῶτον
 γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμβουλευῶν Ξέρ-
 ξη στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὦν ὠνήρ
 Φρασθεῖς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε, „ὦ
 „βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο
 „νῦν τε καὶ ὀλίγω πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωῦ-
 „τόν, δακρύεις.“ ὁ δὲ εἶπε, „Ἐσῆλθε γὰρ με λο-
 „γισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βαρχύς εἴη ὁ πᾶς ἀν-
 „θρώπινος βίος, εἰ τούτων γε ἐόντων τοσοῦτων,
 „οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο λέγων, „Ἐτερα τούτου παρὰ τὴν ζῴην πε-

- „πόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βροχεῖ βίῳ
 „οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὐ-
 „τε τούτων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστή-
 „σεται πολλάκις, καὶ οὐκ ἄπαξ, τεθνάναι βούλε-
 „σθαι μᾶλλον ἢ ζῶειν, αἶ τε γὰρ συμφοραὶ προς-
 „πίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βρα-
 „χὺν ἔόντα, μακρὸν δεκτικὸν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον.
 „οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζῆς,
 „καταφυγὴ ἀίρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ
 „θεός, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, Φθονερός ἐν αὐ-
 47 „τῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων,
 „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέρι, ἐού-
 „σης τοιαύτης οἴηνπερ σὺ διαιρέσαι εἶναι, παυσώ-
 „μεθα, μηδὲ κακῶν μεμνῶμεθα, χρηστὰ ἔχοντες
 „πρήγματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴ-
 „χες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἐὼν με στρα-
 „τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἂν; φέρε
 „μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων,
 „ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἢ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὄνειρου,
 „ὡς βουλόμεθα ἀμφοτέρωτεροι τελευτήσῃ· ἐγὼ δ' ἔτι
 „καὶ ἐς τόδε δαίματός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντός
 „ἐμεωῦτοῦ· ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ
 „καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέιστα πάντων ἔόντα πο-
 48 „λεμιοῦτάτα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖς-
 „δε, „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἴ-

„ναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμ-
 „πτὸς κατὰ τὸ πλῆθος ἐστί, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν
 „στράτευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ
 „ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι
 „τοῦ ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ
 „τοι ταίτη ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα
 „πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην
 „ἄγερσιν ποιοίτε.“ Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, „Ω 49
 „Βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν
 „ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος.
 „Ἦν δὲ πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγω, ε
 „πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται, τὰ δὲ δύο ταῦ-
 „τα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὡς ἐγὼ εἶ-
 „κάω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σε
 „τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς
 „νεάς. καὶ τοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα,
 „ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἠπειρον, παρ' ἣν δὴ κομί-
 „ζεαι. οὐκὼν δὲ εόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων,
 „μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχουσι,
 „καὶ οὐκ ὄνθρωποι τῶν συμφορέων. Καὶ δὴ τῶν 2
 „δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἐρχομαι
 „κέρειν. γῆ δὲ πολεμὴ τῆδ' ἐπι κατίσταται. εἰ
 „ἔδδει τοι μηδὲν ἀντίξου καταστήναι, τοσοῦτω
 „τοι γίνεται πολεμιώτερη, ὅσω ἂν προβαίνης ἐκα-
 „στέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γὰρ

„οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμίη πληθώρα. καὶ δὴ τοι
 „ὡς οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦ-
 „να ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινομένην λιμὸν τέξασθαι.
 „ἀνὴρ δὴ οὕτω ἂν εἴη ἀριστος, εἰ βουλευόμενος
 „μὲν, ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσασθαι χρῆ-
 50 „μα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται
 Δέρξης τοῖσδε, „Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σύ γε
 „ταυτέων ἕκαστα δίαίρειαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φο-
 11 „βέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεις. Εἰ γὰρ δὴ
 „βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ
 „πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγασθαι, ποιήσεις ἂν οὐδαμᾶ οὐ-
 „δέν· κρέσσον δέ, πάντα θρασέοντα, ἡμισυ τῶν
 „δεινῶν πᾶσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρῆμα προδειμαί-
 „νοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀπαδέξεις,
 „σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπε-
 „ναντία τούτοις λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει.
 „εἰδέναι δὲ ἀνθρώπου ἔόντα, ὅπως χρῆ, τὸ βέ-
 „βαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομέ-
 „νοισι ποίειν, ὡς τοσπίπαν Φιλέει γίνεσθαι τὰ
 „κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμενοισί τε πάντα καὶ
 2 „ὄκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅρθως τὰ Περσέων
 „πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προεχώρηκε; εἰ τοίνυν
 „ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες γνώμησι
 „ἐχρέοντο ὁμοίησι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώμησι
 „τοιούτῃσι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα·
 νῦν δὲ κινδύνους ἀναρρίπτέοντες, ἐς τοῦτό σφεα
 προηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι
 κινδύνοισι ἐθέλει καταϊρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοί-
 εῦμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πο-
 ρεύομεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐ-
 ρύπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῶ ἐντυχόντες
 οὐδαμῶσι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν πάθοντες. τοῦ-
 το μὲν γάρ, αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πο-
 ρεύομεθα· τοῦτο δέ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν γῆν
 καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔχομεν· ἐπ' ἀροτῆ-
 ρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας.“
 Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ 51
 ἀρρώδεειν οὐδὲν ἔως πρήγμα, σὺ δὲ μευ συμ-
 βουλίην ἔνδεξαι· ἀναγκαιῶς γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν
 πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτείνειν. Κύρος ὁ Καμ-
 βύσειω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηνέων κατεστρέψα-
 το δασμοφόρον εἶναι Πέρσησι. τούτους ὦν τοὺς ἄν-
 δρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ
 τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἰ-
 μεν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι, ἢ γὰρ
 σφεας, ἢ ἐπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι, κα-
 ταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους,
 συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μὲν νῦν γινόμενοι,
 οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιοτά-
 τοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλῆσασθαι μέγਾਲως τὴν

„σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὧν βαλεῦ καὶ τὸ
 „παλαιὸν ἔπος, ὡς εὔ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ
 52 „πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβεται πρὸς ταῦ-
 „τα Ξέρξης, „Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφῆναο γνωμέων,
 „σφάλλαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἴωνας φο-
 „βέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγι-
 „στον, τῶν σὺ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συστρα-
 „τευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο δια-
 „φθεῖραι καὶ περιποῖῃσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πι-
 „στότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. παρέξ δὲ τού-
 „του, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ
 „γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώ-
 „τερόν τι ποιῆσειν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ
 „θυμὸν ἔχων ἀγαθόν, σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμόν,
 „καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνα
 53 „ἐκ πάντων σιῆπτρα τὰ ἐμαῖ ἐπιτρέπω.“ Ταῦτα
 εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύ-
 „τερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτά-
 „τους· ἐπεὶ δὲ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε, „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρηρίζων, συνέλεξα, ἄν-
 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν
 „τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔόντα μεγάλα
 „τε καὶ πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ
 „σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυγὸν γὰρ τοῦτο
 „πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶν δὲ εἵνεκα προαγο-

„ρεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὡς
 „γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ’ ἀνδρας στρατεύομεθα
 „ἀγαθούς· τῶν ἢ κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος
 „στρατὸς ἀντιστῆ κατὰ ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν
 „ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περσίδα γῆν λελόγγασι.“

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο εἰς τὴν διά- 54
 βασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλον-
 τες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν τε παντοῖα ἐπὶ
 τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίησι στορνύ-
 ντες τὴν ὁδόν. ὡς δ’ ἐπ’ ἀνέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων
 εἰς χρυσεῆς Φιάλης Ξερξῆς εἰς τὴν θάλασσαν, εὐχέτο
 πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώ-
 πην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται.
 εὐξάμενος δέ, ἐξέβαλε τὴν Φιάλην εἰς τὸν Ἑλλήσ-
 ποντον, καὶ χρύσειον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος,
 τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως
 διακριῖναι, οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε εἰς τὸ
 πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον
 μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἔδω-
 ρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, διέβαινον κατὰ 55
 μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόν-
 του, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ δὲ τὴν
 πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θηραπήνη. ἡ-
 γέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανω-
 μένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρα-

τὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὕ-
 τοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἵπποται,
 καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο
 δὲ καὶ οὗτοι· μετὰ δέ, οἳ τε ἵπποι οἱ ἱροί, καὶ
 τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ δέ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ
 αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵπποται οἱ χίλιοι· ἐπὶ δὲ τού-
 τοισι, ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο
 ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὑστατον δια-
 56 βῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ τε διέβη
 ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθνεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστί-
 γων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατός αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ
 ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἔλινύσας οὐδένα
 χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἀνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, „ὦ
 „Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρση, καὶ οὐνομα ἀν-
 „τί Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα
 „ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ
 57 „γὰρ ἄνευ τούτέων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.“ Ὡς
 δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας σφί
 ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενί λόγῳ ἐποιήσατο,
 καίπερ εὐσύμβλητον ἔόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῆδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε
 μὲν εἰλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυ-
 ρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἐωῦ-
 τῷ τρέχων ἤξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ
 καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας εἶναι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος

γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διῆα ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν
 ἔρσενος, τὰ δέ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ
 ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, 58
 τοπρὸσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ
 δὲ καυτικός ἐξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν
 ἐκομίζετο, τὰ ἔμπραλιν πρήσσω τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν
 γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἐπλεε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἀκρῆς τὴν
 ἀπιξιν ποιούμενος, ἐς τὴν αὐτῶ προεῖρητο ἀπικομέ-
 νω περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἠπειρον στρατός πρὸς ἠῶ
 τε καὶ ἡλίου ἀνατολᾶς ἐποίηετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς
 Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλῆς τάφον
 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ
 μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει
 εὐὸν Ἀγορή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν
 Μέλανα καλεόμενον, καὶ Μέλανα ποταμόν, οὐκ ἀν-
 τισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλι-
 πόντα, τοῦτον τὸν ποταμόν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ
 κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἥτε πρὸς ἐσπέ-
 ρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντοριδα λίμνην
 παρεξιών, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορί- 59
 σκος, ἔστι τῆς Θρηκίης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέ-
 γα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἑβρος. ἐν
 τῶ τεῖχος τε ἐδῆδητο βασιλείῳ, τοῦτο τὸ δὴ Δο-
 ρίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρῇ ἐν αὐτῶ κ-
 τεστήηκε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ
 τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδουξε ὦν τῶ Ξέρξῃ ὁ

χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐναριθμη-
 σαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίηε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ
 νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι,
 κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προς-
 εχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλλη τε Σαμοθρή-
 κῆ πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη· τελευταία δὲ αὐ-
 τοῦ, Σέρρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος
 τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κα-
 τασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνεγκύσαντες. ὁ δὲ
 ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς
 60 ἀριθμὸν ἐποίηετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον
 πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ
 γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος
 δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἐβδο-
 μῆκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τίνδε
 τὸν τρόπον. συναγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα
 ἀνθρώπων, καὶ συναξάντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶ-
 χον, περιέγραψαν ἕξωθεν κύκλον· περιγράψαντες
 δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν περιέβαλον
 κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρῶν ἐς τὸν ὀμ-
 φαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς
 τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ
 τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα
 61 διέτασσον. Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἷδε ἔσαν. Πέρ-
 σαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆ-
 σι εἶχον τιάρας καλομένους, πῖλους ἀπαγάας· πε-

ρί δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους,
 λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σιέ-
 λεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέφυρα· ὑπὸ δὲ,
 Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμᾶς δὲ βραχέας ἔχον,
 τόξα δὲ μεγάλα, εἰστούς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ,
 ἐγγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ
 τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν
 Ἀμίστριος πατέρα, τῆς Ἑέρξεω γυναικός. ἐκαλέον-
 το δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-
 τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι.
 ἐπεὶ δὲ Περσεύς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο
 παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυ-
 γατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα
 ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγ-
 χανε γὰρ ἄπαις εἶναι ὁ Κηφεὺς ἔρπενος γόνου. ἐπὶ
 τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐ- 62
 τὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μηδικὴ γὰρ
 αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ Μῆδοι
 ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμε-
 νίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπι-
 νομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς
 τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὔτοι τὸ οὐ-
 νομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὡδε λέγουσι Μῆδοι.
 Κισσίοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ
 Πέρσαι ἐσκευάδατο· ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφό-
 ροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀιάφης ὁ Ὀτάνεω.

Ἰνδιάνοι δέ, κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἠγεμόνα
 παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον
 63 τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατεύ-
 μενοι, περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον χάλκεά τε
 κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ
 εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια
 παραπλήσια τῆσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δέ, ῥόπα-
 λα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας.
 οὔτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ
 δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξύ, Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφῶν Ὀτάσπης ὁ Ἀρ-
 64 ταχάιου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀγ-
 χότατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα
 δὲ καλάμινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σά-
 και δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυρβα-
 σίας ἐς ὄξυ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀνα-
 ξυριδας δὲ ἐνδεδύκασαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγ-
 χειρίδια, πρὸς δέ, καὶ σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ
 ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλουν· οἱ γὰρ
 Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βα-
 κτριῶν δὲ καὶ Σακίων ἦρχε Ἰστάσπης ὁ Δαρείου
 65 τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἴματα μὲν
 ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλά-
 μινα εἶχον, καὶ οἷστους καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σιδήρου
 ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἴνδοί. προσετετά-
 χατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρη τῷ Ἀρταβα-

τω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μη- 66
 δικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατὰπερ Βάκτριοι. Ἀρίων
 δὲ ἤρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χο-
 ράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρα-
 τεύοντο. τούτων δὲ ἤρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ
 Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκειω· Σογδῶν δέ,
 Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων,
 Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε 67
 ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες
 καὶ ἀκινάκεις, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευά-
 δατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-
 Φίου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δέ, εἴματα μὲν βεβαμ-
 μένα ἔχοντες, ἐνέπρεπον· πέδιλα δὲ ἐς γόνου ἀνα-
 τείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμάς Μηδικάς. Σα-
 ραγγέων δὲ ἤρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πά-
 κτυες δέ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια
 εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρεί-
 χοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτοι δὲ καὶ 68
 Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ-
 περ Πάκτυες. τούτων δὲ ἤρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν
 καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικηνίων δέ,
 Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δέ, ζειράς ὑπεξω- 69
 σμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλιντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ,
 μακρὰ. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας
 ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ Φοίνικος σπάθης πε-

ποιημένα μακρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δέ,
 καλαμίνας οἰστούς σμικρούς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὴν
 λίθος ὄξύς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύ-
 φουσι· πρὸς δέ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δέ, κέρας δορ-
 κιάδος ἐπὴν ὄξύ πεποιημένον, τρόπον λόγχης· εἶ-
 χον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ
 μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην γύψω· τὸ
 δ' ἕτερον ἡμισυ, μιλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιο-
 πων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἤρχε Ἀρσάμης
 ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρός·
 τὴν μάλιστα στέργε τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ
 χρυσῆν σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ
 Αἰγύπτου Αἰθιοπῶν καὶ Ἀραβίων ἤρχε Ἀρσάμης.
 70 Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθιοπες, (διζοὶ γὰρ
 δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι,
 διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροις, Φωνὴν
 δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰ-
 θιοπες, ἰθύτριχῆς εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐ-
 λότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὔτοι
 δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθιοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ-
 περ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶ-
 χον ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τε τοῖσι ὡσὶ ἐκδευαρ-
 μένα καὶ τῆ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἢ λοφιῇ
 κατέχρα· τὰ δὲ ὠτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα
 εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γε-
 71 ράνων δοράς. Λίβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἤϊσαν

ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρ-
 χοντα δὲ παρείχοντο Μασσαίην τὸν Ὀαρίζου. Πα- 72
 Φλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι
 ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικράς,
 αἰχμάς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγ-
 χειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς
 μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ Ματιηνοί,
 καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες
 ΠαΦλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ
 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. ΠαΦλαγόνων μὲν
 νυν καὶ Ματιηγῶν Δῶπος ὁ Μεγασίδρου ἤρχε· Μα-
 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγῶν, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ
 Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστάνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω 73
 τῆς ΠαΦλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσ-
 σοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκα-
 λέοντο Βρίγες χερόνον ὅσον Εὐρωπήιοι εόντες· σύνοικοι
 ἔσαν Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα
 τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρ-
 μένιοι δὲ κατὰπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, εόντες Φρυ-
 γῶν ἀποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἤρχε Ἀρτό-
 χμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτά- 74
 τω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὄπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ Μήσι-
 νες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄττος
 ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα.
 Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον κράνεα ἐπι-
 χώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο

ἐπικαυτοῖσι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐ-
 λύμπου δὲ οὖρεος καλέονται Οὐλύμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἤρχε ἌρταΦέρνης ὁ ἌρταΦέρνεος, ὃς
 75 ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δῶτι. Θρήϊες δέ, ἐπὶ
 μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύον-
 το, περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δέ, ζειράς πε-
 ριβεβλημένοι ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ
 τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν· πρὸς δέ, ἀκόντια τε
 καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ δια-
 βάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ
 δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυ-
 μόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δὲ Φα-
 σι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρήϊων
 δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἤρχε Βασσάκης ὁ Ἄρταβά-
 76 νου. . . . ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας εἶχον σμικράς,
 καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ
 δὲ τῆσι κεφαλῆσι κράνεα χάλκεια· πρὸς δὲ τοῖσι
 κράνεσι, ὠτά τε καὶ κέρα προσῆν βροῦς χάλκεια·
 ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκισι Φοι-
 κείοισι κατειλίχαστο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός
 77 ἐστὶ χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μητόνες, Λασό-
 νιοι δὲ καλούμενοι, τὴν αὐτὴν Κιλίξι εἶχον σκευὴν·
 τὴν ἐγώ, ἐπεὶ ἀνὰ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γέ-
 νωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμᾶς τε βρα-
 χέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ
 αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι· περὶ δὲ τῆσι κε-

Φαλῆσι ἐκ διφθερέων πεπονημένας κυνέας. τούτων
 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ πε- 78
 ρὶ μὲν τῆσι κεφαλήσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπί-
 δας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικρὰς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν με-
 γάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοι-
 κοι, κατὰπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο.
 τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἶδε· Μόσχους μὲν
 καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ
 Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ
 καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταύκτις ὁ Χεράσμιος, ὅς Ση-
 στὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μῆρες δὲ 79
 ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλήσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ
 εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας σμικρὰς, καὶ ἀκόντια.
 Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλήσι κράνεα ξύλινα,
 ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας σμικρὰς, αἰχμὰς τε βραχεάς·
 πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλ-
 χων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ
 καὶ Σάσπειρες, κατὰπερ Κόλχοι ὀπλισμένοι ἐστρα-
 τεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε.
 Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσ- 80
 σης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῆσι τοὺς Ἀνασπάστους
 καλεομένους κατοικίξει βασιλεύς, ἀγχοτάτω τῶν
 Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὄπλα. τούτων δὲ
 τῶν νησιωτέων ἦρχε Μακρόντης ὁ Βαγαίου, ὅς ἐν
 Μυκάλη στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύ-
 τησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρα- 81

τευόμενά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν.
 τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται·
 καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμησάντες, οὗτοι ἔσαν·
 καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἐκα-
 τοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων
 δὲ καὶ ἔθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάντορες. ἔσαν μὲν δὴ
 82 οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ
 τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ,
 Μαροδονίος τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριτανταίχμης ὁ
 Ἄρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δα-
 ρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Πέρξης δὲ
 ἐρίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυ-
 83 ζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμ-
 παντος στρατοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυριῶν. τῶν δὲ
 μυριῶν τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγεμένων ἐστρα-
 τήγεε μὲν Ἰδάρνης ὁ Ἰδάρνεος. ἐκαλέοντο δὲ ἀθά-
 νατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τούδε. εἴ τις αὐτέων
 ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιηθεῖς, ἢ νόσῳ,
 ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾶ οὔτε
 πλεῦνες μυριῶν, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλείστον
 παρεΐχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἀριστοὶ
 ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χω-
 ρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνε-
 πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλα-

κας καὶ θεραπήην, πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κά-
 μηλοὶ τε καὶ ὑποζύγια ἤγον. Ἴππεύει δὲ ταῦτα 84
 τὰ ἔθνεα· (πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλ-
 λά τσαάδε μούνα.) Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευα-
 σμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῆσι κεφα-
 λῆσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σι-
 δήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομά· 85
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περ-
 σικόν καὶ Φωνῆ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημέ-
 νην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Παιτυϊκῆς· οἱ παρεί-
 χοντο μὲν ἵππον ὀκτανισχιλίην, ὄπλα δὲ οὐ νομίζου-
 σι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειρι-
 δίων· χρέωνται δὲ σειρῆσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἰμάν-
 των. ταύτῃσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ
 μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἦδε. ἐπεὰν συμμίσγῃσι
 τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειράς, ἐπ' ἀκρω-
 βρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχη, ἦν τε ἵππου,
 ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἐωυτόν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρ-
 κesi ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τουτέων μὲν
 αὐτῆ ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρ-
 σας. Μῆδοι δὲ, τήνπερ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευ- 86
 ῆν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἴνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσε-
 σάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέ-
 λητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν
 ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάντριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡς-

- αὐτως καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν Κασπίων ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ περὶ τῶν ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὡς δ' αὐτως Κασπείριοι καὶ Παριάνιοι ἐσετάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀράβιων δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἤλαυνον δὲ πάντες
- 87** καμήλους, ταχυτῆτα οὐ λειπομένης ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνηα μούνα ἵππευεν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτῶ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα
- 88** μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππιόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνἵππαρχος Φαρνούχης καταλέλειπτο ἐν Σαρδίσι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμέωντο ἐν Σαρδίῳ, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προΐδων, ἐφοβήθη τε καὶ στάς ὀρθὸς ἀπεσεΐσατο τὸν Φαρνούχέα. πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἡμεε, καὶ ἐς Φθίῳσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περὶ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα.
- 89** Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης. Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσαιο καὶ χίλιοι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε. Φοί-

νικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ,
 τριηκοσίας, ὡδὲ ἐσκευασμένοι, περὶ μὲν τῆσι κεφα-
 λῆσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεπονημένας τρόπον
 τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους,
 ἀσπίδας δὲ ἴτους οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια.
 οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τοπαλαιὸν οἶκεον, ὡς αὐτοὶ λέ-
 γουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερ-
 βάντες τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν. τῆς
 δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου
 πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας πα-
 ρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῆσι κε-
 φαλῆσι κράνεα χηλευτά, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς
 ἴτους μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρη-
 κοφόροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι
 μὲν οὕτω ἐσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας 90
 πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὡδὲ. τὰς μὲν
 κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτέων· οἱ
 δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας. τὰ δὲ ἄλλα κατὰπερ Ἑλ-
 ληνες. τούτέων δὲ τσαῦδε ἔθνεά ἐστι. οἱ μὲν, ἀπὸ
 Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων· οἱ δέ, ἀπ' Ἀριαδῆς· οἱ
 δέ, ἀπὸ Κυθνοῦ· οἱ δέ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δέ, ἀπὸ
 Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλιες δὲ 91
 ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῆσι
 κεφαλῆσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισῆιά τε εἶχον ἀντ'
 ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεπονημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους

ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶ-
 χον, ἀγχοτάτω τῆσι Αἴγυπτίῃσι μαχαίρησι πεποιοη-
 μένα. οὔτοι μὲν τοπαλαῖον Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο·
 ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχου
 τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχον-
 το νέας, Ἑλληνικοῖσι ὄπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 Πάμφυλοι οὔτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέν-
 92 των ἄμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ
 παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε εὐν-
 τες καὶ κνημιδοφόροι· εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ
 οἰστὸς καλαμίνους ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ,
 αἶγος δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ
 δὲ τῆσι κεφαλῆσι πῖλους πτεροῖσι περιεστεφανωμέ-
 νους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ,
 Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἐπὶ δὲ
 Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν
 93 ἐπωνυμίην. Δωριεὲς δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τριήκον-
 τα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὄπλα,
 καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἐβδο-
 μῆκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ
 Ἑλλήνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ
 ἐγχειρίδια. οὔτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν
 94 τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκα-
 τὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἑλλήνες,
 Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον
 τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε

καὶ Εὐϑρον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιάλεες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐϑρου, Ἴωνες. Νησιῶται δέ, ἑπτακαίδε- 95
κα παρείχοντο νέας, ὠπλισμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ αἱ δωδεκα πόλεις Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολεες δέ, ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τοπάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δέ, πλὴν Ἀβυδηῶν· Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλῆος κατὰ χώραν μένουσι, Φυλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δέ, Ἴωνων καὶ Δωριέων ἀποικοί. Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων 96
τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν περὶ τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίας λόγον,) οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνος ἐκάστου ἐπάξιον ἔσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τ' ἔθνῳ ἐκάστῳ ὅσαιπερ πόλεις, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί, ἀλλ' ὡςπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί, οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων

- ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἶρέεται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πηξιάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἴγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δέ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκιουροι, καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα εἰς τὸν ἀριθμὸν ἑφάνη τριεχιλία.
- 98 Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς, οἵδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρῶμου, καὶ Ἀραΐδιος Μέρβαλος Ἀγβαῖλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λυκίος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος τε Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν, Ἰστιαιός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδῶμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμένημαι ταξιάρχων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θούμα ποιεῦμαι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός· ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νενηίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρῆς ἐστρατεύετο, οὐδεμιᾶς εὐσεύσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη.

θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ, τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δέ, Κρήσσα. ἠγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο· πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἠγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἔόν· Δωρικόν· Ἀλικαρνησῆας μὲν, Τροισηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπίδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται. 100

Ἐέρξης δέ, ἐπεὶ ἠριθμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπέθυψε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δέ, ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἄρματος παρ' ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτα οἱ ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισῶν ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ἐέρξης μετεκβάς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σιγηῇ χρυσῇ· καὶ 101

παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζόν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναυαρχοὶ ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχεον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπῆδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ

δ' ἐντὸς τῶν πρώτων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιά-
 101 λου. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξεβη ἐκ
 τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητος τὸν Ἀρίστωνος
 συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ'
 αὐτόν, εἶρετο ταῦδε, „ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἰδὺ
 „ἔστι ἐπιείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καί,
 „ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 „νων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικομένων, πόλις οὐτ'
 „ἐλαχίστης, οὐτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὧν μοι τόδε
 „φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀν-
 „ταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάν-
 „τες Ἕλληνες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρας οἰ-
 „κόντες ἄνθρωποι συλληχθείησαν, οὐκ ἀξιομαχοί
 „εἰσὶ ἐμὲ ἐπίοντα ὑπομείναι, μὴ ἔοντες ἄρθριοι.
 „ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὀκιοῖν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ ὁ μὲν ταῦσα εἰώατα.
 ὁ δὲ, ὑπολαβαὶν ἔφη, „ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀλη-
 „θῆνῃ χρῆσομαι πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ ὁ δὲ μιν ἀλη-
 θῆνῃ χρῆσασθαι ἐκέλευε, φάς οὐδέν εἰ ἀηδέστερον
 102 ἔσεσθαι ἢ προτερον ἦν. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δη-
 μάρητος, ἔλεγε ταῦδε, „Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθῆνῃ
 „χρῆσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέγοντα,
 „τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλωσεται,
 „τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτε συντροφός ἐστι.
 „ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργα-
 „σμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ. τῇ διαχρεομένη ἢ Ἑλ-

„λάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύ-
 „νην. αἰνέω μὲν νυν πάντας τοὺς Ἕλληνας τοὺς πε-
 „ρὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρ-
 „χομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούδε τοὺς λό-
 „γους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα
 „μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους
 „δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὐτίς δέ, ὡς
 „ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἕλλη-
 „νες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ περὶ, μὴ
 „πύθῃ ὅσοι τινὲς ἔόντες ταῦτα ποιεῖν οἴοι τέ εἶσι·
 „ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι
 „μαχέσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε
 „καὶ πλεῦνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας 103
 „ἔφη, „Δημῶρθε, οἷον ἐφθέγγασαι ἔπος, ἄνδρας χι-
 „λίους στρατιῇ τοσῆδε μαχέσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι,
 „οὐ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γε-
 „νέσθαι; σὺ ὧν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας
 „δέκα μάχεσθαι; καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν
 „ἔστι τοιοῦτον οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε τὸν κείνων
 „βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι
 „κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκα-
 „στος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός
 „ἔστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ
 „οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημέ-
 „νος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάθεα το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φερίτωσι Ἕλλη-

„νων ἐς λόγους, ἀύχεϊτε τοσοῦτον, ὄρα μὴ μάτην
 „κόμπος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἶη. ἐπεὶ φέρε
 „ἴδω παντὶ τῷ εἰκότι· κῶς ἂν δυναίαιτο χίλιοι, ἢ
 „καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακισμύριοι, εὐντες γε ἐλεύ-
 „θεροι πάντες ὁμοίως, καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι,
 „στρατῶ τοσῶδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῦνες πα-
 „ρὰ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, εὐντων κεί-
 „νων πέντε χιλιαδέων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμε-
 „νοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοιάτ' ἂν, δει-
 „μαίνοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν
 „ἀμείνονες, καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάλιστα ἐς πλεῦ-
 „νας ἐλάσσονες εὐντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθε-
 „ρον, οὐκ ἂν ποιεοίεν τουτέων οὐδέτερα. δοκέω δὲ
 „ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἑλ-
 „ληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν
 „τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· (ἔστι γε μέντοι οὐ
 „πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον·) εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν
 „ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι
 „τρῖσι ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολ-
 104 „λὰ Φλυηρεῖς.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρητος λέγει,
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχήθην ἠπιστάμην ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος, οὐ φίλα τοι ἔρῃω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας
 „λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ
 „κἀτήκοντα Σπαρτιήτησι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω
 „τὰ νῦν τάδε ἐστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα
 „ἐξεπίστεαι, εἴ με τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμε-

»νοι πατρῷα, ἀπολὶν τε καὶ Φυγάδα πεποιήκα-
 »σι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος, βίον τὲ μοι
 »καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἀνδρα τὸν σώ-
 »φρονα εὐνοίην φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν
 »μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 »οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκῶν τε εἶ-
 »ναι οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ
 »μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἂν πάν-
 »των ἡδίστα ἐνὶ τούτέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων
 »ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιός ἐστιν. ὡς δὲ καὶ Λακε-
 »δαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶν εἶ-
 »σι κακίονες ἀνδρῶν· ἀλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν
 »ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάντα ελευ-
 »θεροὶ εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, ὁ νόμος,
 »τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοί,
 »σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγη· ἀνώγει δὲ
 »τῷτὸ αἰεὶ, οὐκ ἔῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀν-
 »θρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει,
 »ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοί δὲ εἰ φαίνομαι
 »ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω το-
 »λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεῖς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι
 »κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα 105
 ἀμειψάτο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, καὶ
 οὐκ ἐποίησατο ἐργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν
 ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης,
 καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας

Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου
 σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυσε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούῳ Ξέρξης δῶ-
 ρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὄσους κατέ-
 στησε αὐτὸς ἢ Δαρείος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνά
 πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἄρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι
 Μασκαμείοισι ἐγγόνιοισι. κατέστρασαν γὰρ ἔτι πρότε-
 ρον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ
 τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῆ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ
 τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν
 Δορίσιω, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρα-
 τηλασίας ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δορίσιω Μασκάμην
 οὐδαμῶς κω ἐδυνασθήσαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμέ-
 νων. διὰ τούτου δὲ οἳ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ
 107 βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσησι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέν-
 των ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε
 εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μόνον τὸν ἐξ
 Ἠϊόνος. τούτου δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς
 περιεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσησι παῖδας ἐτίμα μάλι-
 στα. ἐπεὶ καὶ ἄξιός αἰνοῦ μεγάλου ἐγένετο Βόγης·
 ἔς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος
 τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελεῖν
 καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ
 δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ
 ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι Φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τσί-

χει, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα
 καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέ-
 τας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦ-
 τα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν
 ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα.
 ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἐωῦτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ.
 οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε 108
 ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύε-
 το ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γιναμένους ἐμπο-
 δῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὡς
 καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἢ μέχρι Θεσσαλίας
 πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβαΐου
 τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. πα-
 ραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν
 τὰ Σαμοθρηϊκία τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται
 πρὸς ἐσπέρην πόλις τῇ οὐνομά ἐστι Μεσαμβρῖη.
 ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρυμῆ. διὰ δὲ
 σφειων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρρέει· ὅς τό-
 τε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρα-
 τῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἢ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλεέτο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική· ἐστὶ μέντοι 109
 τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνωι. Δικ-
 βᾶς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀποξηρα-
 σμένον, πόλις Ἑλληνίδας τᾶςδε παραμείβετο, Μα-
 ρώνειαν, Δικαίαν, Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήτε,
 καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς τᾶςδε. Μαρω-

νεῖης μὲν μεταξύ καὶ Στρώμης κειμένην Ἴσμαρίδα·
 κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο
 ἐξεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυῶς τε καὶ Κόμφατος. κατὰ
 δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην εἶσαν οὐνομαστήν
 παραμείψατο Ἑέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα
 ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν τὰς
 ἠπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μίῃ λίμνῃ εἶσα
 τυγχάνει ὡσεὶ τριήκοντα σταδίων μάλιστα κη τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρῆ. ταύτην
 τὰ ὑποζύγια μῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλι
 ταύτῃ οὐνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς
 πόλεις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐ-
 110 νύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήϊε. Ἔθνεα δὲ Θρη-
 κίων, δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε·
 Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἥδω-
 νοί, Σάτραι. τουτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοι-
 κημένοι ἐν τῆσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν
 μεσόγαιαν οἰκούντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ,
 πλὴν Σατρώων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγκασόμε-
 111 νοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς κω ἀνθρώπων ὑπή-
 κοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελεῦσι
 τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἑόντες ἐλεύθεροι μῦνοι Θρη-
 κίων. οἰκεῦσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλά, ἴδησί τε παν-
 τοίησι καὶ νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια
 ἄκροισι, οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτη-
 μένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐ-

ρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρῶων εἰ-
 σὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ. πρόμαντις δὲ ἡ χρῆ-
 ουσια, κατὰπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτε-
 ρον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, 112
 δευτέρα τουτέων παραμειβετο τείχεα τὰ Πιέρων·
 τῶν δὲ ἐνὶ Φάργης ἐστὶ οὐνομα, καὶ ἐτέρω Πέργα-
 μος. ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν
 ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέρ-
 γων, ἐὼν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χούσειά τε
 καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα· τὰ νέμονται Πιέρές τε
 καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπεροικέον- 113
 τας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορρῶ ἀνέμου Παίονας,
 Δόβηρας τε καὶ Παιόπλας παρεξιῶν, ἥϊε πρὸς ἐσπέ-
 ρην· ἐς ὃ ἀπίετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ
 πόλιν Ἠϊόνα, τῆς ἐτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βόγης, τοῦ-
 περ ἐλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. ἡ δὲ
 γῆ αὕτη ἢ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λης, κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ πο-
 ταμόν Ἀγγίτην, ἐνδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ
 δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυ-
 μόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἰπ-
 πούς λευκοὺς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν 114
 ποταμόν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἐννέα
 Ὀδοῖσι τῆσι Ἠδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύ-
 ρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ
 Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χώρον ταῦτον καλεῖσθαι

τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθέλους ἀνδρῶν
 τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ
 τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμιστριν τὴν
 Ξέρξῳ γυναικῆ πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἑπτὰ
 Περσέων παῖδας ἑόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἑωυ-
 τῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζε-
 115 σθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος
 ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων
 ἐστὶ αἰγιαλός, ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλου πόλιν Ἑλ-
 λάδα παρεξήιε. αὕτη δέ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης,
 καλεῖται Βισαλτῆ. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Πο-
 σιδιῆίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος
 πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παρα-
 μειβόμενος. καὶ ἀπίκετο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἀγόμε-
 νος τουτέων ἕκαστον τῶν ἔθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
 Πάγγαιον ὄρος οἰκούντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον
 κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημέ-
 νους ἐν νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσ-
 σης, πεζῇ ἐπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασι-
 λεύῃ Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι
 Θρήϊκες, οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως
 116 τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον ἀπί-
 κετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκωνθίοισι προεῖπε,
 καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαίνεε τε,
 ὀρέων αὐτοὺς προθύμους ἑόντας ἐς τὸν πόλεμον,
 117 καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἑόντος

Ξέρξεω, ἑσθλὴν ὑπὸ νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπε-
 στεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα
 παρὰ Ξέρξη, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθει τε
 μέγιστον ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων
 βασιλῆϊων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά
 τε μέγιστον ἀνθρώπων· ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν
 ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα
 καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τού-
 τῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπρο-
 πίου ὡς ἡρώϊ, ἐπονομάζοντες τὸ οὐνομα. βασιλεὺς
 μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποίηστο
 συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρα- 118
 τιήν, καὶ δεικνύζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέα-
 το, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο·
 ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπειρῷ πολιῶν
 τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν
 καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργεὸς ἀραιορημένος
 τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέ-
 δεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου
 τετελεσμένα. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῆσι ἄλ- 119
 λησι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον.
 τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ
 χρόνου προειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ πραιοῦμενον.
 τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν
 περιαγγελόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῆσι πόλισι
 οἱ ἄστοι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίησαν πάντες

ἐπὶ μῆνας συχρὺς· τοῦτο δέ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λαίκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δέ, χρύσειά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέεσθαι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῶ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς Φορβὴν μῶνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπικοίτο ἢ στρατιῇ, σιηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοιμή, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης· ἢ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος, ὡς δὲ δείπνου γίνετο ὦρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δέ, ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τῶν τε σιηνὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντος οὐδέν, ἀλλὰ

120 Φερόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῃω ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεί, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρά, ἴζεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν, παρκαίτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεια· τῶν τε παροίχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐδὲς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σίτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῶ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν

Ξέρξης ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων
 ἀνθρώπων διατριβῆναι. Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως 121
 τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς
 Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτι-
 κὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμη, ἀπῆκε ἀπ' ἐωϋ-
 τοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι· Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ
 Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗ-
 τος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυθάνετο
 συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὠδε
 τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποι-
 ἔετο. τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν
 πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν
 εἶναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἐστρατή-
 γεον Μαρδονίος τε καὶ Μασίστης. ἑτέρα δὲ τεταγ-
 μένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορίς τὴν μεσόγαίαν,
 τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἢ
 δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ
 Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ
 παρέιχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν 122
 νυν ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξῃ, καὶ
 διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομέ-
 νην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσα τε πόλις
 καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκῆνται· ἐν-
 θεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολίων στρατιὴν
 παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλ-
 πον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τοῶναίην ἀκρην,

παραμείβετο Ἑλληνίδας τάςδε πόλεις, ἐκ τῶν νέας
 τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψόν,
 Σερμύλην, Μηθύβερναν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα
 123 αὕτη, Σιθωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτικός στρατός
 ὁ Ξέρξης, συντάμνιον ἀπ' Ἀμπέλου ἀκρῆς ἐπὶ Κα-
 ναστραίνην ἀκρῆν, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέ-
 χει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν πα-
 ρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης
 Πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης,
 καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὐταὶ γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν
 Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγγην καλεομένην νεμό-
 μεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε
 ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ
 τῶν προεχέων πόλιων τῆ Παλλήνη, ὄμουρεουσέων
 δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι οὐνόματά ἐστι τὰςδε,
 Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμί-
 λα, Αἴνεια. ἡ δὲ τούτέων χώρα, Κροσσαίη ἔτι καὶ
 ἐς τόδε καλεῖται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύ-
 των κχταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐ-
 τὸν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ
 στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδοινίην. πλέων δὲ
 ἀπίετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σιν-
 δὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἀξίον ποτα-
 μόν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδοινίην τε καὶ Βοπτι-
 αίδα· τῆς ἔχουσι τὸ παρά θάλασσαν στεῖνόν χω-
 124 ρίσιν πόλιν Ἰχναι τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὲ ναυ-

τικὸς στρατός, αὐτοῦ περὶ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ
 πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τούτων, πε-
 ριμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Εὐρξῆς δὲ καὶ
 ὁ περὶ στρατός ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
 μεσόγαιαν τάμνων τῆς οδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς
 καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχειδωρον, ὅς ἐκ
 Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας,
 καὶ ἐξιεῖ παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἄξιῳ ποταμῷ.
 Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαστο τῆσι 125
 σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέον-
 τες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα,
 ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε
 ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον μούνας.
 θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅτι κοτὴ ἦν, τῶν ἄλλων
 τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῆσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὀπώπεσαν
 θηρίον μῆτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦ- 126
 τα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοί, καὶ βόες ἄγριοι,
 τῶν τὰ κέρα ὑπερμεγάλα ἐστὶ, τὰ ἐς τοὺς Ἑλ-
 ληνας φοιτέοντα. οὖρος δὲ τοῖσι λέουσι ἐστὶ ὅ,τε
 δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρ-
 νανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ-
 τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώ-
 πης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας τοῦ
 Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἡπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ με-

127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς
 τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν
 στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύο-
 μενος τὴν παρά θαλάσσαν χώραν τοσηνδεῖ· ἀρξάμε-
 νος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι
 Λυδiew τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι
 γῆν τὴν Βοττιαϊίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τῷτο
 ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο
 μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις οἱ βάρβαροι. τῶν
 δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν, ἐκ Κρηστω-
 ναίης ῥέων Ἐχειδωρος μῦθος οὐκ ἀντέχρησε τῇ
 128 στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὄρεων
 ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεὰ τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλυμ-
 πον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθει ὑπερμήκεα ἔοντα,
 διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεῖνον πυνθανόμενος
 εἶναι, δι' οὗ ῥεεὶ ὁ Πηνειός, ἀκούων τε εἶναι ταύ-
 τη ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας
 θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἀνω
 ὁδὸν ἔμελλε ἔλθιν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε
 οἰκημένων ἐς Περρῆαιβους παρά Γόννον πόλιν· ταύ-
 τη γὰρ ἀσφαλέςτατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπε-
 θύμησε, καὶ ἐποίησε ταῦτα· ἐσβάς δ' ἐς Σιδωνίην
 νεά, ἐς τὴνπερ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦ-
 το ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήσιον καὶ τοῖσι ἄλλοιςι ἀνά-
 γεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ
 δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθέσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ

Πηνειοῦ, ἐν θωῦματι μεγάλῳ ἐνέσχετο. καλέσας δὲ
 τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν
 ἔστι παρατρέψαντα, ἑτέρη ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν.
 (Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τοπαλαιὸν εἶναι λί- 129
 μνην, ὥστε γε συγκεκληθισμένην πάντοθεν ὑπερμήγε-
 σι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα,
 τότε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὕσσα ἀποκλήθει, συμμί-
 σγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω
 ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
 τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότον, ἡ
 Ὕθρυς. τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὖ-
 ρεων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, εὐσα κοιλῆ. ὥστε ὧν ποτα-
 μῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐμβαλλόντων, πέν-
 τε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ
 Ἀπίδανου, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμί-
 σου· οἱ μὲν νῦν ἐς τὸ πεδῖον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ
 τῶν οὖρέων τῶν περικληθόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνο-
 μαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεينوῦ,
 ἔκρουν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
 ὕδωρ πάντες ἐς τὴν αὐτὴν· ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τά-
 χιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατα-
 κρατέων, ἀνωνόμους τοὺς ἄλλους ποιεῖ εἶναι. τὸ
 δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἔόντος κω τοῦ αὐλῶνος
 καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ
 πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην,
 οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἔσ-

σον ἢ νῦν· ῥέοντας δέ, ποιέειν τὴν Θεσσαλὴν πᾶ-
 σαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ Φασι Ποσει-
 δέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός,
 οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν
 γῆν σείειν, καὶ τὰ διστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ θεοῦ
 τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσει-
 δέωνα ποιῆσαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμὴ
 130 ἐφαίνετο εἶναι, ἢ διάστασις τῶν οὐρέων.) Οἱ δὲ
 κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξο-
 δος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρε-
 κέως, εἶπον, „Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι
 „ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε
 „αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσα-
 „λίη.“ Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, „Σο-
 „φοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοὶ. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολ-
 „λοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες καὶ τᾶλλα, καὶ
 „ὅτι χώραν ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλω-
 „τον. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μῦνον ἐπεῖ-
 „καὶ σφραων ἐπὶ τὴν χώραν, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶ-
 „νος ἐκβιβάσαντα, καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν
 „ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσαλὴν πᾶσαν ἔσω τῶν οὐ-
 „ρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“ ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλε-
 γε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλή-
 νων, ἔόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἐωϋτοὺς βασιλεῖ· δο-
 κέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφραγ τοῦ ἔθνεος ἐπαγ-
 γέλλεσθαι Φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησάμε-

νος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ 131
 Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ οὐρας
 τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίας, ἵνα
 ταύτη διεξίη ἅπαντα ἢ στρατιῇ ἐς Περρῆαιβούς. οἱ δὲ
 δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν, ἀπικεάτο· οἱ μὲν, κεινοί, οἱ δέ, Φε-
 ρροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα 132
 ἐγένοντο οἶδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιήνες, Περρῆαι-
 βοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώ-
 ται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοί, πλὴν Θε-
 σπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοις οἱ Ἕλληνας
 ἔταμον ὄρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι
 τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε· ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας
 αὐτοὺς Ἕλληνας εἶοντες, μὴ ἀναγκασθέντες, κατα-
 στάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦ-
 σαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε εἶ-
 χε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ 133
 ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶν-
 δε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάρα-
 θρον, οἱ δέ, ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε
 καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων
 μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας.
 ὅ,τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοις ταῦτα ποιήσασι τοὺς κή-
 ρυκας συνήνεμε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶ-
 παι, πλὴν ὅτι σφέων ἢ χώρῃ καὶ ἢ πόλιν ἐδηλώθη.

134 ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέ-
 σθαι. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκη-
 ψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ
 Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱερόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι
 Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλούμενοι, τοῖσι αἰ κη-
 ρυκῆλαι αἰ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ
 δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτησι καλλιερῆσαι θυομένοι-
 σι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνον συχνόν ἦν
 σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακε-
 δαιμονίων, αἰλῆς τε πολλακίς συλλεγομένης, καὶ κή-
 ρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιο Λακε-
 δαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης
 τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρ-
 τιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνή-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποιήν τι-
 σειν Ἐέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ
 ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθα-
 135 νευμένους ἐς Μῆδους ἀπέπεμψον. Αὕτη τε ἡ τόλ-
 μα τούτων τῶν ἀνδρῶν θωῦματος ἀξίη, καὶ τὰδε
 πρὸς τούτοις τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα,
 ἀπικνέονται παρὰ Ἰδάρνεα. ὁ δὲ Ἰδαρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων
 ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφεας, ξεινία προ-
 θέμενος, ἰστίαι. ξεινίζων δέ, εἶρετο λέγων τὰδε,
 „Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖϊ Φί-
 „λοι γενέσθαι; ἐρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς

„ἀνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ
 „πρήγματα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ
 „δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ, (δεδοξώσθε γὰρ
 „πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί,) ἕκαστος ἂν
 „ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος.“
 πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, „Ἰδαρνες, οὐκ ἐξ
 „ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ
 „μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἄπει-
 „ρος εἰν. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται, ἐλευ-
 „θερίας δὲ οὐκω ἐπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκύ,
 „οὐτ' εἰ μῆ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρα-
 „σι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ
 „καὶ πελέεσι.“ ταῦτα μὲν Ἰδαρνεα ἀμείψαντο.
 Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ ἐς 136
 ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόν-
 των, καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βα-
 σιλῆα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὡθεόμενοι πρὸς
 αὐτέων ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμᾶ. οὔτε
 γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἀνθρωπον προσκυνεῖν, οὔτε
 κατὰ ταῦτα ἤκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύ-
 τερά σφι λεγουσι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα,
 „ὦ βασιλεῦ Μῆδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι
 „ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποιήν
 „ἐκείνων τίσοντας.“ λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ἐέρ-
 ξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι
 Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάν-

των ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐ-
 τὸς δέ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσῃν,
 οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμο-
 137 νίους τῆς αἰτίας. Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ
 ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τοπα-
 ραυτικά, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερ-
 θιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῶ
 ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίῳν καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν
 τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κα-
 τέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύ-
 σατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ
 οὐ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων
 τῶν ἀναβάντων ἐς βασιλῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νι-
 κίλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερ-
 θιέω, ὅς εἶλε ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὀλκᾶδι κα-
 ταπλώσας πλήρει ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον
 ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνις. οἱ γάρ, πεμ-
 φθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην,
 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλλεω τοῦ Τήρειω, Θρη-
 κῶν βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθειω ἀνδρὸς
 Ἀβδηρίτειω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλης-
 πόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον
 ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀριστέας ὁ
 Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολ-
 λοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου.

CAP. 138—153.

S U M M A R I U M.

Expositis Persarum rebus deinceps Graeciae contra barbaros apparatus describitur. Erat eo tempore inter Graecos discordia; immo erant qui Persarum partes sequerentur. Athenienses, interque eos Themistocles, imprimis auctores extitere, ne subigeretur a barbaris Graecia. Ille oraculis, quae minacissima aliis videbantur, in bonam partem explicatis, civibus suis persuasit, ut urbe relicta in navibus salutem quaererent. Graecorum qui meliora sentiebant domesticas inimicitias omnes in aliud tempus differre constituerunt, quo conjuncti facilius communem hostem repellere possent. Speculatores mittuntur Sardes, quos a suis deprehensos superbe Xerxes dimittit incolumes. Argivi ad societatem invitati auxilio ceteris Graecis venire recusant, sive quod Persis occulte faverent, sive quod Lacedaemoniorum arrogantiam ferre nollent. Et in Siciliam ad Gelonem legati suppeticas Graeciae rogaturi mittuntur.

ΕΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἢ 138
 δὲ στρατηλασίῃ ἢ βασιλείᾳ οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ'
 Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.
 πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ
 ἐν ὁμοίᾳ πάντες ἐποιεῦντο, οἱ μὲν γὰρ αὐτέων,
 δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος
 ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ
 δέ, οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν,
 ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιο-

μάχων δέεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν
 πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδίζοντων δὲ
 139 προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμῃ
 ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀν-
 θρώπων, ὅμως δέ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀλη-
 θές, οὐκ ἐπισχίσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρρώδησαντες
 τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ
 καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας
 αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπει-
 ρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖι. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θά-
 λασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν
 ἡπειρον τοιαῦδε ἐγένετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κι-
 θῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ Πελοποννη-
 σίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμ-
 μάχων οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς, κατὰ πό-
 λιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τῶν
 βαρβάρων, ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ
 ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ
 ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ, ὀρῶντες ἂν καὶ
 τοὺς ἄλλους Ἑλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρή-
 σαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρα ἢ
 Ἑλλάς ἐγένετο ὑπὸ Πέρσησι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν
 τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ
 δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέου-
 τος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων
 σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι

τάληθεός. οὔτοι γὰρ ἐπὶ σιότερα τῶν πρηγμάτων
 ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε. ἐλόμενοι δὲ τὴν
 Ἑλλάδα περιεῖναι ἔλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν
 πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὔτοι ἔσαν
 οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνω-
 σάμενοι· οὐδὲ σφεας χρηστήρια φοβερά ἐλθόντα ἐκ
 Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν
 τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν
 ἐπίοντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι. Πέμπαντες γὰρ 140
 οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζε-
 σθαι ἔσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν
 τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζον-
 το, χρᾶ ἢ Πυθίη, τῇ οὖνομα ἦν Ἀριστονίκη, τὰδε·

ὦ μέλεσι, τί κάθησθε; λιπῶν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
 Δώματα, καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 Λείπεται, ἀλλ' ἀζηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
 Πῦρ τε καὶ ὄξύς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
 Πολλὰ δὲ κα' ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον·
 Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
 Οἳ που νῦν ἰδρῶτι ῥεοῦμενοι ἐστήκασι,
 Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτεις ὀρόφοισι
 Αἶμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀναγκας.
 Ἄλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τιμῶν ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι, δεύτερα αὐτὶς ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθόμενοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, „Ὠναῆ, χρῆσον ἡμῖν ἀμεινόν „τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεῖς καὶ ἱκετηρίας „τάςδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἀπιμεν „ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' „ἂν καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαντις χρᾶς δεύτερα τάδε,

Οὐ δύναται Παλλάς Δι' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μῆτιδι πυκνῇ.
 Σοὶ δὲ τὸδ' αὐτὶς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας,
 Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισιομένων, ὅσα Κέκροπος οὔρος
 Ἐντὸς ἔχει, κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύσπα Ζεὺς
 Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 Μῆδὲ σὺ γ' ἵπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἤσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
 Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.
 ὦ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι, ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν 142
καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς
τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγ-
γελον ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγί-
νοντο, διζημένων τὸ μαντήιον, καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι
μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δο-
κῆειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσει-
σθαι. ἢ γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥή-
χω ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὲ κατὰ τὸν φραγμὸν συνε-
βάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ δ' αὖ
ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας
παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν
δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

ὦ θεῖη Σαλαμίς, ἀπολείς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,

Ἡ που σκιδναμένης Ἐημήτερος, ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν
Φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ γὰρ
χρησμολόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σα-
λαμίνα δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, γαυμαχίην παρασκευα-
σαμένους. Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρῶν 143
τους νεοστὶ παριῶν, τῷ οὐνομα μὲν ἔην Θεμιστο-
κλῆης, παῖς δὲ Νεοκλῆος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν ἦρ οὐκ
ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι,
λέγων τοιαύδε, εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρη-

μένον ἔόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἠπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, „Ὡ σχετλίη Σαλαμίς,“ ἀντί τοῦ, „Ὡ θεῖη Σαλαμίς,“ εἶπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσκειν· ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρήσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχίσοντας συμβούλευε, ὡς τούτου ἔοντος τοῦ ξυλίνου τείχεος· ταύτῃ Θεμιστοκλῆος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι· τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώραν τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινα οἰκίσειν.

144 Ἐτέρη τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς. τότε Θεμιστοκλῆς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τουτέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοθεῖσαι

ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ
 τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῆσι νηυσὶ
 πανδημεί, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖ-
 σι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε. Συλληγομένων δὲ ἐς τῷτο 145
 τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀμείνω
 φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν,
 ἐνθαῦτα ἔδοκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν
 χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε ἔχθρας
 καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἔοντας πολέμους. ἔσαν δὲ
 πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὦν μέ-
 γιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δέ,
 πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν
 Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγ-
 γέλους, ὁμαιχιμὴν συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην,
 καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν
 Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθεῖν
 τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἰ-
 κως ἐν τε γενοίατο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύ-
 ψαντες τῷτο πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόν-
 των ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα
 μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ
 πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυ- 146
 σάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμ-

πουςι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί
 τε ἐς Σάρδεις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρα-
 τήν, ὡς ἐπαΐστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπο-
 λεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρ-
 ξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατη-
 γῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, εν-
 τειλάμενος, ἢ καταλάβωσι τοὺς κατασκοπούς ζῶν-
 τας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν. ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐ-
 τοὺς κατέλαβον, καὶ ἤγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ
 ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσέ σφέας
 τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε
 τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα
 147 θεύμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐ-
 τοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. Ἐπιλέγων δὲ τὸν λό-
 γον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπῶλοντο
 οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἐωυτοῦ πρήγματα προε-
 πύθοντο οἱ Ἕλληνες ἔοντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τι
 τοὺς πολεμίους μέγα εἰσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέ-
 σαντες· νοστησάντων δὲ τουτέωκ ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐωυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώ-
 σειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεή-
 σειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.
 οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. εἰὼν γάρ
 ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σι-

ταγωγά, διεκπλώνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴ-
 γιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πά-
 ρεδροὶ αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα,
 ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτά, ἐςβλέποντες ἔς τὸν βα-
 σιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐ-
 τοῦς ὁκῆ πλέσειεν· οἱ δὲ εἶπαν, „Ἐς τοὺς σούς πο-
 „λεμίους, ὦ δέσποτα, σίτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπο-
 λαβὼν ἔφη, „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλεόμεν, ἐν-
 „θαπερ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ
 „σίτω. τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρα-
 „κομίζοντες;“ οἱ μὲν νυν κατασκοποὶ οὕτω θεησά-
 μενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν
 Εὐρώπην. Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Περ- 148
 ση, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκοπῶν, δεύτε-
 ρα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἄργεῖοι δὲ λέ-
 γουσι τὰ κατ' ἐωῦτοῦς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ
 αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς
 σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ
 τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφούς, τὸν
 θεὸν ἐπειρησομένους ὡς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῦσι
 γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνήναι ἑξακισχιλίους
 ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένους τοῦ Ἀναξανδρί-
 δεω· τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,

Εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δέ,
 ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελ-
 θεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλ-
 μένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς
 ἐτοῖμοί εἰσι Ἄργειοι ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα
 εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι
 κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης· καίτοι κατὰ
 γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἐωυτῶν, ἀλλ'
 ὁμῶς σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι.

149 Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καί-
 περ ἀπαγορευόντός σφι τοῦ χρηστήριου μὴ ποιεε-
 σθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην. σπουδὴν
 δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταετίδας, καίπερ
 τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες
 ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων
 ἐουσέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς
 τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην,
 μὴ τολοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν
 δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέν-
 τα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, περὶ μὲν
 σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμο-
 νίης, αὐτοῖσι ἐντετάλλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέ-
 γειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλῆας, Ἄργειοισι δὲ
 ἓνα· οὐκὼν δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτε-

ρον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης· μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.
 οὕτω δὲ οἱ Ἀργεῖοί Φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρ-
 τητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ
 τῶν βαρβαρῶν ἄρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμο-
 νίοισι· προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος
 ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ
 μή, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι 150
 τοσαῦτα τουτέων περὶ λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος
 λεγόμενος ἀνά τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυ-
 κα εἰς Ἄργος πρότερον ἢ περὶ ὀρμηῆσαι στρατεύεσθαι
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶ-
 παι, „Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν
 „λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ
 „ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσῆος τοῦ Δανάης, γε-
 „γονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὐ-
 „τω ἂν ὧν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε ὧν
 „ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρα-
 „τεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας, ἡμῶν
 „ἀντιζόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυ-
 „χίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ
 „νόον, οὐδαμῶς μέζονας ὑμέων ἄξω.“ ταῦτα ἀκού-
 σαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ
 παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελιομένους μεταίτεειν·
 ἐπεὶ δὲ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὲ ἐπισταμένους ὅτι εὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-

κεδαιμόνιοι, μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην
 151 ἀγῶσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τούδε τὸν λόγον
 λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γε-
 νομένον τούτων. τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνο-
 νίοις ἔοντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους
 Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἴππονίου, καὶ τοὺς
 μετὰ τούτου ἀναβάντας. Ἀργεῖους δέ, τὸν αὐτὸν
 τούτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγ-
 γέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἴ σφι
 ἐπι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην συνεκράσαντο,
 ἢ νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. Βασιλῆα δὲ
 Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ οὐδεμίην
 152 νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρ-
 ξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος,
 καὶ Ἀργείων ἀγγελοὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρωτῶν
 Ἀρτοξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι·
 οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαινομαι ἄλλην
 γε ἢ τήνπερ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ
 τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκίρια κακὰ
 ἐς μέσον συνενεύκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι
 πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ,
 ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐς-
 ενεύκαντο. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργεῖοις ἀίσχιστα πεποιή-
 ται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι
 γε μὴν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καὶ μοι τοῦτο τὸ
 ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα

λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἢ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλ- 153
λοι τε ἀπίνατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμαχῶν συμμί-
ξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων
Σύαγρος.

CAP. 153 — 156.

S U M M A R I U M.

Episodio brevi Herodotus de Gelonis Syracusanorum tyranni maioribus refert, et qua ille ratione primum Gelae, deinde Syracusarum tyrannus factus sit.

ΤΟΥ ΔΕ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκίτωρ ἐὼν Γέλης, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης ὅς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἰροφάνται τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον εὐόντες, Τηλίνεω ἑνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῶδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων, ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν

δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ τουτέων τῶν θεῶν. ὄφεν δὲ
 αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτίσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω
 εἶπαι. τούτοισι δ' ὦν πίσυρος εἶν κατήγαγε,
 ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἰροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θωῦμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς
 τὰ πυνθάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίην ἔργον το-
 σοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαν-
 τος ἀνδρὸς νερόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε
 ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρηῆς· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς
 Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τουτέων πε-
 φυκέναι θηλυδρίας τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω
 154 μὲν νυν ἐκτίσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ
 τοῦ Παντάρους τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράν-
 νευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σα-
 βύλλου ἀνδρὸς Γελῶου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν
 μουναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου εἶν ἀδελφεός.
 ἔχοντας δὲ Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων
 εἶν Τηλίην τοῦ ἰροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ'
 ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταϊκοῦ, τέως ἦν δο-
 ρυφόρος Ἰπποκράτεος, μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον
 δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρ-
 χος. πολιορκεύοντος γὰρ Ἰπποκράτεος Καλλιπολίτας
 τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους,
 καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχ-
 νοῦς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολέμοισι εἶν
 ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων, του-

τέων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφευγε δουλοσύ-
 νην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί
 τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρῦσαντο, μάχῃ ἐσσωθέντας ἐπι-
 ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρῦσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοῖσδε κα-
 ταλλάξαντες, ἐπ' ὧτε Ἴπποκράτει Καμαρίναν Συ-
 ρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα
 ποταρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεα τυραννεύσαντα 155
 ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθα-
 νεῖν πρὸς πόλιν Ἰβλῆ, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σι-
 κελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι
 Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ
 βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκῶν ἔτι εἶναι, τῷ
 ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐ-
 τὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας. μετὰ
 δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλεσμένους
 τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου,
 καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεσμένων δὲ Κυλλυ-
 ρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης
 πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ
 δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπίοντι Γέλωνι παραδίδοι
 τὴν πόλιν καὶ ἐωυτόν. Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρελαβε 156
 τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ἔτι κρατέων λόγον
 ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ
 ἐωῦτοῦ. ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν
 οἱ πάντα αἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παραυτίκ' ἀνά τ' ἔρχο-
 μον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γάρ, Καμαριναίους

ἀπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγών, πολιήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἀστυ κατέσκαψε· τοῦτο δέ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τῷτὸ τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ προσδοκούντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγών καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγήῃ ἐκ Σικελίης. τῷτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίησε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συν-οίκημα ἀχαριτώτατον. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

CAP. 157 — 169. 1

S U M M A R I U M.

Revertitur ad filum historiae scriptor. A Gelone nullum Graeciae coniunctae auxilium additum; sive quod summum imperium Graecorum non poterat a Lacedaemoniis et Atheniensibus impetrare, sive quod eodem tempore cum Carthaginiensibus ei erat belligerandum. Animadvertit Herodotus eodem die a Gelone Carthaginienses, quo Persae a Graecis ad Salaminem, victos esse,

Neque Corcyraei, nec Cretenses advocati orsum
Graeciae ferunt.

ΤΟΤΕ Δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο 157
 ἔς τὰς Συρηκούσας, ἔλθόντες αὐτῷ ἔς λόγους, ἔλε-
 γον τάδε, „Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ
 „Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμψο-
 „μένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα. πάντως γὰρ κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρ-
 „σης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ
 „ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας,
 „στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν
 „ποιεῦμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ
 „ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐωυτῷ ποιήσασθαι.
 „σὺ δὲ δυνάμιός τε ἦκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι
 „τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα,
 „καὶ συνελευθέρου. ἀλῆς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα
 „ἡ Ἑλλάς, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι
 „γινόμεθα τοῖσι ἐπιούσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν κα-
 „ταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τό δὲ
 „ὕγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὴ ἤδη δει-
 „νὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ
 „ἐλπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μά-
 „χη κρατήσας, ὡς οὐκί ἤξει παρὰ σε γε, ἀλλὰ
 „πρὸ τούτου Φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ

„τιμωρέεις· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τε-
 „λευτῇ ὡς τοεπίπαιον χρηστῇ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.“

158 οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο
 λέγων τοιαῦδε, „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες
 „πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν
 „βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. αὐτοὶ δέ, ἐμεῦ
 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπά-
 „ψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίου νεῖκος συνῆ-
 „πτο, ἐπισκῆπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἴ�ναξαν-
 „δρίδew πρὸς Ἐγεσταιῶν Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑπο-
 „τείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν
 „ὑμῖν μεγάλαι ὠφελίαι τε καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνα-
 „σι· οὔτε ἐμεῦ εἴνεκα ἦλθετε βοηθήσοντες, οὔτε
 „τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρηξόμενοι· τὸ δὲ κατ' ὑμέας,
 „τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ' εὖ γάρ
 „ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ
 „περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπίπται ἐς ὑμέας,
 „οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. ἀτιμῆς δὲ πρὸς
 „ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοι-
 „μός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκισίας τε τριή-
 „ρεας, καὶ διςμυρίους ὀπλίτας, καὶ διςχιλίην ἵπ-
 „πον, καὶ διςχιλίους τοξότας, καὶ διςχιλίους σφεν-
 „δονήτας, καὶ διςχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σὶ-
 „τὸν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν δια-
 „πολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ
 „τοιῶνδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ

„ ἡγεμῶν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον·
 „ ἐπ' ἄλλω δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ'
 „ ἂν ἄλλους πέμψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἡνέ- 159
 σχετο ὁ Συάγρος, εἶπέ τε ταῦδε, „ Ἡ κε μέγ' οἰ-
 „ μώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος Σπαρ-
 „ τιῆτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός
 „ τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου
 „ μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώ-
 „ σομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι,
 „ ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ
 „ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.“ Πρὸς 160
 ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμένους τοὺς
 λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφί τόνδε ἐξέ-
 φηνε λόγον, „ ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, οὐεῖδεα κατιόν-
 „ τα ἀνθρώπων, Φιλέει ἐπεινάγειν τὸν θυμόν. σὺ
 „ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ
 „ με ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου
 „ δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἴκος
 „ καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε
 „ ἔόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεού-
 „ νων. ἀλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσάντης
 „ κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου λό-
 „ γου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ
 „ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασ-
 „ σσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγώ θέλω. καὶ ἡ τού-
 „ τοις ὑμέας χρεῶν ἔστι ἀρκέεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-

„μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα
 161 προετίνειτο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν
 Λακεδαιμονίων, ἀμείβετό μιν τοῖςδε, „ὦ βασιλεῦ
 „Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλάς ἀπέ-
 „πεμψεν ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ
 „ὄκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλ-
 „λάδος, οὐ προφαινείς· ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς,
 „γλίχεαι. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρα-
 „τοῦ ἐδέου ἡγεέσθαι, ἐξήρηκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι
 „ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανός
 „τοὶ ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολο-
 „γεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυνόμενος, δέεαι
 „τῆς ναυτιῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ' ἦν ὁ
 „Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη γε μὴ αὐτέων βουλομένων
 „Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν ὧν ἡγεέσθαι βουλομέ-
 „νοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ
 „ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε παράλον Ἑλλήνων
 „στρατὸν πλεῖστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκου-
 „σίοισι εἶοντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμο-
 „νίας, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι
 „δὲ εἶοντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὀμη-
 „ρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπι-
 „κέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατὸν. οὕτω
 162 „οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν ταῦτα.“ Ἀμεί-
 βετο Γέλων τοῖςδε, „Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε

„τούς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ
 „ἔξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιόντες ἔχειν τὸ πᾶν
 „ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιρήται.“ [οὗ-
 τος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ρήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν.
 δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώ-
 τατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἐαυτοῦ
 στρατιῆν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐαυ-
 τοῦ συμμαχίης, εἴκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυ-
 τοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.] Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων 163
 ἀγγελοὶ τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι, ἀπέ-
 πλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δεισας μὲν περὶ τοῖ-
 σι Ἑλλησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβα-
 λῆσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος,
 ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λαικεδαιμο-
 νίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
 ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἐπύθετο τὸν Πέρσῃν διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
 πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω,
 ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ
 καὶ Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἣ
 πεσέεται· καὶ ἣν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρή-
 ματα αὐτῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν
 ἄρχει ὁ Γέλων· ἣν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν.
 Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τουτέων παραδεξά- 164

μενος παρὰ πατρός τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβη-
 κῦϊαν, ἐκίων τε εἶναι, καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός,
 ἀλλ' ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κῶοισι καταθείς τὴν
 ἀρχὴν, οἶχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων
 ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσ-
 σήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὖνομα. τοῦτον δὴ ὦν ὁ
 Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἀπικόμενον,
 διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε εὐοῦσαν,
 ἔπεμπε ὅς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ
 ἐωῦτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τὸδε οὐκ ἐλάχιστον του-
 τέων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων
 τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι,
 οὐκ ἐθέλησε· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεικράτησαν τῆ
 ναυμαχίῃ, καὶ Πέρξης οἰχώσασθαι ἀπέλαύνων, καὶ δὴ
 καὶ ἐκεῖνος ἀπίετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα τὰ χρή-
 165 ματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ ταῦδε ὑπὸ τῶν ἐν Σι-
 κελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλον ἀρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι,
 εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων
 μουνάρχου ἐξελαθεῖς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίπ-
 που, τύραννος ἐὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν
 χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων,
 καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδονίων, καὶ
 Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων
 Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλῆα·
 κατὰ ξεινίην τε τὴν ἐωῦτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας,

καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίνεω προ-
 θυμῖν, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐωῦτοῦ τέκνα
 δούς ὀμήρους Ἀμίλικκ, ἐπήγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην,
 τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέ-
 ρα Ἀναξίλειως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ
 οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθέειν τὸν Γέλωνα τοῖσι
 Ἑλλησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα.
 Πρὸς δέ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς 166
 ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν
 Ἀμίλικκ τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς
 Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλικκ, Καρχηδόνιον
 ἐόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βα-
 σιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἢ
 συμβολή τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφα-
 νισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀπο-
 θανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελ-
 θεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρ- 167
 χηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρωσμένων,
 ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχον-
 το, ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ τοσοῦτο
 γὰρ λέγεται ἐλιϋσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλικκ ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐωῦτοῦ γινομένην, ὡς
 ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἰροῖσι, ὡσεὶ ἐωῦτόν εἰς τὸ
 πῦρ· οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανι-

σθέντι δὲ Ἀμιλικᾷ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἑτέρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν, οἱ Θύουσι, τοῦτο δέ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῆσι πόλισι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

168 Κερκυραῖοι δὲ τὰδε ὑπεκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιαῦδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον· οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὐ σφί περιοπτή ἐστὶ ἡ Ἑλλάς ἀπολυμένη· ἦν γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ εἶδει βοηθῆειν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἧ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατήσαντα πολλόν, ἀρξείν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαῦδε, „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρα-

„σχόντες ἄν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους,
 „οὐκ ἐθέλησάμεν τοι ἀντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύ-
 „μιον ποιῆσαι.“ τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον
 τι τῶν ἄλλων ὄσσεσθαι· τάπερ ἄν καὶ ἐγένετο, ὡς
 ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἑλληνας σφι σκηψίς ἐπε-
 ποιήτο, τῆπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ
 τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβόηθεον, ἔφασαν πληρῶσαι
 μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων
 ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἰοί τε γενέσθαι· οὕτω
 οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι
 λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρού-
 σαντο τοὺς Ἑλληνας. Κρήτες δέ, ἐπεὶ τέ σφεας 169
 παρελάβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων,
 ἐποίησαν τοιόνδε. πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς
 Δεελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἰ σφι ἄμεινον γί-
 νεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρί-
 νατο, „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμψεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν
 „Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε μηνίων δα-
 „κρύματα· ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ
 „τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κεί-
 „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς
 „βαρβάρου γυναῖκα.“ ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενει-
 χθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας.

CAP. 170 et 171.

S U M M A R I U M.

Interponuntur nonnulla ex Cretonfium historia; de Cre-
ticiis in Italia coloniis, de Tarentinis et Rhegi-
nis, Cretae calamitatibus et variis incolis.

170

ΛΕΓΕΤΑΙ γάρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρη̄τας, θεοῦ σφε̄ ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισιῶν, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ' ἕτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντιῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δέ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφῑ ἔτι κομιδὴν ἐς Κρη̄την φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ἰρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναιί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρη̄τῶν, Ἰηπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ εἶναι νησιώτας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ἰρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντιῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάντες, προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴομεν, αὐτέων τε Ταραν-

τίνων καὶ Ῥηγίων· εἰ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου
 ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ
 Ταραντίοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων δὲ
 Ταραντίων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰ-
 κέτης ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλει-
 πτο, οὗτος ὅσπερ ἐκπεσῶν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην
 τὴν Ἀριάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς
 πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους 171
 τε καὶ Ταραντίους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέ-
 γονε. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθείσαν, ὡς λέγουσι
 Πραΐσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ
 μάλιστα Ἕλληνας. τρίτη δὲ γενεὴ μετὰ Μίνω τε-
 λευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά. ἐν τοῖσι οὐ Φλαυ-
 ροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρήτας τιμωροὺς Μενέ-
 λεω. ἀντὶ τούτέων δὲ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης,
 λιμόν τε καὶ λοιμόν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι
 προβάτοισι· ἔστε τόδεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης,
 μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι
 Κρήτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε
 βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

CAP. 172—178.

S U M M A R I U M.

Theffali a partibus Graecorum primum stabant, "ultrouque
 pollicebantur, se fortiter barbaris restituros libertatem-
 que Graeciae esse defensores, modo exercitus sibi maior

auxilio veniret. Sed quum Graeci copias e Theffalia reducerent atque illi se suamque terram destitutos cer-
nerent, coacti Perfas sequuntur. Ad excipiendum ho-
stium impetum Graeci deligunt Thermopylas et Ar-
temisium. Illuc pedestres, huc navales copiae ten-
dunt. Utriusque loci situs accurate descriptus.

172

ΘΕΣΣΑΛΟΙ δὲ ὑπὸ ἀναγκαιῆς τοπρῶτον ἐμηδι-
σαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφιν ἠνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι
ἐμηχανέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλ-
λοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσῃν ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμ-
πουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ
ἔσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιορημένοι
ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ
τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσ-
σαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ
„φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα
„Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ
„τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν ἐτοιμοὶ εἶμεν συμφυ-
„λάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολ-
„λὴν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμο-
„λογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ τοι προκατημένους
„τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούρους πρὸ
„ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι,
„ἀναγκαιὴν ἡμῖν οὐδεμίην οἰοί τέ ἐστε προσφέρειν·
„οὐδαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ
„πειρησόμεθα αὐτοὶ τίνα σωτηρίην μηχανεώμενοι.“

ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς 173
 ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ
 θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάζοντα τὴν ἐσβολὴν.
 ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου·
 ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς Ἄλον, ἀποβάς ἐπο-
 ρεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών·
 καὶ ἀπίετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν, ἥπερ
 ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρά
 Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξύ δὲ Οὐλύμπου τε οὐρεὸς
 εἶντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο
 τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλίται συλλεγέστες·
 καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος· ἐστρατήγεε
 δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν
 πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένοος μέντοι ἔων οὐ τοῦ
 βασιλῆου· Ἀθηναίων δέ, Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέος.
 ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γάρ
 ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς
 Μακεδόνης, συνεβούλευσόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μὴδὲ
 μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ
 στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς
 στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συν-
 εβούλευον, χρηστὰ γὰρ ἔδοκεον συμβουλευεῖν, καὶ
 σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἔων ὁ Μακεδῶν, ἐπέειποντο. δο-
 κέειν δὲ μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὡς ἐπέειποντο
 καὶ ἄλλη εὐῶσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν
 ἄνω Μακεδονίην διὰ Περρῶν κατὰ Γόννον πόλιν,

τῆπερ δὴ καὶ ἐξέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. κατα-
 βάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύου-
 174 το ἐς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην
 στρατιήν, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν
 Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ.
 Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὲ ἐμῆ-
 δισαν προθύμως, οὐδ' ἐτι ἐνδοικαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι
 πρῆγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώ-
 175 τatoi. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο ἐς τὸν
 Ἴσθμόν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλε-
 ξάνδρου, ἢ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι
 χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο
 εἶουσα τῆς ἐς Θεσσαλίην, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς
 ἐαυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀλόντες
 Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾗδεσαν εἶουσαν πρό-
 τερον ἢπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο
 Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν
 ἐσβολὴν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον,
 τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαιώτι-
 δος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων
 ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἐκατέρους ἐόντα,
 176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτε-
 μίσιον ἐκ τοῦ πελάγους τοῦ Θρηήκιου ἐξ εὐρέος συν-
 ἄγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξύ ἐόντα νήσου
 τε Σκιαθοῦ καὶ ἠπείρου Μαγνησίας· ἐκ δὲ τοῦ στει-

νοῦ, τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰ-
γιαλός· ἐν δέ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχί-
νος ἑσόδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἐστὶ, τῇ στεινότητι,
ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ
στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπρόσθεν
τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθεν· κατὰ τε Ἀλφειοῦ
ὀπίσθεν ἔοντάς ἐοῦσα ἀμαξιτός μούνη, καὶ ἐμπρο-
σθεν κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πό-
λιος, ἀμαξιτός ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων
τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρας, ὄρος ἀβατόν τε καὶ ἀπόρη-
μνον, ὑψηλόν, ἀνατείνον ἐς τὴν Οἴτην· τὸ δὲ πρὸς
τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τεναγέα.
ἐστὶ δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύ-
τρος καλεοῦσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἰδρυταὶ
Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τείχος κατὰ
ταύτας τὰς ἐξβολάς· καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπή-
σαν. εἰδὲ μαν δὲ Φωκέες τὸ τείχος, δείσαντες, ἐπεὶ
Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν
Λιολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέεται. ἅτε δὴ πειρωμένων
τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφασθαι σφέας, τοῦτο προε-
φυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τό-
τε ἐπήσαν ἐπὶ τὴν ἐσόδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖν ὁ
χώρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβαλοῖεν
οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. τὸ μὲν νῦν τείχος τὸ
ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον
αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἐκείτο. τοῖσι δὲ αὖτις ὄρ-

θώσασι ἔδοξε ταύτη ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος
 τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ,
 Ἄλπηνοι οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογί-
 177 ζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι
 Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι. ἅπαντα γὰρ προ-
 σκεψάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθει
 ἔξουσι χρασθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτη
 σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃν εὐόντα ἐν Πιερίῃ, δια-
 λυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ
 μὲν, ἐς Θερμοπύλας περὶ, ἄλλοι δέ, κατὰ θάλασ-
 178 σαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τά-
 χος ἐβοήθειον διαταχθέντες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ ἐχρηστηρίαζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἐαυτῶν
 καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδικότες. καὶ σφι ἐχρήσθη
 ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι
 τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ
 μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι
 εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι·
 καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγ-
 γείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντό· μετὰ δὲ
 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδε-
 ξαν ἐν Θυίῃ, τῆπερ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης
 τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν
 ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίῃσι σφεας μετήϊσαν. Δελ-

Φοι μὲν νυν κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς
ἀνέμους ἰλάσκονται.

CAP. 179 — 239.

S U M M A R I U M.

Iam hac sectione initia pugnarum commemorantur. E Graecorum navibus tres ad Scyathum insulam excubantes a decem praemissis barbarorum navibus capiuntur. Classis Graeca Artemisio relicto Chalcidem retrocedit Euripum custodiens. Mox Persarum omnis exercitus Thermis castra movens sequitur, navalis quidem usque ad Sepiadem in Magnesia, pedester usque ad Trachiniam prope Thermopylas. Enumerat Herodotus immanem hominum numerum et omnis generis apparatus, quem partim ex Asia, partim ex Europa contra Graecos conduxerit Xerxes. Hominum in summam collectorum numerus 5,283,220 dicitur fuisse, quorum ipse rex omnium formosissimus. Ad oram Magnesiae Persarum classis ingenti per triduum tempestate magnam partem frangitur. Graeci audita hostium strage Artemisium repetunt. Ad Aphetas Persarum reliquae naves colliguntur; quindecim vero a Graecis captae. Regiones, per quas pedestres Persarum copiae iter fecerint, accurate descriptae. Graecorum, qui in transitu angustiarum ad Thermopylas castra habebant, summus dux Leonidas, Spartanorum rex. Per aliquot dies barbarorum impetus gloriose a Graecis repelluntur. Sed mox proditor Ephialtes semitam Xerxi indicit, qua Persarum agmen circumductum Graecos a tergo invade-

re posset, Leonidas re cognita sociorum plures dimittit, ut servarentur ceterae Graeciae. Ipse cum Spartanis suis, quibus fugere nefas, ingenti clade barbaris illata, undique ab hostibus circumventus gloriosissima morte occumbit. Singula huius pugnae, quae facta est OI. LXXV, 1. a. Chr. 480, (circa mediam aetatem), memoratu digna copiose tractat Herodotus ad finem huius libri.

- 179 Ο ΔΕ ναυτικός Ξέρξῳ στρατὸς ὀρμεῶμενος ἐκ
 Θέρμης πόλιος, παρέβλεψε νηυσὶ τῆσι ἀρίστα πλε-
 ούσησι δέκα ἰθὺ Σηιάδου· ἔνθα ἔσαν προφυλάσσου-
 σαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροισζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή
 καὶ Ἀττική, προΐδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν Βαρ-
 180 βάρων, ἐς Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροισζηνίη
 τῆς ἤρχε Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ
 βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλ-
 λιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶρην τῆς νηός,
 ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλή-
 νων πρῶτον καὶ κάλλιστον, τῷ δὲ σφαγιασθέντι
 τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐ-
 181 νόματος ἐπαύροίτο. Ἡ δὲ Αἰγιναιή τῆς ἐτριηράρ-
 χεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε, Πύ-
 θω τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου
 γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ ναὺς ἠλί-
 σκετο, ἐς τοῦτα ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατε-
 κρεουργήθη ἅπας, ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνρος, οἱ Πέρσαι δὲ ἐπεβάτευσαν ἐπὶ τῶν

νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, περιποιοῦσαί μιν περὶ
 πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνη τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα,
 καὶ σινδόνας βυσσίνης τελαμῶσι κατείλισσοντες. καὶ
 μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωϋτῶν στρατόπεδον,
 ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέ-
 ποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηί
 ταύτῃ, περιεῖπον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὲ δύο 182
 τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρῶθησαν. ἡ δὲ τρίτη τῆς ἐτρη-
 ράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλ-
 λει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνεῖου· καὶ τοῦ μὲν σκά-
 φεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὐ-
 ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπ' αἰεὶ τὴν νῆα οἱ Ἀθηναῖοι,
 ἀποθορόντες κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθη-
 σαν ἐς τὰς Ἀθήνας. ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρ-
 τεμισίῳ στρατοπεδεύομενοι πυνθάνονται παρὰ πυρ-
 σῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταρῥώδησαντες,
 ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, Φυ-
 λάξοντες μὲν τὸν Εὐριπὸν, λείποντες δὲ ἡμεροσκό-
 πους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα 183
 νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα
 τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεό-
 μενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στή-
 λην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὄρ-
 μηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφί τὸ ἐμποδῶν
 ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῆσι νηυσί, ἐν-
 δεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλεὺς ἐξέλασιν

ἐκ Θέρμης, τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγγήσατο ἐν ἐν πό-
 ρῳ μάλιστα Πάμμων Σκυρίου, πανημερὸν δὲ πλώον-
 τες οἱ Βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησῆς χώρας
 ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 184 σθαναίης τε πόλιος ἐάντα καὶ Σηπιάδος ακτῆς. Μέ-
 χρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων,
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πλῆθος ἔην
 τηνικαῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τό-
 σον. τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐ-
 σίων ἑπτὰ καὶ διηκοσίων καὶ χιλίων, τὸν μὲν ἀρ-
 χαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἔοντα ὄμιλον, τέσσαρας
 καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τε-
 τρακοσίους, ὡς ἀνα διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι
 ἐν ἑκάστη νηί, ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν
 νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων,
 Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακεῶν, τριήκοντα ἄν-
 δρες. οὗτος ἄλλος ὄμιλος γίνονται τρισμῦριοι, καὶ
 ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκοσίοι τε καὶ δέκα. προσ-
 θήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τους
 ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅ,τι πλεον ἦν αὐ-
 τέων ἢ ἑλασσοῦ ἀν' οὐδῶκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνε-
 λέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι
 εἰρήθη, τρισχίλια. ἤδη ὦν ἂν ἦν ἐν αὐτοῖσι τέσσε-
 ρες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν τὰ ἐκ τῆς
 Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, ἀμπεαν ἐὼν πεντήκοντα μυριά-
 δες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ,

και προς, εκατοντάδες ἕξ, και δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ,
 εβδομηκοντα και εκατόν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ
 ἵπτεων, ὀκτώ μυριάδες. προσθήσω δ' ἐπι τούτοις
 τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, και τοὺς
 τὰ ἄρματα Λίβυας, πλήθος ποιήσας διςμυρίους ἄν-
 δρας. και δὴ τότε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ
 πλήθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσια τε μυριάδες
 και τριήκοντα και μία, και προς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 και εκατοντάδες ἕξ, και δεκάς. τοῦτο μὲν δὴ τὸ
 ἕξ αὐτῆς τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθὲν εἴρηται,
 ἄνευ τε τῆς Θερρακῆϊς τῆς ἐπομένης, και τῶν σι-
 ταγωγῶν πλοίων, και ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ 185
 δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρατεύμα ἐπι
 προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ· δό-
 κησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νῦν οἱ ἀπὸ Θρηίκης
 Ἑλληνας, και ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ
 Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι και εκατόν, ἐκ μὲν νῦν
 τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι και δις-
 μύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκης παρείχοντο,
 και Παιόνες, και Ἑορδοί, και Βοττιαῖοι, και τὸ
 Χαλκιδικὸν γένος, και Βρύγοι, και Πίερες, και Μα-
 κεδόνες, και Παρραϊβοί, και Ἑνῆνες, και Δόλοπες,
 και Μάγνητες, και Ἀχαιοί, και ὅσοι τῆς Θρηίκης
 τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριή-
 κοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὐται ὦν αἱ μυριά-
 δες κείνησι προστεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνον-

- ται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ
 ἐξήκοντα καὶ τέσσερες· ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατον-
- 186 τὰδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τού-
 του ἑόντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν θεραπήην τὴν
 ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι
 ἀνάτοισι ἑόντας, καὶ μάλᾳ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοι-
 σι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν
 μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ
 πλεῦνας, καὶ δὴ σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι,
 καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμε-
 νοι δὲ οὔτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυ-
 185 ριάδας ἐκείνησι. οὕτω πεντηκασίας τε μυριάδας καὶ
 εἴκοσι καὶ ὀκτώ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατον-
 τὰδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης
- 187 ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗ-
 τος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρ-
 ξεω ἀριθμὸς. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλα-
 κέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀρι-
 θμὸν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων
 τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων,
 οὐδ' ἂν τουτέων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀρι-
 θμὸν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται προδοῦναι
 τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον
 οἶκως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάσι το-
 σαύτησι. εὐρίσκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ χοίνικα
 πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδέν

πλέον, ἕνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελομένης ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσί, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δ' εὐσέων τοσούτων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ἑσέξω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικός 188 στρατὸς ἐπεὶ τε ὄρμηθεὶς ἐπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίας χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὤρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἀλλὰ δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἔοντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέονται ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νεῆας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρω, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηεμίας τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσε σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἀνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἀνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπᾶσαντες τὰς νεῆας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλῷ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον· αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξε-

βράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον.
 189 Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορῆν ἐκ θεο-
 προπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστη-
 ρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δέ,
 κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν,
 Ὀρειθυίην τὴν Ἐρεχθίδας. κατὰ δὲ τὰ κήδος τοῦτο
 οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς Φάτις ὤρμηται, συμβαλλεόμενοι
 σφι τὸν Βορῆν γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς
 Εὐβοίης ἐν Χαλιδί, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χει-
 μῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἔθρον τε καὶ ἐπεκαλέον-
 το τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὀρειθυίην, τιμωρῆσαι
 σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ
 πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νῦν διὰ ταῦτα τοῖσι
 βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπισε, οὐκ ἔχω εἶ-
 παι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βροχθήσαντα τὸν
 Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι·
 καὶ ἰρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἰδρύσαντα παρὰ ποτα-
 190 μὸν Ἴλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχί-
 στας λέγουσι διαφθαρήναι, τετρακοσίων οὐκ ἐλάσ-
 σονας, ἀνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆ-
 θος ἀφθονον· αἵστε Ἀμεινικλεῖ τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ
 Μάγνητι, γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἢ ναυη-
 γίᾳ αὕτη χρηστὴ ἐγένετα· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια
 ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολ-
 λα δὲ ἀργύρεα· θησαυροὺς τε τῶν Περσέων εὗρε,
 ἄλλα τε χρύσεια ἀφατα χρῆματα περιεβάλετο. ἀλλ'

ὁ μὲν, τὰλλα οὐκ εὐτυχέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ τοῦτον ἀχαρις σύμφορη λυπεῦσα παιδοφόνος. Σιταγωγῶν δὲ ὀλκᾶδων, 191 καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δεῖσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μὴ σφί κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχειμάζεε τρεῖς· τέλος δέ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταεῖδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, πρὸς τε τούτοισι, καὶ τῇ Θετί καὶ τῆσι Νηρηῖσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτη ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θετί ἔθυσον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθεῖη ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἀπασα ἢ ἀκτὴ ἢ Σηπιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτη ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι 192 δὲ Ἑλλῆσι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἀκρῶν τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπουδᾶς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπεύγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτεμισιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφί ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοδεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμισιον ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι 193

ροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα
 ἔστρωτο, κατασπᾶσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον παρα-
 τὴν ἠπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθείαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγα-
 σέων φέροντα. ἔστι δὲ χώρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ
 τῆς Μαγνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα κατα-
 λειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ
 τῆς Ἀργεῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας
 ἔπλεον ἐς Λίαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλ-
 λον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσειν. ἐπὶ τού-
 194 τῷ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξῳ ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα
 δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὑσταταὶ πολλὸν
 ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 τῶν Ἑλλήνων νῆας. ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶ-
 ναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες, ἔπεσον ἐς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἑστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος
 ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίῳ. τὸν δὴ πρότερον
 τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῆδε λαβῶν,
 ἀνεσταύρωσε, ἔοντα τῶν βασιλῆων δικαστέων, ὅτι
 ὁ Σανδῶκης ἐπὶ χρήμασι αἰκὸν δίκην ἐδίκασε. ἀνα-
 κρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὐ-
 ρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα
 ἐς αἶνον τὸν βασιλῆιον· εὐρῶν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος,
 καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμέ-
 νος εἶη, ἔλυσε. Βασιλῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω δια-

Φυγῶν μὴ ἀπολέσθαι, περιῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἑλ-
 ληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τοδεύτερον διαφυγῶν
 ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἑλ-
 ληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γινομένην ἀμαρτὰδα,
 ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον. Ἐν τούτῳ 195
 μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνων τῶν
 ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πεν-
 θύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἤγε μὲν δυώδεκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφῶν τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶ-
 νι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιᾶδα, μὴ τῇ περιγενομέ-
 νῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμισίον ἦλω. τούτους οἱ Ἑλ-
 ληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ
 τῆς Ξέρξῳ στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς
 τὸν Κορινθίων Ἴσθμόν. Ὁ μὲν δὲ ναυτικός τῶν 196
 βαρβάρων στρατός, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν
 τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέ-
 τας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσα-
 λίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐς Βεβληκίως ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς
 Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἀμιλλαν τοιησάμενος ἵπ-
 πων τῶν ἐωῦτου, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας
 ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἶη τῶν ἐν Ἑλλησι·
 ἔνθα δὲ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι εἰλίποντο πολλοί. τῶν
 μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μούνος
 οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος·
 τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις
 μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέ-

197 σχε, εἰ μὴ Φλαύρωσ. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ἑέρξῃ, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱεῖον τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμασ ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρῃ σὺν Ἴνῳ βουλευσας· μετὰ δέ, ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούςδε· ὅς ἂν ἦ τοῦ γένεσς τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανῆιου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανῆιον οἱ Ἀχαιοί· ἦν δὲ ἐσέλθη, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὡς τ' ἔτι πρὸς τούτοισι, πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἷχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες, ἦν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανῆιον, ὡς θύεται τε ἐξηγέοντο στέμμασι πᾶσ πυκασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσῶρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρας ποιουμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτισσῶρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἐωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐπέβαλε. Ἑέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντα

τος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέ-
 βετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν 198
 Ἀχαιίῃ. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χωίρων ἦτε εἰς τὴν
 Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε
 καὶ ῥηχίῃ ἀνα πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν
 κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, εὐρύς,
 τῇ δέ, καὶ κάρτα στενός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦ-
 του οὖρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληθεὶς πᾶσαν τὴν
 Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαί πέτραι καλεόμεναι. πρώτη
 μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπ' Ἀχαι-
 ῆς, Ἀντιύρη· παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχήϊος ῥέων
 ἐξ Ἐρινίων, εἰς θάλασσαν ἐκδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου,
 διὰ εἴκοσί κού σταδίων ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὖνομα
 κεῖται Δύρας, τὸν βοηθέοντα Ἡρακλεῖ κειμένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴ-
 κοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέ-
 λας. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου πο- 199
 ταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύ-
 τατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὖρεων
 εἰς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχίς πεπόλισται· διςχίλιά
 τε γὰρ καὶ διςμύρια πλεθρα τοῦ πεδίου ἐστὶ. τοῦ
 δὲ οὖρεος τὸ περικληθεὶς τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ
 διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνος. διὰ δὲ τῆς δια-
 σφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥεεὶ παρὰ τὴν ὑπαρῆν
 τοῦ οὖρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς οὗ μέ- 200
 γας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν

εὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν Ἄσωπὸν ἐκδιδού. κα-
 τὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἀμα-
 ξιτὸς γὰρ μίη μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος
 ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστι ἐς Θερμοπύλας.
 ἐν δὲ τῷ μεταξύ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυ-
 λέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ'
 ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἄσωπός, ἐς θάλασσαν ἐκδιδού,
 καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε
 ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἴδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφι-
 201 κτύοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρὸν. Βασιλεὺς
 μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ
 Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέε-
 ται δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλ-
 λήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ πε-
 ριοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι
 ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις. ἐπεκράτεε δέ, ὁ μὲν
 τῶν πρὸς βορρῆν ἀνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρη-
 χίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην Φε-
 202 ρόντων ἐπὶ ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἔσαν δὲ οἷδε Ἑλ-
 λήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χῶ-
 ρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται, καὶ Τε-
 γεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων·
 ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκατόν.
 καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
 Ἀρκαδῶν ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
 Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. οὐ-

ται μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιω-
 τῶν, Θεσπιδέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρα-
 κόσιοι. Πρὸς τούτοις ἐπικλήτοι ἐγένοντο Λοιροὶ 203
 τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῆ, καὶ Φωκίων χίλιοι.
 αὐτοὶ γὰρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγον-
 τες δι' ἀγγέλων, ὡς αὐτοὶ μὲν ἦνοιεν πρόδρομοι
 τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν, προσδό-
 κημοὶ πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἢ θάλασσά τε σφι εἶη ἐν
 Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρουρομένη, καὶ Αἰγι-
 νητέων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
 των, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι
 τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀνθρώπον· εἶ-
 ναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κα-
 κῶν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ
 μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα· ὀφείλειεν ὦν καὶ τὸν
 ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πε-
 σέειν ἄν. εἰ δέ, ταῦτα πυνθανόμενοι, ἐβόηθον ἐς
 τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι 204
 στρατηγοὶ κατὰ πόλιος ἑκάστων· ὁ δὲ θωμάζομε-
 νος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμε-
 νος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδew,
 τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάνδρου,
 τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
 νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἠγησί-
 λεω, τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστρά-
 του, τοῦ Ἠγίος, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδή-

μου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἰλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν
 205 Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου. Διζῶν γάρ οἱ ἑόντων
 πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος,
 ἀπεληλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. ἀπο-
 θανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαίδος ἔρσηνος γόνου, Δω-
 ριέος τε οὐκέτι ἑόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ
 τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε
 ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρό-
 του, οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς,
 καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὅς τότε ἦϊε
 ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κτε-
 στεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες
 ἑόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς
 τὸν ἀριθμόν λογισάμενος εἶπεν, τῶν ἐστρατήγεε
 Λιοντιάδης ὁ Ευρυμάχου. ταῦδε δὲ εἵνεκα τούτους
 σπουδὴν ἐποίησατο Λεωνίδης μούρους Ἑλλήνων παρα-
 λαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίξειν.
 παρακάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἶδέναι εἴτε
 συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος
 τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες,
 206 ἐπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρῶ-
 τος ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὄρωντες
 οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατευωνται, μηδὲ καὶ οὗτοι
 μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθανωνται ὑπερβαλλομένους·
 μετὰ δὲ (Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν,) ἐμελλον

ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακίᾳ λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ,
 κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοι-
 ποὶ τῶν συμμάχων ἐνέωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοι-
 αῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τωῦτό Ὀλυμπιάς του-
 τοῖσι τοῖσι πρῆγμασι συμπεσοῦσα. οὐκ ἔτι δοκέοντες
 κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύ-
 λησι πόλεμον, ἔπεμψον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν
 δὴ οὕτω διενέωντο ποιήσειν. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃ- 207
 σι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ
 Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλευόντο περὶ ἀπαλ-
 λαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκει
 ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν Φυ-
 λακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκίων καὶ Λοκρῶν περισπερ-
 χέων ἑόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν
 ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κε-
 λεύοντάς σφί ἐπιβοηθεῖν, ὡς ἑόντων αὐτέων ὀλίγων
 στρατὸν τῶν Μήδων ἀλεξασθαι. Ταῦτα βουλευομέ- 208
 νων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἵππεα, ιδέ-
 σθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅτι ποιεοῖεν. ἀνηκόε δὲ
 ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμέη εἴη ταύτῃ στρα-
 τῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶψαν Λακεδαι-
 μόνιοι τε καὶ Λεωνίδης ἔων γένος Ἡρακλίδης. ὡς
 δὲ προσέλασε ὁ ἵππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, εἶθη-
 εἶτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον·
 τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορ-
 θώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέ-

σθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τεί-
 χεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον
 Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυ-
 μναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενι-
 ζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθωῦμαζε, καὶ τὸ
 πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπή-
 λαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε,
 ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δέ, ἔλεγε
 209 πρὸς Ξέρξεα τάπερ ὁπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ
 Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ εἶναι, ἔτι παρα-
 σιευάζοντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ
 δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν,
 μετεπέμψατο Δημάρτητον τὸν Ἀρίστωνος εἶναι ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρξης
 ἕκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεῦμενον
 πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, „Ἡκουσας μὲν
 „μευ καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλά-
 „δα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τουτέων· ἀκούσας δέ, γέ-
 „λωτά με ἔθει, λέγοντα τάπερ ὤρων ἐμβησόμενα
 „πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν
 „ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι· ἀκου-
 „σον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὔτοι ἀπίναται μαχε-
 „σόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρα-
 „σιευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί·
 „ἐπεὰν μέλλωσι κινδουκεῖν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς
 „κεφαλὰς κοσμεύονται. ἐπίσταςο δέ, εἰ τούτους τε

„καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τό σε, βασιλεῦ, ὑπο-
 „μενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασι-
 „λήν τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι προςφέρειαι,
 „καὶ ἀνδρας ἀρίστους.“ κάρτα τε δὴ ἀπίστα Ξέρξῃ
 ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα,
 ὄντινα τρόπον, τοσοῦτοι εἶντες, οἳοί τέ εἰσι τῇ
 ἐωῦτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ εἶπε, „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἢν μὴ ταῦ-
 „τά τοι ταύτῃ ἐκβῆ, τῇ ἐγὼ λέγω.“ Ταῦτα λέ- 210
 γων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσαρας μὲν δὴ πα-
 ρεξήκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι.
 πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαί-
 νοντο, ἀναιδεῖῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι, μένειν,
 πέμπει ἐπ’ αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίουσ θυμα-
 θεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν
 τὴν ἐωῦτοῦ. ὡς δ’ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλ-
 ληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ’ ἐπεσῆ-
 σαν, καὶ οὐκ ἀπέλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταί-
 οντες. δῆλον δ’ ἐποίευν παντί τεω, καὶ οὐκ ἥμιστα
 αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι εἶεν, ὀλί-
 γοι δὲ ἀνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι’ ἡμέρης.
 Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦ- 211
 τα οὔτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι
 ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἤρ-
 χε Ἰθάρνης, ὡς δὴ οὔτοι γε εὐπετέως κατεργασό-

μανοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλησι,
 οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μα-
 χόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢ περ
 οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι.
 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε
 ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξε-
 πιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῦτα, ἀλέες
 Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέωντες Φεύγον-
 τας, βοῆ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν· οἱ δ' ἂν κατα-
 λαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβά-
 ροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον πλήθει ἀνα-
 ρκτικτοῦς τῶν Περσέων· ἐπίπτον δὲ καὶ αὐτέων
 τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
 ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐξόδου πειρεώ-
 μανοι, καὶ κατὰ τέλος καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
 212 ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτησι τῆσι προσόδοισι τῆς
 μάχης λέγεται βασιλῆα θηούμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
 ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆς στρατιῆς. τότε
 μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο. τῆ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι
 οὐδὲν ἀμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλ-
 πίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους
 τε ἔσεσθαι ἔτι χειρᾶς ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον.
 οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξιν τε καὶ κατὰ ἔθνη κα-
 κοσημένοι ἔσχαν, καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο,
 πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρον ἐτάχθησαν,

Φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν. ὡς δὲ οὐδὲν εὗρισκαν ἀλ-
 λοίτερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων, ἀπή-
 λαυον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ,τι χρήσεται τῷ 213
 παρεόντι πηγήματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ
 Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βα-
 σιλῆος δοκέων οἴσασθαι. Ἐφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν
 τὴν διὰ τοῦ οὐρεος, φέρουσιν ἐς Θερμοπύλας, καὶ
 διέφθειρε τοὺς ταύτη ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστε-
 ρον δὲ δεῖσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην
 καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφι-
 κτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλληγομένων, ἀργύριον
 ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατήλθε γὰρ ἐς
 Ἀντικύρην,) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη-
 χινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλ-
 τεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λό-
 γοισι σημανέω· ἐτιμήθη μὲντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων
 οὐδὲν ἔσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τουτέων
 ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς 214
 Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κο-
 ρυδαλὸς Ἀντικυρεὺς, εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλῆα
 τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὖρος
 τοῖσι Πέρσησι· οὐδαμῶς ἐμοίγε πιστός. τοῦτο μὲν
 γὰρ, τῷδε χρή σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλή-
 νων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτη τε καὶ
 Κορυδαλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχι-
 νίῳ, πάντως κού τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦ-

το δέ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμίληκώς εἶη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τούτον αἴτιον

215 γράφω. Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρῆς γενόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὠρμέατο δέ περὶ λύχων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεεσ· ἐξευρόντες δέ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκίας, τότε ὅτε οἱ Φωκίεες φράζαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέμου· ἐκ τε τίσου δὴ κατεδέδεκτο

216 εἴουσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ ὡδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἄσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διαστῆλαγος ῥέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὖρῳ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῷτο κείται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὖρου, λήγει δὲ κατὰ τε Ἄλπηνον πόλιν, πρώτην εἴουσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν

217 ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἄσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὖ-

ρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων.
 ἡὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ
 τοῦ οὐρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὐρεος ἐφύλασσαν,
 ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλί-
 ται, ῥυόμενοι τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ Φρου-
 ρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐςβολὴ ἐφυ-
 λάσσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος
 ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ
 ἐφύλασσαν. Ἐμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὡδε ἀνα- 218
 βεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι
 τὸ οὐρος, πᾶν εὖν δρυῶν ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νη-
 νεμίη, ψόφου δὲ γενομένου πολλοῦ, ὡς οἶκος ἦν,
 φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδρα-
 μον οἱ Φωκέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα· καὶ αὐτίκα
 οἱ βάρβαραι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους
 ἔπλα, ἐν θωῦματι ἐγένοντο· ἐλπίενοι γὰρ οὐδὲν
 σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐνεκύρησαν στρατῶ. ἐνθαῦ-
 τα Ἰδάρνης καταρῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λα-
 κεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεια ποδαπὸς εἶη ὁ
 στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς
 Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο
 τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο
 Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμε-
 νοι ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευ-
 ἀδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρό-
 νεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ἰδάρνεα Πέρσαι

Φωκίων μὲν οὐδέν τι λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαι-
 219 νον τὸ οὖρον κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύ-
 λησι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγι-
 στίης ἐσίδων ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσε-
 σθαι ἅμα ἢ οἱ σφι θάνατον· ἔπειτεν καὶ αὐτόμολοι
 ἦσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον·
 οὔτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμερο-
 σκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη δια-
 φαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες,
 καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔβω
 τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν· οἱ δὲ, ἀντετεινον. μετὰ δὲ τοῦ-
 το διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ δια-
 σκεδασθέντες, κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτρέποντο· οἱ
 δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρασκευάσα-
 220 το. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφῶας ἀπέπεμψε Λεω-
 νίδῃς, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρ-
 τητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλι-
 πεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάξοντες ἀρχὴν.
 ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι, Λεω-
 νίδην, ἐπεὶ τε ἤσθετο τοὺς συμμύχους ἔοντας ἀπρο-
 θυμούς, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦ-
 σαί σφῶας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ κα-
 λῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτητέῃσι χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς εγεί-

ρομένου, ἢ Λαικεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ
τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφρων ἀπελέεσθαι.
ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χρῆ, λέγον-
τα ὧδε,

Ἵμιν δ', ὦ Σπάρτης οἰκίτορες εὐρυχόροιο,
Ἦ μέγα ἄστυ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ
γενέθλης

Πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λαικεδαίμονος οὔρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὔδ'ε λεόντων
Ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὔδ'ε φημί
Σχίσσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δά-
σῃται.

ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτητέων, ἀποπέμψαι
τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὐ-
τω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς εἰχομένους. Μαρτύ- 221
ριον δὲ μοι καὶ τὸδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι
γένουε. οὐ γὰρ μῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν
μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίνην τὸν
Ἀκαρνηῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Με-
λάμποδος, τοῦτον εἶπαντα ἐκ τῶν ἰρῶν τὰ μέλλον-
τά σφι ἐμβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμ-
πων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀσπευπόμε-
νος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελιπετο, τὸν δὲ παῖδα συ-

στρατευόμενον, ἔντα οἱ μοινογενέα, ἀπέπεμψε.
 222 Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε
 ἀπίοντες, καὶ ἐπέειθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπίεες δὲ καὶ
 Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
 τουτέων δέ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ
 βουλόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν οὐή-
 ρων λόγῳ ποιούμενος· Θεσπίεες δέ, ἐκόντες μάλι-
 στα· οἱ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς
 μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συν-
 ἀπέθανον. ἔστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Δια-
 223 δρόμεω. Ἐέρξης δέ, ἐπεὶ ἡλίου ἐπανατειλαντος
 σπονδάς ἐποίησατο, ἐπισχῶν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου
 μάλιστα πληθῶρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέ-
 σταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὖρεος ἡ
 κατάβασις συντομωτέρῃ τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ
 χώρος πολλὸν ἢ περὶ ἡ περιόδός τε καὶ ἀνάβασις. οἱ
 τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ἐέρξεα προσήϊσαν, καὶ οἱ
 ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξο-
 δον ποιούμενοι ἤδη πολλῶ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπε-
 ξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ
 ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προ-
 τέρας ἡμέρας ὑπεξιώντες ἐς τὰ στεινόπορα, ἐμάχον-
 το. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἐπι-
 πτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὀπισθε γὰρ οἱ
 ἠγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάλιστα, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολ-

λοι μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ
 διεφθείροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο
 ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυ-
 μένου. ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσε-
 σθαι θάνατον ἐκ τῶν περιϊόντων τὸ οὖρος, ἐπεδεί-
 κνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβά-
 ρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ατέοντες. Δόρατα 224
 μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσι αὐτέων τηνικαῦτα ἐτύγχανε
 κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς
 Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πί-
 πτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐ-
 τοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν
 ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην
 δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περ-
 σέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνο-
 μαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἄβρο-
 κόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγα-
 τρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτάνης,
 Δαρείου μὲν τοῦ βασιλῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος
 δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὅς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγα-
 τέρα Δαρεῖω, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἐωῦτοῦ ἐπέδωκε,
 ὡς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ἐέρξεω τε δὴ 225
 δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι, καὶ
 ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνιδεω Περσέων τε καὶ Λα-
 κεδάιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν
 τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαν-

το τούς ἐναντίους τετραίκισ. τοῦτο δὲ συνεστήκει
μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιώλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τού-
τους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἔτε-
ροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἔς τε γὰρ τὸ στεῖνόν τῆς ὁδοῦ
ἀνεχώρηον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος,
ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνόν πάντες ἀλέες οἱ
ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσ-
δῶ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ.
ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι,
τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ
καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ
μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπιστόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ
τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ, περιελθόντες πάντο-
226 θεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων
τοιούτων γενομένων, ὁμῶς λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γε-
νέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης. τὸν τότε Φασὶ εἶπαι
τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυ-
θόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρ-
βαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ
πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτειν· τοσοῦτό τι πλη-
θος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοι-
σι, εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μήδων πλη-
θος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος ἀγ-
γέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτούς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν
ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἔπεα Φα-

σι Διηνέεια τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημίσινα.
 Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι 227
 δύο ἀδελφεοί, Ἄλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου
 παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμειε μάλιστα τῷ οὐνο-
 μα ἦν Διδύραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι 228
 αὐτοῦ ταύτη τῆπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τε-
 λευτήσασι ἢ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἰ-
 χεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα ταδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται τοῖσι δὲ
 Σπαρτιήτησι ἰδίῃ,

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε

Κεῖμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστίᾳ, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψόμενοι·

Μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἶδώς,

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας ῥολιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ
 μάντιος ἐπιγράμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφεας οἱ ἐπι-
 κοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίew, Σιμω-
 νίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε 229

καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῶ
λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,
ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ
Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶν-
τες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ εἶγε μὴ ἐβούλοντο νοστή-
σαι, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεὸν σφι
ταυτέων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρο-
νέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρυτον μὲν πυ-
θόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε
τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα, ἄγειν αὐτὸν κελεύσαι τὸν
εἰλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκως δὲ αὐτὸν ἦγα-
γε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δέ,
ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον
δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι· εἰ μὲν νυν ἦν μού-
νον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην,
ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δο-
κέειν ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιότηας μῆνιν οὐδεμίαν
προσθῆσθαι· νυνὶ δέ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου,
τοῦ δέ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ
ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαιῶς σφι ἔχειν
230 μνήσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω
σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ
πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δέ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ
τοῦ στρατοπέδου, ἐξέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην
γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ
ὁδῷ, περιγενέσθαι· τὸν δέ, συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπι-

κόμενον· ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονστήσας 231
 δὲ ἐς Λακεδαιμόνα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε
 καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτίμωτο· οὔτε οἱ
 πῦρ οὔδεις ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο, ὄνει-
 δός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος.
 ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν
 τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον 232
 ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκο-
 σίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παν-
 τίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτί-
 μωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβζιοὶ, τῶν ὁ Λεον- 233
 τιαδῆς ἐστρατήγεε, τῶς μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων
 ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν
 βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατωπέρτερα τῶν
 Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὲ τῶν σὺν
 Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν,
 ἀποσχισθέντες τουτέων, χειράς τε προέτεινον, καὶ
 ἤϊσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστα-
 τον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ
 ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης
 ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι
 εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὡς τε
 ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
 λους τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. οὐ μέντοι τάγε
 πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβα-
 ροὶ ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέτειναν προς-

ἰόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτέων, κελεύσαντος Ἑέρ-
 ξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ
 στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα Ἐυρύμαχον
 χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγή-
 σαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόντα τὸ
 234 ἄστυ τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύ-
 λας Ἕλληνας οὕτω ἠγωνίσαντο. Ἑέρξης δὲ καλέσας
 Δημάρητον, εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε, „Δημάρητε,
 „ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα
 „γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δὲ μοι εἰπέ,
 „κόσοι γινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ του-
 „τέων ὀκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολεμια, εἴτε καὶ ἅπαν-
 „τες.“ ὁ δ' εἶπε, „ὦ βασιλεῦ, πλήθος μὲν πάν-
 „των τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ πόλις πολ-
 „λαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις· ἔστι ἐν τῇ
 „Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων
 „μάλιστα κη· οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθά-
 „δε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὴν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι,
 „τοῦτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἑέρξης, „Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπογητότα-
 „τα τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξη-
 „γέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βου-
 235 „λευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δ' ἀμεί-
 βετο, „ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι
 „προθύμως, δίκαιόν μὲ σοί ἐστι φράζειν τὸ ἀρι-
 „στον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατῆς νέας τριηκοσίας

„ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λακωνικὴν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ’
 „αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, τῇ οὐνομα εἶσι Κύθηρα·
 „τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν σοφώτατος γενόμενος,
 „κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θα-
 „λάσσης καταδεδουκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι
 „προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ
 „ἐξηγέομαι· οὗτι τὸν σὸν στόλον προειδώς, ἀλλὰ
 „πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύ-
 „της ὦν τῆς νήσου ἔρμεῶμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι εὐντος
 „οἰκῆσι, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης
 „Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ περὶ, βοηθῶσι
 „ταύτῃ. καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος,
 „ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ
 „ταῦτα μὴ ποιῆς, τάδε τοι προσδοκᾷ ἔσσεσθαι. ἔστι
 „τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ
 „χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοί,
 „μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενομένων προσδέ-
 „κεο ἔσσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ,τε
 „ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι.“ Λέ- 236
 γει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε εὖν Ἑέρ-
 ξῶ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρατυ-
 χῶν τε τῷ λόγῳ, καὶ δεισας μὴ ἀναγνωσθῆ Ἑέρξης
 ποιῆειν ταῦτα, „ὦ βασιλεῦ, ὄρω σε ἀνδρὸς ἄνδε-
 „κόμενον λόγους, ὅς φθονεῖ τοι εὔ πρήσσοντι, ἢ
 „καὶ προδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ

„τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι· τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον
 „στυγέουσι. εἰ δ' ἐπὶ τῆσι παρεούσησι τύχησι, τῶν
 „νέες νεναυηγῆκασι τετρακισίαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρα-
 „τοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελο-
 „πόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι·
 „ἀλῆς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικός στρατός, δυσμεταχειριστός
 „τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι
 „ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ
 „ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ δὲ
 „διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε
 „κείνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην
 „ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγ-
 „ματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον, τὰ τε ποιή-
 „σουσις ὅσοι τε πλῆθος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκείνοί γε
 „αὐτοὶ ἐωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμεῶν
 „ὡς αὐτῶς. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἦν ἴωσι ἀντία Περ-
 „σησι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρώμα ἀνιεύ-
 „ται.“ Ἀμείβεται Ἑέρξης τοῖςδε, „ Ἀχαιόμενες,
 „ εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δη-
 „μάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἀριστα ἔλπεται εἶναι
 „ ἐμοί, γνώμην μέντοι ἔσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ
 „ ἐκείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι
 „ πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τού-
 „ του σταθμώμενας, καὶ τῷ ἐόντι, ὅτι πολίτης
 „ μὲν πολίτη εὖ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσ-

„μενῆς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ,
 „πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἀριστά οἱ δοκέοντα εἶναι ὑπο-
 „θείτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκει· σπάνιοι δ' εἴ-
 „σι οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι
 „εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμ-
 „βουλευσείε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι
 „τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχουσθαι
 „τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, 238
 διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν, καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκῶς ὅτι
 βασιλεὺς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέ-
 λευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆ-
 λά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ
 δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρ-
 ξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζῶντι Λεω-
 νίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενό-
 μησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ αἶδα
 ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ
 μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.
 Ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου· τῇ μοι πρότερον ἐξέλι- 239
 πε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρη-
 στήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ
 τρόπῳ θωύμασι. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος,
 Φυγῶν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰ-
 κὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὖνος Λακεδαιμονίσι-

σι. πάρεστι δὲ εἰμάζειν εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, εὐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρτος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμόνιοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημηναί· ἐπικινδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθεῖν· ὁ δὲ μηχηγῆται τοιαῦδε. δελτίον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην· ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτρεξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῶγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένους μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῶ, ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτή, τὸν κηρὸν κινῶν κελεύουσα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθέμενοι δὲ, εὗρον καὶ ἐπέλεξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι ἐπέστειλαν.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM LIBER VIII.
QUI INSCRIBITUR
URANIA,

CAP. I—39.

SUMMARIUM,

Hic liber copiosam pugnae navalis ad Salaminem descriptionem continet. Primum vero hac sectione, quae pugnam illam antecesserint, res mari gestae exponuntur. Laudantur Graeciae populi, qui naves instruxerint, Summum imperium maritimum modesta ac prudenter Athenienses Spartanis horumque duci Eurybiadi concedunt, ne qua in tanto rerum discrimine exoriretur dissidium. Classis Atheniensium longe maioris summus dux Themistocles. Is ab Euboeensibus muneribus persuasus Graecos de fuga capeienda deliberantes astute retinet; iamque igitur ante Euboeam aliquot proelia commissa; quorum primum et tertium, idque acerrimum, ancipiti Marte pugnatur, in secundo Graeci victores evasere. Tamen vero nuntio de Spartanorum ad Thermopylas clade accepto classis conjuncta Graeciae interiora petit. Themistocles Iones apud Perfas militantes callide sollicitatur in Graeciae partes. Classiarum Xerxis ad Artemisium proventi ab eo

invitantur Thermopylas ad caesorum spectaculum. Vana fraus a rege excogitata, quo strages suorum minor videretur, Graecorum maior. Refertur dehinc de Thesfalii, qui Phocenibus sibi maxime invisus sub Persae tutela insultant. A quibus contemti barbaras in Phocidem deducunt igni omnia ac ferro devastaturos. Xerxes postea, exercitu bipartito, eum parte altera Boeotiam sibi amicam ingreditur, alteram contra Delphos mittit, qui miro quodam modo tamen servantur. Heroes in fine sectionis Phylacus et Autonous.

- 1 ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἔσαν οἷδε. Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλαταιέες, ἀπειροὶ τῆς ναυτικῆς ἔόντες, συνεπλήρουσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσαεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι· καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπίδαυριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτὰ· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κεῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ.
- 2 Ἔσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον· εἴρηται δὲ μοι καὶ ὅσον τι πλῆθος ἕκαστοι

τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθει-
 σέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, πᾶρες τῶν πεντη-
 κοντέρων, δικοσίαι καὶ ἐβδομήκοντα καὶ μία. τὸν
 δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα, πα-
 ρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλειδεῶ.
 οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων ἡγε-
 μονεὺς, Ἀθηναίοισι ἔψασθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύ-
 σειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στοάτευμα. Ἐγένετο γὰρ 3
 κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν
 ἐπὶ συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεῶν
 εἴη ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἴ-
 κον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεπονημένοι περιεῖναι τὴν
 Ἑλλάδα, καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγε-
 μονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες,
 στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσού-
 τῳ κακίον ἐστὶ, ὅσω πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι
 ὦν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι
 ὅσῳ κάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δὴ
 ὠσάμενοι τὸν Πέρσῃα, περὶ τῆς ἐκείνου ἡσῆ τὸν
 ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παυσανίῃω ὕβριν
 πρῆσυχόμενοι, ἀπέιλοντο τὴν ἡγεμονίην τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τό- 4
 τε δὲ οὗτοι οἱ ὡς ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικό-
 μενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθεισᾶς ἐς τὰς
 Ἀφῆτας, καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι
 παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε

ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρώδησαντες, δρησμόν ἐβουλευόντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω εἰς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοεὲς ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδew προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τένα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεθέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα τάλαντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ 5 τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τοὺς Ἑλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιεῖ. Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδοῖσι πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἐωυτοῦ δῆθεν διδούς. ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, — Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορινθίων στρατηγός, τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μῦθος, Φάμενος ἀποικλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ εὖ παραμενεῖν, — πρὸς δὲ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας, „Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ „τοὶ ἐγὼ μὲζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ „Μῆδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους.“ ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ἔπεμπε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδείμαντος τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δῶροισι, ἀναπεπεισμένοι ἔσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῶσι ἐνεχάριστε' αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνέρδηγε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ

χρήματα. Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίᾳ, 6
 καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε. ἐπεὶ τε δὴ ἐς
 τὰς Ἀφέτας περὶ δειλὴν πρῶϊν γενομένην ἀπικατο
 οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ
 τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας,
 τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἔσαν ἐπιχειρέειν,
 εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προς-
 πλώειν οὐκ ὀφείδε, τῶνδε εἵνεκα, μὴ πως
 ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώνοντας, ἐς Φυγὴν ὀρμή-
 σαιαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἐμελ-
 λον δῆθεν ἐκφεύξασθαι· ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ
 ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. Πρὸς ταῦ- 7
 τα ὧν τὰδε ἐμηχανέοντο. τῶν νεῶν ἀπασέων ἀπο-
 κρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον ἕξωθεν Σκιάθου,
 ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώου-
 σαι Εὐβοίαν, κατὰ τε Καφηρέα καὶ Γεραιστόν, ἐς
 τὸν Εὐρίπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν, ταύτη
 ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ὀπίσω φέ-
 ρουσαν ὁδόν, σφεῖς δέ, ἐπισπόμενοι ἕξ ἐναντίας. ταῦ-
 τα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς τα-
 χθείσας· αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς
 ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ
 τὸ σύνθημά σφι ἐμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περι-
 πλωνόντων ὡς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμ-
 πον· τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῆσι Ἀφῆτησι ἐποι-
 εῦντο ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὐ- 8

τοι ἀριθμὸν ἐποίηϋντο τῶν νεῶν, — ἦν γὰρ ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν
 τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὅς και ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ
 κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν
 χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ και αὐτὸς πε-
 ριεβίβατο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα
 και πρότερον αὐτομολῆσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ'
 οὐ γὰρ οἱ παρέσχε, ὡς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ
 τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω
 εἶπαι ἀτρεκέως· Φωῦμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι
 ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετεῶν δὺς ἐς τὴν
 θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ
 τὸ Ἀρτεμισίον, σταδίους μάλιστα κη τούτους ἐς ὄγ-
 δῶκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθῶν. λέγεται μὲν
 νυν και ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τού-
 του· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. περὶ μέντοι τού-
 του γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοῖον μιν ἀπικέσθαι
 ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε
 τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, και τὰς
 9 περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. Τοῦτο δὲ
 ἀκούσαντες οἱ Ἑλληνες, λόγον σφί αὐτοῖσι ἐδίδοσαν.
 πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην
 αὐτοῦ μείναντάς τε και αὐλισθέντας, μετέπειτα
 νύκτα μέσσην παρέντας, πορεύεσθαι, και ἀπαντᾶν
 τῆσι περιπλωούσησι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς
 οὐδεὶς σφί ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέ-

ρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανεπλῶον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς 10
 τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὀρέοντες δὲ σφεας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ ἑρξέω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλῶοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπεινεϊαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντες σφεας εὐπετέως αἰρήσειν· οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὀρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν, πλήθει τε πολλαπλησίας, καὶ ἀμεινεν πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἔσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέοντες περιεχομένους αὐτούς, καὶ ἐπιστάμενοι ὡς οἰδεῖς αὐτέων ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πηγήματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἀμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν, δῶρα παρὰ βασιλῆος λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτέοισι λόγος ἦν πλείστος ἀνά τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς 11
 ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεῦτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρ-

σιος, λόγιμον ἔόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκίως ἀγωνιζομένους, νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, οἱ δὲ Βέρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μόνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἔόντων, αὐτομολεῖ ἐς τοὺς Ἕλληνας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο

12 τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, — ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρους, ἐγένετο δὲ ὕδωρ τε ἀπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτός, καὶ βρονταὶ σιληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατισπέεατο, ἐλπίζοντες πᾶγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίας καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, υπέλαβε ναυμαχίη κρατερὴ· ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα, βρονταὶ τε σιληραὶ. καὶ τούτοις

13 μὲν τοιαύτη ἡ νύξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εὐβοίαν, ἡ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ,

πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγει
 φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο
 ἀχαρι· ὡς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν τε καὶ
 τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, εὐῶσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐ-
 βοίης, φερόμενοὶ τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
 ἐφέροντῳ, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιεσθὲν τε
 πᾶν ὑπὸ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖν τῷ Ἑλληνικῷ τὸ
 Περσικόν, μηδὲ πολλῶ πλεον εἶη. οὗτοι μὲν νυν πε-
 ρὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ' ἐν 14
 Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέ-
 λαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφι ἀπε-
 χρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ πα-
 ρέοντι. τοῖσι δὲ Ἑλλησι ἐπεβώθειον νέες τρεῖς καὶ
 πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφεας ἐπέβρωσαν
 ἀπικόμεναι, καὶ ἄμα ἀγγελίη ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρ-
 βάρων οἱ περιπλώοντες τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶσαν
 διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαν-
 τες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ
 Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εὐφρόνη
 ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἄρτεμισιον. Τρί- 15
 τη δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ
 τῶν βαρβάρων, νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαινεσθαι,
 καὶ τὸ ἀπὸ Πέρξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι
 τοὺς Ἑλληνας μάχης ἀρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι,
 κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνήγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ
 ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι

ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι· ἦν
 δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐ-
 ρίπου, ὡς περ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδα, τὴν ἐσβολὴν Φυ-
 λάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅπως μὴ παρή-
 σωσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ', ὅπως
 τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τοῦ πόρου
 16 κρατήσωσι. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξῃ ἐπέπλων,
 οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ
 δὲ βάρβαροι μνηοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν, ἐκυ-
 κλέοντο ὡς περιλαβοῖεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες
 ἐπανεπλώον τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμα-
 χίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξῃ
 στρατὸς ὑπὸ μεγάλῃος τε καὶ πλήθους, αὐτὸς ὑπ'
 ἐωῦτοῦ ἐπιπτε, ταρασσομενέων τε τῶν νεῶν καὶ
 περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντείχε,
 καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο, ὑπὸ νεῶν
 ὀλίγων ἐς Φυγὴν τράπεσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν
 Ἑλλήνων νέες διεφείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες· πολ-
 λῶ δ' ἐτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄν-
 δρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέστησαν χωρὶς ἐκάτε-
 17 ροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν
 Ξέρξῃ στρατιωτέων ἤριστευσαν· οἱ ἄλλα τε μεγά-
 λα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον
 Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην
 τὴν ἡμέρην ἤριστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλει-
 νίης ὁ Ἀλκιβιάδῃ· ὃς δαπάνην οἰκίῃην παρεχόμενος,

ἔστρατεύετο ἀνδράσι τε δημοσίοισι καὶ οἰκίῃ νηϊ.
 Ὡς δὲ διέστησαν ἄσμενοι ἐκάτεροι, ἐς ὄρμον ἠπει- 18
 γοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς διακρίθéntες ἐκ τῆς ναυ-
 μαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν
 ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιοιφθέντες, καὶ
 οὐκ ἤκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἰ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τε-
 τρωμέναι ἔσαν, δρησμόν δὴ ἐβουλευόντο ἔσω ἐς τὴν
 Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβῶν ὁ Θεμιστοκλῆς ὡς εἰ 19
 ἀπορρήραγεί ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τότε Ἴωνικόν καὶ
 τὸ Κκρικόν Φῦλλον, αἰοί τε εἶψαν τῶν λοιπῶν κα-
 τύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβα-
 τα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτη συλλέξας τοὺς στρα-
 τηγούς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην,
 τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλῆος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς
 ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου.
 ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήηουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶ-
 ναι σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοεικῶν
 ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν· κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν
 στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους· παραινέε τε προει-
 πεῖν τοῖσι ἐωυτῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς
 δὲ περὶ, τὴν ἄρην αὐτῷ μελίσειν, ὥστε ἀσινέας ἀπι-
 κέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρσε σφι ποιεῖν·
 καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ 20
 πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βά-
 κιδος χρησμόν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομί-
 σταντο οὐδέν, οὔτε προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι

πολέμου, περιπετέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα
βάλλη

Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἴγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεούσι τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι, παρῆν
21 σφι συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσαν, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. — ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, (καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἐτοῖμον,) εἰ παλήσειε ὁ ναυτικός στρατός, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐούσι· ὡς δ' αὐτως ἦν Ἀβρωνύχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐούσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνη νεώτερον τὸν πεζόν. — οὗτος ὢν ὁ Ἀβρωνύχος ἀπικόμενος, ἐσήμαινέ σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποίηϋντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι
22 πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλῆς, ἐπορεύετο περὶ τὰ πρότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖ-

σι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑπε-
 ραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἄρτεμισιον, ἐπελέξαντο, τὰ δὲ
 γράμματα τὰδε ἔλεγε, „Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεέτε
 „δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τῆν
 „Ἑλλάδα καταδουλούμενοι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς
 „ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστί τοῦτο μὴ δυνα-
 „τόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου
 „ἡμῖν ἔξεσθε καὶ αὐτοί, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ
 „αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν
 „τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξου-
 „χθε ἢ ὥστε ἀπίσταςθαι, ὑμεῖς γε ἐν τῷ ἔργῳ,
 „ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι
 „ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἔχθρη
 „πρὸς τὸν Βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε.“ Θε-
 μιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμ-
 φότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασι-
 λῆα, Ἴωνας ποιῆσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς
 ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῆ, καὶ διαβληθῆ πρὸς
 Ξέρξεα, ἀπίστους ποιῆσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν ναυ-
 μαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν 23
 ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ
 ταῦτα πλοῖω ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς, ἀγγέλλων τὸν
 δρησμόν τὸν ἀπ' Ἄρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ'
 ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν Φυλακῇ,
 νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προκατοψομένας. ἀπαγ-
 γειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὲ ἅμα ἠλίω

σκιδναμένω πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλῆς ἐπὶ τὸ Ἄρ-
 τεμίσιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι
 μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλων ἐς Ἰστιαίην.
 ἀπικόμενοι δέ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων, καὶ
 τῆς Ἐλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰς
 24 παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα
 δὲ τούτων ἑόντων, Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ
 τοὺς νεκρούς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κή-
 ρυκα. προστοιμάσχετο δὲ ταῦδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ
 τοῦ ἐωῦτοῦ ἔσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσαν δὲ
 καὶ δύο μυριάδες,) ὑπολιπόμενος τούτων ὡς χι-
 λίους, τοὺς λοιπούς, τὰφρους ὀρυζάμενος, ἔθαψε·
 Φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα
 μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέ-
 βη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος
 παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε ταῦδε, „Ἄνδρες
 „σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων
 „παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα,
 „θελήσασθαι ὅπως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν
 „ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν τὴν βασιλῆος δύναμιν ὑπερ-
 25 „βαλέεσθαι.“ Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦ-
 τα οὐδὲν ἐγένετο πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ
 ἠθέλον θεήσεσθαι. διαπεραιωθέντες δέ, ἐθνεῦντο
 διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἠπιστάτο τοὺς
 κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπίας,
 ὄφροντες καὶ τοὺς εἰλωτας, οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε

τούς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς
 νεκροὺς τοὺς ἑωῦτοῦ· καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν·
 τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάν-
 τες ἐκέατο ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον,
 τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς
 θῆν ἐτράποντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλων
 ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐς
 ὁδὸν ὄρμεατο. Ἦκον δὲ σφὶ αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' 26
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργ-
 γοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν
 τὴν βασιλῆος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλ-
 λήνων τὰ ποίειεν· εἷς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰ-
 ρωτέων αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δὲ σφὶ ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια
 ἄγοιεν, καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵπ-
 πικόν. ὁ δὲ ἐπέιοετο ὅτι τὸ ἄεθλον εἴη σφὶ κείμε-
 γον, περὶ ὅτευ ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίης
 τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γεν-
 ραιοτάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὠφλε
 πρὸς βασιλῆος. πυνθαινόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον εἶναι
 στέφανόν, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν,
 εἶπέ τε ἐς πάντας τάδε, „ Παιπάλ Μαρδόνιε, κοίους
 „ ἐπ' ἄνδρας ἠγαγες μαχεσομένους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ
 „ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρε-
 „ τῆς!“ τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο. Ἐν δὲ τῷ 27
 διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεὶ τε τὸ ἐν Θερμαπύλῃσι τραῦ-
 μα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς

Φωκέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χέλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλῆος στρατηλασίας, ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεὶ τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες, ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε. γυψώσας ἀνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους καὶ τὰ ὄπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προεῖπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἰτε Φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς Φυλακάς αὐτῇ ἢ στρατιῇ οὕτω, ὥστε τετρακισχιλίων κρητῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δέ, ἐς Δελφούς· ἢ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες, ἔμπροσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβησι ἀνακέαται.

28 Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκιέοντας ἐωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἢ ἐστὶ κατὰ Ἰάμπολιν,

εν ταύτῃ τὰ φρον μεγάλην οἰοῦντες, ἀμφορέας κει-
 νους ἐς αὐτὴν κατέθηκαν· χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες,
 καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς
 Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι
 τοὺς Φωκέας, φερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας.
 ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σιέλεα διεφθάρησαν. **Τουτέων 29**
 δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοί,
 πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον ταῦδε, „Ω Φωκέες,
 „ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέεστε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν.
 „πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ὄσον χρόνον ἐκεῖ-
 „να ἡμῖν ἠύδατε, πλέον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα·
 „νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ ποσοῦτον δυνάμεθα, ὡς-
 „τε ἐπ' ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς τε ἐστερηῆσθαι, καὶ πρὸς,
 „ἠνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμέες μέντοι τὸ πᾶν ἔχον-
 „τες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ'
 „αὐτέων πεντήμιοντα τάλαντα ἀργυρίου· καὶ ὑμῖν
 „ὑποδεινόμεθα τὰ ἐπίοντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέ-
 „ψειν.“ Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. **30**
 οἱ γὰρ Φωκέες μόννοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ
 ἐμῆδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὡς ἐγὼ συμβαλλεσό-
 μενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν·
 εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων κῆζον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν,
 ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσ-
 σαλῶν, οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τέ
 σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μῆδιζειν, εἰ ἄλλως βουλοία-
 το· ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἶναι προσδότης τῆς

- 31 Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐν μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χωρῆς ποδεῶν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὡς τριήκοντα σταδίων μάλιστα κη εὐρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τοπαλαιὸν Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ εἰναιτο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδίζον τε γάρ, καὶ οὐκ εἰδότες Θεσσαλοῖσι.
- 32 Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρίζουσι, οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησοῦ ἀνέβησαν· ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησοῦ ἢ κορυφῆ, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη, ἐπ' ἐωυτῆς· Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ· ἐς τὴν δὴ ἀνηνεύκοντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦνες αὐτέων, ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἤγον τὸν στρατόν· ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς
- 33 πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν, ἐδήϊον πάντα· καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χα-

ράδρην, καὶ Ἐρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφί-
 καιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ
 Ἐλάτειαν, καὶ Ἰάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ
 Ἄβας· ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυ-
 ροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον·
 ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι·
 καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ τινὰς
 διώκοντες εἶλον τῶν Φωκίων πρὸς τοῖσι οὖροσι· καὶ
 γυναῖκάς τινὰς διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθεος.
 Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπί- 34
 κοντο ἐς Πανοπέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη
 ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ
 δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευό-
 μενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐπέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν
 τῶν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶσι τὸ πλῆθος ἐμή-
 διξε· τὰς δὲ πόλεις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατε-
 ταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες·
 ἔσωζον δὲ, τῆδε βουλόμενοι δῆλον ποιεῖν Ξέρξῃ ὅτι
 τὰ Μηδῶν Βοιωτοὶ φρονέειν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν
 βαρβάρων ταύτη ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγε- 35
 μόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖ-
 σι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὕσα δὲ καὶ
 οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐπιναμιώρεον· καὶ
 γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυ-
 λίων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτη ἀποσχι-
 σθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως συ-

λήσαντες τὸ ἱερόν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ
 ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἐπίστατο τὰ ἐν
 τῷ ἱερῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 ἀμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν
 καὶ κεί λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ
 36 Ἄλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δέ, πυνθανόμενοι
 ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην ἀπίατο· ἐν δειματι
 δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ
 τῶν ἱερῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξουσι,
 εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς
 σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φᾶς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν
 ἐωῦτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες,
 σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ
 γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιῆν διέπεμψαν· αὐτέων
 δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησοῦ τὰς
 κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκοντο·
 οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες
 δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἐξήκοντα
 37 ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε
 ἔσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες, καὶ ἀπώρεον τὸ ἱερόν, ἐν
 τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκίρατος, ὄρα
 πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου
 ἐξηνηνιγμένα ἱερά, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἄπτεσθαι ἀνθρώπων
 οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦε Δελφῶν τοῖσι παρεούσι
 σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο
 ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱερόν τῆς Προνηΐας Ἀθη-

ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν
 γενομένου τέρεος. Θῶῦμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα
 ἐστί, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμε-
 να τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγε-
 νόμενα, καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θῶμάσαι
 μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι
 κατὰ τὸ ἱερόν τῆς Προναίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ
 μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραινοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ
 τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο
 πολλῶ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς
 σφεων, ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προναίης βοή τε καὶ
 ἀλαλαγμὸς ἐγένετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάν- 38
 των, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκειε. μαθόν-
 τες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας, ἐπιναταβάντες,
 ἀπικτειναν πληθὸς τι αὐτέων. οἱ δὲ περιεόντες, ἰθὺ
 Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὐ-
 τοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὡς πρὸς
 τούτοις καὶ ἄλλα ὄρων θεῖα· δύο γὰρ ὀπίτας μέ-
 ζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἐόντας, ἔπεσθαι σφι
 κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τούτους δὲ τοὺς δύο 39
 Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε
 καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεα ἐστί περὶ τὸ ἱερόν.
 Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ
 ἱεροῦ τῆς Προναίης, Αὐτόνοου δὲ, πέλας τῆς Καστα-
 λίης, ὑπὸ τῇ Ἰαμπεΐῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ
 τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σοοί,

ἐν τῷ τεμένει τῆς Πιρναίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

CAP. 40—96.

S U M M A R I Ū M,

Classis Graecorum Atheniensibus potissimum rogantibus Salaminem tendit, ubi navalibus copiis undique coactis navium numerus multum crescit, quibus etiamnunc Eurybiades imperat. Athenis incolae paucissimis tantum remanentibus emigrant partim Troezenem et Aeginam, partim Salaminem. Herodotus populos Graeciae, qui naves Salaminem miserunt, accurate recenset c. 43—48. Interim Attica tota a barbaris devastatur; urbs Atheniensium vacua cum arce, in qua qui remanserant incolae diu fortissime resistebant, capta atque incensa. Quibus auditis Graeci Isthmum petere constituunt. Verum Themistocles, hoc toti Graeciae perniciosissimum fore intelligens, prudenter, quo minus illud fugae consilium sequerentur, impedit. Perfarum interea classis in Phalerum appellit. Xerxes cum suis de proelio navali committendo deliberat. Pugna ceteris suadentibus a sola Artemisia disuadetur. Nihilominus rex plurimorum consilium secutus classem suam Graecos aggressuram Salaminem versus proveli iubet. Terrestri exercitu in Isthmum movet a Peloponnesiis custoditum. Quod quum audissent Graeci ad Salaminem collecti, fugae consilium denuo ineunt; sed iterum a Themistocle stratagemate excogitato retinentur. Nam

Perfae & Themistocle illecti classem Graecam undique cingentes fuga excludunt. De initio pugnae ad Salaminem, quae facta est Ol. LXXV, i. ineunte autumno, variae narrationes. Aciem utriusque classis scriptor patefacit. Strages barbarorum quantumvis fortiter pugnantium maxima; Graecorum pauci cecidere. Artemisiae tam virtus quam calliditas probata. Perfae victi Phalerum repetant. Laudantur in fine sectionis, qui inter Graecos rem fortissime gesserint.

Ὁ ΔΕ Ἑλλήνων ναυτικός στρατός ἀπὸ τοῦ Ἄρ- 40
 τεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμίνα κατί-
 σχει τὰς νῆας. τῶν δὲ εἴνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων
 σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς
 τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγῃνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς,
 πρὸς δέ, καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι
 ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν
 ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέον-
 τες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεί ἐν τῇ
 Βοιωτῇ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὐ-
 ρον οὐδὲν εἶναι, οἱ δὲ ἐπυθάνοντο τὸν Ἴσθμον αὐ-
 τοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου
 τε ποιευμένους περιεῖναι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν
 Φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι. ταῦτα δὴ πυνθανόμε-
 νοι, οὕτω προσεδεήθησαν σφῶν σχεῖν πρὸς τὴν Σα-
 λαμίνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλα- 41
 μίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν
 ἀπίξιν, κήρυγμα ἐποίησαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύ-

νονται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦ-
 τα οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροίηνα ἀπέστειλαν, οἱ δέ,
 ἐς Αἴγιναν, οἱ δέ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦ-
 τα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπη-
 ρετέειν, καὶ δὴ καὶ τοῦ εἵνεκα οὐκ ἤκιστα. λέγουσι
 οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐν-
 διαιτέεσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ
 καὶ ὡς εἶναι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ
 δ' ἐπιμήνια, μελιτόεσσα ἔστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα
 ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν
 ἄφραυτος. σημηνώσης δὲ ταῦτα τῆς ἰρείης, μᾶλλον
 τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πό-
 λιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπιῆς τὴν ἀκρόπολιν·
 ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλων ἐς τὸ στρατό-
 42 πεδόν. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα
 κατέσχον τὰς νέας, συνέρρηε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανό-
 μενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίη-
 νος· ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροίηνιῶν λιμένα προεῖρη-
 το συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῶ πλεῦ-
 νες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πο-
 λίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶν ὡυτὸς ὅσπερ
 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδew, ἀνὴρ
 Σπαρτιότης, οὗ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλείου
 εἶν. νέας δὲ πολλῶ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλω-
 43 ούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἶδε.
 ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἐκκαίδεκα νῆας

παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δέ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρε-
 χόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δέ, πεν-
 τεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δέ, δέκα·
 Τροιζήνιοι δέ, πέντε· Ἐρμιονέες δέ, τρεῖς· ἔντες
 οὔτοι, πλὴν Ἐρμιονέων, Δωριῶν τε καὶ Μακεδόνων
 ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπί-
 δος ὕστατα ὀρμηθέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύο-
 πες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλίων ἐκ τῆς νῦν Δω-
 ρίδος καλεομένης χώρας ἐξαναστάντες. οὔτοι μὲν νυν
 Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπεί- 44
 ρου. Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους πα-
 ρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μούνοι· ἐν Σα-
 λαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοι-
 σι, διὰ τοιούδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν
 Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ
 Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαιῖν
 τῆς Βοιωτῆς χώρας, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν
 οἰκετέων. οὔτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλειφθη-
 σαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν
 νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοί, οὐνομαζό-
 μενοι Κραναοί· ἐπὶ δὲ Κέρροπος βασιλῆος, ἐπε-
 κλήθησαν Κειροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος
 τὴν ἀρχήν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ
 τοῦ Δούθου στρατάρχου γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλή-
 θησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τῷ αὐτῷ πλή- 45
 ρωμα παρείχοντο καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Ἀμπρακιῶται

δέ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν· Λευκαῖοι δέ,
 τρεῖς· ἔθνος εὐντες οὔτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου.
 46 Νησιωτῶν δέ, Αἰγινήται τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν
 μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες, ἀλλὰ τῆσι
 μὲν τὴν ἐωυτῶν ἐφύλασσαν, τριήκοντα δὲ τῆσι ἀρι-
 στα πλωούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινή-
 ται δὲ εἰσι Δωριεῖς, ἀπὸ Ἐπίδαυρου· τῆ δὲ νῆσῳ
 πρότερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας,
 Χαλκιδεῖς τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι,
 καὶ Ἐρετριεῖς τὰς ἑπτὰ· οὔτοι δὲ Ἴωνές εἰσι. με-
 τὰ δέ, Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι· ἔθνος εὐν
 Ἴωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσ-
 σερας· ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ
 τῶν πολιητέων, κατὰπερ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαν-
 τες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας,
 Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου,
 καὶ τότε τριηραρχέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ'
 Ἀθηνέων γεγονότες. Στυριεῖς δὲ τὰς αὐτὰς παρεί-
 χοντο νῆας τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κύθιοι δέ,
 μίαν καὶ πεντηκόντερον· εὐντες συναμφοτέροι οὔτοι
 Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι
 ἐστρατεύοντο· οὔτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μούνοι νησιω-
 47 τέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Οὔτοι μὲν
 ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέρωντος
 ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι οἱ ὁμου-
 ρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι, οἱ ἕξ ἐσχά-

τῶν χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων
 οἰκημένων, Κροτωνιῆται μῦνοι ἔσαν οἱ ἐβώθησαν τῇ
 Ἑλλάδι κινδυνεύουσα, νηὶ μίῃ, τῆς ἤρχε ἀνὴρ τρεῖς
 πυθιονίης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ
 Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι 48
 ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δέ, καὶ Σίφιοι, καὶ Σεριφιοί,
 πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, γένος ἔοντες ἀπὸ Λα-
 κεδαιμόνος, δύο παρείχοντο· Σίφιοι δὲ καὶ Σερι-
 φιοί, Ἴωνες ἔοντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἐκάτεροι.
 ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, παρέξ τῶν
 πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκ-
 τῶ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνῆλθον οἱ στρατη- 49 /
 γοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλεύοντο, προ-
 θέντος Εὐρυβιχίδεω, γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βου-
 λόμενον, ὅκου δοκέει ἐπιτηδεύτατον εἶναι ναυμαχίην
 ποιέεσθαι τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἢ γὰρ
 Ἀττικῇ ἀφείτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ προετί-
 θεε. αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλείσται συ-
 ἐξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἴσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν
 πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόν-
 δε, ὡς, ἢν νικηθῶσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμίनि
 μὲν ἔοντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμω-
 ρίη οὐδεμίῃ ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἴσθμῷ, ἐς
 τοὺς ἐωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελο- 50
 ποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγόμενων, ἐλήλυθε ἀνὴρ
 Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἦκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀτ-

τικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ
 Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας
 Θεσπιδέων τὴν πόλιν, αὐτέων ἐλλελοϊπτότων ἐς Πιε-
 λοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἤκε τε
 ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήϊου. ἐνέπρησε
 δὲ Θεσπιδίαν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων
 51 ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλ-
 λησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι,
 ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς
 τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μῆνεσι ἐγένοντο ἐν
 τῇ Ἀττικῇ, Καλλιᾶδεω ἀρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ
 αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τιμας ὀλίγους εὐρίσκου-
 σι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ
 ἱεροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἱ Φραξάμενοι τὴν
 ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἡμύνοντο τοὺς
 ἐπιόντας· ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρή-
 σαντες ἐς Σαλαμίνα· πρὸς δέ, αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευ-
 ρηκέναι τὸ μαντήϊον τὸ ἢ Πυθίῃ σφί ἐχρησε, τὸ
 ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦ-
 το εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ οὐ
 52 τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταν-
 τίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι
 Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκειον τρόπον τοιοῦνδε· ὅπως
 στυπεῖον περὶ τοὺς οἰστούς περιθέντες ἄψικαν, ἐτό-
 ξευον ἐς τὸ Φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορ-
 κέομενοι, ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κα-

κοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος·
 οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων πε-
 ρὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο· ἀμυνόμενοι δέ, ἄλλα τε
 ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβά-
 ρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥστε
 ἑέρξαι ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορήσει ἐνέχεσθαι, οὐ
 δυνάμενόν σφαις ἐλεῖν. Χρόνω δ' ἐκ τῶν ἀπόρων 53
 ἐφάνη δὴ τις ἔξοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κα-
 τὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσιν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ
 ἠπειρῷ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσησι. ἔμπροσθεν ὦν πρὸ
 τῆς ἀκρόπολιος, ὀπίσθεν δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς
 ἀνόδου, τῇ δὴ οὔτε τις ἐφύλασσε, οὔτ' ἂν ἤλπισε
 μῆκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ
 ἀνεβησάν τινες κατὰ τὸ ἶρόν τῆς Κέκροπος θυγα-
 τρὸς Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ
 χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἐωῦτους
 κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ
 εἰς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀνα-
 βεβηκότας, πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας,
 ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἰκέτας ἐφόνεον· ἐπει-
 δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἶρόν συλήσαντες,
 ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχῶν δὲ παντε- 54
 λέως τὰς Ἀθήνας ἑέρξης, ἀπέπεμψε εἰς Σοῦσα ἀγ-
 γελον ἰππέα, Ἀρταβάνω ἀγγελέοντα τὴν παροῦσάν
 σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος

δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς Φυγαῖδας, ἐωῦτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ Φυγαῖδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.

- 55 Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, Φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκρόπολι ταύτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θάλασσα ἐνὶ τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὡν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ θῦειν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὠρων βλαστόν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηιότα. οὔτοι
- 56 μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληγες, ὡς σφί ἐξαγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐξέπιπτον, καὶ ἰστίαι ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι· τοῖσιν τε ὑπολειπομένοι-
σι αὐτέων ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νῦξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνε-
- 57 δρίου, ἐξέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλῆα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα, εἶρετο Μνησίφι-

λος, ἄνῆρ Ἀθηναῖος, ὅτι σφι εἶη βεβουλευμένον·
 πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἶη δεδωγμένον ἀνάγειν
 τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἴσθμόν, καὶ πρὸ τῆς Πελοπον-
 νήσου ναυμαχέειν, εἶπε, „Οὗτοι ἄρα ἦν ἀπαίρωσι
 „τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἐτι πα-
 „τρίδος ναυμαχῆσεις. κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέ-
 „ψονται· καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυ-
 „νήσεται, οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ
 „διασκηδασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλ-
 „λας ἀβουλήσι. ἀλλ' εἴτις ἐστὶ μηχανή, ἴθι, καὶ
 „πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἦν κως δύνῃ ἀνα-
 „γνώσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐ-
 „τοῦ μενέειν.“ Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλείῃ ἤρесе 58
 ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦϊε
 ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δέ, ἔφη
 θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμιξαι. ὁ δ' αὐτὸν
 ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσθάντα λέγειν εἴτι θέλει. ἐν-
 θαῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει
 κείνᾳ τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἐωῦτοῦ ποι-
 εύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσα
 χριζῶν ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι, συλλέξαι τε τοὺς
 στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθη 59
 σαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον,
 τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ
 Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος·
 λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαν-

τος ὁ Ὠκύτου εἶπε, „ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι
 „ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ραπίζονται.“ ὁ δέ, ἀπο-
 λυόμενος, ἔφη, „Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ
 60 „στεφανεῦνται.“ Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κο-
 ρίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε
 ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων,
 ὡς ἐπεὶ ἀπαίρῃσι ἀπὸ Σαλαμίως, διαδρήσονται·
 παρεόντων γὰρ τῶν συμμαχίων, οὐκ ἔφερε εἰ κό-
 σμον οὐδένα κατηγορέειν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο,
 1 λέγων τάδε. „Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλά-
 „δα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέε-
 „σθαι, μηδὲ πειθόμενος τουτέων τοῖσι λέγουσι, ἀνα-
 „ζεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίθες γὰρ
 „ἐκιάτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῷ συμβάλ-
 „λων, ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς
 „ὃ ἥμιστα ἡμῖν σύμφορον ἐστὶ, νῆας ἔχουσι βα-
 „ρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δέ, ἀπο-
 „λέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγινα, ἦν-
 „περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυ-
 „τικῷ στρατῷ αὐτέων ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρα-
 „τός, καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελο-
 2 „πόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. Ἦν
 „δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσης, τοσαῦτα ἐν αὐτοῖσι χρη-
 „στὰ εὐρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν στείνῳ συμβάλλοντες
 „νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ
 „πολέμου ἐκβαίνη, πολλὸν κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν

„στεινῶ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστί· ἐν εὐρυχω-
 „ρήν δέ, πρὸς ἐκείνων. ταῦτες δέ, Σαλαμίς περιγι-
 „νεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυ-
 „ναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ
 „καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων,
 „προναυμαχῆσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῳ·
 „οὐδέ σφεας, εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πε-
 „λοπόννησον. Ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένη- 3
 „ται, καὶ νικήσωμεν τῆσι νηυσί, οὔτε ἡμῖν ἐς τὸν
 „Ἴσθμον παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσον-
 „ται ἐκαστέρω τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ κό-
 „σμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεούσι, καὶ Αἰ-
 „γίνη καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι
 „τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν
 „βουλευομένοισι ἀνθρώποισι, ὡς τοσπίπαν ἐθέλει
 „γίνεσθαι· μὴ δέ οἰκότα βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέ-
 „λει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπείας
 „γνώμας.“ Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους, αὐ- 68
 τις ὁ Κορινθίος Ἀδείμαντος ἐπέφερετο, σιγᾶν τε
 κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατρίς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ
 εἶν ἐπιψηφίζειν ἀπολεῖ ἀνδρὶ· πόλιν γὰρ τὸν Θεμι-
 στοκλῆα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμ-
 βάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προέφερε, ὅτι ἠλώκεσάν
 τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι, τότε δὴ ὁ Θεμιστο-
 κλῆς κεινόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ
 κἀκὰ ἔλεγε· ἐωυτοῖσι τε εἰδηλοῦ λόγῳ, ὡς εἶη καὶ

πόλις καὶ γῆ μέων ἤπερ κείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσῃαι
 νῆές σφι ἔωσι πεπληρωμέναι· οὐδαμούς γὰρ Ἑλλή-
 62 νων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποικρούσεσθαι. Σημαίνων δὲ
 ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδα, λέγων
 μᾶλλον ἐπεστυαμμένα, „Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ
 „μένων ἔσσαι ἀνὴρ ἀγαθός —· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις
 „τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου Φέ-
 „ρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πειθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ
 „ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς
 „οἰκέτας, νομιεῦμεθα ἐς Σίριον τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἤπερ
 „ἡμετέρη τέ ἐστι ἐν παλαιῷ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέ-
 „γει, ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δέειν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ
 „συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν
 63 „ἐμῶν λόγων.“ Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλῆς λέγοντος,
 ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρώδησας
 μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας
 ἀπολίπωσι, ἦν πρὸς τὸν Ἴσθμόν ἀνάγῃ τὰς νῆας.
 ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμα-
 χοὶ οἱ λοιποὶ. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐ-
 64 τοῦ μένοντος διανυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ
 Σαλαμίνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ τε Εὐρυ-
 βιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσον-
 τες. ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι
 σεισμός ἐγένετο ἐν τε τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδο-
 ξε δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ἐπικαλέσασθαι
 τοὺς Δαϊκίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ

ἐποίουν ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι,
 αὐτόθεν μὲν ἐν Σαλαμῖνος Αἴκντά τε καὶ Τελαμῶ-
 να ἐπεκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰ-
 ακίδας νῆα ἀπέστελλον ἐς Αἴγινα. Ἔφη δὲ Δικαῖος 65
 ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Φυγᾶς τε καὶ παρὰ
 Μήδισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεὶ
 τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ περὶ στρα-
 τοῦ τοῦ Εὐρῆσεω, ἐούσα ἐρήμος Ἀθηναίων, τυχεῖν
 τότε εὖν ἄμα Δημάρητῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ
 Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κοινορτὸν χωρέοντα ἀπὸ
 Ἐλευσίνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα καὶ τρισμυρίων· ἀπο-
 φθῦμάζειν τὴν σφραγῆν τὸν κοινορτὸν, ὅτε ἄν τις εἴη
 ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε Φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ
 φαίνεσθαι τὴν Φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν Ἰακχον. εἶ-
 ναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίनि γινομέ-
 νων τὸν Δημάρητον· εἶρεσθαι τε αὐτὸν ὅτι τὸ
 φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἶπαι, „Δημάρη-
 „τε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σῖνος ἔσται τῇ βα-
 „σιλῆος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμου εὐούσης
 „τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ
 „Ἐλευσίνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι
 „συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πε-
 „λοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρα-
 „τιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νῆας
 „πράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν
 „κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὄρθην ταύ-

„την ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνά πάντα ἔτερα τῆ Μητρὶ
 „καὶ τῆ Κούρη, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλευόμενος καὶ
 „τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν Φωνὴν τῆς
 „ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῆ ὀρετῇ ἰακχάζουσι.“ πρὸς
 ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, „Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλ-
 „λῳ τὸν λόγον τοῦτον εἶπης. ἦν γάρ τοι ἐς βασι-
 „λῆα ἀνενειχθῆ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν
 „κεφαλὴν· καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι,
 „οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος.
 „περὶ δὲ στρατιῆς τῆςδε θεοῖσι μελήσει.“ τὸν μὲν
 δὴ ταῦτα παραινέειν. ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς
 Φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθέν, φέρεσθαι
 ἐπὶ Σαλαμῖνος, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλή-
 νων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ
 Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ
 Θεοκύδης ἔλεγε, Δημάρητον τε καὶ ἄλλων μαρτύ-
 66 ρων κατακπτόμενος. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν
 στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος θηισάμενοι
 τὸ τριῶμα τὸ Λακωνικόν, διεβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην,
 ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλων δι' Εὐρίπου, καὶ
 ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρω. ὡς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάχιστονες εἶντες ἀριθμόν, ἐς-
 ἔβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τε ἠπειρον καὶ τῆσι
 νηυσὶ ἀπικνόμενοι, ἢ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπικνόντο καὶ
 ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ
 χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμο-

πύλῃσι, καὶ τῆσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοὺς δὲ
 τοὺς τότε οὐκ ἐπομένους Βασιλείῃ, Μηλιάας τε καὶ
 Δωριέας, καὶ Λοκρούς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ
 ἐπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ
 μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε
 καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε
 πολίων, τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα.
 ὅσω γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρ-
 σης, τοσοῦτω πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπί- 67
 κητο εἰς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων, —
 Παριοὶ δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ, ἐκαρὰδόκεον
 τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται· — οἱ δὲ λοιποὶ ὡς
 ἀπίκοντο εἰς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς
 Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφί συμμίξαι τε καὶ
 πυθέσθαι τῶν ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ
 ἀπικόμενος προΐζετο, παρήσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν
 ἔθνεων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ
 τῶν νηῶν, καὶ ἴζοντο, ὡς σφί βασιλεὺς ἐκάστῳ τι-
 μὴν ἐδεδώκει· πρῶτος μὲν, ὁ Σιδωνίος βασιλεὺς·
 μετὰ δέ, ὁ Τύριος· ἐπὶ δέ, ὄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ
 ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, εἰρώτα,
 ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιεόιτο.
 Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρχάμενος 68
 ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τῷτο
 γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιεέσθαι,
 Ἀρτεμισίῃ δὲ τὰδε ἔφη. „Εἶπαί μοι πρὸς βασι-

„λήα, Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, Οὔτε κακί-
 „στην γενομένην ἐν τῆσι ναυμαχίῃσι τῆσι πρὸς Εὐ-
 „βοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τὴν
 „εἰσοῦσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ
 „τυγχάνω Φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά-
 „καί τοι τάδε λέγω, Φεῖδες τῶν νηῶν, μηδὲ ναυ-
 „μαχίην ποιεέ. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν
 „κρέσσονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄν-
 „δρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι
 „ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν-
 „περ εἶνεκα ὠρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν
 „ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δὲ τοι ἴσταται οὐδεὶς,
 „οἳ δὲ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς κείνους
 „ἔπρεπε; Τῆ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν
 „ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω. ἦν μὲν
 „μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεῦμενος, ἀλλὰ τὰς
 „νηῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῆ μένων, ἢ καὶ προβαί-
 „νων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσπο-
 „τα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἰοί τε
 „πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλ-
 „λά σφεας διασκεδάς, κατὰ πύλις δὲ ἕκαστοι φεύ-
 „ξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ
 „ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἶκος,
 „ἦν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν
 „στρατόν, ἀτρεμιεῖν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἦκοντας·
 „οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχεῖν.

„ Ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ ἔ
 „ ὁ ναυτικός στρατός κακωθείς, τὸν πεζὸν προση-
 „ λήσεται. πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τὸδε ἐς θυμὸν
 „ βαλεῦ, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κα-
 „ κοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι,
 „ χρηστοί. σοὶ δέ, εἰσὶν ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων,
 „ κακοὶ δοῦλοί εἰσι, οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται
 „ εἶναι, εἰσὶν Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλι-
 „ κες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν.“
 Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόκιον, ὅσοι μὲν ἔσαν εἰ- 69
 νοσι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους,
 ὡς κακὸν τι πεισομένης πρὸς βασιλῆος, ὅτι οὐκ ἔχ
 ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἳ δὲ ἀγαιόμενοι τε καὶ φθο-
 νέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ
 πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσει, ὡς
 ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηείχθησαν αἱ γυνῶμαι
 ἐς Εἰρήνα, κάρτα τε ἤσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμι-
 σίης, καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι, τό-
 τε πολλῷ μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πεί-
 θεσθαι ἐκέλευε, τὰδε καταδόξας· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ
 σφέας ἐθελονακίειν, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε
 δὲ αὐτὸς παρεσκευάστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας.
 Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νῆας 70
 ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες
 κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ
 ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι· νύξ γὰρ ἐπεγένετο· οἳ

δὲ παρεσκευάζοντο εἰς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλλη-
 νας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρώδιη, οὐκ ἥκιστα δὲ τοὺς
 ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν
 Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυ-
 μαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμ-
 φθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐωυτῶν ἀφύ-
 71 λακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν πε-
 ρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καί-
 τοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμειχανήητο, ὅπως κατ' ἠπει-
 ρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ Βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο
 τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδεα ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πο-
 λιῶν, εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἴζοντο· καὶ σφί ἐπ' ἡν στρατη-
 γὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεωνίδew δὲ ἀδελ-
 Φεός. ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῷ, καὶ συγχώσαντες
 τὴν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφί ἔδοξε βου-
 λευομένοισι, οἰκοδόμησον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος. ἄτε
 δὴ ἐουσέων μυριαδέων πολλῶν, καὶ παντὸς ἀνδρός
 ἐργαζομένου, ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι, καὶ
 πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις ἐς-
 εφορέοντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βωθήσαντες
 72 ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτός, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βω-
 θήσαντες εἰς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεῖ, οἷδε ἔσαν Ἕλ-
 λήνων· Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ
 Ἡλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύ-
 ριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἐρμιονέες.

οὗτοι μὲν ἔσαν οἱ βωθῆσαντες, καὶ ὑπεραρρῶδέοντες
 τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσα· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοπον-
 νησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια πα-
 ροιχώκεε ἤδη. — (Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον 73
 ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα
 ἔοντα, κατὰ χώραν ἴδρυται νῦν, τῇ καὶ τοπάλαι οἴ-
 κεον, Ἀρριάδες τε καὶ Κυνούριοι. ἐν δὲ ἔθνος τὸ
 Ἀχαιϊκόν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ
 μέντοι τῆς ἐωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ
 λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσερα, ἐπήλυδά ἐστι, Δω-
 ριέες τε καὶ Αἰτωλοί, καὶ Δρυόπες, καὶ Λημίιοι.
 Δωριέων μὲν, ἄπολλαι τε καὶ δόκιμοι πόλις· Αἰτω-
 λῶν δέ, Ἡλῖς μούνη· Δρυόπων δέ, Ἐρμιόνη τε καὶ
 Ἀσίγη ἢ πρὸς Καρδαμύλη τῇ Λακωνικῇ· Λημιῶν
 δέ, Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθο-
 νες ἔοντες, δοκέουσι μούνοι εἶναι Ἴωνες· ἐκδεδωρι-
 ευνται δέ, ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρό-
 νου, ἔοντες Ὀρεῆται καὶ περιόικοι. τούτων ὧν
 τῶν ἑπτὰ ἔθνεων αἱ λοιπαὶ πόλις πάρεξ τῶν κα-
 τέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἑκατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως
 ἔξεστι εἶπαι, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμῆδιζον. —)
 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιοῦτω πόνῳ συνέστα- 74
 σαν, ἅτε περὶ τοῦ παντός ἤδη δρόμον θεόντες, καὶ
 τῆσι νησί οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν
 Σαλαμῖνι, ὁμῶς ταῦτα πυρθανόμενοι, ἀρρῶδεον,
 οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὡς πε-

ρί τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀν-
 δρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποι-
 εύμενοι τὴν Εὐρυβιάδew ἀβουλίην· τέλος δέ, ἐξερ-
 ράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ
 πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς
 τὴν Πελοπόννησον χρεῶν εἶη ἀποπλῶειν, καὶ περὶ
 ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χῶρης δορυακλῶτου
 μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δέ, καὶ Αἰγινῆται,
 75 καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐν-
 θαῦτα Θεμιστοκλῆς, ὡς ἐσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ
 τῶν Πελοποννησίων, λαθῶν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνε-
 δρίου. ἐξελθὼν δέ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ
 Μήδων ἀνδρα πλείω, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεῶν·
 (τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκίτης δὲ καὶ παιδα-
 γῶγός ἦν τῶν Θεμιστοκλήος παιδῶν· τὸν δὴ ὕστε-
 ρον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπιέα
 τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιῆες πολίητας,
 καὶ χρήμασι ὄλβιον.) ὃς τότε πλοίω ἀπικόμενος,
 ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων τάδε,
 „Ἐπεμψέ με στρατηγός ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν
 „ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ Φρονέων τὰ βα-
 „σιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατῦ-
 „περθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα,)
 „φράσσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλευόνται κα-
 „ταρρώδηκέτες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας

„ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἣν μὴ περιιῆτε δια-
 „δράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι,
 „οὔτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν· πρὸς ἐωυτοῦς τε
 „σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα
 „φρονέοντας καὶ τοὺς μῆ.“ ὁ μὲν, ταῦτά σφι ση-
 μίνας, ἐκποδῶν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ 76
 ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτα μὲν, ἐς τὴν νησίδα
 τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ
 τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν·
 τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν
 τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλα-
 μῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέρον τε καὶ τὴν Κυ-
 νόουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης
 πάντα τὸν πορθμὸν τῆσι νησί. τῶνδε δὲ εἵνεκεν
 ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἑλλήσι μηδὲ Φυγέειν
 ἐξῆ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τί-
 σιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νη-
 σίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν
 Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη,
 ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ
 τῶν ναυηγίων, (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς
 μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος,) ἵνα τοὺς μὲν
 περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίηεν δὲ σιγῇ
 ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίαιτο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὲ
 ταῦτα τῆς νυκτός, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρ-

77 τέοντο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθεές, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαῦδε πρήγματα ἐβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόςουραν, Ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, Δία Δίκη σβέσσει κρατερόν Κόρον, Ὑβριος υἱόν, Δεινὸν μαιμῶντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πυθέσθαι. Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἵματι δ' Ἄρης Πόντον Φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἤμαρ Εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολ-
78 μέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκ, ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡσπερ τῆς ἡμέρης ὤρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.
79 Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου· τὸν ἐγὼ νενομίκα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνησι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὠνήρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλῆα, ἐόντα μὲν ἐωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρόν δὲ ταμάλιστα·

ὑπὸ δὲ μεγάλῃ τῶν παρόντων καιῶν, λήθην ἐκεί-
 νων ποιούμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίζειν.
 προσκλήσας δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου
 ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξήλθε
 οἱ Θεμιστοκλῆς, ἔλεγε Ἀριστείδης ταῦτε, „Ἡμεῶς
 „στασιάζειν χρεῶν ἐστὶ ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ
 „δὴ καὶ ἐν τῷδε, παρὶ τοῦ ὀνότερος ἡμεῶν πλέω
 „ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δὲ τοι ὅτι
 „ἴσόν ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
 „πλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐ-
 „τόπτης τοι λέγω γινόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ' ἦν θέ-
 „λωσι, Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε
 „ἔσονται ἐκπλώσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πο-
 „λεμίων κύκλῳ. ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμη-
 „νον.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, „Κάρτα τε χρη- 80
 „στὰ διακελεύει, καὶ εὖ ἠγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ
 „ἐδέομην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γινόμενος, ἦκεις.
 „ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε
 „γάρ, ἔτε οὐκ ἐκόντες ἔθελον ἐς μάχην κατίστα-
 „σθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ
 „δέ, ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι
 „ἠγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας
 „λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιούντων τῶν βαρ-
 „βάρων ταῦτα. ἀλλὰ σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν
 „ὡς ἔχει. ἐπεὶ δὲ σήμερον, ἦν μὲν πείθονται,
 „ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ

- „γένηται, ὁμοῖον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσον-
 „ται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέ-
 81 „γεις.“ Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης,
 Φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλῶσαι
 λαθῶν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ
 στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρ-
 ξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὡς ἀλεξησομέ-
 νους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας, μετεστῆκε· τῶν
 δὲ αὐτῆς ἐγένετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ πλεῦνες γὰρ
 τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπειθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα.
- 82 Ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τη-
 νίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σω-
 σιμένεος, ἧπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθινήν πᾶσαν. διὰ
 δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι
 ἐς τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι.
 σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλα-
 μῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ,
 ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὀγ-
 δώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε
- 83 κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμὸν. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὡς πι-
 σταὶ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρε-
 σκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες. ἧώς τε δὴ διέφαινε,
 καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προη-
 γόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ
 δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμε-
 να. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ καταστάσει ἐγγί-

νεται, παραινέσας δὴ τουτέων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι,
 καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς
 νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ'
 Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τοὺς Αἰαιίδας ἀπεδήμησε.
 ἐνθαῦτα ἀνήγον τὰς νῆας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἄνα- 84
 γομένοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ
 μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο, καὶ
 ὤκελλον τὰς νῆας. Ἀμεινίης δὲ Παλληνεύς, ἀνὴρ
 Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεῖς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης
 δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω
 δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθεόντες συνέμισγον. Ἀθη-
 ναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν
 ἀρχὴν. Αἰγινῆται δέ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰαιίδας ἀπο-
 δημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρξασαν.
 λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφά-
 νη. φανεῖσαν δὲ διακελεύεσθαι, ὥστε καὶ ἅπαν
 ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, ὀνειδίσασαν
 πρότερον τὰδε, „ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι
 „πρύμνην ἀνακρούεσθε;“ Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους 85
 ἐτετάχατο φοίνικες. οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευ-
 σίνος τε καὶ ἐσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λαικεδαίμονίους,
 Ἴωνες. οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν
 Πειραιέα. ἐθελοκάκειον μέντοι αὐτέων, κατὰ τὰς
 Θεμιστοκλέος ἐντολάς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖνες, οὐ-
 ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέ-
 ξαι, τῶν νῆας Ἑλληνίδας ἐλόντων. χρήσομαι δὲ αὐ-

τοῖσι οὐδέν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαν-
 τος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέ-
 ρων. τοῦ δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι
 Θεομήστῳ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράν-
 νευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δέ,
 εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρη οἱ ἔδωρήθη
 πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, Ὀρσάγγαι
 καλέονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἴ-
 86 χε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκε-
 ραῖζετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ
 δέ, ὑπὸ Αἰγινήτων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν
 κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβά-
 ρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόρ ποιούντων
 οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷον περ ἀπέ-
 βη. καίτοι ἔσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέραν
 μακροῦ ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς
 τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκει τε
 87 ἕκαστος ἐωυτὸν θεήσεσθαι βασιλῆα. Κατὰ μὲν δὴ
 τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως,
 ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνί-
 ζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τὰδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν
 εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς
 θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν
 τούτῳ τῷ καιρῷ ἢ νηῦς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ
 νηὸς Ἀττικῆς· καὶ ἢ οὐκ ἔχουσα διαφυγέειν, (ἔμ-
 προσθεν γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι νῆες Φίλιαι, ἢ δὲ

αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε εἶδον,)
 ἔδοξε οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεκε ποιησάση.
 διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, Φέρουσα ἐνέβαλε
 νηὶ Φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ ἐπι-
 πλεοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλῆος Δαμασιθύμου. εἰ
 μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλ-
 λῆσποντον ἐόντων, αὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἶπαι, οὔ-
 τε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐπείρησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε
 ἢ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς.
 ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμέ-
 νη, διπλᾶ ἐωῦτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅτε γὰρ τῆς
 Ἀττικῆς νηὸς τριῆραρχος, ὡς εἶδε μιν ἐμβάλλου-
 σαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρ-
 τεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν
 βαρβάρων, καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας, πρὸς
 ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνή- 88
 νεκε γενέσθαι, διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι.
 τοῦτο δέ, συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην, ἀπὸ
 τουτέων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ.
 λέγεται γάρ, βασιλῆα θεύμενον, μαθεῖν τὴν νῆα
 ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων,
 „Δέσποτα, ὄρας Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται,
 „καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε;“ καὶ τὸν ἐπέ-
 ρεσθαι εἰ ἀληθῆως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον· καὶ
 τοὺς Φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπιστα-
 μένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστάτατο εἶναι πολε-

μήν. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε
 ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδι-
 κῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι.
 Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ Φραζόμενα, „Οἱ
 „μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες,
 89 „ἄνδρες.“ ταῦτα μὲν Ξέρξην Φασὶ εἶπαι. Ἐν δὲ
 τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀρια-
 βίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ
 ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων,
 καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλ-
 λήνων. ὅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διε-
 Φθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς
 τὴν Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ
 ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι.
 ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς Φυγίην ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ
 πλείσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὀπίσθε τεταγμένοι,
 ἐς τὸ πρόσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὡς
 ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλείῃ, τῆσι σφε-
 90 τέρησι νηυσὶ Φευγούσῃσι περιέπιπτον. Ἐγένετο δὲ
 καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινὲς Φοινίκων,
 τῶν αἱ νῆες διεφθάρεατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλῆα,
 διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ
 νῆες, ὡς προδόντων. συνήνεικε ὦν οὕτω, ὥστε Ἴω-
 νων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε
 τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν. ἔτι του-
 τέων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμο-

Θρηϊκίη νηῦς. ἢ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπι-
 Φερομένη Αἰγιναίη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν
 τὴν νῆα. ἅτε δὴ εὐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκῆες,
 τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες
 ἀπῆρξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦ-
 τα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐρρῦσατο. ὡς γὰρ εἶδε
 σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο
 πρὸς τοὺς Φοινίκας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάν-
 τας αἰτιώμενος· καὶ σφῶν ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς
 ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι, τοὺς
 ἀμεύοντας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινὰ ἴδοι Ξέρξης
 τῶν ἐωῦτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμα-
 χίᾳ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεῖ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος,
 τὸ καλεῖται Αἰγίχλεως, ανεπυνθάνετο τὸν ποιήσαν-
 τα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν
 τριῆραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσε-
 βάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν
 τούτου τοῦ Φοινικῆίου πάθεος. Οἱ μὲν δὴ πρὸς 91
 τοὺς Φοινίκας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς Φυ-
 γὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον,
 Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέ-
 ξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ Θο-
 ρύβῳ ἐκεραΐζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς Φευ-
 γούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωούσας·
 ὅπως δὲ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, Φερόμε-
 νοὶ ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινῆτας. Ἐν ταῦτα συνε- 92

κύρεον νῆες ἢ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ
 ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμ-
 βαλοῦσα Σιδωνίη, ἧπερ εἶλε τὴν προφυλάσσεισάα
 ἐπὶ Σκιαάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθῆς ὁ
 Ἰσχενοῦ· τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἶ-
 νεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαυλεόμενοι. τὸν δὲ περιά-
 γουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἤλω νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε
 Πυθῆν οὕτω σωθῆναι ἐς Αἰγίαν. ὡς δὲ ἐσείδε τὴν
 νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημεῖον
 ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλῆα,
 ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινήτεων τὸν μηδισμόν ὀνει-
 δίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος
 93 ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλῆα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν
 αἱ νῆες περιεγένοντο, φεύγοντες ἀπείκοντο ἐς Φάλη-
 ρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ταύ-
 τη ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινήται· ἐπὶ δέ,
 Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δέ, Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης,
 καὶ Ἀθηναῖοι, Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμει-
 νίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν
 νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ
 ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἶλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἤλω.
 τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακικέλευστο·
 πρὸς δέ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὃς ἂν
 μιν ζωὴν ἔλῃ· δεινὸν γὰρ τοι ἐποιεῦντο, γυναῖκα
 ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς
 πρότερον εἴρηται, διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι,

τῶν αἰ νῆες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρω. Ἄδει- 94
 μαντον δὲ τὸν Κορινθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθη-
 ναῖρι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἰ νῆες,
 ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειρά-
 μενον, οἴχεσθαι Φεύγοντα· ἰδόντας δὲ τοὺς Κοριν-
 θίους τὴν στρατηγίδα Φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι.
 ὡς δὲ ἄρα Φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινῆς κα-
 τὰ τὸ ἰρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέ-
 λητα θεῖη πομπῇ· τὸν οὔτε πέμψαντα Φανῆναι οὐ-
 δένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προς-
 φέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται
 εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα. ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν
 νηῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν ταδε, „Ἄδει-
 „μαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς Φυγὴν
 „ῥμῆσαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ διή
 „νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχ-
 „θρῶν.“ ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἄδει-
 μαντον, αὐτὶς ταδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν
 ἀγόμενοι ὄμηροι ἀποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες Φαί-
 νωνται εἰ Ἕλληνες. οὕτω δὲ ἀποστρέψαντα τὴν νῆα,
 αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοις ἐλθεῖν
 ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη Φάτις ἔχει
 ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μόντοι αὐτοὶ γε Κορινθιοὶ ὁμο-
 λογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυ-
 μαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ
 ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ 95

Ἄθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τουτέων ἐπε-
 μνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ
 τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε.
 παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων, οἳ παρατετάχα-
 το παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χ' ῥης, γένος
 εἶντες Ἄθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε
 ἄγων, οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κα-
 96 τεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο,
 κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν
 ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι εἶντα, ἐτοῖμοι
 ἔσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι περιεού-
 σησι νηυσὶ ἔτι χρῆσεσθαι βασιλῆα. τῶν δὲ ναυηγίων
 πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀτ-
 τικῆς ἐπὶ τὴν ἠϊόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε
 ἀποπλῆσαι τὸν χρησμόν, τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν
 περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ
 Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτη
 ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον
 τουτέων ἐν χρησμῷ, Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ
 χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι Φρύξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι.

CAP. 97 — 103.

S U M M A R I U M.

Postquam navalis Perfarum exercitus tantam ad Salaminem perpeffus esset cladem, Xerxes et ipse cum terrestribus copiis fugam meditatur, ne forte Graeci pontibus per Hellespontum solutis reditu in Asiam ipsum excluderent. Tametsi hoc consilium tam Graecis quam suis altute ce-
labat. Mittitur in Asiam cladis acceptae nuncius; cuius adventu Susianorum ob Athenas captas gaudium in moe-
rorem et de salute regis sollicitudinem vertitur. Mar-
donius regem oratione consolatur et cum exercitus ma-
xima parte in Asiam reverti iubet; ipse cum 30000
electis bellum in Europa se profligaturum pollicetur.
Artemisiae prudentia eadem fere, quae Mardonius, regi
suadet. Hic probato consilio ante omnia nothos in ex-
peditionem secum profectos cum Artemisia Ephesum
praemittit.

ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονός πάθος, δει- 97
σας μὴ τις τῶν Ἴώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἑλλήσι ἢ
αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες
τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπο-
λέσθαι κινδυνεύσει, δρησμὸν ἐβούλευε. θέλων δὲ μὴ
ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἑλλήσι μήτε τοῖσι ἐωῦ-
τοῦ, ἐς τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν
γαυλοῦς τε Φοινικίους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχε-
δῆς ἔωσι καὶ τείχεος. ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς
ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὀρέοντες δὲ μιν πάν-
τες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἐπιστέατο ὡς

ἐν παντός νόου παρεσκευάσται μένων πολεμήσειν·
 Μαρδόνιον δ' οὐδέν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα
 ἔμπειρον ἔόντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα
 98 Ξέρξης ἐποίηε, καὶ ἔπεμπε εἰς Πέρσας ἀγγελέοντα
 τὴν παρεῦσάν σφι συμφορῆν. Τούτων δὲ τῶν ἀγγε-
 γέλων ἔστι οὐδέν ὅ,τι θᾶσσον παραγίνεται θνητῶν
 ἔόν· οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἀξεύρηται τοῦτο. λέγουσι
 γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡ ἡμερέων ἢ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι
 ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν
 ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς οὔτε
 νιφετός, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ
 οὐ καταλύσαι τὸν προκειμένον ἐωῦτ᾽ ὁδόν τὴν τα-
 χίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδόι τὰ ἐν-
 τεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ·
 τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλων διεξέρχεται παραδι-
 δόμενα, κατὰπερ Ἑλλήσι ἢ λαμπαδηφορίῃ, τὴν τῷ
 Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵπ-
 99 πων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη
 εἰς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχει Ἀθίνας Ξέρ-
 ξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέν-
 τας, ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίησι πᾶσας ἐστόρεσαν,
 καὶ ἐθυμίῳν θυμῆμακα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσι
 τε καὶ εὐπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξ-
 ελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερ-
 ρήξαντο πάντες, βοῆ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέ-
 τῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃσι τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ πε-

ρί τῶν νηῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίουν,
 ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ περὶ Πέρσας
 μὲν ἦν ταῦτα, τὸν πάντα μεταξύ χρόνον γενόμενον,
 μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας ἀπικόμενος ἔπαυσε.
 Μαρδόνιος δέ, ὄρεων μὲν Ξέρξην συμφορὴν μεγάλην
 ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν
 δρησιμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, Φροντίσας πρὸς
 ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλῆα στρατεύ-
 εσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον εἶη ἀνακιν-
 δυεῦσαι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν
 καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὲρ μεγάλων αἰωρη-
 θέντα· πλεον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργά-
 σασθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὦν ταῦτα, προσ-
 ἔφερε τὸν λόγον τόνδε, „Δέσποτα, μήτε λυπέο,
 „μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ
 „γεγονότος εἵνεκα πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγῶν
 „ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ
 „ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τὸ πᾶν σφι
 „ἤδη δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν
 „νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἡπείρου
 „τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἠντιώθησαν, ἔδσαν δίκας. εἰ
 „μὲν νυν δοκεῖ, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοπον-
 „νήσου· εἰ δὲ καὶ δοκεῖ ἐπισχεῖν, παρέχει ποιέειν
 „ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει. οὐ γὰρ ἐστὶ Ἑλλησι οὐ-
 „δεμίη ἔκδυσις, μὴ οὐ δόντας λόγῳ τῶν ἐποίησαν
 „νῦν τε καὶ πρότερον, εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα

„ μὲν νυν ταῦτα ποιέειν. εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται,
 „ αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπαγαγεῖν τὴν στρατιήν, ἄλ-
 „ λην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασι-
 „ λεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλησι.
 „ οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγ-
 „ μάτων, οὐδ' ἐρεῖς ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί.
 „ εἰ δὲ Φοινικῆς τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοι τε
 „ καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας
 „ τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὧν ἐπειδὴ σὺ Πέρ-
 „ σαι τοι αἰτίοι εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἴ τοι δέδοικται
 „ μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἡΐθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέ-
 „ λαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ
 „ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην,
 „ τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.“

101 Ταῦτα ἀκούσας Ἑέρξης, ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ
 ἤσθη· πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη ἀπο-
 κρινεῖσθαι, ἐκότερον ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβου-
 λεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ
 Ἄρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρό-
 τερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς
 δὲ ἀπίκετο ἡ Ἄρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλ-
 λους, τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυ-
 φόρους, ἔλεξε Ἑέρξης τάδε, „ Κελεύει με Μαρδό-
 „ νιος μένοντα αὐτοῦ, πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου·
 „ λέγων ὡς μὲ Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐ-
 „ δενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισι

„σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει
 „ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπο-
 „λεξάμενος τοῦ στρατοῦ, παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλ-
 „λάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαύ-
 „νειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ εἰς ἠΐθεα τὰ ἐμὰ. σὺ
 „ὦν ἐμοί, (καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνε-
 „βούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔωσα ποιέεσθαι,) νῦν
 „τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βου-
 „λευσάμενος.“ ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο. Ἡ δὲ 102
 λέγει ταῦδε, „Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἔστι συμβου-
 „λευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν. ἐπὶ μέντοι
 „τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν
 „σὲ ἀπελαύνειν ὀπίσω· Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε
 „καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν
 „σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γάρ, ἦν καταστρέφη-
 „ται τὰ Φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων
 „λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ὧ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ
 „σοὶ δούλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἦν τὰ ἐναν-
 „τιὰ τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμίῃ συμ-
 „φορῇ μεγάλη ἔσται, σέο τε περιεόντος, καὶ ἐκεί-
 „νων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἦν γὰρ
 „σὺ τε περιῆς, καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις
 „ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλλη-
 „νες. Μαρδονίου δέ, ἦν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γί-
 „νεται· οὐδὲ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦ-
 „ζλλον σὺν ἀπολέσαντες. σὺ δέ, τῶν εἵνεκα τὸν στό-

„λον ἐποιήσω, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς.“
 103 Ἡσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ
 ἐπετύγχανε τάπερ αὐτὸς ἐνόεει· οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες
 καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν, δο-
 κέειν ἐμοί· οὕτω καταρρώδηκεε· ἐπαινέσας δὲ τὴν
 Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 τοὺς παῖδας ἐς Ἐφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδες οἱ
 συνέσποντο.

CAP. 104—106.

S U M M A R I U M.

Digressio fit de Hermotimo, quem Xerxes comitem ad-
 iunxerat Artemisiae et custodem liberis regis. Qui post-
 quam a Panionio mangone olim emptus exfectusque
 esset, Susa deducitur, ubi Xerxis favorem prae ceteris
 libi eunuchis conciliat. Postea regem Graeciam invasu-
 rum comitans, Panionii cum tota familia per dolum
 poitur, atrocissimamque ab eo poenam repetit.

104 ΣΤΝΕΠΕΜΠΕ δὲ τοῖσι παισὶ Φύλακον Ἐρ-
 μότιμον, γένος μὲν ἔοντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ
 οὐ τὰ δευτέρα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλείῃ· [οἱ δὲ
 Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι
 Πηδάσοισι τουτέοισι τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνε-
 σθαι. ἔπειαν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύ-
 τῆς οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσε-

εθαι χαλεπὸν, τότε ἡ ἱεὴ αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης
 Φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δις ἤδη ἐγένετο.
 Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν] 105
 τῷ μεγίστη τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων,
 καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χίος, ὃς
 τὴν ζῆν κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅπως
 γὰρ κτήσαιο παῖδας εἶδος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων,
 ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον χρημᾶ-
 των μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτε-
 ροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι πίστιος εἴνεκα τῆς πάσης τῶν
 ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολ-
 λούς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτων τὴν ζῆν, καὶ δὴ
 καὶ τοῦτον. καὶ (οὐ γὰρ τὰ πάντα εὐδυστύχεε ὁ Ἑρ-
 μότιμος,) ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασι-
 λῆα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος πάν-
 των τῶν εὐνοῦχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη.
 Ὡς δὲ τὸ στρατεύμα τὸ Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς 106
 ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, εὖν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα κατα-
 βὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν
 Μυσίην, τὴν Χῶσι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ κα-
 λέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς
 δὲ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ Φιλίους λόγους·
 πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκείνον ἔχει
 ἀγαθὰ· δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων
 ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἦν κομίσας τοὺς οἰκέτας οἰ-

κή εκείνη· ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσει τὰ τέσσαρα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικίη μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, „Ὡ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπὲρ ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σὲ ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτός, ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σέ, ἢ τῶν σῶν τινά, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λῆσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἱ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπὲρ ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην.“ ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνειδίσει, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκαζέτο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν· ἀναγκαζόμενος δέ, ἐποίηε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νῦν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

CAP. 107 — 125.

S U M M A R I U M.

Iam reditur ad historiam. Xerxes dimissa cum pueris regis Artemisia classiaris imperat, ut in Hellespontum protinus revertantur. Fugientem barbarorum classem Graeci ad Andrum usque persequuntur. Ibi deliberantibus, quid porro agendum sit, Themistocles iuadet, Hel-

lespontum petere et pontes solvere: obflit Eurybiades. Cuius ratione plerisque probata gravibus argumentis Themistocles etiam Athenienses, ut et ipsi assentirentur permovet, simulque gratiam regis ambit autem quodam usus. Graeci pecuniam ab insularis exigunt, Andrum obsident. Terrestres hostium copiae cum ipso rege Boeotiam, inde Thessaliam repetunt. Mardonius cum 50000 lectis in Thessalia et Macedonia remanet; Xerxes cum ceteris, quorum maxima pars fame morbisque absumitur, iter continuat versus Hellespontum. Pontibus per tempestatem ruptis Xerxes cum suis Abydum navibus transvehitur, indeque Sardes movet. Classis Graeca Salaminem revertitur. Dona diis dantur, dividuntur praedae. Suffragia a Graecis lata de eo, cui primae ob res gestas darentur. Timodemus Themistoclis obtreceptor. Spartaë posthac insignis Themistocli honor habitus.

Ἡ ΕΡΕΨΗΣ δέ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέ- 107
 τρεψε ἀπάγειν ἐς Ἐφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέ-
 λευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς ἂν βούληται,
 καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα.
 ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγένετο. τῆς δὲ
 νυκτός, κελεύσαντος βασιλῆος, τὰς νῆας οἱ στρατη-
 γοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσ-
 πονταν, ὡς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας
 τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν
 ζωστῆρος πλώυτες οἱ βάρβαροι, (ἀνατείνουσι γὰρ
 ἄγκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου,) ταύτας ἔδοξάν τε νῆας
 εἶναι, καὶ ἔφευγον ἐπὶ πικλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες

108 ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλληχθέντες, ἐκομί-
 ζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὄρέοντες οἱ Ἕλληνας
 κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἠλπι-
 ζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκειν τε
 ναυμαχῆσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξήσομε-
 νοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα
 μετὰ ταῦτα ἐδόκει ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν
 τὸν Ἐέρξειω στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι
 Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο.
 Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νή-
 σων τραπομένους, καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νῆας, πλώ-
 ειεν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσσοντας τὰς γε-
 φύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην
 ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς σχεδιάς, τοῦτ'
 ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐρ-
 γάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖν ἀπολαμφθεῖς ὁ Πέρ-
 σης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρώτο ἂν ἡσυχίην μὴ
 ἄγειν· ὡς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίην, οὔτε τι προχω-
 ρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις κομι-
 δὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶν τε οἱ ἢ στρατιῇ
 διαφθαρέεται· ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῶ καὶ ἔργου ἐχο-
 μένω, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται
 προσχωρῆσαι κατὰ πόλιάς τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι
 ἀλισκομένων γε, ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τρο-
 φὴν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλή-
 νων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμα-

χίη, οὐ μιν εἶναι ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσῃ· ἐκτέον
 ὦν εἶναι Φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ Φεύγων ἐς τὴν ἐωυτοῦ.
 τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέσθαι ἤδη τὸν
 ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ
 Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ 109
 ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους, — οὔτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότεων
 περιημέκτεον, ὀρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον
 πλώειν, καὶ ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ ὦλ-
 λοι μὴ βουλοίατο, — ἔλεγε σφι τάδε, „Καὶ αὐ-
 „τὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῶ πλέω
 „ἀκήνοα τοιαῦδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπει-
 „ληθέντας, νενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀνα-
 „λαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα. ἡμεῖς δὲ (εὐ-
 „ρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλ-
 „λάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι,) μὴ
 „διώκωμεν ἄνδρας Φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς
 „κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφ-
 „θόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώ-
 „πης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον·
 „ὅς τὰ ἰρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποίηετο, ἐμπι-
 „πράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλμα-
 „τα· ὅς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε, πέδας
 „τε κατῆκε. ἀλλ', (εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν,)
 „νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡμέων τε

„αὐτέων ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις
 „οἰκίην τε ἀναπλασάσθω, καὶ σπόρου ἀνακίως ἐχέ-
 „τω, παντελέως ἀτελάσας τὸν Βάρβαρον· ἄμα
 „δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλληςπόντου καὶ
 „Ἰωνίης.“ ταῦτα ἔλεγε, ἀποθήκην μέλλων ποιήσε-
 σθαι ἐς τὸν Πέρσεια, ἵνα, ἢν ἄρα τι μιν καταλαμ-
 βάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφῆν· τὰ
 110 περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέ-
 γων, διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ
 καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφός, ἐφάνη ἑὼν
 ἀληθέως σοφός τε καὶ εὖβουλος, πάντως ἐτοιμοὶ
 ἔσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμέ-
 νοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄν-
 δρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευε σι-
 γῶν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐν-
 ετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίικιννος ὁ οἰκέ-
 τῆς αὐτῆς ἐγένετο. οἱ ἐπειδὴ ἀπίνοντο πρὸς τὴν Ἀτ-
 τικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίικιννος δὲ
 ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, „Ἐπεμψέ με
 „Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς μὲν Ἀθη-
 „ναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμαχῶν πάντων ἄριστος
 „καὶ σεφώτατος, φράσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκλῆς
 „ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς
 „Ἕλληνας, τὰς νῆας βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς
 „ἐν Ἑλληςπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυ-
 „χίην πολλὴν κοιμίζο.“ οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες,

ἀπέπλων ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τὲ σφι 111
ἀπέδοξε μὴτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρ-
βάρων τὰς νῆας, μῆτε ἐπιπλώειν εἰς τὸν Ἑλλήσπον-
τον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περικατέατο,
ἐξελέειν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτῶν,
χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος, οὐκ ἔδο-
σαν· ἀλλὰ προῖσχυμένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε,
ὡς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἐωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς
μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω τὲ σφι
κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦ-
τα, λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθηναί-
μεγάλοι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν
εὐ· ἐπεὶ Ἄνδρίους γε εἶναι γεωπεινάς εἰς τὰ μέγι-
στα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλεί-
πειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, Πε-
νίην τε καὶ Ἀμηχανίην· καὶ τούτέων τῶν θεῶν ἐπη-
βόλους ἰόντας Ἄνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα· οὐδέ-
κοτε γὰρ τῆς ἐωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύ-
ναμιν εἶναι κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινά-
μενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θε- 112
μιστοκλέης δὲ (οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων,) ἐς-
πέμπων εἰς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίου λόγους,
αἰτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμε-
νος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἄνδρίους ἐχρήσατο· λέ-
γων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν
στρατιὴν τῶν Ἑλλήκων, καὶ πολιορκίαν ἐξαιρήσει.

λέγων ὦν ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ
 Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε
 Ἄνδρον, ὡς πολιορκεῖτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θε-
 μιστοκλῆα, ὡς εἶη ἐν αἰνῇ μεγίστη τῶν στρατηγῶν,
 δείξαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες
 καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω
 δὲ τινὰς καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνοια.
 καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδέν, τούτου εἵνεκα, τοῦ κα-
 κοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο. Πάριοι δὲ Θεμιστοκλῆα χορήμα-
 σι ἰλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλῆς
 μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὀρμειώμενος, χρήματα παρὰ νη-
 113 σιωτέων ἐκτέτετο λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ
 δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ
 τὴν ναυμαχίαν, ἐξέλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν
 ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βα-
 σιλῆα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμείην·
 χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπει-
 τα ἅμα τῷ ἔαρι πειρασθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς
 δὲ ἀπίματο ἐς τὴν Θεσσαλίαν, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος
 ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανά-
 τους καλεομένους, τλήν Ἰδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ·
 οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείπεσθαι βασιλῆος· μετὰ δὲ,
 τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν
 ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ
 Βαιτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζόν, καὶ τὴν
 ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο· ἐκ δὲ τῶν

ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἰ-
 δεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισι τι χρηστὸν
 συνηδεε πεπονημένον. ἐν δέ, πλείστον ἔθνος Πέρσας
 αἰρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελισφόρους·
 ἐπὶ δέ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσο-
 νες ἔσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἕσσονες. ὥστε σύμ-
 παντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεύσι.
 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιος τε τὴν 114
 στρατιὴν διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην,
 χρηστῆριον ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι,
 Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίοεω Φόνου, καὶ τὸ
 δίδόμενον ἐξ ἐκείνου δέλεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα
 τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται· ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε εὐ-
 ταν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν
 ἐς ὄψιν τὴν Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, „ὦ βασιλεῦ Μή-
 ριδων, Λακεδαιμονιοὶ τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ
 „Σπάρτης αἰτέουσι Φόνου δίκας, ὅτι σφῶν τὸν βα-
 „σιλῆα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα.“ ὁ δέ,
 γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ
 ἐτύγχανε παρεστώς Μαρδόνιος, δεικνύς ἐς τοῦτον,
 εἶπε, „Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοι-
 „αύτας οἷας ἐκείνοισι πρέπει.“ ὁ μὲν δὴ δεξάμενος
 τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν 115
 Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος
 ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον
 τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι,

ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἶπαι. ὄκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οὐστίνας ἀνθρώπους, τὸν τουτέων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο. εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὖροισιν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοῖον περιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλιπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίεον ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβῶν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερή, κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ἐπιτάσσω τῆσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο ἐλαύτων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπιὼν οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παιῶνες τοῖσι Θρηῖξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξῃ, ἔφασαν νεμομένας ἀρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηῖκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηῖξ, ἔργον ὑπερφυῆς ἐργάσατο· ὅς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἶχετο ἄνω ἐς τὸ οὖρον τὴν Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο φεθήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ

ἔόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατήρ τοὺς ὀφθαλμούς,
 διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν
 μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρται ὡς ἐκ τῆς Θρηήκης 117
 πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι.
 τὸν Ἑλλήσποντον τῆσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον·
 τὰς γὰρ σχεδιάς οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ'
 ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμε-
 νοι, σιτία τε πλέω ἢ κατ' ὄδον ἐλάγχανον, οὐδένα
 τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες,
 ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί. οἱ
 δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις. Ἔστι 118
 δὲ καὶ ἄλλος ὄδε λεγόμενος λόγος, ὡς ἐπειδὴ Ξέρ-
 ξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων, ἀπικέτο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν
 ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχρέε-
 το, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ἰθάρνει ἐπιτρέπει ἀπά-
 γειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσ-
 σης ἐπιβάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δὲ
 μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυμα-
 τίν. καὶ δὴ, — μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γε-
 μούσης τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπε-
 όντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομέ-
 νων, — ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλῆα,
 εἶρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτηα, εἴ τις ἐστὶ σφι
 σωτηρίη, καὶ τὸν εἶπαι, „Δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐ-
 „δεμίη, εἰ μὴ τούτέων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν
 „πολλῶν ἐπιβατέων.“ καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούε-

σαντα ταῦτα εἶπαι, „Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις δια-
 „δεξάτω ὑμέων βασιλῆος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γάρ
 „οἶκε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρία.“ τὸν μὲν ταῦτα λέγειν·
 τοὺς δέ, προσκυνέοντας, ἐκπῆδέειν ἐς τὴν θάλασ-
 σαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὲ ἀπο-
 σωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐβῆναι τάχιστα ἐς
 γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε
 βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσῆν στεφάνην
 τὸν κυβερνήτηα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε,
 119 ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ἄλλος
 λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς
 ἐμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο
 πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυ-
 βερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμησι μίην οὐκ
 ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε·
 τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος, καταβιβάσαι ἐς
 κοίλην νῆα, εόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρώ-
 τους· τῶν δ' ἐρετέων, εόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ
 ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θά-
 λασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται,
 ὁδῶ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε
 120 ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τότε μαρτύριον· φαί-
 νεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς
 Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος, καὶ δωρη-
 σάμενος αὐτοὺς ἀινάκη τε χρυσέῳ καὶ τήρη χρυ-
 σοπάστῳ. καί, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἄβδηρίται, λέγον-

τες ἐμοίγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν
 ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών.
 πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἀβδηρα ἴδρυ-
 ται, ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡϊόνος, ὅθεν δὴ μιν
 Φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ 121
 τε οὐκ οἰοί τε ἐγένοντο ἐξελεεῖν τὴν Ἄνδρον, τρα-
 πόμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηϊώσαντες αὐτέων τὴν
 χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα μὲν νυν
 τοῖσι θεοῖσι ἐξείλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας
 τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἴσθμόν ἀναθεῖναι, ἥπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δέ, ἐπὶ Σούνιον· τὴν δέ,
 τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα· μετὰ δὲ τοῦτο, διε-
 δάσαντο τὴν λήην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς
 Δελφούς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδρίας ἔχων ἐν τῇ χειρὶ
 ἀκρωτήριον νηός, ἐὼν μέγαθος δυοκαίδεκα πηχέων·
 ἔστηκε δὲ οὗτος τῆπερ ὁ Μακεδῶν Ἀλέξανδρος ὁ
 χρυσεός. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς 122
 Δελφούς, ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε
 πλήρεα καὶ ἀρεστά τὰ ἀκροθίνια. ὁ δέ, παρ' Ἑλλή-
 νων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινήτων
 δέ, οὐ· ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήια τῆς ἐν
 Σαλαμίνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέ-
 θεσαν ἀστέρας χρυσεούς, οἱ ἐπὶ ἴστοῦ χαλκίμου
 ἑστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροί-
 σεω κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήης 123
 ἐπλῶον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἴσθμόν, ἀριστήια δώ-

σοντες τῷ ἀξιοτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνά τὸν
 πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατη-
 γοὶ διενέμοντο τὰς ψῆφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος
 τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες
 ἐκ πάντων· ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἐωῦτῷ ἐτίθε-
 το τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέ-
 σθαι· δεύτερα δέ, οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμι-
 στοκλῆα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνοῦντο· Θεμιστο-
 124 κλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ
 βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ,
 ἀλλ' ἀσπλώνοντων ἑκάστων ἐς τὴν ἐωῦτῶν ἀκρίτων,
 ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβῴσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι
 ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνά πᾶσαν τὴν
 Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σω-
 λαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λα-
 κεδάιμονα ἀπίνετο, θέλων τιμηθῆναι. καὶ μιν Λα-
 κεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτί-
 μησαν. ἀριστήϊα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης
 στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλεί,
 καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν ὄχῳ
 τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. αἰνέσαντες δὲ πολ-
 λά, προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων
 λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἰππέες καλέονται, μέχρι οὔρων
 τῶν Τεγεατικῶν. μῦνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώ-
 πων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν.
 125 Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίνετο ἐς τὰς Ἀθή-

νας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπι-Φανέων ἀνδρῶν, Φθόνῳ καταμαργέων, ἐνεΐκεε τὸν Θεμιστοκλῆα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπίξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἐωυτόν. ὁ δέ, ἐπεὶ τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, „Οὕτω „ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ, ἐὼν Βελβινίτης, ἐτιμήθην „οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὐτ' ἂν σύ, ὦ ἄνθρω- „πε, ἐὼν Ἀθηναῖος.“ ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

CAP. 126 — 129.

S U M M A R I U M.

Hac sectione aliquot Persarum expeditiones e Theffalia factae commemorantur. Primum Artabazus cum parte copiarum Mardonii regem ad Hellespontum profecutus, indeque rediens, Pallenenfes, qui interea Persarum se iugo subtraxerant, expugnare constituit. Olynthiis oppressis urbs eorum traditur Chalcidensibus. Deinde Potidaea oppugnata; Timoxeni proditio urbis detecta. Post mensium trium obsidionem Artabazus magna clade accepta in Theffaliam revertitur.

ΑΡΤΑΒΑΖΟΣ δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρ. 126
 * ἦσι λόγιμος καὶ πρόσθεν ἐών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊ-

κίων καὶ μάλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἕξ μυριάδας
στρατοῦ, τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προσέπεμπε βα-
σιλῖα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ
Ἀσίῃ, ὁ δέ, ὀπίσω πορευόμενος, κατὰ τὴν Παλλή-
νην ἐγένετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ
Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω ἠατε-
πείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἔδι-
καίου ἐντυχῶν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτησι μὴ οὐκ ἐξαν-
δραποδίσασθαι σφεας· οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βα-
σιλεὺς παρεξελήλακεε, καὶ ὁ ναυτικός τοῖσι Πέρσησι
οἰχώκεε Φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμίνας, ἐκ τοῦ Φανεροῦ
ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ
127 τὴν Παλλήνην ἔχοντες. Ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος
ἐπρλιόρκεε τὴν Ποτιδαίην· ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς
Ἄλυνθίους ἀπίσταςθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ταύτην
ἐπολιόρκεε· εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ
Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ
δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγῶν ἐς
λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδίδοι Κριτοβούλῳ Τρω-
ναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδιῶ γένει· καὶ οὐ-
128 τῷ Ἄλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην
ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε·
προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην
Τιμόξεινος ὁ τῶν Σικωναίων στρατηγός· ὄντινα μὲν
τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἶπαι, οὐ γὰρ ὧν
λέγεται· τέλος μέντοι, τοιαῦδε ἐγένετο. ὅκως βυβλίον

γράφειε ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιειλίξαντες, καὶ πτερώσαντες τὸ βυβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσιτος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδίδους τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀπαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαίητεω τὸν ὦμον. τὸν δὲ, βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἷα Φιλέει γίνεσθαι ἐν πελέμῳ· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βυβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βυβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἴνεκα, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον κτεῖ προδοταί. ὁ μὲν δὴ τοιοῦτω τρόπῳ ἐπαίσιτος ἐγένετο. Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκιέοντι ἐγγό- 129
νεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ Βάρβαροι τέναγος γενόμενον, παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἔσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσθαι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρίς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λεγουσι, πολλάκις γενομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους

Ποτιδαῖται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴ-
τιον δὲ λέγουσι Ποτιδαῖται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς
πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τό-
δε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλ-
μα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἤσέβησαν οὗτοι τῶν Περ-
σέων τοίπερ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴ-
τιον δὲ τοῦτο λέγοντες, εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι.
τούς δὲ περιγενομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσα-
λίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες
Βασιλῆα, οὕτω ἔπραξαν.

CAP. 130—136.

S U M M A R I U M.

Vere ineunte classis Persarum, quae partim Cymae, partim
Sami hibernaverat, tota colligitur ad Samum, Ioniam-
que, ne deficeret, obiervat. Graeci ad res gerendas pa-
rati Aeginam tendunt duce Leotychide Spartiata,
Atheniensium dux Xanthippus. Huc Iones legatos
mittunt, qui duces Graecorum sollicitarentur, ut Ioniae
liberandae animum adilciant. Iam ad Delum usque clas-
sis provehitur. Mardonius inter hibernandum oracu-
la consulit Graeca, ac in eam rem Myn, ratione Ca-
rem, adhibet. Plura oracula consuluntur. Apollo
Ptous lingua Carica Myi respondet. Postremo Mardo-
nius Alexandrum Macedonem, cui cum Persis ne-
cessitudo erat, Athenas mittit cum pacis conditionibus.

130 Ὁ ΔΕ ναυτικός ὁ Ξέρξης περιγεγόμενος, ὡς
προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, Φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βα-

σιλήσῃ τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρ-
 θμευσε εἰς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ, ἕαρος δὲ
 ἐπιλάμψαντος, πρώϊος συνελέγετο εἰς Σάμον· αἱ δὲ
 τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ
 Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτευον, στρατηγοὶ δὲ σφί
 ἐπήλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταῦντης
 ὁ Ἀρταχαιίου· συνῆρχε δὲ τοῖσι καὶ ἀδελφιδέος αὐ-
 τοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίτρης· ἅτε δὲ
 μεγάλως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς
 ἑσπέρας, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδὲ εἰς· ἀλλ' ἐν τῇ Σά-
 μῳ κατήμενοι, ἐφύλασσαν τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ,
 νῆας ἔχοντες σὺν τῆσι Ἰάσι τριηκοσίας· οὐ μὲν οὐδὲ
 προσεδέκοντο τοὺς Ἑλληνας ἐλεύσεσθαι εἰς τὴν Ἰω-
 νίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφί τὴν ἐωῦτῶν φυλάσσειν·
 σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν Φεύγοντας
 ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο· κατὰ
 μὲν νῦν τὴν θάλασσαν ἐσωμένοι ἔσαν τῷ θυμῷ,
 περὶ δὲ ἐδόκειν πολλὸν κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον·
 εἶντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυ-
 ναίητο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ
 ὠτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα·
 τοὺς δὲ Ἑλληνας τότε ἕαρ γενόμενον ἤγειρε, καὶ 131
 Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ εἶν· ὁ μὲν δὴ περὶ οὐκω
 συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκτετο εἰς Αἴγιαν, νῆες
 ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατὸν, στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρ-
 χος ἦν Λευτυχιδης ὁ Μενάρεις, τοῦ Ἠγησίλειω, τοῦ

Ἰπποκρατίδew, τοῦ Λευτυχίδew, τοῦ Ἀναξίλew, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδew, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πελυδέντεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Πρωλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τῆς Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλεῖς ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Εὐθυππος ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰωνῶν ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγω πρότερον τουτέων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλίδew ἦν. οἱ στασιῶταί σφι γινόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἔόντες ἀρχὴν ἐπτά· ἐπιβουλεύοντες δὲ ὡς Φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκοντες τὴν ἐπιχείρησιν ἐνός τῶν μετεχόντων, οὕτω δὲ οἱ λοιποί, ἐξ ἔόντες, ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, πῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγις μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα πλέα ἐδόχεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο δόξη καὶ

Ἡρακλέης στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τρι-
 οὔτο, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης
 ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρῥώ-
 δηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηζόντων Χίων, τὸ
 πρὸς τὴν ἠὲ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον
 ἐψύλασσε σφῶν. Οἱ μὲν δὲ Ἕλληνες ἐπλῶον ἐς 133
 τὴν Δήλον· Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχεί-
 μαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, ἐπῆμπε κατὰ τὰ
 χρηστήρια ἀνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὖνομα ἦν Μῦς·
 ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν
 εἰς τὴν ἦν σφί ἀποπειρήσασθαι. ὅτι μὲν βουλόμενος
 ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο,
 οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται· δοκέω δ'
 ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλ-
 λων πέρι πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβιάδειαν 134
 ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῶ πείσας τῶν ἐπιχω-
 ρίων ἀνδρα, καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς
 Ἄβας τὰς Φωκίων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον,
 καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο
 μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δέ,
 κατὰπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζε-
 σθαι·) τοῦτο δέ, ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρή-
 μασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων
 δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι, διὰ τὸδε, ἐκε-
 λευσέ σφεας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιευ-
 μενος, ὁκότερα βούλονται ἐλεῖσθαι τούτων, ἐωῦτῶ

ἢ ἄτε μάντι χρεῖσθαι, ἢ ἄτε συμμαχῶ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι, διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξῃστι Θηβαίωι οὐδενὶ αὐτόφι
 135 ἐγκατακοιμηθῆναι. Τόδε δὲ θῶύμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστρωφόμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρόν, καλεῖται μὲν Πτώον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς οὐρεῖ, ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφίης πόλιος· ἐς τοῦτο τὰ ἱρόν ἐπεὶ τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοῦς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραφόμενους τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θῶύματι ἔχεσθαι αἰσούντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὅτι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτέων τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν· Φάσαι δέ, Καρίη μιν γλώσση χρᾶν· συγγραψάμενον δέ, οἶχεσθαι ἀπίον-
 136 τα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅτι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἔσαν· (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύν-

τεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ
 τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ
 οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὲ ἐκ βασιλῆος τῆς
 Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι·)
 ἅμα δὲ ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἶη
 καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ
 Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκει μάλιστα προσκλήσεσθαι,
 λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλιμιμον· τέ
 τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα
 κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. του-
 τέων δὲ προσγενομένων, κατήλιπε εὐπετέως τῆς
 θαλάσσης κρατήσειν· τάπερ ἂν καὶ ἦν· περὶ τε
 ἐδόκει πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κα-
 τύπερθέ οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν.
 τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι,
 συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον οἱ ποιέεσ-
 θαι· τοῖσι δὲ πειθόμενος ἔπεμπε,

CAP. 137 — 139.

S U M M A R I U M.

Digressio de Macedoniae regibus Argivis. Primus
 ex hac familia Macedonum rex Perdicas, Temeni-
 da, quomodo regnum adeptus sit, exponitur. Porro
 horti Midae, ubi Silenus captus est, commemoran-
 tur, ac mons Bermius; denique stemma illorum re-
 gum a Perdica ad Alexandrum.

137

ΤΟΥ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ
 Περδίκης ἐστί, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν
 τυραννίδα τρώπῳ τοιῶδε. ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλ-
 λυριούς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοί, Γαυ-
 ἀνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκης· ἐκ δὲ Ἰλλυ-
 ριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίον-
 το ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτεον ἐπὶ μι-
 σθῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ· ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ,
 βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκης, τὰ λεπτά
 τῶν προβάτων. ἔσαν δὲ τοπάλαι καὶ αἱ τυραννίδες
 τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆ-
 μος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλῆος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι
 ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδός [τοῦ
 θῆτος τοῦ Περδίκηνεω], διπλήσιος ἐγένετο αὐτὸς ἐωῦ-
 τοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷτὸ τοῦτο ἐγένετο, εἶπε πρὸς
 τὸν ἄνδρα ἐωῦτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσήλθε αὐτίκα,
 ὡς εἶη τέρας, καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ
 τοὺς θῆτας, προηγόρευέ σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς
 τῆς ἐωῦτοῦ. οἱ δὲ, τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι
 ἀπολαβόντες, οὕτω ἐξίεναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ
 μισθοῦ περὶ ἀκούσας, (ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδό-
 κην ἐς τὸν οἶκον ἐρέχων ὁ ἥλιος,) εἶπε, θεοβλαβὴς
 γενόμενος, „Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόν-
 „δε ἀποδίδωμι.“ δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὲ Γαυά-
 νης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἕστασαν ἐκ-
 πεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, (ἐτύγ-

χανε γὰρ ἔχων μάχαιραν,) εἶπας τὰδε, „Δεικόμεθα,
 „ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς,“ περιγράφει τῇ μαχαίρῃ
 ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράφας δέ,
 ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσ-
 σετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου. οἱ μὲν δὴ ἀπή-
 ἴσαν. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων, 138
 οἷόν τι χρῆμα ποιήσεις ὁ παῖς, καὶ ὡς σὺν νόῳ κεί-
 νων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δέ, ταῦτα
 ἀκούσας, καὶ ὄξυνθείς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἰππέας
 ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ,
 τῷ θύουσι οἱ τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεος ἀπό-
 γονοι σωτήρι. οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι,
 μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἰππέας μὴ οἴους τε
 γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δέ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν
 τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λε-
 γομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται
 αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκαστῷ ἔχον ἐξήκοντα φύλλα,
 ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ
 ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μα-
 κεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὖρος κέεται, Βερμίων
 εὖνομα, ἄβκτον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὄρμεώ-
 μενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν
 ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω, 139
 Ἀλέξανδρος ὡδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέ-
 ξανδρος· Ἀμύντης δέ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πα-
 τὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ δέ, Φίλιππος· Φιλίππου δέ,

Ἀργαῖος· τοῦ δέ, Περδικίης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω.

CAP. 140—145.

S U M M A R I U M.

Alexander Atheniensibus pacem et foedus cum Persis suadet disertâ oratione. A Spartanis quoque mittuntur Athenas, qui Athenienses in fide retineant. Athenienses tam Alexandro quam Spartanis dignissimum sua gloria iustitiaque responsum reddunt.

340 ὩΣ ΔΕ ἀπίεστο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεῖς
 ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε. „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 „Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ
 „Βασιλῆος, λέγουσα οὕτω, Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρ-
 „τάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας με-
 „τήμι· νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, ποίεε. τοῦτο μὲν,
 „τὴν γῆν σφι ἀπόδος· τοῦτο δέ, ἄλλην πρὸς ταύτη
 „ἐλέσθων αὐτοί, ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, εἶοντες αὐτό-
 „νομοι. ἰρὰ τε πάντα σφι, ἣν δὴ βούλωνταί γε
 „ἐμοὶ ὁμολογᾶειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα.
 „τουτέων δὲ ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν
 „ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. λέγω
 „δὲ ὑμῖν τάδε. νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ
 „ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλωσθε, οὔτε

οἳ τε ἐστὲ ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετα
 μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ
 τὰ ἔργα· πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμὲ
 εὐσσαν δύναιμι· ὥστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλησθε,
 καὶ νικήσητε, τοῦπερ ὑμῖν οὐδεμίη ἐλπίς, εἴπερ εὐ
 φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βού-
 λησθε παρισεύμενοι βασιλείῃ, στέρεσθαι μὲν τῆς
 χώρας, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ
 καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύ-
 σασθαι, βασιλῆος ταύτῃ ὠρμημένου. ἔστε ἐλεύθε-
 ροι, ἡμῖν ὀμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου
 καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐ-
 νετείλατό μοι εἶπαι πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ
 μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας εὐούσης ἐξ ἐμεῦ, οὐ-
 δὲν λέξω· οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε. προς-
 χρηῖζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ
 ὑμῖν οὐκ οἴοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον
 πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν,
 οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους ταύς-
 δε. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλῆος
 ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἦν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμο-
 λογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν
 ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μά-
 λιστα οἰκημένων τῶν συμμαχῶν πάντων, αἰεὶ τε
 φθειρομένων μούνων, ἐξαιρετόν τι μεταίχμιον τὴν
 γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑμῖν

„ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν
 „Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπιεῖς, ἐθέλει Φίλος γε-
 141 „γέσθαι.“ Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακε-
 δαιμόνιοι δέ, πυθόμενοι ἤκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθή-
 νας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους,
 ἀναμνησθέντες τῶν λόγιων, ὡς σφεας χρεῶν ἐστὶ ἅμα
 τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου
 ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ
 ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖσι, αὐτίκα τέ σφι
 ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους· καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε
 ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπὶ ἀνέμειναν
 γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατριβόντες, εὐ ἐπιστάμενοι ὅτι
 ἐμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἠκοντα παρὰ τοῦ
 βαρβάρου ἀγγέλον ἐπ' ὁμολογίῃ, πυθόμενοι τε, πέμ-
 ψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὧν ἐποίησαν,
 ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐωυτῶν γνώ-
 142 μην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδε-
 ξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἀγγελοι, „Ἡμέας
 „δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων,
 „μήτε νεώτερον ποιεῖν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα,
 „μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὐ-
 „τε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτε
 „γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ
 „διὰ πάντων ἥμιστα, πολλῶν εἴνεκα. ἐγειράτα γὰρ
 „τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομέ-
 „νων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆν ὁ ἀγὼν ἐγένε-

„το· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἀλ-
 „λως τε, τούτων ἀπαντῶντων αἰτίους γενέσθαι
 „δουλοσύνης τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνα-
 „σχετόν· οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολ-
 „λοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζυμένοισι μὲν-
 „τοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερη-
 „θητε διζῶν ἤδη, ἰκαί ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη
 „πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε
 „καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκας τε καὶ
 „τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα
 „ἐπιθρέψειν, ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη·
 „μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν ἀναγνώσῃ, λεή-
 „νας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα
 „ποιητέα ἐστί· τυράννος γὰρ ἐών, τυράννῳ συγκα-
 „τεργάζεται· ὑμῖν δέ γε οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ τυγ-
 „χάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι, ὡς βαρβάροισί
 „ἐστί οὔτε πιστόν, οὔτε ἀληθές οὐδέν.“ ταῦτα
 „ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέ- 143
 „ξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε, „Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε
 „ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλοσὴ ἐστί τῷ Μήδῳ δύ-
 „υναμῖς ἢ περ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὄνει-
 „„δίξειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι, ἀμυνέ-
 „„μεθα οὕτω ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογήσαι δὲ
 „τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν,
 „οὔτε ἡμέας πεισόμεθα. νῦν δὲ ἀπάγγελλε Μαρδο-
 „νίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐ-

„τὴν ὁδὸν ἢ τῆπερ καὶ νῦν ἔρχεται, μήποτε ὁμο-
 „λογήσιν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοι-
 „σι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρω-
 „σι, τῶν ἐκείνος οὐδεμίην ὄπιν ἔχων, ἐνέπρησε
 „τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοι-
 „ποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίneo Ἀθηναίσι-
 „σι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργέειν, ἀθέμιστα
 „ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχα-
 „ρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἔοντα πρόξενόν τε
 144 „καὶ φίλον.“ Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπε-
 κρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τά-
 δε, „Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσω-
 „μεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπῆιον ἦν. ἀτὰρ
 „αἰσχροῦς γε οἴκατε ἔξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων
 „φρόνημα ἀρῶδῃσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς
 „οὐδαμόθι πῶσούτος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ
 „μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοι-
 „μεν ἂν μηδίσαντες, καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα.
 „πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα
 „ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν
 „καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰ-
 „κήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖ-
 „σι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα
 „μᾶλλον, ἢπερ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ.
 „αὐτὶς δέ, τὸ Ἑλληνικὸν ἔόν ὁμαιμόν τε καὶ ὁμό-
 „γλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι

„ ἡ θεὰ τε ὁμότροπα· τῶν προδότας γενέσθαι Ἄθη-
 „ ναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ
 „ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς
 „ περιῆ Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡμέας
 „ Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην, τὴν
 „ ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προεῖдете ἡμέων οἰκοφθο-
 „ ρημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων
 „ τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρω-
 „ ται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω, ὅπως ἂν
 „ ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ ὡς οὕτω
 „ ἐχόντων, στρατιὴν ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὡς
 „ γὰρ ἡμέες εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὼς χρόνου παρέσται
 „ ὁ Βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν, ἀλλ' ἐπει-
 „ δὴν τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην, ὅτι οὐδὲν
 „ ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὧν
 „ παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀπτικήν, ὑμέας καιρός ἐστι
 „ προσβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτήν. “

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIARUM LIBER IX.

QUI INSCRIBITUR

CALLIOPE.

CAP. I—89.

SUMMARIUM.

Alexandro Macedone rebus infectis reverso, Mardonius e Thessalia in Atticam movet, Ol. LXXV, 2. a. Chr. 479. Athenae vacuae a Persis iterum capiuntur. Iude Mardonius misso in Salaminem nuntio Athenienses denuo ad pacem cum rege faciendam cohortatur; apud quos tamen Lycidas, senator Atheniensis, quod pacem suassisset, lapidibus cum suis obruitur. Spartani, qui open ferre Atheniensibus debebant, diu multumque tergiversantur; tandem post acerbis Atheniensium querelas et legatos misso auxilia, duce Pausania, mittunt. Quod quum Mardonius per Argivos cognovisset, Attica devastata Boeotiam versus regreditur: castra in agro Thebano ad Alopum locat, partimque munimentis cingit. Attaginius Thebanus ibi Mardonium cum nobilissimis Persis convivio excipit lautissimo. Graeci ad Eleusinem undique collecti, inde in Boeotiam movent, ubi propter Erythras exadversum barbaros castra metantur. Cap. 20 sqq. pugna Persarum equestris in Graecos describitur acerrima, in qua Masistius, magister equi-

tatus Persici. cecidit. Graeci victores dehinc in agrum Plataeensem transeunt. Hic inter Tegeatas et Athenienses contentio est de loco honorario in acie obtinendo. Re ad Spartanorum arbitrium delata, Tegeatae causa cadunt. Quomodo acies instructa fuerit, tam Graecorum quam Persarum, exponitur: nec minus numerus utriusque exercitus. Atheniensium dux Aristides. Auspiciorum tum Graecorum tum Mardonii, quae proelia committere prohibent, porro, vatum Hegesistrati et Hippomachi mentio. Graecorum exercitus multum in dies crescit. Mardonius, longioris morae impatiens, frustra renitente Artabazo, contemtisque extis, pugnae consilium init. Alexander Macedo nocte sequenti, quae barbari moliantur, Graecis prodit. Graecorum et barbarorum acies aliquoties mutata. Equitatus barbarorum in Graecos immissus multum iis nocet: Graeci et aqua et conmeatu exclusi, mire contemuntur a Mardonio. Pugnae ad Plataeas, factae Ol. LXXV, 2. a. Chr. 479. mense Septembri, descriptio inde a c. 59. Lacedaemoniorum, quod nondum litascent, pugnae abstineptium multi caesi. Tandem perlitato, in hostem vadunt. Fit pugna atrox. Mardonius ipse ab Aemnesto Spartiata occisus. Barbari fusi fugatique. Artabazus tamen cum suis 40 millibus milium aufugit in Phocidem; postea cum illorum reliquiis in Asiam redit. Quot Spartiatarum, Tegeatarum et Atheniensium occubuerint, primum Herodotus animadvertit; deinceps, qui inter Graecos barbarosque fortissime pugnaverint. Obiter de Callicrate Spartiata, Sophane Atheniensi, Coa muliere, Hegetoridae filia in libertatem a Pausania vindicata. Praedam ingens dividitur; dona diis mittuntur. Auro Persica Aeginaeae maxime ditati. In fine sectionis varia de occisis sepeliendis. Paucis post pugnam diebus Graeci Thebas versus

movent, Thebanosque, ut defectionis auctores ad poenam tradant, compellunt. Ex quibus unus quidem Attaginus aufugit; Timagenidas vero et ceteri capite plectuntur.

- 1 **ΟΙ ΜΕΝ**, ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Σπάρτην. Μαρδόνιος δέ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας, ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. οὐκ οὐδὲ ἐκαστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδέν, πολλὰ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπροσέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Ληρισσαῖος Ἑέρξεα Φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ Φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
- 2 Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκεῖνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον, ποιέειν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψῃται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι. „Εἰ δὲ ποιήσεις τὰ „ἡμεῖς παραινέσμεν,“ ἔφασαν λέγοντες, „ἔξεις „ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων βουλευμάτων. πέμπε „χρήματα εἰς τοὺς δυναστεύοντας ἀνδρας ἐν τῆσι

„πόλισι. πέμπων δέ, τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐν-
 „θεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ρηϊδίως με-
 „τὰ τῶν στασιωτέων καταστρέψει.“ Οἱ μὲν 3
 ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ οἱ
 δεινός τις ἐνέστακτο ἕμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα
 ἐλέειν· ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι
 διὰ νήσων ἐδόκει βασιλεῖ δηλώσειν εἶναι ἐν Σάρδισι,
 ὅτι ἔχοι τὰς Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς
 τὴν Ἀττικὴν εὔρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σα-
 λαμίῳ τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι, ἐν τε τῆ-
 σι νηυσί, αἰρέει τε ἐρήμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος
 αἵρεσις ἐς τὴν ὑστέρην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηγὴν,
 δεκάμηρος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο 4
 Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμίνα Μουριχίδην, ἄνδρα
 Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς
 καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρ-
 θμευσεν. ταῦτα δὲ τοδεύτερον ἀπέστειλε, προέχων
 μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ
 σφεας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου
 εἰούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας, καὶ εἰούσης ἤδη
 ὑπ' ἐωυτῶ. τουτέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρι-
 χίδην ἐς Σαλαμίνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν 5
 βουλὴν, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευ-
 τέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς οἱ ἐδόκει ἄμεινον
 εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουριχίδης
 προφέρει, ἐξενεῖναι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην

τὴν γνώμην ἀπεφαίνεται, εἴτε δὴ δεδεγμένος χροῆμα-
 τα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἐνόησε.
 Ἀθηναῖοι δέ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ
 τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάν-
 τες Λυκίδαα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησ-
 πόντιον Μουριχίδαα ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομένου
 δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδαα, πυν-
 θάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον.
 διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικί, καὶ παραλαβοῦσα,
 ἐπὶ τὴν Λυκίδαα οἰκίην ἦσαν αὐτοκελεές, καὶ κατὰ
 μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα.

6 Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὡς,
 ἕως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήτου στρα-
 τὸν ἕξειν τιμωρήσουτά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ
 Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαι-
 τερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτῇ ἐλέ-
 γετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξενομίσαντό τε πάντα, καὶ
 αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα· ἐς Λακεδαιμόνα τε
 ἔπεμψαν ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι
 Λακεδαιμόνιοισι ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν Βάρ-
 βαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἠντίκα-
 σαν ἐς τὴν Βοιωτὴν· ἅμα δέ, ὑπομνήσοντας ὅσα
 σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν· προεῖ-
 παί τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐ-

7 τοί τινα ἀλεωρήν εὐρήσονται. Οἱ γὰρ δὴ Λακεδαι-
 μόνιοι ὄραζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν

Ἰακίνθια· περί πλείστου δ' ἦγεν τὰ τοῦ Θεοῦ πορ-
 σύνειν, ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφί τὸ ἐν τῷ Ἴσθμῷ
 ἐτείχεον, καὶ δὴ ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὡς δὲ ἀπίκον-
 το ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηναίων,
 ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλα-
 ταιέων, ἔλεγον ταδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους.
 „Ἐπεμφαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βα-
 „σιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτα μὲν, τὴν χώραν ἀποδίδοι·
 „τοῦτο δέ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ' Ἴση τε καὶ ὁμοίῃ
 „ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης· ἐθέλει δὲ
 „καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ δίδοναι, τὴν
 „ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς δέ, Δία τε Ἑλλήνιον
 „αἰδέσθεντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι,
 „προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα,
 „καί περ ἀδικούμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδό-
 „μενοι, ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερον ἐστὶ
 „ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ
 „μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν
 „ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον ἐόν νέμαται ἐπὶ τοὺς
 „Ἕλληνας· Ὑμεῖς δέ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε
 „ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τε
 „ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐ-
 „δαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος
 „ὑμῖν διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἐστὶ,
 „καὶ δὴ λέγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε· συν-
 „θέμενοί τε ἡμῖν τῷ Πέρσῃ ἀντίσσεσθαι ἐς τὴν

„Βοιωτίν, προδεδώκατε, περιεΐδετέ τε ἐςβαλόντα
 „ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ πα-
 „ρεόν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μνηΐουσι· οὐ γὰρ ἐποίησατε
 „ἐπιτηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν
 „ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸν βάρβαρον
 „δειώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν
 „τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεώτατόν ἐστι
 8 „ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδῖον.“ Ὡς δὲ ἄρα
 ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστε-
 ραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἐτέρην.
 τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς
 ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν
 Ἴσθμόν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες
 Πελοποννήσιοι· καὶ σφί ἦν πρὸς τέλει. οὐδ' ἔχω εἶ-
 παι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου
 τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίη-
 σαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ἄρην ἐποίη-
 σαντο οὐδεμίην, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἴσθμός σφί ἐτε-
 τεΐχιστο, καὶ ἐδόκειον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι οὐδέν·
 ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐ-
 κω ἀπετετεΐχιστο, ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταρ-
 9 ρώδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τῆς τε ὑποκρί-
 σιος καὶ ἐξέδου τῶν Σπαρτητιέων ἐγένετο τρόπος
 τοιόσδε. τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελ-
 λούσης ἔσεσθαι, Χίλεος, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος
 ἐν Λακεδαιμόνι μέγιστα ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθε-

το πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλλεος, ἔλεγε ἄρα σφί τὰδε, „Οὕτω ἔχει, „ἄνδρες ἔφοροι. Ἀθηναίων ἡμῖν ἔόντων μὴ ἀρ-
 „θμίων, τῷ δὲ Βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τεί-
 „χος διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ ἐληλαμένου κρατεροῦ, μεγά-
 „λαι κλισιάδες ἀναπεπτεύαται ἐς τὴν Πελοπόννησον
 „τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθη-
 „ναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον.“ Ὁ μὲν 10
 σφί ταῦτα συνεβούλευε. οἱ δέ, φρενὶ λαβόντες
 τὸν λόγον, αὐτίκα φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι
 τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολλῶν, νυκτὸς ἔτι ἐπι-
 πέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, [καὶ ἑπτὰ
 περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων,] Πausanίῃ τῷ
 Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν νυν
 ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν,
 ἦν ἔτι παῖς, ὁ δέ, τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνε-
 ψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Πausanίεω μὲν πατήρ,
 Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν, ἀλλὰ ἀπαγα-
 γῶν ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος
 δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιούς
 ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ
 τοῦ Ἴσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ,
 ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαίρεται δὲ
 ἐωῦτῷ Πausanίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα
 οἰκίης ἔοντα τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Πausanίῃ ἐξε-
 ληλύθεσαν ἐξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέ- 11

ρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου, ἐπῆλ-
 θον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσ-
 πεισθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόν-
 τες δέ, ἔλεγον τάδε, „Τμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμό-
 „νιοι, αὐτοῦ τῆδε μένοντες, Ἰακίνθια τε ἄγετα
 „καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς-συμμάχους· Ἄθη-
 „ναῖοι δέ, ὡς ἀδικέμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτεί τε
 „συμμάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅπως
 „ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δέ, (δῆλα γὰρ δὴ ὅτι
 „σύμμαχοι βασιλῆος γινόμεθα,) συστρατευσόμεθα
 „ἐπὶ τὴν ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦ-
 „τεν μαθήσεσθε ὁκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐμβαί-
 „νη.“ ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἰ-
 σπαν ἐπ’ ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀρεστείᾳ
 στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· (ξείνους γὰρ ἐκάλεον
 τοὺς βαρβάρους.) οἱ δέ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον
 τὸ λεγόμενον· ἐπειρόμενοι δέ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ
 εἶν· ὥστε ἐν θωῦματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν
 παχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι, τῶν περιοίκων
 Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιαὶ ὀπλίται τῶν-
 12 πὸ τοῦτο ἐποίηον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἠπεί-
 γοντο. Ἄργεῖοι δέ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντα
 τοὺς μετὰ Πausανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης,
 πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν
 ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ
 ὑποδεξάμενοι σχίσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξίεναι.

ὃς ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τὰδε,
 „Μαρδονιε, ἐπεμφάν με Ἀργεῖοι Φράσοντά τοι ὅτι
 „ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ
 „δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξίεναι.
 „πρὸς ταῦτα τύγγανε εὖ βουλευόμενος.“ ὁ μὲν δὴ,
 εἶπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ 13
 οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ,
 ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώ-
 χευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, οὐκ οἶόν τε
 ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν
 Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντός τοῦ χρόνου ὁμολογή-
 σειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν
 πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πικυανίῳ ἐς τὸν
 Ἴσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε, ἐμπρήσας τε τὰς
 Ἀθήνας, καὶ εἰ κού τι ὄρθον ἦν τῶν τειχεῶν ἢ
 τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ
 συγχώσας. ἐξέλαυνε δὲ τῶνδε εἵνεκα, ὅτι οὔτε ἰπ-
 πασίμη ἢ χώρα ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἰ τε νικῶτο συμ-
 βαλῶν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στενόν,
 ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύε-
 το ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν
 πρὸς πόλι τε Φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἰππασίμη. Μαρδόνιος δὲ 14
 νιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ εόντι
 αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη προδρομος, ἄλλην στρατιὴν ἦκειν
 ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ
 ταῦτα, ἐβουλεύετο, εἴ πως τούτους πρῶτον ἔλοι.

ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα·
 ἢ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν
 Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἑκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ
 πρὸς ἡλίου δύνοντος ἢ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπί-
 15 κητο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς
 ἀλέες εἶχσαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἴσθμῳ. οὕτω δὴ
 ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελῆς. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι
 μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων· οὗ-
 τοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἠέροντο ἐς Σφενδαλέας· ἐν-
 θεῦτεν δέ, ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐν-
 αυλισάμενος, καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σικῶ-
 λον, ἐν γῆ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θη-
 βαίων, καίπερ μηδισύντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, οὐ-
 τι κατὰ ἔχθος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκῆς μεγά-
 λης ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέ-
 δῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ εὐβαίην,
 ἐκείον τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. πα-
 ρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυ-
 θρέων, παρὰ Ἑρσιᾶς· κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα
 γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ
 μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς
 ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἑκαστον.
 ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτ-
 ταγίνος ὁ Φρύωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμε-
 νος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτὸν τε Μαρδόνιον
 καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κλη-

φέντες δὲ οὗτοι ἔποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον
 ἐν Θήβῃσι. Τὰ δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερ- 16
 σάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ
 πρῶτα ἐν Ὀρχομενῶ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσαυδρος κληθῆ-
 ναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦ-
 το· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἀνδρας πεντήκοντα·
 καὶ σφειν οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλίνει, ἀλλὰ Πέρσην
 τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου
 ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλ-
 λάδα γλώσσαν ἰέντα, εἶρεσθαι αὐτὸν ὀποδαπὸς ἐστί,
 αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομενίος. τὸν δὲ
 εἶπαι, „Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπον-
 „δος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς κα-
 „ταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προειδῶς αὐτὸς περὶ
 „σευῦτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὄρας
 „τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρα-
 „τόν, τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῶ στρατοπεδεύο-
 „μενον; τουτέων πάντων ὄψαι, ὀλίγου τινὸς χρό-
 „νου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομέ-
 „νους.“ ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ με-
 τιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας τὸν
 λόγον, εἶπαι πρὸς αὐτόν, „Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε
 „ταῦτα χρεῶν ἐστί λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνον
 „ἐν αἴνῃ εἴουσι Περσέων.“ τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἶ-
 παι, „Ἐεῖνε, ὅτι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμή-
 „χανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέ-

ο, γουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων
 ο, συχνοὶ ἐπιστάμενοι, ἐπόμεθα ἀναγκαιή ἐνδεδεμένοι.
 ο, ἐχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη,
 ο, πολλὰ φρονέοντα, μηδεὺς κρατέειν.“ ταῦτα μὲν
 τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τὰς πρὸς
 τούτοις, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀν-
 θρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῆσι τὴν
 17 μάχην. Μαρδόνιου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευο-
 μένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιήν,
 καὶ συνεξέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλή-
 νων τῶν ταύτῃ οἰκημένων· μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συν-
 εξέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ
 ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῆσι
 μετὰ τὴν ἀπίξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐ-
 τέων ὅπλιται χίλιοι· ἤγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμυκύδης,
 ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπικέατο
 καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἰππέας,
 ἐκέλευσέ σφεας ἐπ' ἐωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι.
 ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἢ ἵππος
 ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρα-
 τοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος
 Φήμη, ὡς κατακοντιεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐ-
 τέων Φωκέων τῷ τὸ τοῦτο. ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατη-
 γὸς Ἀρμυκύδης παραινεε, λέγων τοιάδε, ο, Ω Φω-
 ο, κέες, πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἀνθρώποι
 ο, μέλλουσι προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημέ-

„νους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ὦν ἄν-
 „δρα πάντα τινὰ ὑμέων χρεῶν ἔστι γενέσθαι ἀγα-
 „θόν. κρέσσον γάρ, ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνομένους
 „τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ περ παρέχοντας διαφθα-
 „ρῆναι αἰσχίστῳ μέρει· ἀλλὰ μαθεῖτω τις αὐτέων
 „ὅτι ἔόντες βάρβαροι ἐπ’ Ἑλλησι ἀνδράσι Φόνον
 „ἔρρασαν.“ Ὁ μὲν ὦν ταῦτα παραίνεει· οἱ δὲ ἰπ- 18
 πέες, ἐπεὶ τὲ σφεας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυον ὡς
 ἀπολεῦντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπῆ-
 σουτες· καὶ κού τις καὶ ἀπῆκει καὶ οἱ ἀντίοι ἔστα-
 σαν, πάντη συστρέψαντες ἐωῦτούς, καὶ πυκνώσαντες
 ὡς μάλιστα· ἐνθαῦτα οἱ ἰππῶται ὑπέστρεφον, καὶ
 ἀπήλαυον ὀπίσω· οὐκ ἔχω δ’ ἀτρεκέως εἶπαι, οὔτε
 εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων
 Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸς ἀλέξεισιν τραπομέ-
 νους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὐ-
 τω δὴ ἀπήλαυον ὀπίσω· ὡς γάρ σφι ἐνετείλατο
 Μαρδόνιος· οὐτ’ εἰ αὐτέων πειρηθῆναι ἠθέλησε εἰ-
 τι ἀλικῆς μετέχουσι· ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἰπ-
 πῶται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε ταῦδε,
 „Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἔόντες
 „ἀγαθοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην· καὶ νῦν προθύ-
 „μως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίησι γὰρ
 „οὐ νικῆσετε οὔτε ὦν ἐμέ, οὔτε βασιλῆα.“ τὰ πε-
 ρὶ Φωκέων μὲν ἐς τσοῦτο ἐγένετο· Λακεδαιμόνιοι 19
 δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατε-

πεδευόντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πε-
 λοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάνθανε, οἱ δὲ καὶ
 ὄρεόντες ἐξιώντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπε-
 σθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὴ ὧν τοῦ
 Ἴσθμοῦ, καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν, ἐπορεύοντο πάν-
 τες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα· ποιήσαντες δὲ
 καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐπο-
 ρεύοντο· Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν
 ἐκ Σαλαμῖνος, συμμηγέστες δὲ ἐν Ἐλευσίνι. ὡς δὲ ἄρα
 ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε ὅτι
 τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἄσωπῳ στρατοπεδευομένους,
 Φρασθέντες τε τοῦτο, ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπω-
 20 ρείης τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐκ ἔκτε-
 ραινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς αὐτοὺς
 πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μακίστιος, εὐδοκι-
 μέων παρὰ Πέρσησι, τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέ-
 ευσι, ἵππον ἔχων Νισαῖον, χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλ-
 λως κεικοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ
 ἵπποταὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέ-
 λεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ
 21 γυναῖκας σφεας ἀπενάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Με-
 γαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν
 τοῦ χωρίου παντός, καὶ πρόσοδος μάλιστα ταύτη
 ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλοῦσης ὧν τῆς ἵππου, οἱ
 Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς
 τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς

αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, „Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄν-
 „δρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περσέων ἵππον
 „δέκασθαι μῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν
 „ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τὸδε λιπαρή τε καὶ
 „ἀρετῇ ἀντέχομεν, καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ
 „μὴ τις ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις,
 „ἴστε ἡμεῖς ἐλλείποντας τὴν τάξιν.“ ὁ μὲν δὴ
 σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Πausanίης δὲ ἀπεπειρᾶτο
 τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθέλονται ἴε-
 ναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι
 Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι
 ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκῆσιοι λογάδες,
 τῶν ἐλοχῆγεε Ὀλυμπιόδιωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι
 ἔσχον οἱ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων
 τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθραίας ταχθέντες,
 τοὺς τοξότας προσελοόμενοι. μαχομένων δὲ σφῶν
 ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης. προσ-
 βαλοῦσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασιστίου προέ-
 χων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ
 πλευρά· ἀλγήσας δὲ, ἴσταται τε ὀρθός, καὶ ἀπο-
 σείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι αὐτίκα ἐπεικέατο· τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμ-
 βάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρ-
 χῆς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκειάστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θῶ-
 ρηκα εἶχε χρύσειον λεπίδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ
 θῶρηκος, κισθῶνα φοινίκιον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ

ες τὸν θῶρηκα, ἐποίεον οὐδέν· πρὶν γε δὴ μαθῶν
 τις τὸ ποιεῦμενον, παίει μιν ες τὸν ὀφθαλμόν. οὕ-
 τω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινό-
 μενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἰππέας· οὔτε γὰρ πε-
 σόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκον-
 τα· ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑπαστροφῆς, οὐκ
 ἔμαθον τὸ γενόμενον. ἐπεὶ τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα
 ἐπόθεσαν, ὡς σφέας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσων. μαθόντες
 δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι, ἤλαυνον τοὺς ἵπ-
 23 πους πάντες, ὡς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνον-
 τας τοὺς ἰππέας, ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην
 στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐβώ-
 θεε, ἐν τούτῳ μάχη ὄξεια περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται.
 ἴσως μὲν νυν μῦθοι ἔσαν οἱ τριηκόσιοι, ἔσσοῦντό τε
 πολλόν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ σφι τὸ
 πλῆθος ἐπεβοήθησαν, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἰππόται
 ὑπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελεῖσθαι,
 ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσεπόλεσαν τῶν ἰππέων.
 ἀποστήσαντες ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο
 ὅ,τι χρεῶν εἴη ποιεῖν· ἔδοκε δὲ σφι, ἀναρχίης
 24 ἐούσης, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης
 δὲ τῆς ἵππου ες τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποίησαν-
 το Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος
 μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵπ-
 πους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέ-

τῷ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίαν κατεῖχε ἡχώ, ὡς ἀν-
 δρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου
 παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλεί. οἱ μὲν νυν βάρβαροι,
 τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον.
 Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλ- 25
 λουσαν, καὶ δεξάμενοι ὤσαντο, ἐθάρσησαν πολλοὶ
 μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἀμαξάν ἐσθέντες τὸν νε-
 κρὸν, παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θῆς
 ἄξιός, μεγάλθρος εἵνεκα καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἵνεκα
 καὶ ταῦτα ἐποιεῦν· ἐλλείποντες τὰς τάξεις, ἐφοίτηον
 θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ἐπικατα-
 θῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ἐφαίνετο πολλῶ
 ἐὼν ἐπιτηδεώτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλα-
 ταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τὰ τε ἄλλα, καὶ εὐυδρότε-
 ρος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον, καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην
 τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν,
 ἔδοξέ σφι χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας
 στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα, ἦισαν
 διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Ἰστιάς ἐς
 τὴν Πλαταιίδα γῆν· ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ
 ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης, καὶ
 τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ ἥρωος, διὰ ὅχ-
 θων τε οὐκ ὑψηλῶν, καὶ ἀπέδου χωρίου. Ἐνθαῦ- 26
 τα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὠφισμὸς
 Τεγεατέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ αὐτοὶ
 ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ πικ-

λαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν, οἱ Τεγεῆται
 ἔλεγον τάδε, „Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιούμεθα ταύτης
 „τῆς τάξιος ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη
 „ἕξοδοι κοινὰ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ πα-
 „λαιόν, καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ
 „τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρύσθεος θά-
 „νατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα
 „τοῦτο, διὰ πρῆγμα τοιόνδε. ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν
 „καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἑόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκ-
 „βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἰζόμεθα ἀντίσι τοῖσι
 „κατιούσι· τότε ὦν λόγος Ἕλλων ἀγορεύσασθαι, ὡς
 „χρεῶν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνά-
 „κινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου
 „στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι εἶναι
 „ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοι-
 „σι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι
 „ποιητέα, καὶ ἔταμον ὄρνια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε· ἦν
 „μὲν Ἕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίῳ ἡγεμόνα,
 „κατιέναι Ἡρακλεῖδας ἐπὶ τὰ πατρώϊα· ἦν δὲ νι-
 „κηθῆ, τὰ ἔμπροσθεν Ἡρακλεῖδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ
 „ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἑκατὸν τε ἐτέων μὴ ζητή-
 „σαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκριθῆ τε δὴ ἐκ
 „πάντων συμμάχων ἐφελοντῆς Ἐχεμος ὁ Ἡρότου
 „τοῦ Κηφέος, στρατηγός τε εὖν καὶ βασιλεὺς ἡμέ-
 „τερος, καὶ ἐμονομαχῆσέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ἕλλων.
 „ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοπον-

,, νησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ
 ,, διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ ἑτέρου
 ,, αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν
 ,, νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόν-
 ,, τες αἴρεσιν ὀκιοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίε-
 ,, μεν' τοῦ δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύ-
 ,, εῖν, κατὰπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου
 ,, τοῦ ἀπηνημένου ἔργου, ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων
 ,, ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ
 ,, ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶ-
 ,, νες ἀγωνιδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν
 ,, ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους.
 ,, οὐ γὰρ σφί ἐστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργασμένα, οὐτ'
 ,, ὦν καινὰ, οὔτε παλαιά.“ οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀθη- 27
 ,, ναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, ,, Ἐπιστάμε-
 ,, θα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς
 ,, τὸν Βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεή-
 ,, τῆς προσέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκατέ-
 ,, ροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστά,
 ,, ἀναγκασίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν
 ,, ἡμῖν πατριώϊόν ἐστι, εὐοῖσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώ-
 ,, τοισι εἶναι ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλεΐδας, τῶν Φασί
 ,, οὔτοι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους
 ,, πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλή-
 ,, νων, ἐς τοὺς ἀπικοίατο Φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς
 ,, Μικηναίων, μῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος

„ ὕβριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες
 „ τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ, Ἀρ-
 „ γείους τοὺς μετὰ Πολυνεΐκος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαν-
 „ τας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κει-
 „ μένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνε-
 „ λέσθαι τε τοὺς νεκροὺς Φαμεν, καὶ θάψαι τῆς
 „ ἡμετέρης ἐν Ἐλευσίनि. ἔστι δὲ ἡμῶν ἔργον εὖ ἔχον
 „ καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποτα-
 „ μοῦ ἐσβαλοῦσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν. καὶ ἐν
 „ τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ’
 „ οὐ γὰρ τι προέχει τουτέων ἐπιμεμνήσθαι· καὶ
 „ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε εἶντες, οὗτοι νῦν ἂν εἶεν
 „ Φλαυρότεροι· καὶ τότε εἶντες Φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν
 „ ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νῦν ἔργων ἄλις ἔστω. ἡμῶν
 „ δὲ, εἰ μὴδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ
 „ πολλὰ τε καὶ εὖ ἔχοντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι
 „ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου
 „ ἀξιοὶ εἶμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς
 „ τούτῳ· οἵτινες μῦνοι Ἑλλήνων δὴ μονομαχήσαν-
 „ τες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσοῦτῳ ἐπιχειρήσαντες,
 „ περιεγεγόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ
 „ τεσσαράκοντα. ἄρ’ οὐ δίκαιοι εἶμεν ἔχειν ταύτην
 „ τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου; ἀλλ’ οὐ
 „ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἶνεκα στασιάζειν πρέ-
 „ πει. ἄρτιοι εἶμεν πείθεσθαι ὑμῶν, ὧ Λακεδαιμόνιοι,
 „ ἵνα δεκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι, καὶ

„κατ' οὐστίνας. πάντα γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμε-
 „θα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς πεισομένων.“
 Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέ- 28
 βωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότε-
 ρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρασ ἤπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ
 ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερέβαλον τοὺς Τεγεή-
 τας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὡδε οἱ ἐπιφοιτῶν-
 τές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δε-
 ξιὸν κέρασ εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τουτέων δὲ
 τοὺς πεντακισχιλίους, ἔοντας Σπαρτιήτας, ἐφύλασ-
 σον φίλοι τῶν εἰλωτέων πεντακισχιλίοι καὶ τρισμύ-
 ριοι, περὶ ἄνδρα ἑκαστὸν ἑπτὰ τεταγμένοι. προς-
 εχέας δὲ σφι εἶλοντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς
 Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἴνεκα καὶ ἀρετῆς. τουτέων δ'
 ἔσαν ὀπίσθιοι χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τού-
 τος ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχιλίοι. παρὰ δὲ σφι
 εὔροντο παρὰ Πausανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν
 ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τουτέων
 δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι·
 τουτέων δὲ, Σικυώνιοι τρισχιλίοι. τουτέων δὲ εἶχον-
 το Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροι-
 ζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι,
 Λεπρεητέων διηκόσιοι· τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ
 Τιφυθίων τετρακόσιοι· τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Φλι-
 άσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἐρμιονέες,
 τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρε-

τριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόςιοι· τούτέων δὲ ἐχό-
 μενοὶ Χαλκιδέες τετρακόςιοι· τούτέων δὲ, Ἀμπρα-
 κητέων πεντηκόςιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων
 καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόςιοι ἔστασαν· τούτέων δὲ
 ἐχόμενοι, Παλῆες οἱ ἐκ ΚεΦαλληνῆς διηκόςιοι. με-
 τὰ δὲ τούτους Αἰγινήτέων πεντηκόςιοι ἐτάχθησαν.
 παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τριςχίλιοι.
 εἴχοντο δὲ τούτέων, Πλαταιῆες ἑξακόςιοι. τελευταῖ-
 οὶ δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρασ ἔχον-
 τες τὸ εὐάνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐ-
 29 τέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν
 ἐπὶ τὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἔσαν
 ὀπλίται, συνάπαντες εἶντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυ-
 ριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά.
 ὀπλίται μὲν οἱ πάντες συλλεγόντες ἐπὶ τὸν βαρύβα-
 ρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε.
 τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις, πεντακισχίλιοι καὶ
 τριςμύριοι ἄνδρες, ὡς εἶντων ἐπὶ τὰ περὶ ἕκαστον
 ἄνδρα· καὶ τούτέων πᾶς τις παρήρητο ὡς ἐς πό-
 λεμόν. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλή-
 νων ψилоί, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον εἶν ἄνδρα, πεντα-
 κόςιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τριςμύριοι ἔσαν. ψιλῶν
 μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε
 μυριάδες, καὶ ἑννέα χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέν-
 30 τε. Τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος
 ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὀπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μα-

χίμοισι, ἑνδεκα μυριάδες ἔσαν, μῆς χιλιάδος, πρὸς
 δέ, ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων
 τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες. πα-
 ρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ πε-
 ριέντες, ἀριθυόν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χίλιους· ὅπλα
 δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον. οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ
 τῷ Ἄσωπῳ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρ- 31
 δόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπειήδευσαν Μασίστιον, παρή-
 σταν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῆσι,
 καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἄσωπὸν τὸν ταύτη ρέοντα. ἀπι-
 κόμενοι δέ, ἀντετάσσοντο ὡδε ὑπὸ Μαρδονίου. κατὰ
 μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, (πολ-
 λὸν γὰρ περίεσαν πλήθει οἱ Πέρσαι,) ἐπὶ τε τάξεις
 πλεῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπέϊχον τοὺς Τεγεήτας.
 ἔταξε δὲ οὕτω· ὅτι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον
 πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ
 ἀσθενέστερον παρετάξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦ-
 τα δ' ἐποίησε, Φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θη-
 βαιῶν. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗ-
 τοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ
 Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομέ-
 νους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπίδαυ-
 ρίους τε καὶ Τροϊζηνίους, καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τι-
 ρυνθίους, καὶ Μυικηναίους τε καὶ Φλικσίους. μετὰ
 δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρ-
 μιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλ-

κιδίας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέ-
 σχον Ἀμπρακίητας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκα-
 δίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακῶν δὲ ἐχο-
 μένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων
 καὶ Μεγαρέων, Βοιωτῶν τε καὶ Λοκρῶν, καὶ Μη-
 λιάων, καὶ Θεσσαλῶν, καὶ Φωκῶν τοὺς χιλιούς. οὐ
 γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες
 αὐτέων καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠῆζον, περὶ τὸν Παρνησ-
 σὸν κατελιγμένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἔφερον
 τε καὶ ἤγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς
 μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακε-
 δόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ
 B2 τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγι-
 στα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τά-
 περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνή-
 σαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμειγμένοι,
 Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιό-
 νων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δέ, καὶ Αἰθιοπίων τε καὶ
 Αἰγυπτίων, οἳ τε Ἐρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες κα-
 λεόμενοι, μαχιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίῳ μοῦ-
 νοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἔων ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ
 τῶν νηῶν ἀπεβιβάσατο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ
 ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα ἑέρξῃ ἀπικόμενον
 ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων
 ἔσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον δεδήλω-
 ται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἱ-

δε μὲν οὐδείς ἀριθμόν· οὐ γὰρ ὧν ἠριθμήθησαν· ὡς
 δὲ ἐπεικάζει, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω.
 οὔτοι οἱ παραταχθέντες, περὶ ἔσαν· ἢ δὲ ἵππος
 χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο 33
 κατὰ τε ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἑλλησι μὲν,
 Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ
 εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν εὐόντα
 Ἥλειον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λα-
 κεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῶ γὰρ
 μαντευσόμενῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυ-
 θίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ
 μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυ-
 μνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικούς ἀγῶνας. ἀσκέων
 δὲ πεντάεθλον, παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικῶν
 Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθῶν ἐς ἔριν.
 μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικούς, ἀλλ'
 ἐς ἀρήιους ἀγῶνας φέρουσι τὸ Τισαμενοῦ μαντήσιον,
 μισθῶ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα
 Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων.
 ὁ δὲ, ὄρεων περὶ πολλῶν ποιευμένους Σπαρτιήτας
 Φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίμα,
 σημαίνων σφι, ὡς ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιή-
 σωνται, τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσειν ταῦτα,
 ἐπ' ἄλλῳ μισθῶ δ' οὐ. Σπαρτιήται δέ, πρῶτα
 μὲν, ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς

χρησιμότητος τοπαράπαν· τέλος δέ, δαίματος μεγάλου επιπνευαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιόντες. ὁ δέ, γνούς τετραμμένους σφέας, οὐδ' οὕτω ἔφη ἔτι ἀρκέσθαι τούτοισι μόνοις, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἐωυτοῦ Ἡγίην γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοις τοῖσι
 34 καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰνάσαι, Βασιλήην τε καὶ πολιτήην αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεῖι γυναικῶν μανεισέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νεύσου, μισθὸν προετείνετο τῆς Βασιλῆης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῶ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἥϊσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὄρεων αὐτοῦς τετραμμένους, Φάς, ἣν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βιάντι μεταδώσει τὸ τρίτημόριον τῆς Βασιλῆης, οὐ ποιήσῃν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στεινόν, καταινέουσι
 35 καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιήται (ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ,) πάντως συνεχώρεόν οἱ. συχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενας ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο

οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἷδε ἐγένοντο· εἰς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῆσι· ἐπὶ δέ, ὁ ἐν Τεγεῇ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δέ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀριαδάς πάντας, πλὴν Μαντινέων· ἐπὶ δέ, ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· ὕστατος δέ, ὁ ἐν Ταναγρῇ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. ῥῆτος δὲ ὕστατος κεντεργάσθη τῶν πέντε ἀγῶνων. Οὗτος δὲ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὁ Τισαμενός, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐγένετο τὰ ἰρὰ ἀμυνομένοισι· διαβάσει δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι, οὔ. Μικροδίω δὲ προθυμομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐπιτήδεα ἐγένετο τὰ ἰρὰ· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἠγησίστρατον, ἄνδρα Ἡλείον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων εὐντα λογιμώτατον. τὸν δὲ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δέ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς, πρὸ τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανάτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. στασμησάμενος γὰρ ὄκως ἐξελεύσεται· οἱ τὸ λοιπὸν

36

37

τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἐωῦτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ Φυλίκων, διορύξας τὸν τοίχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ αὐλιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζήμενων, τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ· τοὺς δὲ ἐν θωῦματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον, κἄκεινον οὐ δυναμένους εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγῶν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγίης δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνευκε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον· ἦλω γὰρ μαντευόμενος

38 ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν νυν θάνατος ὁ Ἠγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν. τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσησι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ οὔτοι ἐπ' ἐωῦτῶν μάντιν Ἰππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα,) ἐπιρρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεούνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἔρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς

ἐμβολὰς τοῦ Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ἐπιρ-
 ρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνά πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς
 ἀπολάμφοιτο συχνούς. Ἡμέραι δὲ σφι ἀντιματη- 39
 μένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν οὕτω, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος
 συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν παραινέσιν
 εὖ ἔχουσαν, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον
 ἐς τὰς ἐμβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέ-
 ων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέ-
 ουσι, Ἀθηναῖσι δὲ, Δρυὸς Κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ
 δι' ἵπποτάι, οὐ μᾶτην ἀπίκοντο. ἐςβάλλοντα γὰρ ἐς
 τὸ πεδίον λαμβάνουσι ὑποζυγία τε πεντακόσια, σι-
 τία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον,
 καὶ ἀνθρώπους, οἱ εἶποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ
 ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνεον,
 οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώ-
 που. ὡς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων
 ἤλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μαρδονίον καὶ ἐς
 τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας 40
 δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης
 ἄρξει. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήϊσαν οἱ Βάρ-
 βαροι, πειράμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέ-
 τεροι. ἢ μόντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό
 τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε
 μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον,
 καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τού-
 του παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα

41 ἔσκον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν ἐγένετο τούτων. ὡς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατημένοισι ἐν Πλαταιῆσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνας πολλῶ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημέτεε τῇ ἔδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἤλθον Μαρδονίος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκης, ὅς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παυὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων ἃε αἶδε ἔσαν αἱ γνώμαι. ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεῶν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατόν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σίτον τέ σφι ἐσηνεῖσθαι πολλόν, καὶ χέρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι· κατ' ἡσυχίην τε ἰζομένους, διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενός, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστέωτας ἐν τῆσι πόλισι· καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγένετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προειδότες πλεῦν τι καὶ τούτου. Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμονεστέρῃ, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. δεκέειν τε γὰρ πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι

πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων· τὰ τε σφάγια τὰ
 Ἠγησιστράτου ἔσθ' χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ
 νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. Τού- 42
 του δὲ οὕτω δικαιοῦντος, ἀντέλεγε οὐδεὶς, ὥστε
 ἐκράτεε τῆ γνώμη· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρα-
 τηῆς οὗτος ἐκ βασιλῆος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μετα-
 πειψόμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ
 τῶν μετ' ἐωῦτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς,
 εἰρώτα εἴ τι εἶδοιεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς δια-
 φθαρένται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγάντων δὲ τῶν ἐπικλη-
 τῶν, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων τοὺς χρησμούς, τῶν δέ,
 εἰδόντων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν,
 αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, „Ἐπεὶ ταῖνον ὑμεῖς ἤϊτε
 „οὐδέν, ἢ οὐ τολματὲ λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς
 „εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεῶν ἐστὶ Πέρ-
 „σας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπασαὶ τὸ
 „ἱρόν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν
 „ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς ταῖνον, αὐτὸ τοῦτο ἐπι-
 „στάμενοι, οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρόν τοῦτο, οὔτε ἐπι-
 „χειρήσομεν διαρπάζειν· ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰ-
 „τήης οὐκ ἀπολεσόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχά-
 „νουσι εὖνοοι ἐόντες Πέρσησι, ἤδεσθε τοῦδε εἵνεκα,
 „ὡς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων.“ ταῦτά σφι
 εἶπας, δεύτερα ἐσήμνηε παραρτέεσθαι τε πάντα καὶ
 εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρη τῇ ἐπιούσῃ συμ-
 βολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν τὸν 43

Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἐγγέλεων στρατὸν οἶδα πεποικημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδί ἐστι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποικημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι καὶ Ἀσιωπῶ λεχεποίῃ Ἑλλήνων συνέδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰσθμὸν, τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε Τοξαφόρων Μήδων, ὅταν αἰσίμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλίσια τούτοις ἄλλα Μουσαίου ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς
 44 ῥέει μεταξύ Τανάγρας τε καὶ Γλιεαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειράτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς Φυλακίαν ἐτόσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκει εἶναι ἀνά τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τῆνικαῦτα προσελάσας ἵππων πρὸς τὰς Φυλακίαν τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους εἰσελθεῖν. τῶν δὲ Φυλακίων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς· ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἤκει ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρατηγούς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν Φησὶ
 45 ἐς λόγους εἰσελθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐ-

τίνα ἔποντο ἐς τὰς Φυλακὰς. ἀπικοιμένοισι δὲ ἔλεγε
 Ἀλέξανδρος τὰδε, „ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήμην
 „ ὑμῖν τὰ ἔπεα τὰδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιούμενος
 „ πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Πικυσανίην, μὴ
 „ με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ με-
 „ γάλως ἐκιδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός
 „ τε γὰρ Ἕλλην γένος εἰμί τ' ἄρχαῖν, καὶ ἀντ' ἔλευ-
 „ θέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄρᾶν τὴν Ἑλ-
 „ λάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μικροδίω τε καὶ τῇ στρα-
 „ τῇ τὰ σφάγια εὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι·
 „ πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δὲ οἱ δέδοικται, τὰ
 „ μὲν σφάγια εἴαν χιρσεῖν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφου-
 „ σκούση συμβολὴν ποιέεσθαι. καταρρώδηκε γὰρ μὴ
 „ πλεῦνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάσω. πρὸς ταῦτα
 „ ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβλήται τὴν συμβο-
 „ λὴν Μικρόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένον-
 „ τες· ὀλιγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν
 „ δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνη-
 „ σθῆναι τίνα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἑλευθερώσιος πέρι, ὡς
 „ Ἑλλήνων εἵνεκα ἔργον οὕτω παράβολον ἔργασμαι
 „ ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν
 „ τὴν Μικροδίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβα-
 „ ροὶ μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμί δὲ Ἀλέξανδρος ὁ
 „ Μακεδών.“ ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας, ἀπήλκυσε ὀπίσω
 ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ 46
 στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν

κέρας, ἔλεγεν Πausανή τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου.
 ὁ δέ, τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρώδησας τοὺς Πέρσας,
 ἔλεγε τάδε, „Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολή γίνε-
 „ται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στῆ-
 „ναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμεῖς δὲ κατὰ τοὺς Βοιω-
 „τοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλή-
 „νων, τῶνδε εἵνεκεν. ὑμῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους
 „καὶ τὴν μάχην αὐτέων, ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμε-
 „νοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἀδαεῖς τούτων
 „τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρηται
 „Μηδῶν· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί
 „εἴμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῶν ἐστὶ ἰέ-
 „ναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμεῖς δὲ ἐς τὸ
 „εὐωνομον.“ πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τά-
 δε, „Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάσαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεὶ τε
 „εἶδομεν κατ' ὑμέας τασομένους τοὺς Πέρσας, ἐν
 „νόῳ ἐγένετο εἶπαι ταῦτα τάπερ ὑμεῖς φθάντες
 „προφέρειτε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδόμεν μὴ ὑμῖν οὐκ
 „ἠδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὧν αὐτοὶ ἐμνή-
 „σθητε, καὶ ἠδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γέγονασι, καὶ
 47 „ἐτοιμοὶ εἴμεν ποιεῖν ταῦτα.“ Ὡς δ' ἤρσκει ἀμ-
 φοτέροισι ταῦτα, ἠὼς τε διέφαινε, καὶ διαλλάσσον-
 το τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον,
 ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεὶ τε ἤκουσε, αὐτίκα
 μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειράτο, παραγῶν τοὺς Πέρ-
 σας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἐμασε τοῦτο

τοιοῦτο γεγόμενον ὁ Πausανίης, γνούς ὅτι οὐ λαν-
 θάνει, ὀπίσω ἤγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν
 κέρας· ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐω-
 νόμου. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις, 48
 πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας,
 ἔλεγε ταῦδε, „ Ω Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε
 „ εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκ-
 „ παγλεσμένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου, οὔτε
 „ τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς
 „ ἐναντίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐ-
 „ δὲν ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χει-
 „ ρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ
 „ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε
 „ τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτοὺς τε ἀντία δού-
 „ λων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς
 „ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν
 „ ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς
 „ δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι, καὶ
 „ βουλόμενοι μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι
 „ ἐόντες ποιέειν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας
 „ ὑμέας εὐρομεν, ἀλλὰ πτώσοντας μάλλον. νῦν ὦν
 „ ἐπεὶ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ'
 „ ἡμεῖς ἀρχομεν. τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων
 „ ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ
 „ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μά-
 „ χεσόμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκεῖ καὶ τοὺς ἄλλους μά-

„χεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων ἴστεροι·
 „ἦν δέ καὶ μὴ δοκῆ, ἀλλ' ἡμέας μόνους ἀποχρῆν,
 „ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὀκότεροι δ' ἂν ἡμέων νι-
 „κῆσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικῶν.“
 49 Ὁ μὲν, ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχῶν χρόνον, ὥς
 οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω·
 ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ
 δέ, περιχαρῆς γινόμενος καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ,
 ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας. ὡς δὲ ἐπῆλα-
 σαν οἱ ἵππόται, εἰσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν
 Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ ἐστοξεύοντες, ὡς-
 τε ἵπποτοξόται τε εἶντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι·
 τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν
 τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάρραξαν καὶ συν-
 ἔχωσαν. ἔσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμό-
 νιοι μῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλησι ἡ
 μὲν κρήνη πρόσω ἐγένετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τε-
 ταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχῶ· ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ
 τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον·
 50 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφί οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέε-
 σθαι, ὑπὸ τε τῶν ἵππέων καὶ τοξευμάτων. Τού-
 του δὲ τοιοῦτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρα-
 τηγοί, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς,
 καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρρασομένης, συνελέχθησαν πε-
 ρὶ αὐτέων τε τούτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ
 Πausανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρως. ἄλλα γάρ, τούτέων

τοιούτων ἑόντων, μάλλον σφέας ἔλύπεε. οὔτε γὰρ
 σιτία εἶχον ἔτι, οἳ τὲ σφῶν σπᾶνες, ἀποπεμφθέν-
 τες εἰς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιέμενοι, ἀποκεκλήα-
 το ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι εἰς τὸ
 στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι 51
 ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλωνται κείνην τὴν ἡμέραν οἱ Πέρ-
 σαι συμβολὴν μὴ ποιούμενοι, εἰς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ
 δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἄσωπυ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαρ-
 γαφίης, ἐπ' ἣ ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους
 ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὗ-
 τω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ. σχιζόμενος ὁ ποταμός, ἄνω-
 θεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω εἰς τὸ πεδίον, διέ-
 χων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσοντες τρία στάδια·
 καὶ ἔπειτα συμμίσγει εἰς τὸ αὐτό· οὐνομα δὲ οἱ Ὠε-
 ρόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἄσωπυ οἱ
 ἐπιχώριοι. εἰς τοῦτον δὴ τὸν χώρον ἐβουλεύσαντο
 μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχῃσι χρᾶσθαι ἀφθό-
 νῳ, καὶ οἱ ἵππῆες σφέας μὴ σινοῖατο, ὥσπερ κατι-
 θυ ἑόντων. μετακινέεσθαι τε ἔδοκεε τότε, ἐπεὶ
 τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδοῖατο οἱ
 Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι ταράσ-
 σοιεν οἱ ἵπποταί. ἀπικομένων δὲ εἰς τὸν χώρον τοῦ-
 τον, τὸν δὴ ἡ Ἄσωπις Ὠερόη περισχίζεται, ῥέουσα
 ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἔδοκεε
 τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν
 Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπίκονας ἐπὶ τὰ σι-

52 τία οίχομένους· ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολε-
 λυμένοι. Ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν
 ἡμέρην πᾶσαν προσκειμένης τῆς ἵππου, ἔχον πόνον
 ἄτρυτον. ὡς δὲ ἢ τε ἡμέρη ἔλκε, καὶ οἱ ἵππέες
 ἐπέπαυτο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ εὐούσης τῆς
 ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐν-
 θαῦτα ἀεθθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν
 τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες·
 οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον
 πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν· Φεύγοντες δὲ, ἀπι-
 κνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι
 τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίουσ ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς
 Γάργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ, ἔθεντο πρὸ τοῦ
 53 ἱεροῦ τὰ ὄπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατο-
 πεδεύοντο. Πausανίης δὲ, ὄρεων σφέας ἀπαλλασ-
 σομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι
 Λαικεδαιμονίοισι, ἀναλαβοντας τὰ ὄπλα, ἵεναι κατὰ
 τοὺς ἄλλους τοὺς προΐοντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν
 χῶρον ἵεναι, ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν
 ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Πaus-
 σανίῃ· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ
 Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους Φευξέσθαι,
 οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθωμάζε-
 τε ὄρεων τὸ ποιούμενον, ἅτε οὐ παραγενόμενος τῷ
 προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πausανίης τε καὶ ὁ Εὐρύαναξ
 δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι,

δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου ταῦτα νευωμένου, ἀπολι-
 πεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ, ἣν ἀπολίπωσι
 ποιεῦντες τὰ συνεθήσαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι,
 ἀπόληται ὑπολειφθεῖς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ
 οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον
 τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πεί-
 θοντές μιν ὡς οὐ χρεῶν εἴη ταῦτα ποιεῖν. καὶ οἱ
 μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μόνον Λακεδαιμο-
 νίων τε καὶ Τεγεατέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ 54
 ἐποίησαν τοιαύδε. εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα
 ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων Φρονή-
 ματα, ὡς ἄλλα Φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς
 δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπεμπον σφέων ἵππεα,
 ὀφύμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν οἱ Σπαρτιῆ-
 ται, εἴτε καὶ τοπαράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσ-
 σεσθαι· ἐπιείρεσθαι τε Πausανίην τὸ χρεῶν εἴη
 ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀπίετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαι- 55
 μονίους, ὥρα τε σφέας κατὰ χώραν τεταγμένους,
 καὶ ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς
 γὰρ δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὅ,τε Εὐρυά-
 ναξ καὶ ὁ Πausανίης, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μού-
 νους Λακεδαιμονίων, οὐκως ἐπειθον· ἐς ὃ ἐς νεῖκεά
 τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθη-
 ναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένος. νεῖκεων δὲ ὁ Ἀμομ-
 φάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρησι τῆσι χερσὶ,
 καὶ τιθεῖς πρὸ ποδῶν τῶν Πausανίεω, ταύτη τῆ

ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ Φεύγειν τοὺς ξείνους,
 (ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους). ὁ δέ, μαινόμενον
 καὶ οὐ φρενῆρεα καλέων ἐκείνον, πρὸς τε τὸν Ἀθη-
 ναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν
 ὁ Πausανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφί προΐγματα,
 ἐχρήζε τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἐωϋ-
 τούς, καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τάπερ ἂν καὶ
 56 σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους.
 τοὺς δέ ἐπεὶ ἀνακρινόμενους πρὸς ἐωϋτούς ἠὼς κα-
 τελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυ-
 σανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν
 ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὲ καὶ
 ἐγένετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοι-
 πούς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι
 δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαιιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ
 μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπω-
 ρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, Φεβεόμενοι τὴν ἵππον· Ἀθη-
 57 ναῖσι δέ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομ-
 φάρετος δέ, ἀρχὴν τε οὐδαμᾶ δοκέων Πausανίην
 τελμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μέ-
 νοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερεόντων δὲ τῶν
 σὺν Πausανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθυίῃ τέχνῃ ἀπο-
 λιπεῖν αὐτόν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ ὄπλα ἤγε
 βᾶδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δέ, ἀπελθὼν ὅσον
 τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον,
 περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε

χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱερὸν
 ἦσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἴνεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπολιπεῖ
 τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
 καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθεῖσι ἐπίτω
 παρ' ἐκείνους. καὶ οἳ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον
 παρεγένοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν βαρβάρων
 προσέειπε πᾶσα. οἱ γὰρ ἵππῶται ἐπίειν οἶον καὶ
 εὐόθεσαν ποιέειν αἰεὶ· ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινόν,
 ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνας τῆσι προτέρησι ἡμέ-
 ρησι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τοπρῶσω· καὶ ἅμα
 κεν λαβόντες, προσηέατό σφι. Μαρδόνιος δέ, ὡς 58
 ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιοχομένους ὑπὸ νύκτα,
 εἶδε τε τὸν χῶρον ἐρήμον, καλέσας τὸν Ληρισσαῖον
 Θάρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ
 Θρασυδῆϊον, ἔλεγε, „ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέ-
 „ξετε ταῖς ὄρεοντες ἐξῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιό-
 „χωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μά-
 „χης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους·
 „τοὺς πρότερόν τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξις εἰ-
 „δετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροιοχομένην νύκτα καὶ οἱ
 „πάντες ὄρεομεν διαδράντας. διέδεξάν τε, ἐπεὶ
 „σφεας εἶδε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώ-
 „πων μάχη διακριθῆναι, ὅτι οὐδένας ἅμα εἶοντες ἐν
 „σὺδαμοῖσι εἴουσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῖν
 „μὲν εἴουσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ
 „ἐγένετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους, τοῖσί τι

„καὶ συνηδέατε· Ἄρταβάζου δὲ θάψμα καὶ μᾶλλον
 „ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταρρῶδῆσαι Λακεδαιμονίους,
 „καταρρῶδῆσαντά τε, ἀποδεξασθαι γνώμην δειλοτά-
 „την, ὡς χρεῶν εἶη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον,
 „ἵεαι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν
 „ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεῖς πεύσεται. καὶ τούτων
 „μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκτινοῖσι ταῦτα
 „ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διοικτεῖ εἰσὶ·
 „ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίη-
 59 „σαν Πέρσας πάντων δίκας.“ Ταῦτα εἶπας, ἦγε
 τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἄσωπον κατὰ
 στίβον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεὶ-
 χέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μού-
 νους· Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον,
 ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ἐρέοντες
 ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν
 βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἦραν
 τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον,
 οὔτε κόσμῳ οὔδενί κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὐ-
 60 τοι μὲν βοῇ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήϊσαν, ὡς ἀναρπασό-
 μενοι τοὺς Ἕλληνας. Πausanias δὲ, ὡς προσέκειτο
 ἢ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέ-
 γει τάδε, „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προ-
 „κειμένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλ-
 „λαδα, προδεδομέθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε
 „οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν

„παροιχομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὦν δέδοικται
 „τρειψέυτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ
 „δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν
 „νυν ἐς ὑμέας ὤρμησε ἀρχὴν ἢ ἵππος, χρῆν δὴ
 „ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ
 „προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δέ, ἐς
 „ἡμέας γὰρ ἅπασα κενώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς
 „πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυ-
 „νεόντες ἵεναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελά-
 „θκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς
 „τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θεῶθε. συνοίδαμεν
 „δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον εἶσσι
 „πολλὸν προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακού-
 „ειν.“ Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὤρμεα- 61
 το βοηθέειν καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι
 ἤδη στείχουσι ἐπιτιθένται οἱ ἀτίταχθέντες Ἑλλή-
 νων τῶν μετὰ βασιλῆος γενομένων, ὥστε μηκέτι
 δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφεας ἐλύ-
 πεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆ-
 ται, ἔόντες σὺν φίλοισι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντα-
 κισμύριοι, Τεγεῆται δέ, τριεχίλιοι, (οὔτοι γὰρ οὐ-
 δαμᾶ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων,) ἐσφαγιάζον-
 το, ὡς συμβαλεόντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ
 παρούσῃ. καὶ (οὐ γὰρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρη-
 στά,) ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολ-
 λοί, καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο. Φράξαντες

γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων
 πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρ-
 τητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέ-
 ψαντα τὸν Πausανὴν πρὸς τὸ Ἡεῖον τὸ Πλα-
 ταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεόν, χριζόντα μηδα-
 62 μῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἐτι
 τούτου ἐπικαλυμένον, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ
 Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς Βαρβαρούς. καὶ τοῖσι Λα-
 κεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πausa-
 νίω, ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφέγια χρηστά. ὡς δὲ
 χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς
 Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα μετέντες.
 ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη. ὡς δὲ ταῦ-
 τα ἐπεπτώμεε, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ
 τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο
 ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέ-
 κλων οἱ Βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ
 ἔσσοτες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἀνοπλοὶ δὲ ἔόντες, καὶ πρὸς,
 ἀνεπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι
 σοφίῃν. προεξαίσσοντες δὲ κατ' ἓνα, καὶ δέκα, καὶ
 πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐπέπιπτον
 63 ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτυγ-
 χανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μοιχόμε-
 νος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωῦτόν λογάδας Περσέων
 τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς
 ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος

περιῖν, οἱ δὲ ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον
 πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδονίος ἀπέ-
 θανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον, ἐὸν ἰσχυρό-
 τατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ
 εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γὰρ σφεας ἐδη-
 λέετο ἢ ἐσθῆς ἐσῆμος ἐοῦσα ὄπλων· πρὸς γὰρ ὀπλί-
 τας ἔόντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἢ 64
 τε δίκη τοῦ Φόνου τοῦ Λεωνίδαω, κατὰ τὸ χρηστή-
 ριον, τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπιτελέετο,
 καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν, Πausanίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδew.
 (τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴ-
 ρηται ἐς Λεωνίδην· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἔόν-
 τες.) ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀεμινήστου,
 ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογιμοῦ· ὅς χρόνῳ ὕστερον μετὰ
 τὰ Μηδικά, ἔχων ἀνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε ἐν
 Στενυκλήρῳ, πολέμου ἔντος, Μισσηνίοισι πᾶσι· καὶ
 αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλα- 65
 ταιῆσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαί-
 μονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ
 ἐωῦτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποίησαν-
 το ἐν μοιρῇ τῇ Θηβαίδι. θῶύμα δέ μοι ὄκως παρὰ
 τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφάνη
 τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε
 ἐναποθανῶν περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βε-
 βήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγ-

μάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεός αὐτῆ σφραγὸς οὐκ ἐδέετο,
 ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσίῃ ἀνάκτορον. αὐ-
 66 τη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο. Ἀρτί-
 βαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκειτο, κατ'
 ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλῆος, καὶ τό-
 τε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ἦνυε, συμβάλλειν οὐκ
 εἶν· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιαύδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος
 τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι.
 τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος, (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ
 ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσαρας μυριάδας ἀνθρώπων
 περὶ ἐωϋτόν,) τούτους, — ὅπως ἡ συμβολὴ ἐγίνε-
 το, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἐμελλε ἀποβῆσθαι ἀπὸ
 τῆς μάχης, ἢ ἐκατηρτισμένος, — παραγγεῖλας κα-
 τὰ τῷτὸ ἵεναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγήται,
 ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα πα-
 ραγγεῖλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν. προ-
 περέων δὲ τῆς ὁδοῦ, ἄρα καὶ δὴ Φεύγοντας τοὺς
 Πέρσας. οὕτω δὲ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέε-
 το, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε Φεύγων, οὔτε ἐς
 τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φω-
 κίας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπι-
 67 κέσθαι. καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτη ἐστράποντο. τῶν
 δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος ἐθελσκα-
 κούντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον
 ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι
 ἔχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοι τε καὶ οὐκ

ἑθελουκίοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ
 πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων.
 ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον εἰς τὰς Θήβας,
 οὐκ ἤπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ
 πᾶς οὐίλος, οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενί, οὔτε ἀπο-
 δεχόμενος τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τε μοι ὅτι πάντα 68
 τὰ πρῶτα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ
 καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολε-
 μίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω
 τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης
 καὶ τῆς Βοιωτῆς. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφίλες
 τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἀγχι-
 στα εἶσα, ἀπειργουσά τε τοὺς φίλους φεύγοντας
 ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο, τοὺς
 Ἑρξέω διώκοντες τε καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τού- 69
 τῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι
 Ἑλλήσι τοῖσι τετραγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ
 ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γεγоне, καὶ
 νικῶεν οἱ μετὰ Παυσανίῳ. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ταῦ-
 τα, οὐδένα κῆρυον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κοριν-
 θίους, ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπώρεης καὶ τῶν κολωνῶν
 τὴν φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱοῦ τῆς Δήμητρος· οἱ
 δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πε-
 δίου τὴν λειστάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ
 τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιαῖοι,
 ἀπιόντες οὐκ οἱ τῶν Θηβαίων ἱπποῖται ἐπειγομέ-

νους οὐδένα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵπ-
 πους, τῶν ἱππάρχου Ἄσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐς-
 πεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτέων ἐξακοσίους, τοὺς
 δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιριῶνα.
 70 οὔτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ
 Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ
 ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάν-
 τες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάν-
 τες δὲ, ἐφράζαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος.
 προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκει
 σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆ-
 σαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἠμύνοντο, καὶ πολλῶ πλεον
 ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τει-
 χομαχεῖν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὐ-
 τω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ
 πικρόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν
 Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος, καὶ ἤριπον, τῇ δὴ ἐσεχεόντο
 οἱ Ἕλληες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖ-
 χος, καὶ τὴν σικνὴν τοῦ Μαρδονίου οὔτοι ἔσαν οἱ
 διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν Φάτ-
 νην τῶν ἵππων, εὐῶσαν χαλκῆν πᾶσαν καὶ θύξ
 ἀξίην. τὴν μὲν νυν Φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου
 ἀνέθεσαν ἐς τὸν νῆον τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆ-
 ται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς ταῦτό ὅσαπερ ἔλαβον ἐξήνεικαν
 τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποι-
 ῆσαντο πεσόντες τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτέων

ἀλκῆς ἐμεινητο· ἀλύκταζόν τε οἶα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ
 πεφροβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατελιμμέναι
 ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἑλλῆσι Φονεύειν οὕτω,
 ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων
 τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοι-
 πῶν μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαι-
 μονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν
 τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἑννεήκοντα· Τεγεατέων δέ, ἐκ-
 καιδεκα· Ἀθηναίων δέ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἡρί- 71
 στευσε δὲ τῶν βαρβάρων περὶ μὲν, ὁ Περσέων,
 Ἴππος δέ, ἡ Σακίων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μακρόνιος.
 Ἑλλήνων δέ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεατέων καὶ
 Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλω
 μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι· ἅπαντες γὰρ οὗτοι
 τοὺς κατ' ἐαυτοὺς ἐνίκων· ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρό-
 τατον προσενείχθησαν, καὶ τουτέων ἐκράτησαν. καὶ
 ἄριστος ἐγένετο μακρῶ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας
 τὰς ἡμετέρας· ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μῦνος τῶν τρι-
 ηκασίων σωθεὶς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ
 τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύων καὶ
 Ἄμουφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι γενομένης λέσχης
 ὃς γένοιτο αὐτέων ἄριστος, ἐγνώσαν οἱ παραγεγόμε-
 νοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον Φα-
 νερώως ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίας, λυσ-
 σῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξα-
 σθαι μεγάλα· Ποσειδώνιον δέ, οὐ βουλόμενον ἀπο-

θνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσούτω τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ Φθόνῳ ἂν εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τιμιοὶ ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δέ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη.

72 Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῆσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Παισωνίης, κατήμενος ἐν τῇ ταξί, ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξηνηνεγμένος ἔδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρί, καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστὶ οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον

73 ἐαυτοῦ ἄξιον προθυμευμένου ἀποδεξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, δήμου Δεκεληθέν· Δεκελεῶν δὲ τῶν ποτε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τοπάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐξέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθό-

μενόν τε τῇ Θησείας ὕβρι καὶ δειμαίνοντα περὶ πά-
 ση τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν
 πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφιδνας, τὰς δὲ
 Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπροδίδοι Τυνδαρίδῃσι.
 τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρ-
 τη ἀτελεῖη τε καὶ προεδρὴν δικτελέει ἐς τὸδε αἰεὶ
 ἔτι εὐσχα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστε-
 ρον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε
 καὶ Πελοποννησίοισι, σινεμένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν
 Λακεδαιμονίων, Δεκελῆς ἀποσχέσθαι. Τούτου τοῦ 74
 δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθη-
 ναιῶν, διξοὺς λόγους λεγόμενους ἔχει. τὸν μὲν, ὡς
 ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ Θωρηκὸς ἐφόρει χαλκῆν ἀλύσι
 δεδεμένην ἀγκυραν σιδηρῆν· τὴν, ὅπως πελάσειε
 ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βελλέσκετο, ἵνα δὴ
 μιν οἱ πολεμιοὶ ἐκπίπτοντες, ἐκ τῆς τάξιος μετακι-
 νῆσαι μὴ δυναίαιτο· γινομένης δὲ Φυγῆς τῶν ἐναν-
 τιων, δέδοκτο, τὴν ἀγκυραν ἀναλαβόντα, οὕτω διώ-
 κειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λό-
 γων, τῷ πρῶτον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται,
 ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμᾶ ἀτρεμι-
 ζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἀγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ
 Θωρηκὸς δεδεμένην σιδηρῆν. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον 75
 Σωφανεῖ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτι περικα-
 τημένων Ἀθηναίων Αἴγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀρ-
 γεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόρευσε.

αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ἕστερον τούτων κατέλα-
 βε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέον-
 τα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκιωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ
 Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυ-
 76 σέων μαχεόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλα-
 ταιῆσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλ-
 θε γυνὴ αὐτόμολος. ἢ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας
 τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, εὖσα
 παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρ-
 σιῳ, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ
 ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλιστῇ τῶν παρεου-
 σέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης, ἐχώρει εἰς τοὺς
 Λακεδαιμονίους ἐτι ἐν τῆσι Φονῆσι ἔοντας. ὄρῳσα δὲ
 πάντα ἐνεῖνα διέποντα Πausανίην, πρότερόν τε τὸ
 οὖνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλά-
 κισ ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Pausανίην, καὶ λαβο-
 μένη τῶν γουνάτων, ἔλεγε τάδε, „ὦ βασιλεῦ
 „Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἱετὶν αἰχμαλώτου δου-
 „λοσύνης. σὺ γὰρ καὶ εἰς τὸδε ὤνησας, τοὺςδε ἀπο-
 „λέσας, τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχον-
 „τας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἡγη-
 „τορίδew τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δὲ με λαβὼν ἐν Κῶ
 „ἔχε ὁ Πέρσης.“ ὁ δὲ ἀμειβεταὶ τοῖςδε, „Γύναι,
 „θάρσει, καὶ ὡς ἱετίς, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγ-
 „χάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰς θυγάτηρ Ἡγητο-
 „ρίδew τοῦ Κῶου, ὅς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχά-

„νει ἔων τῶν περὶ κείνους τοὺς χώρους οἰκημένων.“
 ταῦτα εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν εφόρων τοῖσι
 παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν
 αὐτὴ ἠθέλε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἀπίξιν τῆς 77
 γυναικός, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες
 ἐπ' ἐξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἤκουσι
 τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί
 τε ἔφασκαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθνόμενοι δὲ
 τοὺς κηίδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου Φεύγοντας, τού-
 τους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ
 ἔων Φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν
 ἐωϋτῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατῆς ἐδίωξαν ἐν τῆς
 γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἡλείοι· καὶ ὡσαύτως
 οἱ Ἡλείοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι,
 ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγε-
 μόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους
 τσαῦτα. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ 78
 τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων
 τὰ πρῶτα· ὅς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἦετο πρὸς
 Πausanίην. ἀπικόμενος δὲ σπουδῆ, ἔλεγε τάδε, „ὦ
 „παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυές,
 „μέγαθός τε καὶ κάλλος· καὶ τοι θεὸς παρέδωκε,
 „ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος κατὰθεσθαι μέγιστον
 „Ἑλληνῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ
 „τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσον, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη
 „ἔτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρ-

„Βάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τοὺς
 „Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμο-
 „πύλῃσι, Μαρδόνιος τε καὶ Ξέρξης ἀποταυόντες
 „τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν δουρίην
 „ἀποδιδούς, ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων
 „Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλ-
 „λήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασιλοπίσας, τετιμωρη-
 „σαι ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην.“ ὁ μὲν, δοκέων
 79 χαρίζεσθαι, ἔλεγε ταδε. Ὁ δ' ἀνταμιβέτο τοίσδε,
 „ὦ ξεῖνε Αἰγινήτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προσορᾶν,
 „ἀγαμαὶ σεῦ ἡ γνώμη μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς.
 „ἔξάρκας γὰρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἐρ-
 „γόν, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, πικραίνεων νεκρῶ λυ-
 „μκίνεσθαι, καί, ἦν ταῦτα ποιέω, Φάς ἀμεινον με
 „ἀκούσεσθαι. τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν
 „ἢ περ Ἑλλῆσι καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ
 „δ' ὦν τούτου εἵνεκα μῆτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι, μῆ-
 „τε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται ἀποχωρᾷ δ' ἐμοί, Σπαρ-
 „τιήτησι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ
 „καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δέ, τῷ με κελεύεις τιμω-
 „ρῆσαι, Φημί μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῆσι τε
 „τῆσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτὸς τε καὶ
 „οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ
 „μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μῆτε προσέλθῃς
 „ἔμοιγε, μῆτε συμβουλεύσῃς ἄχριν τε ἴσθι, ἐὼν
 80 „ἀπαθής.“ Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο.

Πausανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἄπτε-
 σθαι τῆς λήϊης, συγκομίζειν ἐκέλευσε τοὺς εἰλωτας
 τὰ χρήματα. οἱ δέ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σιιδνάμε-
 νοι, εὐρισκίον σιηνᾶς κατεσκευασμένας χρυσῶ καὶ ἀρ-
 γύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρη-
 τήρας τε χρυσεύς, καὶ Φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώ-
 ματα· σακίους τε ἐπ' ἀμαξέων εὐρισκίον, ἐν τοῖσι
 λειθῆτες ἐφάνοντο ἐνεόντες χρυσεῖ τε καὶ ἀργύ-
 ροι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκέλευον ψέλια
 τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ακινάκεις, ἔοντας χρυ-
 σεύς· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγένετο οὐδὲ
 εἰς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς
 τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδεικνυ-
 σαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἶα τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰ-
 γινήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένον-
 το, οἱ τὸν χρυσόν, ἅτε ἔοντα χαλκὸν δῆθεν, παρὰ
 τῶν εἰλωτων ὠνόεοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρή- 81
 ματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ,
 ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ
 τριακρήνου ὄφις τοῦ χαλκίου ἐπεστεῶς ἀγχιστα
 τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες,
 ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ
 ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυσ χάλκεος Ποσει-
 δέων ἐξεγένετο· ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαι-
 ρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἔσαν, καὶ τὰς
 παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸν χρυσόν, καὶ τὸν

ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματα τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα
 μὲν νυν ἐξαιρέτα τοῖσι ἀριστεύουσι αὐτέων ἐν Πλα-
 ταιῆσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοσιῶ δ'
 ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Πausανίη δὲ πάντα
 δέλα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τά-
 λαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρῆμα-
 82 τα. Λέγεται δὲ καὶ τὰδε γενέσθαι, ὡς Ξερόξης
 Φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν
 κηταλίποι τὴν ἐωῦτοῦ· Πausανίην ὠν ορέοντα τὴν
 Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ
 παρχπετάσμασι ποικίλοισι κατασκευασμένην, κελεῦ-
 σαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὄψοποιούς κατὰ
 ταῦτα καὶ Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ
 κελευόμενοι οὗτοι ἐποίουν ταῦτα ἐνθαῦτα τὸν Πau-
 σανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσεῆς καὶ ἀργυρέας εὖ
 ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσεῆς καὶ ἀργυρέας,
 καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δεῖπνου, ἐπιπλα-
 γέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοὺς
 ἐωῦτοῦ διηκόους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον.
 ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον,
 τὸν Πausανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλ-
 λήνων τοὺς στρατηγοὺς· συνελθόντων δὲ τουτέων,
 εἶπαι τὸν Πausανίην, δεικνύοντα ἐς ἑκατέρην τοῦ
 δεῖπνου τὴν παρασκευὴν, „Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε
 „εἵνεκα ἐγὼ ὑμᾶς συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ
 „Μήδου τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὅς τοιήνδε δίκαιαν

„ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαι-
 „ρησόμενος.“ ταῦτα μὲν Πausανίην λέγεται εἶπαι
 πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μὲν- 83
 τοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον
 συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων
 χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἐπὶ τουτέων
 τῶν νεκρῶν περιφιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφέρνον
 γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἓνα γῶρον. εὗρεθῆ
 κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς
 ἐῦσα ὀστέου· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω
 τῆς γνάθου, ἔχουσα οδόντας μονοφυέας, ἐξ ἑνὸς
 ὀστέου πάντας, τοὺς τε οδόντας καὶ τοὺς γουμφίους·
 καὶ πενταπήχες ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπειτεν δὲ 84
 Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο· ὑπ’
 ὅτευ μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω εἶπαι·
 πολλοὺς δὲ τινὰς ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θά-
 ψι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ
 τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτέων ὁ ὑπελόμε-
 νός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ
 δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δὲ τινὰ Φάτιν
 καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Εφέσιος, θάψι Μαρδόνιον.
 ἀλλ’ ὁ μὲν τρίπῳ τοιοῦτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες 85
 ὡς ἐν Πλαταιῆσι τὴν λήϊν διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς
 ἐωϋτῶν, χωρὶς ἕλαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριζᾶς
 ἐποίησαντο θήκας. ἐνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν,

τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμοιφάρετος ἔσαν καὶ
 Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν
 τάφων ἔσαν οἱ ἱρένες· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι
 Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἰλωτες. οὗτοι
 μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας
 ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐαυτῶν ὄμοῦ, καὶ Μεγα-
 ρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθα-
 ρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγενοντο οἱ
 τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ἕσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαται-
 ῆσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,
 ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης, ἐκάστους
 χῶματα χῶσαι κεινά, τῶν ἐπιγυνομένων εἴνεκεν ἀν-
 θρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόφι καλεό-
 μενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὑπε-
 ρον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι
 Κλεάδην τὸν Αὐτόδικου, ἀνδρα Πλαταιέα, πρόξενον
 86 ἐόντα αὐτῶν. Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν
 Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι
 ἔδοκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν
 αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων,
 Τιμηγευίδην καὶ Ἀτταγεῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώ-
 τος ἔσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκιδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι
 ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦ-
 τα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς σύμ-
 βολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρμηον Θηβαίους, κελεύοντες
 ἐκιδιδόναι τοὺς ἀνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θη-

βαίων ἐκιδόναι, τὴν τε γῆν αὐτέων ἑταμνον καὶ
 προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ (οὐ γὰρ ἐπαύον- 87
 το σινόμενοι,) εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι
 Τιμηγενίδης ταῦτε, „Ἄνδρες Θηβαίοι, ἐπειδὴ οὕτω
 „δέδοικται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστήναι
 „πολιορκέοντας, ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι
 „παραδώτε, νῦν ἰὼν ἡμέων εἴνεκα γῆ ἡ Βοιωτὴ
 „πλέω μὴ ἀναπλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηί-
 „ζοντες, πρόσχημα ἡμέας ἐξαίτεονται, χρήματά
 „σφι ἴδωμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ· σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ
 „ἐμῆδίσσαμεν, οὐ δὲ μῦνοι ἡμέας· εἰ δὲ ἡμέων ἀλη-
 „θέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς
 „ἀντιλογίην παρέξομεν.“ κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν,
 καὶ ἐς κειρὸν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παι-
 σκίην οἱ Θηβαίοι, θέλοντες ἐκιδόναι τοὺς ἄνδρας.
 Ὡς δὲ ὁμολόγησαν ἐπὶ τούτοισι, Ἄτταγιῖνος μὲν 88
 ἐκιδόσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπα-
 χεύοντας Παισκιῆς ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, Φᾶς τοῦ μη-
 δισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους. τοὺς δὲ ἄλ-
 λους ἄνδρας τοὺς ἐξέδσαν οἱ Θηβαίοι, οἱ μὲν ἐδό-
 κειον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπε-
 ποιθεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ, ὡς παρέλαβε, αὐτὰ
 ταῦτα ὑπονέων, τὴν στρατιὴν τὴν συμμάχων ἀπα-
 σαν ἀπήκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον, διέ-
 φθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῆσι καὶ Θήβῃσι γε-
 γόμενα. Ἄρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκης, Φεύγων ἐκ 89

Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγένετο. ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας, ἐπὶ τε ξεινία ἐκάλεον, καὶ ἀνειράτευν περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῆσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνούς ὅτι εἰ ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀληθειάν τῶν ἀγώνων εἶπαι, αὐτὸς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γὰρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκίεας ἐξηγόρευε οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, „Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁράτε, „ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἔλθῶν ἐς Θρηϊκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ „ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατός αὐτοῦ, οὗτος ὁ κατὰ „πόδας ἐμεῦ ἔλαύνων, προσδοκίμος ἐστί. τοῦτον καὶ „ξεινίζετε, καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν „ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει.“ ταῦτα δὲ εἶπας, ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς Θρηϊκῆς, ὡς ἀληθῶς ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαίαν τάμων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐωῦτοῦ συχνούς ὑπὸ Θρηϊκῶν τε κατακοπέντας κατ' ὁδόν, καὶ λιμῶ συστάντας καὶ καμᾶτη· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλείοσι. οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

CAP. 90 — 92.

S U M M A R I U M.

Transit Herodotus ad descriptionem pugnae Mycalensis eodem quo Graeci ad Plataeas vicerunt die pugnae. Samii legatos ad Graecos duces cum navalibus copiis Deli sedentes mittunt, rogaturos, ut Ioniam ad defectionem paratam liberent. Audirae sunt Samiorum preces et foedus ad libertatem Ionibus parandam inter Leotychidem ac legatos factum.

ΤΗΣ δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆσπερ ἐν Πλαταιῆσι 90
τὸ πρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυ-
κάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο
οἱ Ἕλληνας, οἱ ἐν τῆσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ
Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἤλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ
Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλῆος, καὶ Ἀθηναγόρης
Ἀρχεστρατίδῃ, καὶ Ἠγησίστρατος Ἀρισταγόρῃ,
πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάτρη τῶν τε Περσέων
καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος,
τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελ-
θόντων δὲ σφῶν ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἔλεγε Ἠγη-
σίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς, ἢν μόνον ἴδων-
ται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων,
καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἢν δὲ καὶ ἄρα
ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὔρειν ἂν
αὐτοὺς· θεοὺς τε κοινούς ἀνακλήσω, προετρεπε αὐ-
τοὺς ρύσασθαι ἀνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ

ἀπαμῦναι τὸν Βάρβαρον· εὐπετέες τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νῆας αὐτέων καιρῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιωμαχούς κείνοισι εἶναι· αὐτοὶ τε εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλω αὐτούς προάγειεν, ἐν τῆσι νηυσὶ ἐτοῖμοι εἶναι τῆσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμη-
91 ρει εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἴνεκε θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ πραιοῦντος, „ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὖνομα;“ ὁ δὲ εἶπε, „Ἡγησίστρατος.“ ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὄρητο λέγειν ὁ Ἡγησί- στρατος, εἶπε, „Δέκομαι τὸν οἰωνόν [τὸν Ἡγησι-
„στράτου], ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν πρῶτος ὄκως „αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσειαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ „εὐόντες οἶδε, ἧ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους ἔσε-
92 „σθαι συμμαχούς.“ Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης περὶ πρὸς τοὺς Ἑλ- ληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον· με- τὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνόν τὸ οὖνομα ποιούμενος. οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπι- σχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκκλιε- ρέοντο, μαντευομένου σφί Διφύφου τοῦ Εὐνήϊου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν Ἴονίῳ κολπῷ.

CAP. 93 et 94.

S U M M A R I U M.

Digressio de Euenio Apolloniata, deque sacris Solis apud Apolloniatas pecoribus, quae a singulis per annum delectis viris splendidis custodiebantur. Euenius ob neglectam eorum custodiam a suis civibus excoecatus; ideoque dii Apolloniatis irati. Commemoratur poena, quam Apolloniatae oraculi iussu Euenio, qui et vaticinandi clarus arte fuit, dederunt.

ΤΟΥ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα 93
 τοιόνδε. ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἰρὰ ἡλίου
 πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκειται παρὰ
 ποταμόν, ὃς ἐκ Λάιμωνος οὖρεος ῥέει διὰ τῆς
 Ἀπολλωνίης χώρας ἐς θάλασσαν, παρὶ Ὠρικὸν λι-
 μένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλού-
 τῳ τε καὶ γένεϊ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, οὗτοι
 φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ
 ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ
 Θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται, ἀπὸ
 τῆς πόλιος ἑκάς. ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὐ-
 τος ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατα-
 κοιμίσαντος τὴν φυλακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ
 ἄντρον, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἐξήκοντα. ὁ
 δὲ, ὡς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόφ
 ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ
 ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιῆτας ταῦτα γενόμενα· ἀλλὰ

ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον, κα-
 τέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμίσαντα, τῆς ὄψιος
 στερηθῆναι. ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν,
 αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατά σφι ἔτικτε, οὔ-
 τε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν. πρόφαντα δὲ σφι ἔν-
 τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγένετο. ἔπειτα ἐπει-
 ρώτευν τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κα-
 κοῦ. εἰ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν Φύλακον
 τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν·
 αὐτοὶ γὰρ ἐπορμηῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε
 παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι
 τῶν ἐπίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται καὶ δι-
 κιοῖ· τρυτέων δὲ τελεομένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 94 ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη.
 εἰ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέ-
 θεσαν τῶν ἀστέων ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέ-
 πρηξαν ὧδε. κατημένῳ Εὐηνίῳ ἐν Θώκῃ, ἐλθόντες
 οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιοῦντο· ἐς ὃ κα-
 τέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπά-
 γοντες, εἰρώτεόν τινα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλειεν
 Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐπίησαν.
 ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκῶς τὸ θεοκρόπιον, εἴλετο, εἶπας εἴ-
 τις οἱ δοίῃ ἀγρούς· τῶν ἀστίων ὀνομάσας, τοῖσι ἠπί-
 στατο εἶναι καλλίστους δύο κλίρους τῶν ἐν τῇ
 Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τουτοῖσι, τὴν ἤδεα

καλλίστην εοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τούτέων δὲ ἔφη
 ἐπήβολος γενόμενος, τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ
 δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην. καὶ ὁ μὲν ταῦ-
 τα ἔλεγε, οἱ δὲ πᾶρες οἱ εἶπαν ὑπολαβόντες, „Εὐ-
 „άνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώ-
 „σιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ γενόμε-
 „να.“ ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐν-
 θεῦτεν πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἔξαπατη-
 θῆς· οἱ δὲ, πριάμενοι παρὰ τῶν ἐπιτημένων, διδοῦ-
 σι οἱ τὰ εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον
 μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνομαστός γενέσθαι.

CAP. 95 — 107.

S U M M A R I U M.

Deïphonus Graeciae classis vates, Euenii, de quo hucus-
 que sermo fuit, filius, postquam sacris factis perlitasset,
 Graeci Samum versus provehuntur. Quo audito Xerxis
 classiarum Samo relicta ad Mycalen, ubi copiae regis
 pedestres castra habebant, se conferunt. Ibi naves sub-
 ductae valloque munitae. Graeci sequuntur. Leotychi-
 des primum Iones in barbarorum exercitu militantes ad
 deficientem sollicitat; tum milite in littus educto aciem
 instruit. Persae iam Ionibus diffidentes, et Samiis ar-
 ma auferunt et Milesios e castris remouent. Interim
 omen Graecis diuinitus accidit, Mardonium in Boeotia
 vinci, quo militum animi mirum in modum firmantur.
 Proelium fit acerrimum. Barbari maxima cum strage
 fugati: e ducibus Mardontes et Tigranes caesi.

Nunc Ionia a Persis iterum desciscit. Nominantur qui inter Graecos fortissime pugnaverint. Graeci rebus peractis Samum revertuntur. Exercitus Persici reliquias Sardes se recipiunt.

95 ΤΟΥΤΟΥ δὴ ὁ Διήφορος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐη-
 νίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ.
 ἤδη δὲ καὶ τὸδε ἤκουσα, ὡς ὁ Διήφορος ἐπιβατεύων
 τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλά-
 96 δα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι
 ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνήγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς
 τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Κα-
 λάμοισι οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον
 τὸ ταύτη, παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην. οἱ δὲ Πέρ-
 σαι, πυθόμενοί σφεας προσπλέειν, ἀνήγον καὶ αὐτοὶ
 πρὸς τὴν ἠπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοι-
 νίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. Βουλευομένοισι γὰρ σφι
 ἐδόκειε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὧν ἐδόκειον
 ὁμοῖοι εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἠπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔω-
 σι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν
 τῇ Μυκάλῃ· ὅς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμ-
 μένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἴωνίην ἐφύλασσε. τοῦ
 πλῆθος μὲν ἕξ μυριάδες· ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τι-
 γράνης, κάλλιέ τε καὶ μεγάθει ὑπερφέρων Περσέων.
 ὑπὸ τούτων μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο κα-
 ταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῦσαι

τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρμα τῶν νεῶν,
 καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσά- 97
 μενοι, ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Πρωτιέων
 ἱεὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνα τε καὶ Σκολοπόεντα,
 τῆ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶν ἱεὸν, τὸ Φίλιστος ὁ
 Πηκτιλῆος ἰδρύσατο, Νεϊλεῶ τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος
 ἐπὶ Μιλήτου κτιστὴν· ἐνθαῦτα τὰς τε νῆας ἀνείρου-
 σαν, καὶ περιβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων,
 δένδρεα ἐκκόψαντες ἡμέρα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ
 ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμε-
 νοι, καὶ ὡς νικήσοντες· ἐπ' ἀμφοτέρω ἐπιλεγόμε-
 νοι γὰρ παρεσκευάδατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύ- 98
 θοντο οἰχωικίας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἠπειρον,
 ἤχθοντο ὡς ἐμπεφευγόντων· ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο
 ὅ,τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε κα-
 ταπλέωσι ἐπ' Ἑλληςπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτέων
 μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἠπειρον.
 παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας
 καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης.
 ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ
 οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὤρων νῆας
 ἀνεγκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν πα-
 ρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον
 μὲν ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγχερίμψας τῷ αἰγιαλῷ
 ταμχλίστα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖ-
 σι Ἴωσι λέγων, „Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγ-

„χάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως
 „γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλ-
 „λομαι. ἐπεὰν συμίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρη-
 „ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δέ, τοῦ
 „συνθήματος Ἡβης. καὶ τὰδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἐσα-
 „κούσας ὑμῶν πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος.“ αὐτὸς δὲ
 οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θε-
 μιστοκλῆος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἡ γὰρ δὴ λαθόντα
 τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἐμελλε τοὺς Ἴωνας πεί-
 σειν, ἢ ἔπειτεν ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους,
 99 ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἑλλησι. Λευτυχίδεω δὲ
 ταῦτα ὑποφειμένου, δεύτερα δὴ τὰδε ἐποίεον οἱ Ἑλ-
 ληνες. προσσχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τον αἰ-
 γιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι, ὡς
 εἶπον τοὺς Ἑλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην,
 καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑπονοή-
 σαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαι-
 ρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι, ἀπικομένων
 Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῆσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων,
 τοὺς ἔλαβον ἀνα τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ
 Ξέρξεω, τοὺτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμπουσι
 ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἤμι-
 στα ὑποψίην ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρ-
 ξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δέ, τὰς διόδους τὰς
 ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκᾶλης φερούσας προσταΐσου-
 σι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ἐπισταμένοισι δη-

θεν μάλιστα τὴν χώραν. ἐποίησαν δὲ τούτου εἵνεκεν,
 ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἴω-
 νων, τοῖσι καὶ κατεδόκειον νεοχμὸν ἂν τι ποίειεν,
 δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοιςι προε-
 φυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ
 γέγραφα ἔρκος εἰναί σφι. Ὡς δὲ ἔρα κρησκευάδατο 100
 τοῖσι Ἑλλησι, προσήσαν πρὸς τοὺς Βαχβάρους. ἰού-
 σι δὲ σφι Φῆμη τε ἐπέτατο ἐς τὸ στρατόπεδον
 πᾶν, καὶ κηρυκίον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κρυκτωγῆς κει-
 μενον. ἡ δὲ Φῆμη διήλθε σφι ὧδε, ὡς σὶ Ἑλληνες 201
 τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωταῖσι μαχό-
 μενοι. δῆλα δὲ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστι τὰ θεῖα
 τῶν πρηγμαίων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης
 συμπίπτουσης, τοῦ τε ἐν Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν
 Μυκάλη μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, Φῆμη τοῖσι
 Ἑλλησι τοῖσι ταύτη ἐσπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε
 τὴν στρατιὴν πολλῶ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμό-
 τερον κινδυνεύειν. Καὶ τὸδε ἕτερον συνέπεσε γενό- 101
 μενον, Δημήτρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέ-
 ρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαται-
 ῖδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγένετο, ὡς καὶ πρό-
 τερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλη ἔμελλε
 ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Παυ-
 σανίῳ Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ Φῆμη συνέβαινε ἐλ-
 θούσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέ-
 ρης ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλη, περὶ δεῖλην. ὅτι δὲ

τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μηνός τε τοῦ
 αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμαν-
 θάνουσι ἐγένετο. ἦν δὲ ἀρρῶδῆ σφι πρὶν τὴν Φή-
 μιν ἐσαπικέσθαι, οὐτι περὶ σφέων αὐτέων οὕτω, ὡς
 τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μακρονίου πταίσῃ ἢ Ἑλλάς.
 ὡς μέντοι ἢ κληδῶν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τε
 καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ
 Ἑλληνες καὶ οἱ Βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην,
 ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προσέ-
 102 κειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσε-
 χέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι κου τῶν ἡμι-
 σέων, ἢ ὁδὸς ἐγένετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον
 χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς
 τούτοισι τεταγμένοισι, κατὰ τε χαράδρην καὶ οὐ-
 ρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὔτοι οἱ
 ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρει ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν
 νυν τοῖσι Πέρσησι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε
 καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ. ἐπεὶ δὲ τῶν
 101 Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως
 ἐωῦτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων,
 παρακελευσάμενοι, ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, ἐν-
 θεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμ. διωσάμενοι γὰρ
 τὰ γέρρα οὔτοι, φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς
 Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνό-
 μενοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ
 καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὔτοι

γὰρ ἔσαν οἱ ἐπεξῆς τεταγμένοι, συνεπιπτόμενοι, συνεπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραι-
 ρητο, οὗτ' ἔτι πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο οἱ βαρβαροί, πρὸς Φυγὴν τε ὁμίεατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων.
 οὔτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ
 ἐς τὸ τεῖχος ἐπιπτοῦσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατη-
 γῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ
 τελευτῶσι. Ἀρταῦντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ νευ-
 τικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι. Μακρόντης δὲ
 καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχομένοι
 τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπί- 103
 κοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ
 λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλ-
 λήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοι τε καὶ Σικυῶνιοι, καὶ
 στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευό-
 μενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ,
 καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ'
 ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλιέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον
 ἔδυνεατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλήσι.
 Σαμίουσ δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἀρχαντας, οὕτω
 δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο
 τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν 104
 τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίας εἵνεκά
 σφι· ὡς ἦν ἄρα σφέας καταλαμβέχνη οἷά περ κατέ-
 λαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς
 τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ

πρῶγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου τε εἶνεκα, καὶ ἵνα μὴ
 παρόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχρὸν ποίσειεν.
 οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίηον·
 ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοῖς φεύγουσι, αἱ δὲ
 ἔφερον, ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγί-
 νοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὲ τοδεύτερον
 105 Ἴωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μά-
 χῃ Ἑλλήνων ἤριστευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων,
 Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας.
 τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον του-
 τέων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοι-
 σι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίας χώρας ἀποθανόντα ἐν
 μάχῃ, κείσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους,
 Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἤριστευσαν.
 106 Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνας τοὺς πολ-
 λούς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας
 τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος
 ἅπαν, τὴν λήην προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν·
 καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὔρον. ἐμπρήσαντες
 δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπιμόμενοι
 δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνας, ἐβουλευόντο περὶ ἀναστά-
 σιος τῆς Ἴωνίης, καὶ ὅπη χρεῶν εἶη τῆς Ἑλλάδος
 κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὴν δὲ Ἴω-
 νίην ἀπειναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνε-
 τό σφι εἶναι ἐωϋτοὺς τε Ἴώνων προκατῆσθαι, φρου-
 ρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἐωϋτῶν μὴ προκα-

τιμένων, Ἴωνας οὐδεμίην ἐλπίδα ἔχον χαίροντας
 πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξιν. πρὸς ταῦτα Πελο-
 πονησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐούσι ἐδόκεε τῶν μη-
 διαντῶν ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξανα-
 στήσαντας, δοῦναι τὴν χώραν Ἴωσι ἐνοικῆσαι Ἀθη-
 ναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχόν, Ἰωνίην γενέσθαι ἀνά-
 στατον, οὐδὲ Πελοποννησιοῖσι περὶ τῶν σφετέρων
 ἀποικιῶν βουλευῆν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων, προ-
 θύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σα-
 μίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους
 νησιώτας, οἱ ἔτυχον συστρατεύομενοι τοῖσι Ἑλλησι,
 ἐπὶ τὸ συμμαχικὸν ἐποίησαντο, πίστι τε καταλαβόν-
 τες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμενεῖν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι.
 τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι, ἔπλεον τὰς γε-
 φύρας λύσοντες· ἐτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὐρή-
 σειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν 107
 δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς
 Μυκαλῆς κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγένετο
 κραιδιῇ ἐς Σάρδις. πορευομένων δὲ κατ' ὁδόν, Μασί-
 στης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι,
 τὸν στρατηγὸν Ἄρταυνην ἔλεγε πολλὰ τε καὶ κη-
 κὰ, ἀλλὰ τε καὶ γυναικὸς κακίῳ Φᾶς αὐτὸν εἶναι,
 τοιαῦτα στρατηγῆσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κα-
 κοῦ, τὸν βασιλῆος οἶκον κακίῳσάντα. παρὰ δὲ τοῖσι
 Περσῆσι, γυναικὸς κακίῳ ἀκούσαι, δέννος μέγιστός
 ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιούμενος,

σπᾶται ἐπὶ τὸν Μχισιστην τὸν ἀκινάλεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ μιν ἐπιθέοντα Φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πηξίλειω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἕστεως αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρπάζει μέσον, καὶ ἐξάρας, παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μχισιστεω προσέστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μχισιστῇ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης πάσης ἤρξε Κιλικίης, δόντος βασιλῆος. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τουτέων, ἀλλ' ἀπικνεύονται ἐς Σάρδις. ἐν δὲ τῆσι Σάρδισι ἐτύγχανε εὖν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἐξ Ἀθηνέων, προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, Φυγῶν ἀπίκετο.

CAP. 108 — 113.

S U M M A R I U M.

Εἰς ὅδιῳ brevī Herodotus de Xerxis post expeditionem Graecam Sardibus commorantis amoribus, regiae familiae funestissimis, loquitur. Primum amoribus irretitur uxoris Malistae, fratris sui; post filiae eius, Dario filio suo in matrimonium datae. Ameltridis reginae atrox zolotypia crudelitasque in uxorem Matistae horribilis. Hinc turbae exortae, quae tamen Malistae eiusque filiorum nece compolitaе.

ΤΟΤΕ δὴ ἐν τῆσι Σάρδισι ἑὼν ἄρα, ἔρα τῆς 108
 Μασίστειω γυναικός, εὐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὡς
 δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἔδύνατο κατεργασθῆναι, οὐ-
 δὲ βίην προσέφερε, προηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν
 Μασίστην· τῷτὸ δὲ τοῦτο ἔχε καὶ τὴν γυναῖκα·
 εὐ γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη· ἐνθαῦτα δὴ
 Ἑέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων, πρήσσει τὸν γάμον
 τοῦτον τῷ παιδί τῷ ἐωῦτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς
 γυναικός ταύτης καὶ Μασίστειω· δοκέων αὐτὴν μᾶλ-
 λον λάμψεσθαι, ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσας δέ, καὶ
 τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυσε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ
 ἐκείσε ἀπικέτο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἐωῦτοῦ Δαρείῳ τὴν
 γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστειω μὲν γυναικός ἐπέ-
 παυτο· ὁ δὲ, διαμειψάμενος, ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε
 τῆς Δαρείου μὲν γυναικός, Μασίστειω δὲ θυγατρὸς·
 οὐνομα δὲ τῆ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη. Χρόνου 109
 δὲ προϊόντος, ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. ἐξυ-
 Φήνασα Ἀμυστρὶς ἢ Ἑέρξειω γυνὴ Φᾶρος μέγα τε
 καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, δίδοι Ἑέρξη. ὁ δὲ,
 ἡσθεὶς, περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρ-
 ταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰ-
 τῆσαι ὅτι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῶ
 ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ
 δὲ κικῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα
 εἶπε Ἑέρξη, „Δάσσεις μοι τὸ ἂν σε αἰτήσω;“ ὁ δὲ,
 πᾶν μᾶλλον δοκέων κεινὴν αἰτῆσαι, ὑπισχνέσθαι καὶ

ὤμοσε· ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδελῶς αἰτέσει τὸ Φᾶρος·
 Ξέρξης δέ, παντιῶς ἐγένετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι·
 κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβούμενος δὲ Ἄμιστρον, μὴ
 καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρετῆ
 πρῆστων· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον,
 καὶ στρατὸν τεῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκεί-
 νη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον·) ἀλλ' οὐ
 γὰρ ἔπειθε· δίδοι τὸ Φᾶρος· ἡ δέ, περιχαρὴς εὐῶσα
 110 τῷ δῶρῳ, ἐφόρεε τε καὶ ἀγάλλετο. Καὶ ἡ Ἄμι-
 στρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν· μαθοῦσα δὲ τὸ ποι-
 εῦμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔχε ἔγνωτον·
 ἡ δέ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ
 ταῦτα ἐκείνην πρῆσσειν, τῇ Μασίστew γυναικὶ ἐβού-
 λευε ὄλεθρον. Φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἐωυτῆς
 Ξέρξην βασιλῆιον δεῖπνον προτιθέμενον· — τοῦτο
 δὲ τὸ δεῖπνον παρασιευάζεται ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ,
 ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὐνομα δὲ τῷ δει-
 πνῷ τούτῳ, Περσιστί μὲν, τυκτά, κατὰ δὲ τὴν
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν
 σμᾶται μῶνον βασιλεύς, καὶ Πέρσας δωρέεται· —
 σαύτην δὴ τὴν ἡμέρην Φυλάξασα ἡ Ἄμιστρις, χρι-
 ζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστew γυναῖκα.
 ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποίηστο, τοῦτο μὲν,
 ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δέ, ἀναιτίην
 εὐῶσαν τοῦ πρῆγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἶ-
 111 γενεῦ ἐδέετο. Τέλος μάντοι, ἐκείνης τε λιπαρευούσης,

καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχεῖσαι τὸν
 χρῆζοντα οὐ σφί δυνατὸν ἔστι βασιλῆϊου δείπνου
 προκειμένου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει· καὶ παρα-
 δούς, ποιέει ὧδε. τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βού-
 λεται· ὁ δέ, μεταπεμπόμενος τὸν ἀδελφεόν, λέγει
 τάδε, „Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς
 „ἀδελφεός· πρὸς ὃ ἔτι τούτοις, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγα-
 „θός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συν-
 „οίκεε· ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα
 „τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ
 „γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναῖκα.“ ὁ δὲ Μασί-
 στης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, „Ω
 „δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων
 „με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνῖαι τέ εἰσι
 „τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίην τῷ παιδί
 „τῷ σεωυτοῦ ἠγάγες γυναῖκα· αὐτὴ τέ μοι κατὰ
 „νόον τυγχάνει κάρτα εὖσα· ταύτην με κελεύεις
 „μετέντα, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ,
 „βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιέῦμαι ἀξιεύμενος θυγατρὸς
 „τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τουτέων οὐδέτερα. σὺ δὲ
 „μηδαμῶς βιωῖ πρηγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ
 „τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐ-
 „δὲν ἔσων, ἐμέ τε ἕα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.“
 ὁ μὲν δὴ τοιούτοις ἀμείβεται. Ξέρξης δὲ θυμω-
 θείς, λέγει τάδε, „Οὕτω δὴ τοι, Μασίστα, πέ-
 „πρηγται. οὔτε γὰρ ἂν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμήν

„γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις“ ὡς
 „μάθῃς τὰ διδόμενα δέκεσθαι.“ ὁ δέ, ὡς ταῦτα
 ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐχώρει ἔξω, „Δέσποτα, οὐ
 122 „δὴ κώ με ἀπώλεσας.“ Ἐν δὲ τούτῳ τῷ δια
 μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο,
 ἡ Ἀμηστρις μεταπεμφαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ
 Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστειω.
 τοὺς τε μαστοὺς ἀποταμοῦσα, κυσί προέβαλε· καί
 ρίνα, καὶ ὦτα, καὶ χεῖλεα, καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα,
 113 ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ
 Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκῶς τουτέων, ἐλπόμενος
 δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἶκία.
 ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ
 ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς
 Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἐωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δὴ κού τι-
 σι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον,
 καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλῆα· τάπερ ἂν
 καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, εἶπερ ἔφθη ἀναβάς
 ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· (καὶ γὰρ ἔστερ-
 γόν τέ μιν, καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτρίων.) ἀλλὰ
 γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα,
 πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινεν
 αὐτὸν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν
 στρατιήν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρ-
 ξεω, καὶ τὸν Μασίστειω θάνατον, τοσαῦτα ἐγένετο.

CAP. 114 — 121.

S U M M A R I U M.

Ad Graecos nositer redit: ex quorum classe in Hellespontum ad pontes rescindendos profecta, quum eos iam solutosprehendissent, Peloponnesi in Graeciam revertuntur, Athenienses ad Sestum oppugnandum se convertunt, quo ingens Persarum numerus confluxerat. Obsidione diu protracta Persae fame compulsi noctu aufugiunt; Athenienses Sesto potiuntur. Artayctes, Sesto a rege praefectus, cum multis Persis in Atheniensium manus incidit, et ob impietatem in crucem actus est. Denique etiam Athenienses Graeciam repetunt.

ΟΙ ΔΕ ἐκ Μυκάλης ὀρμηθέντες Ἕλληνας ἐπ' 114
Ἑλλήσποντου, πρῶτον μὲν περὶ Λευκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ
ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς
Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὖρον διαλελυμένας, τὰς
ἐδόκεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας· καὶ τοιούτων οὐκ
ἤκιστα εἶνεκεν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι
μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδα Πελοποννησίοισι ἔδοξε
ἀποπλεεῖν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀθηναίοισι δέ, καὶ Ξαν-
θίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομείναντας, πειρᾶ-
σθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον· Ἀθη-
ναῖσι δέ, ἐκ τῆς Ἄβυδου διαβαλόντες ἐς τὴν Χερ-
σόνησον, Σηστόν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστόν 115
ταύτην, ὡς ἔόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύ-
τη, συνήλθον, ὡς ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας

ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἕκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιου-
 κιδῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος, ἀνὴρ
 Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν
 κειομικῶς. ἔχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολεές, συν-
 ἦσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συ-
 116 χνός ὄμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ
 Ξέρξῃ ὑπαρχος Ἀρταῦκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δει-
 νός δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαύνοντα
 ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ Ἰφί-
 κλου χρήματα ἐξ Ἐλαιούντος αἰτήσας. ἐν γὰρ Ἐλαι-
 οῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε
 καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἔην χρήματα πολλά,
 καὶ Φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεια, καὶ χαλκός, καὶ
 ἐσθῆς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταῦκτης ἐσύ-
 λησε, βασιλῆος δόντος. λέγων δὲ τοιαῦδε, Ξέρξεα δι-
 βάλετο, „ Δέσποτα ἐστὶ οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐν-
 „ θαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύσάμενος, δί-
 „ κης κυρήσας, ἀπέθανε. τούτου μοι δός τὸν οἶκον,
 „ ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύε-
 „ σθαι.“ ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπεί-
 σειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέν-
 τα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλῆος
 στρατεύεσθαι Πρωτεσίλειων ἔλεγε, νοέων τοιαῦδε·
 τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἐωυτῶν Πέρσαι εἶναι,
 καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρή-
 ματα, ἐξ Ἐλαιούντος ἐς Σηστόν ἐξεφύρησε, καὶ τὸ

τέμενος ἔσπειρε, καὶ ἐνέμετο· αὐτὸς τε ὄκως ἀπί-
 κοιτο ἐς Ἐλαιούντα, ἐν τῷ αὐτῷ γυναιξὶ ἐμίσηγε-
 το. τότε δὲ ἐπολιορκήετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε πα-
 ρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε προσδεκόμενος τοὺς
 Ἕλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ 117
 δὲ πολιορκηομένοισὶ σφί Φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ
 ἡσυχάλλον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τε τῆς ἐωυτῶν ἀπόδη-
 μέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέον-
 τό τε τῶν στρατηγῶν ὄκως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω·
 οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων
 κοινόν σφεας μεταπέμψηται· οὕτω δὲ ἔστεργον τὰ
 παρεόντα. Οἱ δ' ἐν τῷ τείχει ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ 118
 ἀπιγμένοι ἔσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες
 τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεὶ τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι
 ἔχον, οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἱ
 τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπι-
 σθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον
 τῶν πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησί-
 ται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ
 γεγονός, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν
 πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔχον. Οἰόβαζον 119
 μὲν νυν ἐκφυγόντα ἐς τὴν Θρηίκην, Θρηῖκες Ἀψίν-
 θιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστῶρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ,
 τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλοι
 τρόπῳ ἔφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην, ὑστε-
 ροὶ ὀρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλιγοῦ

εόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ
 συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθη-
 σαν. καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες, ἤγαγον εἰς
 Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ καὶ Ἀρταῦκτην δεδεμένον,
 120 αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. Καί τειρ τῶν Φυ-
 λασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπ-
 τῶντι, τέρας γενέσθαι τοῖόνδε. οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ
 πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἤσπαιρον, ὅπως περ
 ἰχθύες νεοάλιωτοι. καὶ οἱ μὲν, περιχυθέντες, ἐθῦ-
 μαζον. ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας
 τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους, ἔφη, „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε·
 „ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὃ ἐν Ἐλαιούντι Πρωτεσίλεως,
 „ὅτι καὶ τεθνεώς, καὶ τάριχος εἶν, δυναμιν πρὸς
 „θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα σίνεσθαι. νῦν ὦν ἀποιναί
 „οἱ τὰδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν
 „ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι
 „τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἐμεωῦτοῦ καὶ τοῦ παιδός, ἀπο-
 „δώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγεγόμενος.“
 ταῦτα ὑπισχόμενος, τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ
 ἐπειθε. οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλειω τιμω-
 ρέοντες, ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ
 στρατηγοῦ ταύτη ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐ-
 τὸν εἰς τὴν ἀκτὴν εἰς τὴν Ξέρξης ἔξευξε τὸν πόρον,
 οἱ δὲ λέγουσι, ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου
 πόλιος, σανίδα προσπασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν.

τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέ-
 λευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλ- 121
 λάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ
 τὰ ὄπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱρά.
 καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι πλέον τουτέων
 ἐγένετο.

CAP. 122.

S U M M A R I U M.

De Artembare, Artayctae illius avo, in fine historiarum
 Herodotus quaedam addit. Consilium ille quod olim
 Persis dederat a Cyro improbatum. Coelum mite ac
 solum fertile minus aptum viris fortibus gignendis.

ΤΟΥΤΟΥ δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμα- 122
 σθέντος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ, ὁ Πέρσησι
 ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρω
 προσήνεικαν, λέγοντα τὰδε, „Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσησι
 „ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοί, Κύρε, κατελῶν
 „Ἀστυάγεα, Φέρε, — γῆν γὰρ ἐκτῆμεθα ὀλίγην,
 „καὶ ταύτην τριχέην, — μεταναστάντες ἐν ταύ-
 „της, ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν
 „ἀστυγεῖτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω. τῶν μὴν
 „σχόντες, πλέοσι ἐσόμεθα θωύμιστότεροι. οἶκος δὲ
 „ἄρχοντας ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ

„παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν
 „ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίας;“ Κύρος δὲ ταῦτα
 ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποι-
 εῖν ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε κελεύων πα-
 ρασκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἄρξομένους·
 φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἀνδρας
 γίνεσθαι· οὐ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι, καρπὸν
 τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἀνδρας αγαθοὺς τὰ πο-
 λέμια. ὥστε συγγόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάν-
 τες, ἐσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κυροῦ· ἄρχειν τε
 εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μάλλον, ἢ πεδιάδα σπεί-
 ροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

BIBLIOTEKA
UNIwersytecka
GDAŃSK

II 362260/
1